beck • paul weller • jello biafra • urfalı babi

ROLL

350 000 TL
KDV dahil

sayı 26 aralık '98

rem

divine comedy • ritchie blackmore • nedim hazar • maryam mursal

jeff buckley

Yeni yıl duası
Işığın içine
Işığın içine düş
Utanma olduğun kişiden
Çünkü yüreğindesin şu anda
Düş ışığın içine
Işığın içine düş
Utanma olduğun kişiden
Bir şelale gibi hisset onu
Işığın içine düş
Düş ışığın içine, ışıkta büyü.
Elektrikli iskemlenin ardında dur arınmış halde, dans ederek,
Dans ederek dur elektrikli iskemlenin ardında arınmış halde.
Sadânın içindeki sadâyı
sesin içindeki sesi geç.
Büronu terk et, cenazenin yanından geç git,
Yuvanı terk et, mihrabını terk et.
Bize katıl sokaklarda
Bize katıl sokaklarda
O ait olmadığımız sokaklarda,
Ait olmadığımız.
Sen ve yıldızlar
ışıklar saçıyorsunuz.
Düş, düş.
Işığın içine düş.
Işığın içine düş, ışıkta büyü.

Buradaki herkes seni istiyor
Öpücüğünde yirmi dokuz inci, şarkı mırıldanan bir gülücük,
Kahve kokusu ve leylak tenin, alevin içime işliyor.
Öpücüğünde yirmi dokuz inci, şarkı mırıldanan bir gülücük,
Kahve kokusu ve leylak tenin, alevin içime işliyor.
Yalnız bu an için buradayım.
Biliyorum buradaki herkes istiyor seni.
Buradaki herkes sana ihtiyacı olduğunu sanıyor.
Bense bekliyorum sana kanıtlamak için.
Aşkımız her şeyi darma duman edebilir.
Bu kalabalıkta ne sansasyon olurduk kimbilir,
Bir yabancıyım bu kasabada, benimle istediğini yapabilirsin.
Gözlerimiz hüzünlü aşka kiltli, bense gurur içinde oturuyorum,
Daha şimdiden hayallerinde benimle çırılçıplaksın.
Yalnız bu an için buradayım.
Biliyorum buradaki herkes istiyor seni.
Buradaki herkes sana ihtiyacı olduğunu sanıyor.
Bense bekliyorum sana kanıtlamak için.
Aşkımız her şeyi darma duman edebilir.
Biliyorum dün döktüğümüz gözyaşları çoktan kurudu
Dünyanın kayalıkları ayırdı bizi
yolumuzun üzerinde hiçbir şey duramaz, aşkım
Görmüyor musun?
Tüm günahımıza ve utancımıza ışık tutacak meşalesin sen,
Kor gibi parlayacağım adında.
Beni tanıyorsun, beni tanıyorsun,
Yalnız bu an için buradayım.
Biliyorum buradaki herkes istiyor seni.
Buradaki herkes sana ihtiyacı olduğunu sanıyor.
Bense bekliyorum sana kanıtlamak için.
Aşkın kor gibi parlayacağını sana göstermek için bekliyorum.
Aşk yıllanmış bir şarap tadı verebilir, güzelim.
Hepsi uzaktan iyi görünür canım,
ama bil ki aradığın benim.
Buradaki herkes sana ihtiyacı olduğunu sanıyor.
Bense bekliyorum sana kanıtlamak için.

Cadılar töreni
Çığlık gibi geliyor kulağıma
Neyi kastediyorsun anlamıyorum.
Pespaye putperest dekorlarıyla her yanımı sardı büyün.
Sevdiğin tüm yolları anlatıyorsun bahçemin etrafındaki.
Dışarı çıkmak için fırlamış bir kabarcık gibiyim.
Yolcunun ve kölenin göğüsleri arasında her şey yolunda.
Cadılar törenine katılacak kadar hayatta kalamayacağız.
Senin fantezin ve heyecanın uğruna can çekişmesini istiyorsun,
Biz sevişirken o kıvranıyordu.
Dışarda bir yerlerde hâlâ.
Yaptığın büyüyü hissediyorum,
Sıcak, pembe, pis bir sakız
Koca kızıl bir kor olarak iniyor aşağıya.
Yine de kendimi alamıyorum emin olmak için dışarıya bakmaktan
Yine de kendimi alamıyorum emin olmak için dışarıya bakmaktan
Sen yanıma yaklaştığında her şeyi saklıyorum.
Ah, olamaz yine o süpürgeler çıktı ortalığa.
Havada birşeyleri uçuruyorsun, o kadar aciz hissediyorum ki kendimi.
Hepimiz uzanmış yatıyoruz,
o ise bir pencereden seyrediyor bizi.
sana aşık olduğunu görebiliyorum, seni yakına getiriyorum...
Kaderim bunun hiç de doğru olmadığını söylüyor benim için
Söyle bana, lanetlendim mi, kutsandım mı? Bilmiyorum,
Yolcunun ve kölenin göğüsleri arasında her şey yolunda.
Cadılar törenine katılacak kadar hayatta kalamayacağız.
Yine de kendimi alamıyorum emin olmak için dışarıya bakmaktan
Yine de kendimi alamıyorum emin olmak için dışarıya bakmaktan

Sen ve Ben
Sen ve ben,
Vahşi nehri zehirleyen sıcak,
Sen ve ben,
Kabustan uyanmış çocuğun gözlerinde kuruyan yaşlar.
Senin baktığın yerde
Ben daha önce yürüdüm,
Sıvı kahverengi gözlerin olduğu yanan deliklerle.
Eğer biraz olsun bilebilseydik,
Şimdi burada olamazdık.
Sen benim tek yuvamdın, gümüş gözlüm.
Parlamanı istiyorum.
Göreceksin sırtımızdan kalkacak
Bir süre sonra bu yük.
Geçmişimizi bir gerçek arayıp tararken
Sen ve ben, sen ve ben,
Senin için varız.
Düşeceğin zaman,
sana tapacağım.
Ruhunu kapadığında,
Senin için ben açacağım.
Eğer biraz olsun bilebilseydik,
Şimdi burada olamazdık.
Biliyorum, gümüş gözlüm,
Parladığımızı görebiliyorum.
Göreceksin sırtımızdan kalkacak
Bir süre sonra bu yük.
Sen ve ben, sen ve ben,
Senin için varız.

Türkçesi: Güner Ogan

sayı 26 aralık '98

4 Ajans

9 Fotosentez

10 Belgesel

11 Selanik Film Festivali

12 R. E. M.

18 Beck

26 Paul Weller

32 Jello Biafra

36 Brüksel - NY - İstanbul

40 Nedim Hazar

42 Maryam Mursal

43 Ritchie Blackmore

46 Gayd

48 Albümler

56 Liste

57 Urfalı Babi

62 Ansiklopedi

Abdurrahim Soğan, Alican Tayla, Atilla Aydoğdu, Ayşe Draz, Cem Sorguç, Cüneyt Cebenoyan, Derya Bengi, Duygu Akın, Ender Ergün, Eray Makal, Ensar Altın, Erdir Zat, Erol Babaoğlu, Fatih Özgüven, Gökhan Pamuk, Gülüş Gülcügil, Hakan Dilek, Hakan Lokanoğlu, HknKrtsh, Hilmi Tezgör, İlker Aksoy, Kerem Demir, Levent Pekel, Mehmet Ali Meram, Melih Katıkol, Merve Erol, Nedim Yalgı, Nevzat Çalışkan, Ogan Güner, Osman Kaytazoğlu, Özgür Uçkan, Salih Nâzım Peker, Sarp Keskiner, Serdar Beyaz, Serkan Seymen, Sevin Okyay, Sid, Şiren İdemen, Şahan Nuhoğlu, Ulaş Özdemir, Ümit Bayazoğlu, Yücel Göktürk **Film hazırlık:** Çağdaş Grafik **Baskı:** Lebib Yalkın Yayımları ve Basım İşleri **Dağıtım:** Bir-Yay **Adres:** Sıraselviler Caddesi Billurcu Sokak 32/3 Taksim İstanbul **Tel-Faks** 245 56 06 **Yıl** 3 **SAYI 26 - ARALIK '98 İmtiyaz Hakkı:** Nefes Yayıncılık adına Yücel Göktürk **Sorumlu Yazışleri Müdürü:** E. Derya Bengi

AYDA BİR YAYINLANIR

Roll over saç, baş giyim kuşam

"BEATLE" KESİMİ SAÇ MODASI

Zamanımızda bir dünya meselesi olan asi, çılgın gençlik içinde mürahik veya yüzleri henüz tüylenmiş, delikanlılar arasındaki modalardan biridir.

"Beatle"ler, yine o asi gençlik arasından İngiltere'de çıkmış çalgıcı-şarkıcı dört oğlanın müşterek lakabıdır. Bu oğlanlar, alınlarında, kaşlarını tamamen örten top kaküller bırakmışlar ve saçlarını da kız-oğlan arası denilecek şekilde uzatmışlardır. Benzetmemiz yerindedir sanırız; eskiden evlere alınan besleme kızların uzun saçları arasındaki bitleri temizlemek için zehirli maddeler kullanmaktan çekinenler, yıkamak ve ayıklamak suretiyle temizlikte çok üzücü ve yorucu olduğu için kızların saçlarını sıfır numara makina ile kestirirlerdi ve sonra saçlar uzamaya terkedilirdi. Besleme kızlar bir müddet entarili oğlana döner, saçları uzadıkça da kız ile oğlan arası bir kafaya sahip olurlardı. Beatle kesimi saç modası işte o eski besleme kızların başlarının hemen tıpkısıdır.

Bu kaç kesimi 1963-1965 arasında İngiltere'den bütün dünyaya yayılmıştır; bu arada memleketimize de girmiştir. En yaygın hali İstanbul'da görülür.

Yine zamanımızda, yine o asi gençlik arasında kız-keşiş saçı gibi omuzlara kadar dökülen uzun saçlı oğlanlar, delikanlılar (bakınız uzun saçlılar) görülmektedir; bunlar çoğunluk ile bıyık ve sakal da salmaktadırlar. Alın ortasından ikiye ayrılarak iki yana atılan bu uzun saçlar oğlanlara ve delikanlılara garip de olsa, acayip de karşılansa bir güzellik vermektedir, hatta ter bıyıklı ve zülüfe benzer sakallı olanları, Rönesans ressamlarının İsa Peygamber portrelerine benzemektedirler; fakat Beatle kesimi saç, bilakis, aslında güzel bir oğlanı, delikanlıyı çirkinleştirmektedir. Kendisini bu modaya kaptıran gençlerin güzelliği kıymetlendirmede zevk yoksulu olduklarını kabul etmek gerekir. Hayranları genç kızlar için "Beatle"lerin baş resimleri ile süslü eşarplar, çarığa benzer patikler yapılmış, bunlar da, kendi tabirleri ile sanat, müzik hayranı ve muhakkak ki anaya babaya asi bazı kızlarımız arasında rağbet görmüştür.

AJANS

Köşebaşını tutan leylak kokusu / Yakamı bırak da gideyim **OKTAY RİFAT**

Yugoslav atasözü: Uyurken kıçı kaşınanın, uyandığında parmağı kokar. **COLUCHE**

Kendimden geçtikçe gelirim kendime / Alçalırım çıktıkça yüksek yerlere / En garibi, içmeden sarhoşum da ben / Ayılırım her kadehi devirdikçe **ÖMER HAYYAM**

İş, sanat, fen ve politika alanında büyük işler başaran kimselerin aşk hayatında da kuvvetli insanlar olduğu genellikle görülmüştür. Tarihteki kahramanlar arasında cinsi bakımdan sünepe olanlar parmakla gösterilecek kadar azdır.

Bir kamera nedir? Mikroskopla teleskop arasında yarı yolda kalmış bir nesne. **JEAN LUC GODARD**

Tarkan bey, son derece zinde, sahnede çok kıvrak bir çocuğumuz. O kadar zinde bir gencin bu ulvi görevini acil şekilde yerine getirmesi gerekir. **BÜLENT ERSOY**

Beatles'ın "The Beatles" adındaki ünlü ikili "beyaz albüm"ü, 30. yılı şerefine yeniden basıldı. Ama bu orijinal yeni basıma paranız yetmezse bir tüyo verelim. İstanbul kaldırımlarındaki Bulgar tezgahlarında satılan ve görünüşte 55 şarkı içeren "The Beatles - Platinium, volume 1 - volume 2" CD'lerinin içinden aslında beyaz albüm çıkıyor.

Garbage'ın şarkıcısı Shirley Manson'un alelacele bir solo albüm yapacağı dedikoduları var. Sonra da hemen grup olarak bir araya gelip üçüncü Garbage albümünü hazırlamaya başlayacaklarmış.

The Band'in **Robbie Robertson**'u Amerikan bağımsız plak firması DreamWorks'ün teklifini kabul etti. Ama yeni bir plak teklifi değil bu. Şirkette "artistik direktör" olarak çalışma teklifi. DreamWorks'ün bünyesinde Eels, Elliott Smith, Forest For The Trees, Rufus Wainwright gibi isimler yer alıyor.

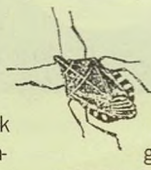

Cranberries "Bury The Hatchet" isimli yeni albümüyle mart sonunda müzik alemine geri dönüyor. Albümdeki şarkılardan biri "X Files" soundtrack'inde de kullanılan "What's On My Mind" olacak.

Marvin Gaye'in babası zatüreeden öldü. Baba Gaye, 1984 yılında oğlu Marvin'i tabancayla vurarak öldürmüş ve altı yıl hapis yatmıştı.

Prodigy şimdilik bir kişi eksildi. Grubun zencisi Maxim Overdrive mart ayında "Demons" adını verdiği ilk solo albümünü çıkaracak.

Şêxo'nun "bısk"ı

Kürt müziğinin gelmiş geçmiş en önemli isimlerinden biriydi Mihemed Şêxo. Arif Cizrewi'den Şivan Perwer'e, Ciwan Haco'ya uzanan geniş yolda ondört albüm yayınlamıştı. Albümleri Doğu'da el altından yapılan kayıtlarla elden ele dolaşıyordu yıllardır. Şimdi Şêxo'nun temizlenmiş kayıtları üç albümde toplanarak Kom Müzik tarafından yayınlandı: "Halinêk", "Ay lê gulê" ve "Nesrîn"... Bu üç albüm Şêxo'nun adıyla özdeşleşmiş ve melodileri kulağımıza aşina olan pek çok türküsünü içeriyor. Şêxo 1948 yılında, Ciwan Haco'nun da çocukluğunun geçtiği Suriye'ye bağlı Qamışlo (Kamışlı) beldesinde doğdu. Kürt müziğinde çok sık kullanılan saz yerine, buzukiye benzeyen "bısk" kullanan Şêxo, 1970'den itibaren Lübnan'da yaşamaya başladı. Birkaç yıl sonra Serkeftin adında bir grup kurdu. Bu grupta Ramazan Ömeri, Mehmüd Eziz, Peruin gibi pek çok ünlü müzisyenle çalıştı. Şarkıları Bağdat radyosunda yayınlanmaya başladıktan sonra ünü daha da arttı. 1982'de Şam'a yerleşen Şêxo, yaşamının son yıllarında tekrar Qamışlo'ya döndü. 1987'de öldüğünde, cenazesine 70 bin kişinin katıldığı söylenir. Şêxo geleneksel Kürt müziği yapmasına rağmen bısk'ıyla adeta bir orkestra gibi çalıp söylerdi. Pek çok besteye, derlemeye imzasını attı. Şu sözleri hiç unutulmadı: "Dağların gölgesinde saç örgülerinden yapın mezarımı. Bütün mart aylarında uyandırın beni. Şenlik yapayım hepimiz için..."

HAKAN CAN

Gitar varsa Ciwan'a benziyor diyorlar

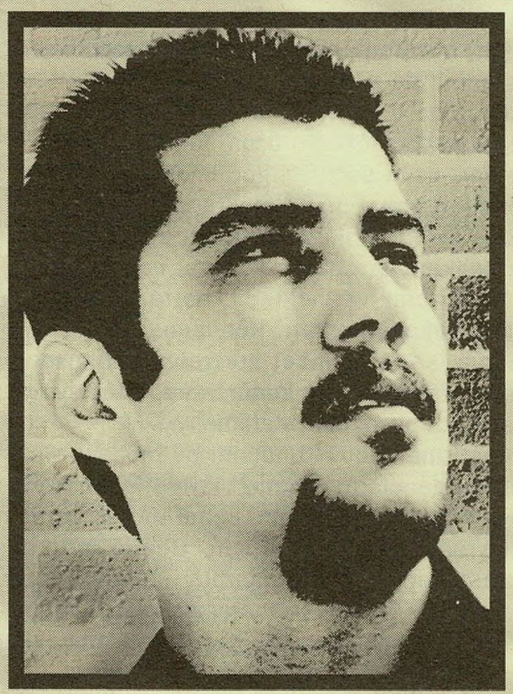

Müziğe bağlamayla başlamış, konservatuar yıllarında ud eğitimi almış, daha sonra gitarıyla Kürtçe besteler yapmış bir müzisyen Hakan Can. İlk albümü "Xeyal Firoş" (Düş satıcısı) geçtiğimiz günlerde yayınlandı. Alışıldık Kürtçe albümlerden farklı olarak country-rock hattında ilerleyen bir albüm yayınlayan Can'la müziğini konuştuk...

Hakan Can: Diyarbakırlıyım. Çocukluğumdan beri müziğe ilgi duyuyordum. Ama ailede müzikle uğraşan yoktu. Kendi kendime geliştirdim. Arkadaşımın bağlamasıyla başladım. Lise bittiğinde müziğe daha ciddi eğilmek istedim. Ege Üniversitesi'nin konservatuar sınavlarını kazandım, ud öğrencisi oldum.

Neden ud bölümüne girdin?

Herhalde maymun iştahımdan geliyor. Müzik türleri konusunda hiçbir zaman takıntım olmadı. Her şeyle ilgilenmek istiyordum. Diyarbakır'dayken radyodan sanat müziği programlarını dinlerdim. Diyarbakır'da bağlamayla halk müziği yapmak kaçınılmaz bir şey. Konservatuar sınavlarında hocalar şaşırmıştı, Diyarbakır'dan gelip de sanat müziği bölümüne girmek isteyişime.

Konservatuar yıllarında neler yaptın?

Okul beş yıllıktı. Ama okulun sistemi bozuk olduğu için beş yıl çok fazlaydı. Açıkçası bence o eğitimi üç yılda da verebilirlerdi. Diğer iki yıl bomboş geçti. İyice bunalmıştım. Gitar çalmaya başladım. Gitara geçince yabancı müziklerle ilişkim dinleme düzeyinden öteye gitmeye başladı. Rock dinlemeye başladım. Akdeniz müzikleri ilgimi çekiyordu. Sanat müziğiyle de bağlantılı olarak Yunan müziği ve rembetiko dinliyordum. Zaten okulda eğitim aldıkça başka müziklerin eksikliğini hissediyorsun.

Önce bağlama, sonra ud, gitar derken ben ne yapıyorum dedin mi kendi kendine?

Çok. Kendimi bir yere koyamıyordum. Beni izleyen insanlar da ne yaptığımı çözemiyorlardı. Kâh sahnede udla sanat müziği çalıyordum, kâh gitarla rock ya da pop şarkılar çalıyorum. Bunun sıkıntısını çok çektim.

Kürtçe söylüyor muydun o dönem?

O zamanlar Kürtçeyi sadece dinliyordum. Konservatuarın son yıllarında politikanın içine girmiştim. Diyarbakır'dan gelmiştim. Herkesin ya-

4→

Kalktı gönül kuşu gitti havaya / Kınıldı kanadım düştüm yuvaya / Derdimi yüklettim üç beş deveye / Bilmem nere doğru gider yolumuz **İLBEYLİOĞLU**

Gönüldendir şikâyet, gayrdan feryâdımız yokdur **NEV'İ**

– Bana güvenebilirsiniz bayım.
– Hem askılık hem kemer takan birine nasıl güvenebilirim?
("Batı'da Kan Var" filminden)

Yalandaki gerçek payı daha çoktur.
Gerçekteki gerçek payından.
ÖZDEMİR ASAF

Kendi sümkürme tarzınızın farkında değilseniz, etrafınızdakilere dikkat ediniz. Vapurda, trende, otobüste, tramvayda, iş hayatında, misafirlikte, ceplerinden mendillerini çıkarıp türlü sesler hasıl ederek, burnunun muhteviyatını sökercesine boşaltmaya çalışan bir yığın insan var. Eğer bunlar, her sümkürüşün ne kadar tehlikelerle dolu olduğunu bilseler, şüphesiz ki daha dikkatli olurlardı.

Armut dalda yüz dirhem / Kaştır gözü süzdüren / Senin sevdan değil mi / Beni burda gezdiren

Her kalemin içinde / bir kitap var tutuklu **CEMAL CUMA**

Tricky ve Cypress Hill'den **DJ Muggs** stüdyoda bir araya gelerek House Of Pain'in ünlü parçası "Jump Around"u yorumladılar. Şarkı mart ayında yayınlanacak bir toplama albümde yer alacak.

Radiohead'in şarkı sözleri, ünlü 19.yy yazarı Henrik Ibsen'le karşılaştırılıyor! "İsimsiz Bir Radiohead Projesi" adıyla sahnelenen oyunda sadece grubun sözlerini ve albüm notlarını kullanan yönetmen Dean Testerman, Radiohead'ın bunları tıpkı modern dramanın öncülerinden sayılan Norveçli yazar gibi bir "yazar-yönetmen" edasıyla kurguladığını söylüyor.

Jimi Tenor'un yeni albümü "Organism", gelecek yılın şubatında yayınlanıyor. İlk single "Year Of The Apocalypse", yine yüksek oktanlı bir "funky" hit olacakmış.

Beastie Boys kayıp! Sardalya kutusu içinde göründükleri "Hello Nasty" albümlerinin kapağı, üç boyutlu ve dev bir duvar reprodüksiyonuyla Londra'nın büyük meydanlarından birinde asılıyken, yine kendi üç boyutlu gövdeleri, kutunun içinden çalınmış. Yarım ton ağırlığındaki şeyin nasıl çalındığına akıl sır erdiremeyen plak şirketi yetkilileri, öğrencilerin işi olduğunu düşünüyor.

İran yönetiminin afaroz ettiği **Salman Rüşdi**, bir derginin söyleşisinde, son on yıl içinde saklandığı yerler arasında **Bono**'nun İrlanda, Killiney'deki evinin de olduğunu doğrulamış. Ama sadece üç-beş gün kaldığını, abartıldığı gibi

Ciwan'ın eskileri, yenileri

Ciwan Haco'nun kayıtları 1996'da yapıp bitirilen yeni albümü sonunda Türkiye'de yayınlandı. Saz, gitar, dümbelek, bas, flüt ve kavaldan müteşekkil bir rock band'ın elinden çıkma destan, "Destana Egîdekî" adını taşıyor. Durmalı, beklemeli bir albüm "Destana Egîdekî", çalanlar kapıp koyvermiyorlar. Çünkü şarkı sözleri, daha doğrusu "destan" onu gerektiriyor. İsveç'te yaşayan, kitapları Türkiye'de de basılan Kürt romancı Mehmet Uzun'un uzun bir şiirinden doğaçlanmış yekpare parça albümü baştan sona katediyor... Ciwan'ı özleyenler için en az yeni albüm kadar iyi haberler var: Daha önce Norveç'te basılan "Peşmerge", "Leyla", "Serîhildan", "Diyarbekir", "Girtiyên Azadiyê" ve "Gula Sor" albümleri de yakında peyderpey Türkiye'de piyasaya sürülecek.

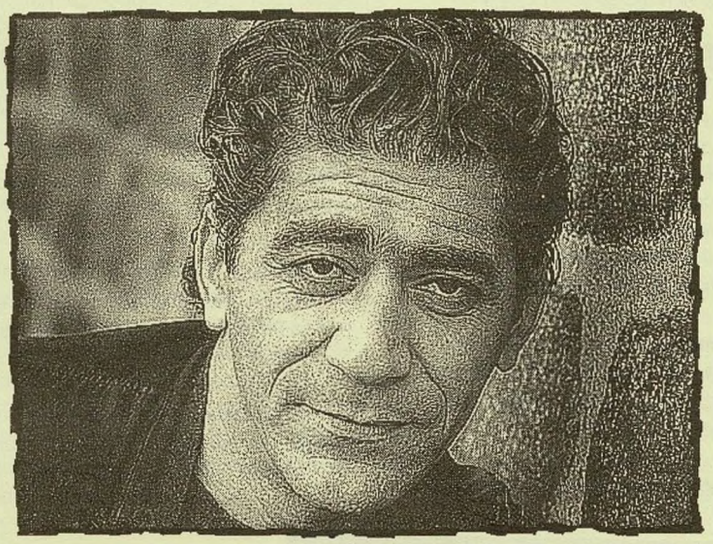

şantısında politika vardır, ama bizimkinde daha fazla var. O dönemde Kürt müziğine biraz daha fazla sarılmam gerektiğini düşündüm. Kürt kültürünü sahiplenme duygusu öncekinden daha fazla bastırmaya başladı. Kendimi koyabilecek bir yer buldum. Bu durum müziğime doğal olarak yansıdı. Kürt müziğinde çok büyük bir boşluk gördüm. Akademik eğitimle ilgilenince bu boşlukları daha kolay görebiliyorsun. Ama yaptığım müzikler farklı türlerde olduğu için besteler de böyle gelişti. Sonuçta duygu işiydi yaptığım. Ama hâlâ bu besteleri nasıl değerlendireceğim konusunda bir fikrim yoktu. Hatta o dönem Kürtçe müzik yapmadan bir araştırma içerisine gireyim diye düşüncem de vardı. Kürt müziğinin teorisini araştırmak istiyordum. Konservatuar bittikten sonra, İstanbul'a ilk geldiğim 1996 yılında birkaç akademisyen arkadaşla bu projeyi görüştük. Kürtlerin yaşadıkları bölgeleri, sadece Türkiye'deki değil, İran, Ermenistan, Suriye gibi ülkeleri de gezerek derleme çalışmaları yapacaktık. O yörelerdeki radyoların arşivlerinden, dengbejlerden edindiğimiz bilgileri de ortaya döküp Kürt müziği üstüne teoriler geliştirmek istiyordum. Bunları nasıl yapacağımızı tartışırken ilk olarak kültür merkezlerine gitmek geldi aklımıza. Birkaç yere gittik. Yaklaşım olarak herkes çok idealist düşünüyordu, ama hiç kimse gerçekçi düşünmüyordu. Gerekli olan her şeyi maddi ve manevi olarak ortaya dökmüştük. Olumlu bakan hiç kimseden sonradan bir istek gelmedi. Her şey sözlerde kaldı. Kültür merkezlerinin öncelikle fraksiyon kaygıları var. Ama asıl aşmamız gereken buydu. Çünkü yapacağımız şey bunun çok ötesindeydi. Bilimsel bir şey yapacaktık. Sonuçta amacımız gerçekleşmedi.

Peki konservatuar bittikten sonra hayatını nasıl kazanacağın, nasıl bir müzik yapacağın konusundaki fikirlerin oturmuş muydu? Kürtçe müzik mi yapacaktın, stüdyolarda ud müzisyeni mi olacaktın?

Bir defa herkese şunu söylüyorum: Bu albüm aşağı yukarı dört-beş yıllık bir çalışmanın ürünü. Bu albümü eninde sonunda yapacaktım. Çoğu müzisyen öncelikle ticari olarak durumunu düzeltmek, sonra bir şeyler yapmak ister. Bense işe tersinden başladım: Yapmak istediğim müziğe şimdiden girdim. İstediğim müziğe gidecek kapıyı geçtim. Ama profesyonel olarak bu işle uğraştığım ve yaşamımı böyle sürdürmek zorunda olduğum için Kürt müziğiyle para kazanamayacağım belli. O yüzden aranjörlük yaparak geçiniyorum. Bazen gitarla, bağlamayla başkalarına eşlik ediyorum. Kendi müziğimle para kazanamadığım bir gerçek. Herhalde uzun süre böyle gidecek. Ama eninde sonunda sadece kendi müziğimi yapmak istiyorum.

Albümün konusunda neler düşünüyorsun?

Bir kere yaptığım müzikle otantik Kürt müziği arasında farklar var. Müziğin de kendi içinde kulvarları var. Benim durduğum kulvar, geleneksel müziğin durduğu kulvara yakın değil. Benim kulvarım, yolum başka. Bir şeyleri deniyorum. Mesela ağız mızıkasının Kürtler'le, Kürt müziğiyle alakası yok. Ama ben müziğime yakıştığını düşünüp kullandım. Albümde country'den, rock'tan, sanat müziğinden, türkülerden pek çok esinti var. Ama sonuçta ortaya çıkan bana has bir müzik. Bütün bunlar benim içimde var. Ben kendimi anlatma kaygısı duyuyorum. Country dinlediğim zaman onu yaşayabiliyorum, Ciwan Haco dinlediğimde onu da yaşıyorum, Şivan'ı da yaşıyorum, Sadettin Kaynak'ı da yaşayabiliyorum. Bunun adı maymun iştahlılık mı, değil mi aslında tam olarak bilmiyorum, ama ben buyum.

Bütün bunların yanında dinleyici kitlen hakkında neler düşünüyorsun?

Kürtçe müzikte yeni bir şeyler arayanların dinleyici kitlesi belli. Geleneksel Kürt müziği dinleyenlerin hoşlanacağı bir müzik değil aslında yaptığım. Daha çok kentli öğrencilere hitap ettiği söylenebilir. Örneğin Ciwan Haco da aynı müzik kitlesine hitap ediyor. Onun açtığı bazı kapılar var. Artık arkasından birçok insan gidiyor Ciwan'ın. Bu olumlu bir yol. Ama Ciwan'ın açtığı yoldan tali yollar da açılmaya başladı. Beni Ciwan'a benzetenler var. Ama ben öyle düşünmüyorum. Kürt müziğinde öyle bir şey oluştu ki, birisi müziğinde gitar kullanırsa hemen Ciwan'a benziyor diyorlar. Aslında böyle düşünenleri doğal görmek gerek, bu müziğe gitarı ilk kez Ciwan soktu.

Söyleşi: ***Ulaş Özdemir***

Yeşilay kurumuna / Üye ol ey kardeş / İçkinin zararını / Sen de anlat haydi koş // İçki yuvalar yıkar / Sarhoş olan adamın / Karısı, çocukları / Tatlı canından bıkar // İçki insanın alır / Elinden hem malını / Onurunu, şanını / Hem de tatlı canını // İçki içen insanı / Sevmez kendi çocuğu / En sonunda yeridir / Hapishane kovuğu **H. GARİBOĞLU**

Gülünüz. Gülmek hazma, kan dolaşımına iyi geldiği kadar, vücut ve ruhunuzun da gençleşmesine tesir eder... Kızınız. Öfke, hissi ve akli enerjinizin menbaı ve büyük bir temizleyicidir. **GAYELORD HAUSER**, Genç Kal, Çok Yaşa!

ağır bir gong gibi kımıldamış ruhum **ATTİLA İLHAN**

Eğerçi söylemez ammâ neler bilir âşık **HIZIRAĞAZADE SAİD**

Berbat şey şu kış! Kötü şey, kötü! Bakma şatafatına! Bakma manzarayı İsviçre'ye çevirişine... **SAİT FAİK**

Çünkü başıboş atlarla arabalar başıboş herşey sonunda denize çıkar **TURGUT UYAR**

evin "müdavimi" olmadığını söylemiş. Bono'yu "olan bitenle ilgili, doğal bir entellektüel" olarak değerlendiren Rüşdi, Blur'u Oasis'e tercih ettiğini de eklemiş.

Teksaslı öğretmenler, yurt sathında bütün öğretmenlere "**Marilyn Manson**'a Karşı Uyanık Olma Seminerleri" düzenlenmesini talep etmişler. Manson'un suç örgütleri kadar tehlikeli olduğunu söyleyen öğretmenler, Manson dinleyicilerinin çoğunun uyuşturucu kullandığını, yine çoğunun grafitti yaptığını ve tuhaf ayinler düzenlediklerini belirtmişler.

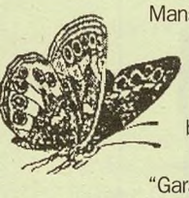

"Garage Inc." albümlerinin promosyonu için Londra'da bulunduğu sırada feci mide ağrısından apar topar hastaneye kaldırılan **Kirk Hammett,** apandisit ameliyatı geçirdi. Kendisine acil şifalar diliyoruz.

Skunk Anansie, yeni albümünü bitirmek üzere. Prodüktörleri ise, daha önce Nirvana, Jeff Buckley ve Front gibi gruplarla çalışan Andy Wallace.

Cathay Pacific Havayolları, bir daha hiç bir **Oasis** elemanını uçaklarına almayacağını açıkladı. Bilindiği gibi, Hong Kong'dan Avustralya'ya giderken uçakta yapmadığı kalmamıştı Liam'ın.

DJ Shadow ve James Lavelle'ın imza attığı **UNKLE** projesi, genişliyor. Lavelle, şarkıların yepyeni remikslerini yapıyor.

Asian Dub Foundation, "Community Music Project" adıyla eğitim faaliyetlerine girişiyor. Londra Sanat Heyeti'nden sağladıkları küçük çapta bir parayla bu işe girişen grup, kendilerininkine yakın bir teknoloji kullanacak yeni ekiplere, yeni fırsatlar yaratmak istiyor.

Kadın bestekarlar

Klasik Türk müziğinde genellikle sadece erkek bestecilerin adı anılır. Halbuki 1700'lerden başlayarak Dilhayat ve Reftar Kalfa, Nefise Hanım, Leyla Saz, Neveser Kökdeş, Radife Erten gibi pek çok kadın besteci geçmiştir musiki tarihinden. Bu isimlerin çoğu pek çok önemli esere imzasını atmıştır: Örneğin Dilhayat Kalfa'nın evcara makamındaki peşrev ve saz semaisi hâlâ aşılamayan bir şaheser olarak görülür. Cemre Müzik, kadın bestekarların eserlerini "Kadın Bestecilerimiz" adlı albümde topladı. Tümüyle kadınlardan oluşan bir grup tarafından çalınıyor ve söyleniyor bütün besteler. Dilhayat Kalfa'nın eviç bestesi "Çok mu figânım ol gül–i zibâ hırâm için", Leyla Hanım'ın hüzzam şarkısı "Ey sabahı hüsn ü anın âfitâb-ı enveri", Radife Erten'in nihavend şarkısı "Sevgili İstanbul" gibi pek çok önemli şarkıyı içeriyor albüm.

KOMA DENGE AZADİ

Kürt müziğinde kentli bir çıkış

Koma Denge Azadi (Grup Özgürlüğün Sesi), 90'ların başında yaşanan Kürt müziğindeki yenilik arayışlarının öncüsü olmuş bir grup. Bugüne kadar yayınladıkları dört albümde farklı tadlarda örnekler veren Koma Denge Azadi'nin son albümü "Fedi" (Utanç) geçtiğimiz günlerde sesiz sedasız yayınlandı. İsmini Kemal Burkay'ın aynı adlı şiirinden alan "Fedi", Koma Denge Azadi'nin arayışlarına devam ettiğini gösteren bir albüm. Söyleşiye bu albüme kadar yaşadıkları süreçle başladık...

İsterseniz grubunuzun müzikal geçmişiyle başlayalım...

Serhat: Grubumuz 89'un sonlarında kurulmuştu. O günden bugüne müzikal anlamda da tavır anlamında da çeşitli değişiklikler yaşadı. Bugüne kadar yayınladığımız dört albüm bu değişikliklerin göstergesi. Bundan sonra da değişebileceğini, değişmesi gerektiğini düşünüyoruz. Şu anda ilk iki albümde yer alan arkadaşlardan aramızda olan yok.

Koma Denge Azadi olarak müzik yapma nedeniniz neydi?

Serhat: Koma Denge Azadi, Kürt müziği açısından, zamanına göre çok ileriydi. O dönem tabu sayılan şeyler yaptı. Bir defa grup müziği Kürt müziğinde yeni bir şeydi. Gerçi 80 öncesinden itibaren grup müziği yapanlar vardı, ama bunlar genelde illegal kalmış gruplardı. Yurtdışında Koma Wetan gibi örneklere rastlanabiliyordu, ancak burada pek yoktu. Albüm yayınlayan ilk gruplardan biriydik.

Mehmet: Bir de ilk kez Kürt müziğinde "kentli" bir çıkış oluyordu. Enstrüman kullanımı açısından da daha farklıydı. Kentli bir bakış açısı olduğu da söylenebilir. Doğal olarak dinleyici kitlemizi de kentte yaşayan, üniversitelerde okuyan Kürtler oluşturuyor.

Yerel çevrelerin tepkisi nasıl?

Serhat: Onlardan da olumlu tepkiler var, ama genelde kentli bir dinleyicimiz var. Kürt müziğinde çeşitli geçiş evreleri var bize göre. Dinleyici biraz kapalı. Mesela otantik Kürt müziği dinleyicisi var. Dengbejlerden başkasını dinlememişlerdir. Bizim müziğimize doğal olarak kapalılar. Mesela Şivan Perwer'i, Arif Cizrevi'den kentli müziğe geçiş olarak ele alabiliriz. Bizim müziğimiz ise Şivan'a göre daha kentli. Mesela Şivan da şimdiki gençlik tarafından otantik bulunabiliyor.

Çıkış döneminiz aynı zamanda politize bir dönem...

Serhat: Ülkenin koşullarına bağlı olarak politik. Bugün de bu ülkede müzik yapan hiçbir grup ya da müzisyenin "ben politik müzik yapmıyorum" diyemeyeceğini düşünüyoruz. Çünkü herbiri bir şekilde bir politikanın sürdürücüsü. Buna popçular da dahil, rock'çular da. Arabeskin bile politik bakış açısı olduğunu söylemek mümkün. Düzene yönelmesi gereken birikmiş tepkiyi içe yönelttiğini, büktüğünü söyleyebiliriz. Ama bunun yanında, biz müziğin slogandan uzak olması gerektiğini düşünüyoruz. Mesaj verilebilir. Mesaj yaşanılandır. Biz de yaşadığımızı, inandığımızı anlatıyoruz sonuçta.

Mehmet: Denge Azadi'nin çıkışında önemli bir dinamik var: Göç olgusuyla birlikte burada yeni bir jenerasyonun ortaya çıkışı. Metropollere okumaya gelen gençlerin tepkilerinin oluşturduğu bir dinamik var. Grubun ilk kadrosundan bugüne hemen hepsi üniversite öğrencisi.

Serhat: Bir anlamda mülteciyiz. Bir nedenden dolayı buraya gelmişiz; kimimiz okumaya, kimimiz çalışmaya... Ama kendimizi buraya ait hissetmiyoruz. Ne şehirli olabildik, ne de köylü kalabildik.

Bu durum müziğinize nasıl yansıdı?

6→

Belirsiz bir âlemde,
–Ekseri penceremde
Bekliyorum–
Bir bahar olsa gerek.
AHMET MUHİP DIRANAS

Aşk esrarengiz bir şeydir. Gözle görülmez, elle tutulmaz. Bununla beraber, çelik kadar sahici, ölümden daha kuvvetlidir. Çılgın bir ihtirastan, büyük ve sonsuz bir sevgi doğabilir. Bir evlilik hayatında bu sevginin mevcudiyeti, yabancılar tarafından kapıdan girer girmez hissedilir.

İslam Bey: Affet, affet beni, affet Nilüfer bacı... Gönlüm bir Türk kızının o köpekler karşısında oynamasına elvermedi.
CÜNEYT ARKIN, *(Osmanlı Kartalı)*

Biz 15 yılda 15 bin canımızı feda ettik, 150 milyar doları dağa bomba diye attık. Yeter ki, bir olalım diye. **FATİH ALTAYLI**

Baki kalan bu kubbede hoş bir sound imiş

Amerika'da, The Coca-Cola Company'nin en tepesindeki finans direktörünün adı ne biliyor musunuz: Vic Chesnutt

Allah allahın belâsını versin **CAN YÜCEL**

Morrissey ve Johnny Marr, **The Smiths**'in kazancının yüzde seksenini iç ettikleri gerekçesiyle, grubun davulcusu Mike Joyce tarafından mahkemeye verilmişti. Sonunda mahkeme onu haklı buldu ama, Morrissey, durumu Lordlar Kamarası'na götürebilirmiş. Bir nevi temyiz...

Safkan Galli olmalarıyla övünen **Manic Street Preachers** elemanları, "Tenovus: Galler Kanserle Savaş Derneği"ne destek oluyor. "Bir Gününü Ver" adıyla, herkesin bir günlük kazancını bu derneğe bağışlamasını istedikleri kampanyanın geliri, göğüs kanseri araştırmalarında kullanılacak.

Ayrıca, siyasi hattan MSP haberi: Grup, İşçi Partisi'nin sol kanadından, hiç ummadığı bir ilgiyle karşılaştı. Son albümleri "This Is My Truth Tell Me Yours" için partinin yayın organlarından birinde harika şeyler yazılan grubun, bugüne kadarki en politik ifadesini bu albümde bulduğundan sözedildi.

Çoğu zaman söylentilere kulak asan Britanya tabloidleri, şimdi de **Massive Attack**'ın dağılacağı haberini yaymışlar. Neyse ki "gruptan yapılan resmi açıklama" ile böyle bir şeyin olmadığı belirtilmiş. Bu arada, grubun bugüne kadar çıkardığı bütün single'lar, box-set olarak yeniden yayınlandı. Hem de bütün remiksleri ve B-side'larıyla. Buralara gelir mi bilinmez ama, meraklısı nasıl olsa bulur...

Dead Kennedys'in diğer elemanları, grubun kurucusu ve alamet-i farikası Jello Biafra'yı mahkemeye veriyor; "isim hakları"ndan doğan parayı alamadıkları ve Biafra'nın

Kazmayı her sallayışta...

17. sayımızda Okan Murat Öztürk'le söyleşmiştik, hatırlarsınız. Aradan çok geçmedi, yeni haberleri kulağımıza çalındı: Öztürk ve Bengi Bağlama Topluluğu yoluna tam hızla devam ediyor. Öztürk'ün yeni çalışması geçtiğimiz günlerde "Eski Havalar" adıyla yayınlandı. Albümde "Kahpe felek sana n'ettim n'eyledim"den "Bugün ayın ışığı"na kadar birbirinden güzel 11 "eski hava" yer alıyor. Öztürk, usta bağlama vuruşlarına bu sefer duru, tok ve tavırlı sesini de eklemiş. Albüm kapağında Öztürk'ün şu cümlelerini okuyoruz: "Bağlamayı çalmaya çalıştığım ilk günden bu yana, yaklaştıkça uzaklaşan bir madende, kazmayı her sallayışın, madenin büyüklüğüyle kıyaslandığında, ne kadar küçük bir yol alış olduğunun bilincindeyim. Bu çalışmada, bir avuç insan birlikte salladık kazmayı. Anadolu'nun o, eşi benzeri olmayan madenine. Olsa olsa bir keşif bizimkisi... Duymaya çalıştığımız, bir keşfin ortak heyecanı..." "Eski Havalar"da üç parçada da Erkan Oğur'un nefis dokunuşları yer alıyor. Diğer yandan Öztürk'ün Kenan Özdemir ve Özay Önal'la kurduğu grubu Bengi Bağlama Topluluğu'nun 10 yıllık çalışmalarını özetleyen "Güneş Bahçesinden Ezgiler" adlı ilk albümü nihayet bu ay Kalan Müzik'ten çıkıyor. 15 türkünün yer aldığı albümde Erkan Oğur, kaynak kişisi Atatürk olan "Bülbülüm Altın Kafeste" adlı Selanik türküsüne bu sefer kopuzuyla katılmış...

Serhat: Yaptığımız müzik de böyle şekil almaya başladı. Yüzümüzü her zaman geldiğimiz topraklara dönük. Kendimizi tamamen kopmuş hissetmiyoruz.

Müziğinizi etkileyen şeyler neler?

Serhat: Hepimiz ayrı ayrı şeyler dinliyoruz, farklı tarzlardan hoşlanıyoruz.

Hakan: Mesela ben rock ağırlıklı şeyler dinliyorum. Caz da seviyorum. Bütün bunlar bir şekilde gelip müziğimize giriyor.

Mehmet: İlk iki albümden sonraki kadro değişikliğinde grubun müziği de ister istemez değişti. Daha önceki çalışmalardaki müzik bizim için bağlayıcı olmadı hiçbir zaman. Fakat etkilendiğimiz yanları oldu. Yeni besteler yaptık. Bir önceki albümümüzde yeni albümümüze dair izler bence vardı.

Serhat: Otantik eserler açısından da bir oturmuşluğu hissettik, bestelerdeki düzenlemeler açısından da. Kendimiz olma kaygısını daha fazla duymaya başladık ve bunun için uğraştık. Bir yandan şehir, bir yandan köy kokuyoruz. Zaten hiçbir müzik için "bu Kürt müziği", "bu Ermeni müziği" gibi kriterler ortaya koymuyoruz. Ama hangi topraklardan çıktığı biliyoruz. Kürtçe müzik yapıyoruz ve bir şekilde bu kültürün havasını taşıyoruz. Ciwan Haco rock yapıyor, ama Kürt havasını soluyorsunuz.

Mehmet: Sonuçta sanat yapıyoruz. Belli başlı duygulardan söz ediyoruz. Yıkımsa Afrika'da da yıkım, aşksa Amerika'da da aşk. Aslında son çözümlemede hedefimiz dünya müziği yapabilmek. İsterim ki yaptığımız müziğimizi herkes dinlesin. O yüzden, böyle yaparsam buna dinletirim, şöyle yaparsam şuna dinletirim diye bir kaygımız yok.

Serhat: Bu anlamda özel çabamız olmadı. Yapabildiğimizi yaptık. Bu yüzden şikayetler de geldi. Geçmişte, otantik Kürt müziği örnekleri açısından geldi. Eski nesil bizi dinleyemediğinden şikayetçiydi. Bunun yanında bizi dinlemeyi seven Türkler neden Türkçe söylemediğimizi soruyorlardı. Doğrusu ticari baksaydık bir değişiş -Zazaca da olabilir Kürtçe de- bayağı satış yaptırabilirdi albümlerimize. Başka hesaplar yapmadan ne hissediyorsak onu yapmaya çalıştık.

M: Türkçe okumamamız, dilimizi korumak açısından bir tavırdır. Türk insanına karşı bir tavır değildir. Bu zaten kendini gösteriyor ki Türkler de bizi dinliyor. Bu, bir politikaya tavırdır.

Söyleşi: **U.Ö.**

Hakan Ener, İ. Halil Yıldız, Serhat Baran, Sema Yiğit, Mehmet Atlı

AJANS

Eşsiz bir zerafetle efsanevi bir şekilde dünyayı aydınlatan bir doğa olayıdır şimşek. *(Bir saat reklamından)*

Caddelerle sokaklar / Nerde düzgün temizdir / Orası vatanımız / Orası ülkemizdir // Bir düzenli trafik / Görülmeli her yerde / Şehir dışı hafiflik / Olmamalı şehirde // Bozuk düzensiz yollar / Bir yurdun yüzkarası / Ne turist huzur duyar / Ne yürür arabası **İ. HAKKI TALAS**

Penisteki sinir uçları, klitoristeki sinir uçlarına göre sayıca daha azdır.

Bu gemi ne zamandır burada / Çoktan boşaltmış yükünü / Gece de olmuş, rıhtım da bomboş / Mavi bir suyun düşünü uyutur bir tayfa / Arkada, güvertede / Ah, neresinden baksam sessizlik gene. **EDİP CANSEVER**

Lisân-ı aşkı bilir terceman bulunmadı hiç **NECCARZADE ŞEYH RIZA**

Kabiliyetlerimizin de yemişler gibi bir mevsimi vardır.

Fransa'da her sene uyuşturucu yüzünden 100 bin, alkol yüzünden 50 bin kişi ölüyor. Safını seç yoldaş! **COLUCHE**

kontratı ihlal ettiği gerekçesiyle... Biafra ise, muhasebe kayıtlarında bir takım hatalar olabileceğini, fakat kasten böyle bir şey yapmasının mümkün olmadığını söylüyor.

Bir zamanlar "goth" dünyasını kasıp kavuran **Fields Of The Nephilim**, yedi yıllık bir dağınıklıktan sonra bir araya geliyor. "Nephilim Tarlaları", yeni mahsullerini gelecek baharda toplayacakmış.

Thom Yorke destekli yeni albümleriyle ikinci çıkışını yapan **Drugstore**, şimdi de Pinochet protestocularının saflarında... Protesto etkinlikleri sırasında, Brezilya doğumlu şarkıcıları Isabel'in yazdığı "El Presidente"yi söyleyen grup, şarkıda, Pinochet'yi iktidara getirenlerin öldürttüğü sosyalist lider Salvador Allende'yi anlatıyor. Pinochet'yi iktidara getirenlerin kim olduğu da resmen açıklandı biliyorsunuz: CIA.

İki araştırmacı gazeteci, Max Wallace ve Ian Halperin, Cobain dosyasını yeniden açıyor. "**Kurt Cobain**'i Kim Öldürdü" adlı kitaplarında, 1994'deki intiharın sorulmamış sorularla dolu olduğunu belirten yazarlar, olayın Seattle Polisi'nce çarçabuk "intihar" etiketiyle geçiştirildiğini söylüyorlar.

Serge Gainsbourg'un 1968'de yazdığı ve **Jane Birkin**'le "erotik düet" yaptığı "Je T'Aime... Moi Non Plus", artık İngilizce olarak dillere düşecek. Müstehcen sözleriyle infial yaratan şarkıyı, Nick Cave-Anita Lane'den sonra şimdi de **Pet Shop Boys** seslendiriyor. Yeni adıyla "I Love You... Moi Non Plus"de Neil Tennant'ın düet ortağı, Sam Taylor-Wood. Duyduğumuza göre Tennant, Taylor-Wood'un şarkı bitimindeki "orgazm" seslerine hayran olmuş.

Spice Girls harikası **Geri Halliwell**, yeni işi için bir yarışma açarak genç hayranlarından kendisine destek olmalarını istedi. Bir "destek" mektubuyla katılacakları yarışmayı kazanan hayranları için, Halliwell'in bir de sürprizi var: Onları hem bazı toplantılara konuk edecek, hem de Kenya'ya yapacağı eğitim gezisine götürecek. Bilindiği gibi Halliwell, Birleşmiş Milletler İyi Niyet Elçiliği'ne getirilmişti.

90'da 90

Amerikan AP dergisi (Alternative Press Magazine), çok hayırlı bir iş yapmış, 90'lı yılların en iyi 90 rock albümünü belirlemiş. Fiks sorumuzu yöneltelim: Sizde kaç tanesi var?

1. Nevermind • **Nirvana**
2. The Downward Spiral • **Nine Inch Nails**
3. Check Your Head • **Beastie Boys**
4. Siamese Dream • **Smashing Pumpkins**
5. Odelay • **Beck**
6. Rid Of Me • **PJ Harvey**
7. Loveless • **My Bloody Valentine**
8. Dummy • **Portishead**
9. Urban Hymns • **The Verve**
10. Ritual De Lo Habitual • **Jane's Addiction**
11. Exile In Guyville • **Liz Phair**
12. Strap It On • **Helmet**
13. OK Computer • **Radiohead**
14. Gentlemen • **The Afghan Whigs**
15. Celebrity Skin • **Hole**
16. Korn • **Korn**
17. Selected Ambient Works Volume II • **Aphex Twin**
18. Superunknown • **Soundgarden**
19. Screamadelica • **Primal Scream**
20. Red House Painters • **Red House Painters**
21. AEnima • **Tool**
22. Slanted And Enchanted • **Pavement**
23. Repeater • **Fugazi**
24. Fear Of A Black Planet • **Public Enemy**
25. Goat • **The Jesus Lizard**
26. From The Choirgirl Hotel • **Tori Amos**
27. Parklife • **Blur**
28. Rage Against The Machine • **Rage Against The Machine**
29. Extra Width • **Jon Spencer Blues Explosion**
30. Against The Grain • **Bad Religion**
31. Debut • **Björk**
32. God • **Sonic Youth**
33. (What's The Story) Morning Glory? • **Oasis**
34. Spiderland • **Slint**
35. Last Splash • **Breeders**
36. The Good Son • **Nick Cave** • **The Bad Seeds**
37. Dog Man Star • **London Suede**
38. For Your Own Special Sweetheart • **Jawbox**
39. Mezcal Head • **Swervedriver**
40. Your Arsenal • **Morrissey**
41. Ruby Vroom • **Soul Coughing**
42. Bullhead • **Melvins**
43. Girlfriend • **Matthew Sweet**
44. The Freed Weed • **Sebadoh**
45. 99% • **Meat Beat Manifesto**
46. Lazer Guided Melodies • **Spiritualized**
47. Elastica • **Elastica**
48. Dig Your Own Hole • **Chemical Brothers**
49. The CD Version Of The First Two Records • **Bikini Kill**
50. Out Of Time • **REM**
51. Emperor Tomato Ketchup • **Stereolab**
52. The Destroyer • **Alec Empire**
53. Cruise Yourself • **Girls Against Boys**
54. No Pocky For Kitty • **Superchunk**
55. Daily Operation • **Gang Star**
56. Mezzanine • **Massive Attack**
57. Hard Normal Daddy • **Squarepusher**
58. Last Rites • **Skinny Puppy**
59. Frigid Stars LP • **Codeine**
60. The LA's • **The LA's**
61. Twin Infinitives • **Royal Trux**
62. Lunapark • **Luna**
63. Bee Thousand • **Guided By Voices**
64. Tortoise • **Tortoise**
65. Tri Repetae++ • **Autechre**
66. Yerself Is Steam • **Mercury Rev**
67. Pre-Millenium Tension • **Tricky**
68. Uforb • **The Orb**
69. Hit To Death In The Future Head • **The Flaming Lips**
70. How It Feels To Be Something On • **Sunny Day Real Estate**
71. Chill Out • **The KLF**
72. Chocolate Synthesizer • **Boredoms**
73. Imperial F.F.R.R. • **Unrest**
74. !!Destroy-Oh-Boy!! • **New Bomb Turks**
75. 13-Point Program To Destroy America • **The Nation Of Ulysses**
76. Upgrade & Afterlife • **Gastr Del Sol**
77. Eva Luna • **Moonshake**
78. Viva Last Blues • **Palace Music**
79. Streetcleaner • **Godflesh**
80. Julius Caesar • **Smog**
81. Seamonsters • **The Wedding Present**
82. Evanescence • **Scorn**
83. Laughing Stock • **Talk Talk**
84. Under The Skin • **Ice**
85. Long Hair In Three Stages • **U.S. Maple**
86. Hissing Prigs In Static Couture • **Brainiac**
87. Rural Psychedelia • **Flying Saucer Attack**
88. One Last Laugh In A Place Of Dying • **The God Machine**
89. Let Them Eat... The Monorchid • **The Monorchid**
90. Prick • **Prick**

AP
ALTERNATIVE PRESS

8→

BAKINIZ

FOTOSENTEZ

Koçu tarihinden

Uzun saçlılar

1826'dan önceki eski toplum hayatımızda erkeklerin saç uzatmadığı söylenir. Bu konuda trih kaynaklarımızda kesin kayıdlar yoktur. Bilakis şairlerimiz nevcivanları övme yolunda yazdıkları gazeller, şarkılar, semailer, destanlarda onların kaküllerinden, zülüflerinden, perçemlerinden mutlaka bahsetmişlerdir; mesela bu arada Beşiktaşlı Gedai güzel bir gencin saçlarını kesen bir berberi lanetlemeye kadar varmışdır:

Bir teli Hind'ü Yemen Bağdadu Basra'ya değer
Bir teli Çin'ü bedehşana bedel bilsen eğer
Kör olub didelerin görmiyesin nurdan eser
İki destin kırılıp ahedesin haşra kader
Olub ol şane vü mikrarını berber eline
nice kıydın o şeyhin perçeminin bir teline

Saçlarını çok kısa kestirenler, ustura ile kazıtanlar kesin olarak söyleyebiliriz ki asker ocaklarında toplanmış efrad ile avam tabakası ve medreseliler olmuşdu. Medrese karşısında tekkeler ise, saçın, insan yüzünü, başını süsleyen bir tanrı lütfu olduğunu kabul etmiş, tarikatların çoğunda canlar başlarına ustura vurmadıklarından başka kız saçları gibi uzun saçlar bırakmışlardır. Erkek başında Avrupalılar gibi saç bakımı, kararca uzatılan saçların yandan, ortadan taranması İkinci Sultan Mahmud zamanında başlamıştır. Zamanımızın erkek saçı kesiminde, delikanlı başı tuvaletinde görülen şekiller, top ense saçlar, yanaklara kadar inen favoriler, eskiden olduğu gibi kaşlar üzerine dökülen perçemler, beatle modası (bakınız Beatle), kız saçı gibi omuzlara kadar inen bohem geysulardır. Saçlı gençler ayrıca göğüs bağır açık meme göstererek, hatta pantolonlarını göbek altına düşürüb göbek çukuru göstererek daracık blucin pantolon ve yalın ayak, ayaklarında sandallarla dolaşırlar ki, 19. yüzyıl başındaki Cezayir kesimli İstanbul bıçkınlarının şıkırdımlarının yeni moda örnekleridirler. (Bakınız Cezayir kesimi)

Başında şal sarılı bacağına, koluna, göğsüne dövülmüş nişanları ve göğsünde sine perçemi ile cezâyir kesimli bıçkın, 1790 — 1808

Cezayir kesimi

Üçüncü Sultan Selim ile Dördüncü Sultan Mustafa devirleri ile İkinci Sultan Mahmut'un Yeniçeri Ocağı'nı kaldırdığı 1826 yılına kadar geçen zamanda İstanbul bıçkınları ve havai meşreb gençleri arasında moda olmuş bir kıyafet ve tuvalete verilmiş isimdir.

Yalın ayak, baldırı çıplak, göğüs bağır açık şehbaz, cundabaz gemici, kalyoncu kıyafetinden ilham alınmış ve İstanbul halkı da Cezayirlileri yaman gemiciler olarak tanıdığı için bu kıyafete o memleketin adına nisbetle Cezayir Kesimi denilmişti. Muhakkak ki arada mühim farklar vardır, zamanımızın ekzistansiyalist asi gençliğinin kılık ve kıyafeti bir yüzyıl önceki Cezayir kesimli delikanlıları hatırlatır.

Başa sarık ve bele de kuşak olarak gayet kıymetli bir Hint veya İran şalı sarılırdı. Mutlak fakrü zaruret içinde olan gençlerden kendisini bu havaya kaptıranlar bir şal tedariki uğrunda çok büyük fedakarlıkları tereddütsüz göze alırlar idi. O devrin bir şairi olan Enderunlu Vasıf'ın bir şarkısında bu acı hakikat pek açık gösterilmiştir:

Zülfün düşer kaş üstüne
Kah çeşmi ayyaş üstüne
Neyse recan baş üstüne
Tek sen beyim yar ol bana

Yoluna ey nevres nihal
Olsun feda mecmui mal
Bir şal nedir çift ile al
Tek sen beyim yar ol bana

Sırta bezden yahut bürüncükten bir ten gömleği giyilirdi; bu gömleğin yakası asla iliklenmez, açık durur, hatta önü öylesine açılırdı ki, göğüsde meme tomurcukları bilhassa teşhir edilirdi. Bazı aşırı bıçkınlar ise bunu hiç giymezlerdi.

Göğüsü kıllı veya kıllıca olan şehbazlar o kılları ustura ile tıraş ederler, tam göğüs ortasında bir tutam kıl bırakırlar, bu kıllara birer küçük inci geçirip düğümlerler, bu acayip püsküle de "sine perçemi" (ayrıntılı bilgi için bakınız sine perçemi) derlerdi.

Bu bıçkın modası kılığı İstanbul gençlerini öylesine sarmıştı ki, ayak takımından esafil ve erazilin çıkardığı Cezayir kesimi, orta tabaka şöyle dursun, en kibar, en asil ailelerin evlatlarını da cezbetmiş, peşlerinde lalalar, uşaklarla sokağa çıkarılan nice beyzadeler, paşazadeler, Cezayir kesimi hayta kılığı ile İstanbul sokaklarında yalın ayak, baldırı çıplak, daltaban yıllarca kaldırım tepmişler, kuşak sürümüşlerdi. Pek nazlıları da altlarında bir küheylan, som sırma işlemeli eyerlerin gümüş üzengilerine çıplak ayakları ile basarak, ellerinde sapları elmaslı ipek şemsiyeler, sırmalı Cezayir kesimi tuvaletleri ile haşertat alkışı toplamışlardı.

1808'de Alemdar Mustafa Paşa İstanbul'a gelerek bir saltanat darbesi ile Dördüncü Mustafa'nın yerine Osmanlı tahtına İkinci Sultan Mahmut'u çıkardığında, İstanbul gençlerini bu kılık ve kıyafette bulmuştu.

Tüm insanlar...

Tüm insanlar özgür; onur ve haklar bakımından eşit doğarlar...
Herkes ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal ya da başka herhangi bir görüş, ulusal ya da toplumsal köken, zenginlik, doğum ya da başka herhangi bir ayrım gözetilmeksizin insan hakları evrensel bildirgesinde ilan edilen tüm haklardan ve özgürlüklerden yararlanır. Ayrıca, ister bağımsız ülke uyruğu olsun, ister vesayet altında ya da özerklikten yoksun ya da egemenliği herhangi bir şekilde kısıtlanmış ülke yurttaşı olsun, bir kişi hakkında, uyruğu bulunduğu ülkenin siyasi, idari ya da uluslararası statüsünden kaynaklanan herhangi bir ayrım yapılamaz....
Herkes görüşlerinde ve görüşlerini açıklamada özgürdür. Bu özgürlük, görüşlerinden dolayı tedirgin edilmeme, ülke sınırları gözetilmeksizin bilgi ve düşünceleri herhangi bir anlatım yoluyla elde etme ve yayma hakkını da içerir...
Her insan, toplumun kültürel yaşamına özgürce katkıda bulunmak, güzel sanatlardan yararlanmak hakkına sahiptir...
Herkesin bu bildirgede açıklanan hak ve özgürlüklerin sosyal ve uluslararası düzeyde tam bir işlerlik kazanabileceği bir düzene hakkı vardır.

10 aralık 1948'*de Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından kabul edilen ve Türkiye tarafından da imzalanan İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 1., 2., 19. 27. ve 28. maddeleri*

50. yaşgünü

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin ilan edilmesinin bugün 50. yıl dönümü kutlanıyor. İnsanlık tarihini etkileyecek en önemli belgeler arasında sayılan beyannamenin bir çok ülke tarafından kabul edilmesine karşın, içinde yer alan 30 maddenin 21. yüzyıla girerken her yerde tam olarak uygulandığını söylemek zor.

10 aralık 1998, *Milliyet gazetesi, sayfa 19*

Türkiye...

Türkiye Türklerindir

10 Aralık 1998 *(ve 1 mayıs 1948'den beri hergün), Hürriyet gazetesi, sayfa 1*

Türkiye'de Türk halkından başka halkların bulunduğunu söylemek...

İnsan Hakları Derneği Genel Başkanı Akın Birdal, Ankara 2 no'lu DGM'nin hakkında verdiği hapis cezasının Yargıtay ceza genel kurulunda onaylanmasının ardından yargılanmanın adil olmadığı gerekçesiyle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvurma kararı aldı. 1 Eylül 1996 dünya barış günündeki, "bu savaş kirli savaştır" sözleri ve **"Kürt halkı" ifadesi nedeniyle bir yıl iki ay hapis** cezası alan Birdal'ın başvuru dosyasında, Yargıtay'ın gerekçeli kararındaki, "Birdal konuşmasında Kürt halkı diyerek, **Türkiye'de Türk halkından başka halkların bulunduğunu söylemiştir**" ifadesine de dikkat çekilecek.

10 Aralık 1998, *Milliyet gazetesi, sayfa 19*

Reşo-Deneysel Kürt müziği, Knar-Anadolu Ermenileri konserleri...

90 konser, dans, atölye, panel, söyleşi, dinletinin yer aldığı ve 500'e yakın sanatçının katıldığı İstanbul Müzik Şenliği'nin **iki konser**i T.C. **Genel Kurmay Başkanlığı** Askeri Müze ve Kültür Sitesi Komutanlığı tarafından 1 Aralık 1998 gün ve kült. sit. 0593-13-98/41 sayılı yazısı ile **iptal** edilmiştir.
Reşo - Deneysel Kürt Müziği, Knar Anadolu Ermenileri konserlerinin iptali, ilgili yazıda bu iki konserin ideolojik amaçlı etkinliğe dönüşebileceği gerekçesine dayandırılmıştır.
Askeri Müze ve Kültür Sitesi Komutanlığı ile yapılan görüşmelerde tarafımıza ayrıca sözlü olarak **ülkenin içinde bulunduğu durum** da iptal gerekçesi olarak belirtilmiştir.

10 Aralık 1998, *İstanbul Müzik Şenliği Düzenleme Komitesi basın açıklaması.*

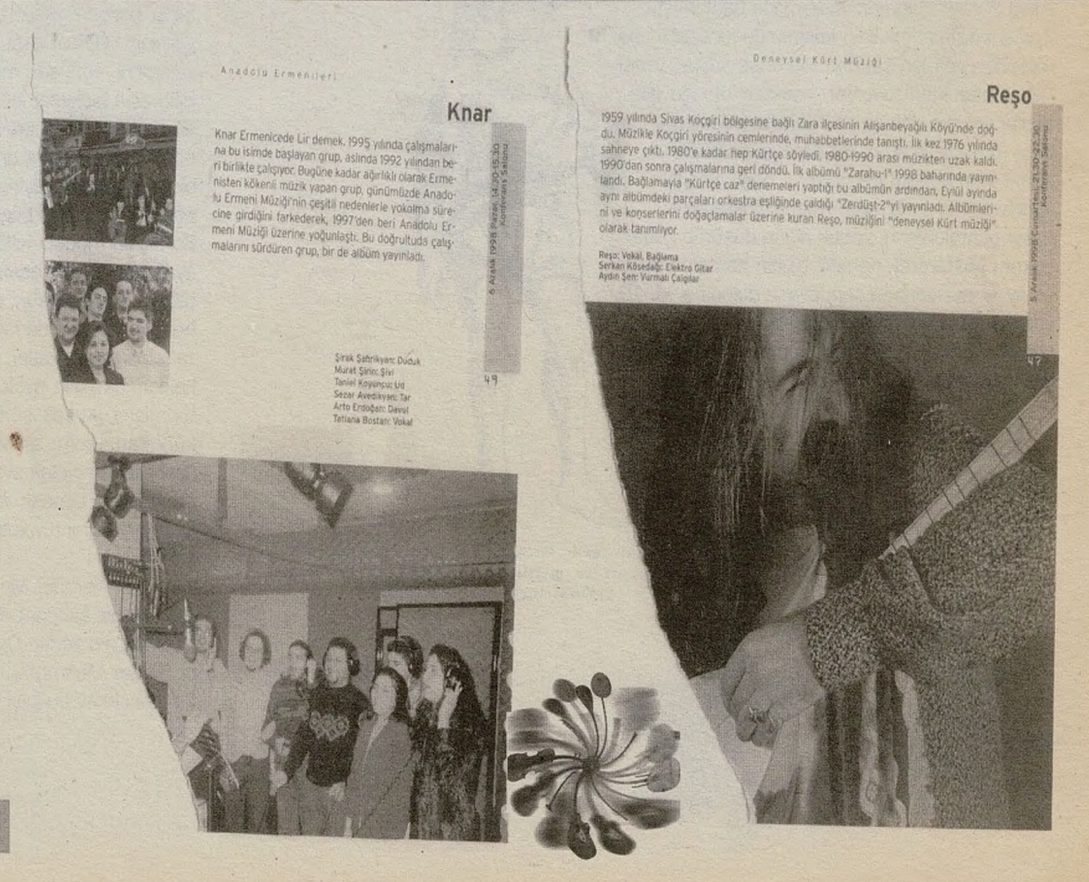

ROLL ORADAYDI

39. SELANİK FİLM FESTİVALİ

Huzurlu kent, sıcak insanlar, güzel filmler

"Yarrağın sağolsun". Önce anlamıyorum tek-tekçi meyhanesinde tanıştığım Yunanlı şoförün söylediklerini. Yunanca bir şeyler söylediğini sanıyorum. Ama birkaç kez daha kadeh tokuşturduğumuzda aynı sözleri tekrarlayınca çözüyorum. Eyvallah, hepimizin. Türk olmak, Yunanistan'ın genelini bilemem ama, Selanik'te hoş bir şey. Meyhanede tanıştığım Yunanlı içki arkadaşım bardağımı boş bıraktırmıyor. Çipurolarımızı (uzo'nun daha bir natüreli) içerken o Yunanca ben Türkçe sohbet ediyoruz. Hesabı ödettirmiyor bana. Öğlen öğlen kafayı bulmuş bir şekilde otelin yolunu tutuyorum ve sızıp kalıyorum. Eskiden festival mi varmış? Varmış. Selanik Film Festivali bu yıl 39 yaşına bastı. Yani 1960'tan beri sürüyor. İstanbul Film Festivali daha doğmamışken Selanik'teki abisi 20'li yaşlarını sürüyormuş. Benimse yalnızca Selanik'e değil, başka bir ülkedeki bir festivale de ilk gidişim. Kapı gibi basın kartım var. Ama basın kartınız olmasa da, kombine bir bilet alıp gayet ucuza bütün filmleri izleme şansınız var. Selanik pahalı bir kent değil. Aşağı yukarı beş milyona (tek kişi kalıyorsanız) bir otel odası bulunabilir. Gidiş- geliş de tren ya da otobüsle 25 milyona filan maloluyor.

Selanik'te en azından bir- iki kelime Türkçe bilen birilerine rastlamak sürpriz değil. Sokakta karaborsa Marlboro satan kadına da bildiğim bütün yabancı dillerde "kaç para?" diye sorduktan sonra, aynı soruyu Türkçe sorunca cevap alabilmiştim. Otel sahibim ise neredeyse şakır şakır Türkçe konuşuyor. Türkiye'den göç etmiş çok aile var burada. Klasik sohbet konusu da şöyle bir şey: "Ah şu silah tüccarları, politikacılar yok mu? Aslında biz kardeşiz ama...." Kısaca Selanik cephesinde korkacak bir şey yok. Huzurlu bir kent, sıcak insanlar...

Gelelim festivale. 172 film gösterildi toplam 7 salonda. Salonlar birbirlerine çok yakın, çoğu aynı kompleksin içinde. Festivalin tarihi ise 13-22 Kasım arasındaydı. Uluslararası yarışmaya 12 film katıldı. Selanik Festivali'nin yarışması sadece ilk ya da ikinci filmini yapan yönetmenlere açık. Geçtiğimiz yıl Derviş Zaim'in "Tabutta Rövaşata"sı Jüri Özel Ödülü'nü filmin başrol oyuncusu Ahmet Uğurlu da En İyi Oyuncu Ödülü'nü kazanmıştı. Derviş Zaim bu yıl jüride yer alıyordu. Bu yıl da yarışmada bir Türk yönetmenin filmi Almanya adına yarışmadaydı: Fatih Akın'ın "Çabuk ve Acısız"ı. Akın'ın filmi bir Türk, bir Sırp ve bir Yunanlı gencin Hamburg'da geçen öyküsünü anlatıyordu. Filmin başrol oyuncusu Mehmet Kurtuluş, En İyi Oyuncu Ödülü'yle festivalden döndü. Festivalin büyük ödülü Altın İskender'i ise, Japon yönetmen Yoiçiro Takahaşi'nin "Ağustos Balıkları" adlı filmi kazandı. "Ağustos Balıkları" bence çok başarılı bir film değildi, ama FIBRESCI Ödülü'nü de kazandı. Film bir aşk üçgenini konu alıyor, ama kahramanları henüz ortaokullise çağlarında. Bir dost kazığı ve aşk acısı öyküsüydü. İkincilik ödülü ise iki filme paylaştırıldı. Çek yönetmen Petr Zelenka'nın "Düğmeciler"iyle, Tacik yönetmen Cemşid Usmanov'la Koreli yönetmen Byong Hun Min'in ortak yapıtı "Arının Uçuşu" ikinciliği paylaştılar.

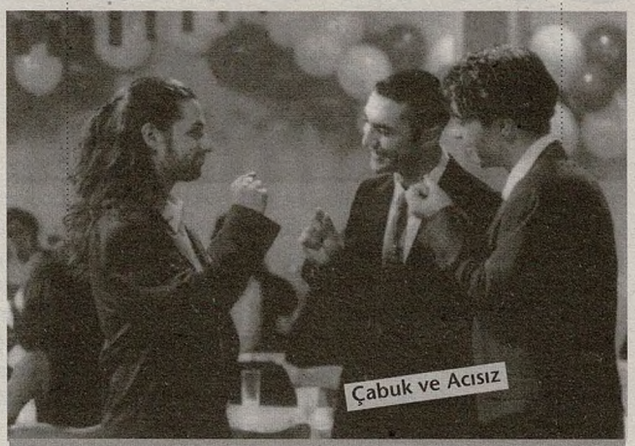

Çabuk ve Acısız

> Öğlen öğlen kafayı bulmuş bir şekilde otelin yolunu tutuyorum ve sızıp kalıyorum. Eskiden festival mi varmış? Varmış. Selanik Film Festivali bu yıl 39 yaşına bastı. Yani 1960'tan beri sürüyor. İstanbul Film Festivali daha doğmamışken Selanik'teki abisi 20'li yaşlarını sürüyormuş.

Hayat Kitabı

Festivalde ayrıca Ken Loach ve Akira Kurosawa retrospektifleri, Yunan Filmleri Festivali, Balkan Dünyası, Asyanın Bakışı gibi bölümler de yer aldı. Balkan Dünyası bölümü içinde Nuri Bilge Ceylan'ın "Kasaba" adlı filmi de gösterildi. Roll okurlarını en çok ilgilendiren bölüm ise, Yeni Ufuklar başlığı altındaki genç ve bağımsız sinemacıların filmlerinin gösterildiği bölümdü. Yeni Ufuklar'ın alt başlıklarından biri Good Machine adlı Amerikan bağımsız yapım şirketine ayrılmıştı. Good Machine'le çalışan yönetmenler arasında Ang Lee (Buz Fırtınası, Düğün Yemeği vb.), Hal Hartley gibi isimler bulunuyor. Bu başlık altında olmasa da, Hal Hartley'nin bir filmi festivalde gösterildi. Bu arada Hal Hartley'nin "The Unbelievable Truth" (1989) adlı filminin Thom Yorke'un kardeşi Andy Yorke'un topluluğunun isminin kaynağı olduğunu da belirtelim. Hartley'nin filmi "Hayat Kitabı" adını taşıyordu ve başrolde de PJ Harvey yer alıyordu. Harvey filmin müziğine de katkıda bulunmuştu. Pascal Comelade'ın "L'argot Du Bruit" albümündeki "Love Too Soon" adlı şarkı filmin de müzikleri arasındaydı. Film yüz –aynı zamanda da bin– yılımızın son gününde geçiyor: İsa elinde laptop'u ve yanında asistanı Magdalena'yla (PJ Harvey) birlikte 31 Aralık 1999'da New York'un JFK havaalanına iner. Herkesin kafasını şu soru kurcalamaktadır: Yeni binyılın başlangıcı yeryüzünde hayatın sonu anlamına da gelecek midir? İsa o gün boyunca insan ruhunu kurtarmak için şeytanla mücadele eder, Tanrı'nın gazabından korunmaya çalışır ve belki de en zoru, bu hayatların kurtarılmaya değer olup olmadığı konusunda kendisiyle tartışır... Hartley kısıtlı olanaklar nedeniyle video çektiği filmde değişik bir estetik yakalamayı başarırken, PJ Harvey de bu ilk sinema deneyiminden yüzünün akıyla çıkıyordu. Hartley'nin filmi, Brezilyalı yönetmen Daniela Thomas'ın "Geceyarısı"yla birlikte Haut et Court yapım şirketi ve Fransız TV kanalı Arte'ın ortak projesi ".... gözleriyle 2000"in (2000 seen by...) ilk iki örneğinden biriydi. Bu projede genç yönetmenlerden binyılın son gününde geçen öyküleri filme çekmeleri istenmiş. Dolayısıyla yeni binyıla ilişkin kehanetler iki filmin de ortak temasını oluşturuyordu. Festivalde Manoel de Oliveira ve Bertolucci'nin de son filmleri gösterildi. Festival'in kapanış filmi olan Bertolucci'nin "Kuşatılmış" adlı filmi, doğrusu, bana "siyah politik eylemciyi kurtaran beyaz adam"lı konusuyla itici geldi. Festivalin sonu aslında tam bir son anlamına da gelmiyordu. Daha düşük bir yoğunlukla da olsa kimi filmler kaçıranlar için bir hafta boyunca gösterilmeye devam etti. Ayrıca bu filmler çevredeki diğer kentleri ve kasabaları da dolaştı. Ayrıca bu son hafta içinde festival programında yer almayan "Velvet Goldmine" da gösterilen filmler arasında yer alacaktı. Ama dönüş vakti geldiği için bu filmi izleyemedim. Darısı İstanbul'a...

Cüneyt Cebenoyan

R.E.M.

Tam Roll'u hazırlamaya başladığımız günlerde REM'in "New Adventures In Hi-Fi" albümü yayınlanmıştı. Demek aradan 26 ay geçmiş, şimdi "Up"la karşımızdalar. Bildiğiniz gibi REM artık bir trio. Davulcusuz bir trio. Enstrüman dağılımını etraflıca gözden geçirdiler, elektronikanın ilk deneylerinin yapıldığı yıllara ait tınılarla geri döndüler. Ama Michael Stipe, Peter Buck ve Mike Mills'in de dediği gibi, bu bir dönüşüm değil, doğal bir değişim. Albüm akıllarına nasıl düşmüş, şarkılar nasıl yazılmış, rock muymuş, değil miymiş, her şeyi anlatıyorlar. Ray Gun, Les Inrockuptibles, Addicted To Noise,, Rock & Folk ve Q'nun söyleşilerinden oluşan bir "beşli set"i Roll'cular için harmanladık.

İnsanın kendisini farkettiği anlar

Michael Stipe ve Mike Mills, siz ikiniz sürekli Georgia'da, Athens'de yaşıyorsunuz. Ama Peter Buck Seattle'da... Bir keresinde "eğer REM'in bir elemanı Athens'i terkederse, artık bir grup olamayız" demiştiniz...

Michael Stipe: Şurası kesin ki, Mike ve ben, öyle her allahın günü irtibat halinde değiliz. Yani demek istiyorum ki, benim günler boyu hiç kimseyle konuşmadığım da oluyor. *(gülüyor)* Evet tuhaf bir durum, ama o kadar da kötü değil. Peter, Seattle'dan memnun. Ama bana kalırsa Athens bir yeryüzü cenneti.

Niye? 80 bin nüfuslu bu ufak şehirde, New York'ta, Los Angeles'ta ya da Seattle'da bulamadığınız neyi buluyorsunuz?

Stipe: Açıklanamaz bir şey. Hayatımın yarısını Athens'da geçirdim ve orada ne bulduğumu açık bir şekilde ifade edemiyorum. Bir kere, geniş topraklara da bağlı olarak, son derece yabanıl bir duyarlılık hüküm sürüyor orada. Sonra, marjinallere, uçuklara rahatlıkla tahammül gösteren bir yer. Müzisyenler, fotoğrafçılar, ressamlar için bir ibadet yeri, herkes birbiriyle dayanışma içinde. Sanki bir sanatsal tarikat gibi.

Rock şehirleri sıralanmaya başlandığında hemen Londra, Los Angeles, New York ya da Seattle'ın adı akla gelir...

Stipe: Yine de Athens olağanüstü gruplarla dolup taşıyor. Orada kesinlikle bir şey var. Bir sürü şehirde yaşamayı denedim ve hiçbirinde Athens'daki yaratıcılığa rastlayamadım.

Bill'in varlığı, yokluğu

Bill Berry'nin ayrılma hikayesi nasıl gelişti? Grubu nasıl etkiledi?

Stipe: Bill bize ayrılma niyetinden söz ettiğinde, önce kendimi çok üzgün hissettim. Ama kararının ciddi olduğunu anlayacak kadar iyi tanıyorum onu. Kesinlikle grubun dağılmasına yol açmak istemiyordu. Eğer hoşumuza giden ve üzerine çalışmak istediğimiz otuz-kırk şarkı olmasaydı dağılırdık zaten. Bu parçalar Bill'in hoşuna gitmiyordu, onlara bulaşmak istemiyordu. Ama bu albümü hazırlama fikri Peter, Mike ve beni çok heyecanlandırıyordu. Bir laf vardır, "Öldürmeyen hastalık güçlü kılar". Grubun hayatında zor anlar oldu ama, bunların hepsinin üstesinden geldik. Bill'in gidişi bizim için yeni bir tecrübe oldu ve bundan daha güçlenerek çıktık.

Peter Buck: Yeni yönümüz beni öylesine heyecanlandırıyordu ki, şarkılar resmen rüyama giriyordu. Ne var ki, provaların başladığı gün, Bill gelip dedi ki: "Beyler, kusura bakmayın, ben bu işi bırakıyorum..." Michael'a, Mike'a ve bana göre bu hayat tarzının belli zorunlulukları var. Turne yapacaksınız, tuhafınıza giden yiyecekler yiyeceksiniz, sizin dilinizi konuşmayan kültürlerle temasa geçeceksiniz –tıpkı New York'ta olduğu gibi. Bunlar Bill'e ters gelen şeyler. O bifteğinin Georgia'daki gibi olmasını ister. Geceleri kendi yatağında uyumak ister. Eğer Bill'i görmek isterseniz, evine gidip o sizden sıkılana kadar oturursunuz. Telefon konuşmalarımız bir dakika bile sür-

mez. "–N'aber, ne var ne yok Bill?" "–İyilik, sağlık... Ee, gidip biraz odun kesmem gerekiyor..." Hep böyle olur. Aramızdaki lakabı "hadi bana eyvallah Bill"dir... Bill ayrılınca provaları boş verdik, neyin provasını yapacaktık ki? Mike'la oturup yeniden şarkı yazmaya başladık. Aslında iyi oldu, çünkü mecburen klasik, standart rock grubu düzeninden uzaklaştık. İki synthesizer, bir stand up bas ve bir buzuki filan gibi aranjmanlara yöneldik.

İşin gerçeği, Bill orada. Yokluğuyla orada. Bu albüm elemanlarından birini yitirmiş bir dörtlünün albümü, hepsi bu. Bundan sonraki REM albümü, gerçek bir üçlünün albümü olacak.

Mike Mills: Bill ayrılınca dedik ki, artık kural mural yok, istediğimizi yapabiliriz... Grup dinamiğinin Bill'in ayrılmasıyla birlikte ne denli değiştiğine şaştık kaldık. Bill bir stüdyo dahisi değildi, ama o olmayınca kime dönüp "bu iyi mi?" diyecektik. O artık yoktu ve bu durumla alışmak zorundaydık...

Buck: Ona karşı büyük bir öfke duyuyordum, içimden yakasına sarılıp onu sarsmak ve sormak geliyordu: "Ne yaptığının farkında mısın sen?" Sonra kendimi çok üzgün hissettim, çünkü yirmi yıldır beraber olduğumuz bir grup üyesini kaybediyorduk -tabii ki Bill hâlâ en iyi dostumuz. Hatta eğer grubun bir arada kalması eğer buna bağlıysa, bu albüm çıkıncaya kadar ve turne boyunca bizimle kalmayı bile önerdi. Albümün yüzde 15'ini yapmıştık ve devam etmek, kayıtları yapmak istiyorduk. Bill tam manasıyla gidince, onun ayrılışının yepyeni imkanlara kapı açtığına uyandık. Eskiden olduğu gibi gitar-bas-davul temelli bir müzik yapmamız söz konusu olamazdı. REM'in sınırlarını yok etme fikriyle bu albüm için çalışmaya başladık. Davulcusuz kalmamız hakikaten yepyeni kapılar açtı, sürekli yeni bir şeyler keşfetmek durumundaydık. Grubun özü buradaydı, teknik bazı sorunları çözmek gerekiyordu sadece: kim ne çalacaktı? Albümün demo kayıtlarını yapmak için benim evimde buluştuk. Tıpkı Brian Eno'nun da sıcak ve organik bir sound'la kullandığı gibi, eski ritm box'larımızı çıkarmaya karar verdik.

Bir folk plağı düşünmüştüm, yalnızca drum machine'lerin filan olduğu bir folk albümü. Sonuç, evet, biraz Kraftwerk gibi oldu, 70'lerin "gelecek bu" dedikleri şey. O gelecek gelmedi, orası ayrı.

Stipe: Bu yeni albümde kendimizi bir grup olarak, bir üçlü olarak yeniden keşfetmemiz gerekiyordu. Bu bir kaos yarattı. Tek mümkün yaklaşım, Bill'in yerini doldurmaya çalışmamaktı. O halde bütün bildiklerimizi unutmaya karar verdik. Beste yöntemlerimiz, stüdyo çalışmalarımız, şarkı yaratma biçimimiz; hepsi çöpü boyladı. Ve sıfırdan başladık.

Albümü dinlediğinizde, davul cenahında bir kayıp olduğunu düşünüyor musunuz?

Stipe: Hayır. İşin gerçeği, Bill orada. Yokluğuyla orada. Bu albüm elemanlarından birini yitirmiş bir dörtlünün albümü, hepsi bu. Bundan sonraki REM albümü, gerçek bir üçlünün albümü olacak.

Buck: Paranoyak olduğum sanılmasın ama, REM'den özelikle hoşlanmayan insanlar var. Tamam, olabilir. Ama öyle şeyler duyuyorum, okuyorum ki... İnsan inadına işine asılıyor. Bill ayrılınca REM'in de dağılması gerektiğini, devam etmemizin ihanet olduğunu söylediler. Bunu söyleyenlerin şimdi "bu, bugüne dek dinlediğimiz en iyi REM albümü" diyerek erken eleştirilerinden ötürü özür dilemelerini bekliyorum.

Davul makinalı folk

Peki albüm tam istediğiniz gibi oldu mu?

Buck: Kafamda daha modern bir sesi resmetmiştim. Ama, daha ziyade 60'ların psychedelic sound'una yakın bir albüm oldu.

Ve kimi parçalar Kraftwerk'vari. Albümün elektronik veçhesi çok tipik 70'ler.

Buck: Tuhaf, herkes krautrock'tan bahsediyor. Hiç aklımda olmayan şey, o türü dinleyerek büyüdüğüm halde. Ben bir folk plağı düşünmüştüm, yalnızca drum machine'lerin filan olduğu bir folk albümü. Sonuç, evet, biraz Kraftwerk gibi oldu, 70'lerin "gelecek bu" dedikleri şey. O gelecek gelmedi, orası ayrı.

Albümdeki "Why Not Smile" tam dediğiniz gibi, bir folk şarkısı ama arkada drum machine var.

Buck: O şarkı akustik gitarla çalınsa bir John Denver şarkısı olurdu... Michael vokalleri yapmadan önce albümdeki bütün şarkıları eşe dosta dinlettim, hemen hepsinin tepkisi "ne bu ya" oldu. High Llamas'dan Sean O'Hagan bir gün stüdyoya geldi, ona ilk üç parçayı dinlettim, her şarkıdan sonra "bu acayip bir krautrock" dedi. Oysa krautrock hiç aklıma gelmemişti. Ben daha çok Eno üzerinde kafa yormuştum, "Before And After Science" ve "Another Green World" gibi albümlerine. Eno o albümlerinde gerçek insan vokalleriyle ucuz, robotik drum machine'lerini ve klavyeleri bir arada kullanıyordu. Bir tür ninni gibi gelen, ama incelendiğinde elektronik olduğu anlaşılan bir sound. Bu albümün demolarına başladığımda enstrümanların derinine indim, bugüne kadar hiç yapmadığım kadar. Ama Michael'ın vokallerinin onları ısıtacağını, ıslah edeceğini edeceğini biliyordum.

Bir hayli deneysel bir çalışma bu...

Mills: Evet, yola çıkarken kurallarımız, yol haritamız yoktu. Normalde, temel melodileri davul, bas ve gitarla kaydedersiniz, sonra üstüste bindirirsiniz, vokalini yaparsınız ve miks edersiniz. Bu sefer bütün bunlar devre dışıydı. Çok da iyi olmuştu, çünkü zaten yapmak istediğimiz de tam buydu. Drum machine'ler, loop'lar filan...

Bill'in ayrılmasından önce mi?

Mills: Tabii ki, zaten Bill ayrılmadan önce bunlar üzerine çalışıyorduk. Ayrılması süreci hızlandırdı, o kadar... İnsanlar Yamaha synthesizer'lar alıyorlar, önceden programlanmış altı sesi kullanıyorlar ve herkes aynı soğuk, aynı klinik müziği yapar oluyor. Kimsenin müziğinde kişiliğini göremiyorum. İnsan bir makina aracılığıyla kendisini ifade ettiğinde makinayı değil, insanı işitmek lazım. Michael'ın çok sıcak bir sesi var, bizim müziğimizin can damarı o. Ne yaparsak yapalım, deneysellikte ne kadar ileri gidersek gidelim, bu ses ve Michael'in melodileri sayesinde yolumuzu kaybetmeyiz, her zaman bir tutamaktır bizim için.

Davulcusuz kalmamız hakikaten yepyeni kapılar açtı. Mecburen klasik, standart rock grubu düzeninden uzaklaştık. İki synthesizer, bir stand up bas ve bir buzuki filan gibi aranjmanlara yöneldik.

Kendinizi sürekli yenilemeniz iyi, güzel de, bu fazla radikal bir durum değil mi?

Mills: Bu albümde ilginç bir evlilik var. 60'ların, 70'lerin analog teknolojileri –synthesizer, drum machine– ile modern kayıt teknolojilerinin evliliği. Bazı parçalarda drum macnine'lerle canlı davul bir arada... Ama, "hadi, 60'ların ögeleriyle modern teknolojiyi bir araya getirelim" diye yola çıkmadık. Sonuç öyle oldu. Zaten şahsi kanım, sanatsal yaratının en az ilginç yanı başlangıçtaki niyettir.

Stipe: Benim için en büyük hedef, bu manevi müziği pop formatıyla birleştirmekti. Mesele bugünün pop müziğini yapmak, kendin kalarak, öznelliğini yitirmeden modern bir şey yapmak. Tricky kendi tarzında bunu çok iyi yapıyor. William Orbit de başka bir şekilde çok iyi yapıyor. Biz hep bu hatta olduk: pop müziğin yapısının bozulması. Pop müziğin bütün unsurları orada, mühim olan onları önceden olduğundan farklı bir şekilde biraraya getirmek.

Baştan aşağı bir pop albüm yapmak ister misiniz?

Buck: Doğrusu eğlenceli olurdu. Ben popu severim. Ama bugünün popuyla bir alışverişim yok. Çünkü ya hip-hop ya Celine Dion. Yapmak isteyeceğimiz en son şey bir pop albüm, çünkü pop çalan radyolar bizim yaptığımız pop'u çalmazlar, ayrıca böyle bir albüm REM'i sevenleri yabancılaştırır. Böyle bir şeyi Prince yapabilir. O bir dahi. Ben, bildiğiniz gibi, dahi değilim. Pop albümlerini alan dinleyicilere hitap eden şarkılar yazmaya kalksam... Kusura bakmayın, öyle bir şey için fazla yaşlıyım.

REM, işe bir single grubu olarak başladı. "Radio Free Europe" birkaç dakikalık bir parçaydı. Sonra giderek albümleriyle anılan bir grup oldunuz... Şimdilerdeyse bir CD'nin süresi en az 65 dakika tutuyor. Neredeyse geçmişin double albümleri kadar... Bu değişime nasıl uyum sağladınız?

Stipe: Evet, bu ciddi bir problem. CD'ler çok uzun sürüyor ve kimsenin bu kadar süre bir albüm üzerinde konsantre olmasını bekleyemeyiz. "Up"ta kendi tarihimizde ilk defa her şarkı için ayrı özel bir renk yarattık. Her birinin ayrı bir atmosferi, kendine has ayrı bir dünyası var. Bu albümü gürültülü bir fonda da dinleyebilirsiniz, çalışırken veya bisiklete binerken de...

Kendi köşesine çekilip bir joint tüttürerek şarkılardaki gize nüfuz etmeye çalışan insanlar da olsun istemez misiniz?

Stipe: En güzeli!.. Bu tip dinleyiciler daha hoşuma gider. Ama herkes de dinlesin isterim.

Bu albümden single seçmek zor. Zaten hiçbir parça bugünlerde radyolarda çalınan şeylere benzemiyor.

Mills: Bugünlerde radyolarda hip-hop, Celine Dion ve film müziklerinden başka bir şey çalınmıyor ki. Biz de bu saydıklarımdan değiliz. Kariyerimizin en başından beri olup bitenlerin dışındaydık zaten.

Bu da sizin lehinize oldu hep...

Mills: Evet, öyle oldu. Bu durum hoşuma gidiyor. Herkesin yaptığı şeyi yapmak bana cazip gelmiyor. Piyasadakilerden farklı şeyleri yapmayı seviyorum.

Maneviyat ve teknoloji

REM, ahşap, akustik aletlerin hakkını verebilen son gruplardan biriydi. Ama bu albümde, müziğinizdeki bas, gitar ve davuldan oluşan daha kırsal denilebilecek tonlar tamamıyla yok olmuş. Synthesizer'ların, ritm-box'ların, yaylıların varlığını bu açıdan nasıl görüyorsunuz?..

Stipe: Aletlerin değişmiş olmasının müziğimizi dönüştürdüğünü düşünmüyorum. Sadece şarkılar artık biraz daha güçlü. Bu albümde olan her şey önceki albümlerde de vardı. Belki de sadece, sizin o kırsal taraflar dediğiniz şeyin ardında gizliydi. Bu yeni albüm REM'in 1998 hali. Bu biziz. Bu aranjman yapısı beni harekete geçiren olguları işlemek için daha fazla alan yaratıyor: Dine ve ruhiyata karşı bilim ve teknoloji. Ve dörtlü şok: Galiba biz Amerikalılar yıllardan beridir her şeyi birbirinden kesinlikle ayrılmış çekmecelere hapsediyoruz; cinsellik, siyaset, bilim ve din. İnsanların bilincinde, bu dördü arasında bir bağ kurulamıyor. Oysa bana kalırsa bu kategoriler birbiriyle alışveriş etmek için varlar. Albümde birkaç parça bu meseleyi muhatap alıyor.

Bu albüm bir yönüyle, sanki yükseğe, daha yükseğe, "Up"a ulaşmak için bütün yöntemleri ortaya döktüğünüz bir konsept albüm gibi duruyor...

Stipe: Evet, tamamen öyle. Arayışında olduğum "uçuş" tarzı, madde evreninden ziyade, aşkınlıkla ilgili. Bu albüm açıklı koyulu gri bir albüm. Meslektaşlarım gibi her şeyi siyaha veya beyaza boyamayı reddediyorum. Özellikle Amerikalılar, cinsellikten ya da siyasetten bahsettiklerinde tüm nüansları yitirmiş durumdalar.

"Up", size Avrupai bir albüm gibi geliyor mu?

Stipe: "Avrupai"nin ne anlama geldiğini bilmiyorum. Bizim tekerleği yeniden icat etmemiz gerekiyordu. Zor olacağı belliydi. Üç kişiydik. Mesai ağırdı. Çok cebelleşmek gerekiyordu... Bu albümde daha otomatik, daha bilinçdışına dönük şeyler yapmak istedim, Patti Smith'ten ve başkalarından esinlenerek. Başlangıçta bazı ham fikirler vardı kafamda, evirip çevirdiğim bir takım düşünceler. Dediğim gibi, bunlardan biri din-maneviyat ile teknoloji-bilim karşıtlığı.

Peki Michael Stipe bilim-teknolojiye karşı, maneviyattan yana mı?

Stipe: Hayır, ben taraf değilim. En azından öyle sanıyorum. Bunun kararını dinleyicilere bırakıyorum. Her ikisi de, ruhi-manevi dünya da, bilim-teknoloji de çeşitli zaafiyetler taşıyor. Ben kutupsal bir karşıtlık yerine, bu ikisini harmanlamaya çalışıyorum. İki partili sistemin ötesine geçen bir şey yani... Maneviyat ve din ile bilim ve teknolojinin zıtlığı bütün 20. yüzyıl boyunca sürmüş ve önümüzdeki yüzyıl da sürecek. Hepimizin manevi ihtiyaçları var, yaşlandıkça da bu ihtiyaçlar kendisini daha çok hissettiriyor. İmana, inanç kıstaslarına göre yaşamaya ihtiyacımız var. Teknoloji bunları ikinci plana itti. Teknolojik ilerlemeler gündelik hayatımızı daha istikrarlı, daha kolay kıldı, geleceğe doğru kapılar açtı, ama bütün sorulara cevap vermiyor. Tek başına maneviyat da tek başına teknoloji de bir değer taşımıyor. İlginç olan bu ikisinin karışımı.

İnsan bir makina aracılığıyla kendisini ifade ettiğinde makinayı değil, insanı işitmek lazım. Michael'ın çok sıcak bir sesi var, bizim müziğimizin an damarı o. Ne yaparsak yapalım, deneysellikte ne kadar ileri gidersek gidelim, bu ses ve Michael'in melodileri sayesinde yolumuzu kaybetmeyiz.

Mesafeliliğin tam tersi

Sizce, bu albüme hakim olan temel duygu ve temalar neler?

Stipe: Bu albüm belki de diskografimizdeki en oynak, en kararsız, en akıcı albüm. Ama yine de, bizim müziğimizde genellikle bu doku var zaten; "Murmur", "Automatic for the People" da bu dokuya sahipti. Müzik ve sözler uykuyla uyanıklık, gerçeklikle fantastik arasında sallanıyor gibi. Bu albümdeki duygular, "Murmur" albümüyle benzerlikler taşıyor. "Murmur"ı sevenler bu albümü de seveceklerdir. "Murmur"da kimi şarkıların sözleri, aslında "şarkı söz"ü bile sayılmaz. Ama albümün içinde bir duygu var. Asıl önemlisi de bu... Bazı şarkılar benim için çok etkileyici oluyor; öyle sözler var ki 20 yıldır etkisi altındayım. Bunlar hakkında konuşamam, ancak ilk dinlediğimde ve şimdi dinlediğimde neler hissettiğimi söyleyebilirim. Gang of Four ve Stereolab gibi adamlar ne anlatıyor, kimse bilmiyor. Ama bunlar -hiç lamı cimi yok- büyük gruplar. Ya da Young Marble Giants, Patti Smith ve Television'ın "Marquee Moon" albümü ne anlatıyor insanlara acaba? Ama hiç önemi yok, çünkü, önemli olan, hakiki olup olmadığı. Onları dinlerken, size iletilen, komünike edilen şeyin hakiki bir ortamdan gelip gelmediği konusunda şüpheye düşmüyorsunuz.

Biz de aynı şeyi gerçekleştirmeye çalışıyoruz. Bu albüme zerre kadar mesafelilik, ironi, sinizm sızmasın diye elimizden geleni yaptık. Eğer bir şarkı hüzünlü olacaksa, tam anlamıyla hüzünlü olmalıydı. Eğer bir şarkının romantik olması gerekiyorsa, ben de öyle olmalıydım; kendimi bu duygudan soyutlamamalıydım. Ama, öte yandan şarkıların ağlak olmaması gerekiyordu. "At My Most Beautiful" tam bu dengede oldu. Olağanüstü, inanılmaz bir şarkı. Bu sözleri yazabildiğim için kendimle gurur duyuyorum, çünkü kolay olmadı onları yazmak. Santa Monica Bulvarı'nda "Two Times Intro: On the Road With Patti Smith" kitabı üzerinde çalışmalar yapmak için giderken ilk mısrayı yazdım. "Seni gülümsetmenin yolunu buldum..." Aynı, Dennis Wilson şarkısı gibi oldu.

Beach Boys'un "Smile"ı gibi...

Stipe: Evet, ama çok fazla dinlemedim onları. Ama bu şarkı Beach Boys hayranlarına bir hediye olmuştur herhalde. Mike ve Bill'e güzel bir sürpriz olur diye düşündüm –ikisi de Beach Boys fanıdır. Başlangıçta şarkının adı "Smile"dı. Peter da düşündü taşındı ve şarkının ismini değiştirmeye karar verdik. "Smile" albümünün "Pet Sounds"tan hemen sonraki bir proje olduğunu sonradan öğrendim. Brian Wilson, "Pet Sounds" gibi çok etkileyici, şaşırtıcı ve harika bir albümden sonra Van Dyke Parks'la beraber "Smile"ı yaparken depresyona girmiştir herhalde. Hikayeyi tam olarak bilmiyorum, ama Brian gerçekten dağılmış. Sonuçta albüm yayınlanmadı. "Up"ın hazırlık döneminin son ayına dek bunlardan bihaberdim. Dennis Wilson, Beach Boys ve "Smile" benim süzgeç gibi olan hafızamda bir yerlerde öylesine duruyordu. İşte benim, Peter ve Mike -bir de o zamanlar Bill'e- küçük bir Beach Boys sürprizim. Ama şarkıya gerçek bir anlam yüklemem çok zor oldu. Tamam, seni gülümsetmenin bir yolunu buldum. İddialı bir cümle. Ama "o yol ne", onu da söylemek gerekiyor. Bu da ağır mesai. Sonraki beş ayı bunu düşünerek geçirdim. Sonra bir sabah, bir saat içerisinde sözler döküldü. Harika bir duyguydu.

"Hadi, 60'ların ögeleriyle modern teknolojiyi bir araya getirelim" diye yola çıkmadık. Sonuç öyle oldu. Zaten şahsi kanım, sanatsal yaratının en az ilginç yanı başlangıçtaki niyettir.

Albümü dinlediğimizde, duygularınızı dürüstçe ve en açık haliyle ifade ettiğinizi farkediyoruz.

Stipe: Teşekkür ederim...

Demin bu albümün Avrupai olduğundan söz etmiştik... Genelde Avrupai albümlerde bir soğukluk olur, ama bunda...

Stipe: "Up"ta soğukluk ya da mesafelilik duygusu yok. Hatta, mesafeliliğin tam tersi bir durum söz konusu. Korkusuz, cesur bir albüm. Zaten yapılma biçimi de öyleydi. Bill ayrılınca, bebeği suya attık çırpına çırpına yüzsün diye. Sıfırdan başladık. Grubun ismi aynı, benim sesim hemen hemen aynı ses, bunların dışında her şey farklı.

Aslında ilk birkaç şarkıda sizin sesiniz de pek eskisi gibi değil.

Stipe: Ama "Sad Professor" ve "Daysleeper"da bildiğiniz Michael Stipe. Gerçi "Daysleeper"da Natalie (Merchant) gibi söylüyorum ya, neyse. Aslında albümün bütününde etkilendiğim insanların izleri çok açık seçik görülüyor. Doğal olarak hayran olduğum çeşitli insanlardan çeşitli şeyler aparttım.

Dürüstlükten bahsettik ya, bu konuda ne hissettiğiniz çok önemli. Çünkü insanlar açtığınız bu pencereden sizinle ilgili kesin kanaatlere varacaklar.

Stipe: Çok fazla değil. Çünkü ben -kelime doğruysa- yeterince tebliğ ettiğimi sanmıyorum. Zaten şarkıyla şarkıcıyı birbirine karıştırıyorsanız, işin kolayına kaçıyorsunuz demektir. Gerçek REM hayranları şarkıcı ile şarkı arasındaki ayrımın bilincededir. Albümdeki şarkıların otobiyografik olup olmadığı konusuna gelince... Öyle spesifik mısralar ya da anlar var ki: çok gerçek ve kişisel olaylardan ileri geliyorlar. Ama otobiyografik değiller. Bunlar sadece hakkında düşündüğüm, peşine düştüğüm konular yalnızca.

Anı veya günlük yazmak değil zaten söz konusu olan. Mesela sevgiyse eğer mesele, onu en dürüst şekilde ifade etmek. İnsanların ne düşüneceğinden korkmadan. Böyle yaptığınızda ortada olan siz oluyorsunuz.

Stipe: Beni böyle yazmaya zorlayan ne? Çok iyi bir yazar olduğum mu? İşte sorulması gereken bu. Tamam, bunu kabul ediyorum. *(gülüyor)* Teşekkürler. Ama bazı şarkıların diğerlerinin arasından sıyrılması gerekiyor. "Sad Professor" çok hüzünlü bir şarkı. Albümü diğer parçalarla beraber değerlendirdiğinizde -mesela "New Test Leper", "Undertow", "Departure"- yoğun bir şiddet ve öfke anında ortaya çıktığını anlayacaksınız. "Sad Professor" hüzünlü bir parça, ama tıpkı diğerleri gibi, herhangi bir insanın hayatındaki aydınlanma anını, yani dönüm nokta-

sını anlatıyor. Bir talk-şov programında bir şeyler anlatma, açıklama çabası içinde kıvranıp duran, ama bir türlü meramını anlatamayan, sonra da mahcubiyet içinde içine kapanan biri... Veya, içkiyi fazla kaçırıp yere yüzükoyun kapanmış 67 yaşındaki bir profesörün, dünyadan yokolup gitse kimsenin umursamayacağı, iplemeyeceği sıkıcı bir profesör olduğunu düşündüğü o anı anlatıyor. "Sad Professor", Patti hakkındaki çalışmamda yer alan Burroughs'un sözleri gibi, kendi içinde yükseliyor -ya da kendisinin dışına çıkıyor- ve ilk defa kendisini görüyor. Şarkının sonunda, profesörün ne yapacağı belli değil. Mutsuz, sarhoş ve sıkıcı bir profesör olarak mı kalacak? Hayatını ve durumunu değiştirecek mi? Yoksa, bu yalnızca, kendisi ve son durumu hakkında bir tahlil midir? Açıklanmıyor. Ama bu bir dönüm noktasıdır. Her şarkıda bu var. Albümün temasının bu dönüm noktaları olduğunu söyleyebiliriz.

Gitardan gına geldi

Rock dünyasının gözleri iki grup üzerinden hiç ayrılmıyor: REM ve U2. Daha ne kadar zaman rock'u temsil edebilmeyi umuyorsunuz?

Stipe: Ben REM'i hiçbir zaman bir rock grubu olarak görmedim. Sahnede, evet rock'uz, doğru. Ama plaklarda öyle değil. Biz ne punk, ne rock'n'roll, ne dans, ne de techno grubuyuz, hiçbiri değiliz. Tarzlar arasında yüzüyoruz. REM bir rock grubu olmaktan ziyade bir ambiyans grubu diye düşünüyorum. Guns'N' Roses'la ya da hatta Smashing Pumpkins'le bizim alakamız yok.

"Hope" şarkısı biraz Velvet Underground'un ilk yılları gibi tınlıyor...

Stipe: Evet, bu durumda rock'n'roll'dan bahsetmemiz gerekecek. Ama yine de çoğu şarkıda en küçük bir bateri sesi, bateri dokunuşu yok. Hatta iki-üç parça dışında doğru dürüst gitar bile yok. Oysa rock-'n'roll'un özü budur: Gitar ve davul.

Buck: Bu albümün kayıtları sırasında hiç tatminsizlik duygusuna kapılmadım, çünkü elektro gitardan gına geldiği bir dönem yaşıyordum. Gitara dayanan beyazların gruplarından hakikaten gına gelmişti. Ne zaman bir kulübe konser dinlemeğe gitsem, hep aynı şey, elektro gitara dayanan bir takım hızlı parçalar. 1977'de bayılıyordum buna, ama aradan yirmi bir yıl geçti, işin özü kayboldu, bugün artık benim için hiçbir anlam ifade etmiyor. 1972'de Led Zeppelin'i, Who'yu ve Greatful Dead'i gördüm. Sonra 75'de, Patti Smith ya da Gil Sott-Heron benim için önem kazandı. Bu konserleri hiçbir zaman unutamayacağım, onlar benim kişisel mitolojimin parçaları ve daha sonra gördüğüm ettiğim her şeyi etkilediler. Bugün hangi konsere gitsem, bir "deja vu" hissine kapılıyorum. Bugün pekala hemen artık gitar çalmaktan vaz geçebilirim. Klavyelileri ve bası o kadar çok seviyorum. Ne zaman iyi bir rock grubu görsem ya da dinlesem bu bende kamçı etkisi yaratıyor. Ama müzisyen olarak, aynı şey geçerli değil, bu formatlar beni alakadar etmiyor artık... Özel durumlar hariç: 1976'nın ocak ayında, Patti Smith'i sahnede gördüm, ilk turnesiydi. Kendi kendime şöyle söz verdiğimi hatırlıyorum: Onunla beraber çalmak için kendime yirmi yıllık bir süre tanıyorum. Ve, iki yıl önce gitarist Lenny Kaye beni arayıp Patti Smith'e eşlik etmemi rica etti. Müzisyen olarak en büyük, en güzel hayalim gerçekleşti, daha ne isteyebilirdim ki?

Popu severim, ama bugünün popuyla bir alışverişim yok. Çünkü ya hip-hop ya Celine Dion. Yapmak isteyeceğimiz en son şey bir pop albüm, çünkü pop çalan radyolar bizim yaptığımız pop'u çalmazlar. Böyle bir şeyi Prince yapabilir. O bir dahi. Ben, bildiğiniz gibi, dahi değilim.

Stipe: Mike ve Peter benden çok daha fazla bilgi sahibi, bir sürü grubun bütün albümlerini ezbere bilirler, pop müzik tarihine hakimdirler. Ben çok daha amatörce ilerliyorum, ne benim ilgimi çekiyorsa, hoşuma gidiyorsa ona yöneliyorum. Teorik olarak, bu Hanson da, No Doubt da, Wallflowers da olabilir. Eğer bir şarkı araba-

Bazı şarkılar çok etkileyici oluyor; öyle sözler var ki 20 yıldır etkisi altındayım. Bunlar hakkında konuşamam, dinlediğimde neler hissettiğimi söyleyebilirim. Patti Smith ve Television'ın "Marquee Moon" albümü ne anlatıyor acaba? Hiç önemi yok, önemli olan, hakiki olup olmadığı. Onları dinlerken, size iletilen şeyin hakiki bir ortamdan gelip gelmediği konusunda şüpheye düşmüyorsunuz.

→15

da giderken bana zevk veriyorsa, kimin olduğu umurumda bile değil. Mesela Aslan Kral'ın müziğine bayılıyorum *(mırıldanıyor)*... Şimdilik, artık rock yapmak istemiyorum. Biz içimizden gelen sesin, sezgilerimizin peşinden gidiyoruz, bu da bizi rock'tan uzaklaştırdı. Yine de hâlâ rock'u seviyorum, gidip bir grubu dinlemek, onlar ne hissediyorsa onu hissetmek hoşuma gidiyor. Sahnede olmamak bende kıskançlık uyandırıyor, onlara katılmak istiyorum. Benim pop-star olmamın tek nedeni bir müzik fanı olmamdır. Müziğin bana verdikleri, katkıları sadece REM'den, benim şarkılarımdan gelmiyor, belki de Vic Chesnutt'tan ya da Grant Lee Buffalo'dan, Radiohead'den, Patti Smith'den, U2'dan, William Orbit'den ve başka bir sürü insandan geliyor. Madonna, Bono, Thom Yorke... Bana esin kaynağı olan, beni etkileyen parçalar yazdıkları için onları azarlamak, onlardan daha iyi müzik yapacağımı haber vermek için onları arıyorum. Aramızda dostane bir rekabet var. Bir şarkı besteleyeceğim zaman eski albümlerimizi yeniden dinliyorum, çünkü kendime pek güvenmiyorum, neler yapabildiğimizi görmeye ihtiyaç duyuyorum... Bugün kendimi Wallflowers'dan ziyade Björk'e yakın hissediyorum. Güzel şarkılar besteliyorlar, iyi çalıyorlar, ama Björk beni heyecanlandırıyor. O olağanüstü.

Bugün hangi konsere gitsem, bir "deja vu" hissine kapılıyorum. Bugün pekala hemen artık gitar çalmaktan vaz geçebilirim. Klavyelileri ve bası o kadar çok seviyorum. Ne zaman iyi bir rock grubu görsem ya da dinlesem bu bende kamçı etkisi yaratıyor. Ama müzisyen olarak, aynı şey geçerli değil.

İnsanlar rock'un devrini tamamladığını, işlevini yitirdiğini söylediklerinde tepkiniz ne oluyor?

Stipe: Tamam da, belki rock ruhu hareket halindedir ve sadece yatağını değiştirmiştir. Belki başka bir yere gitmiştir. Belki yeniden ortaya çıkacaktır veya kaybolup gidecektir, kimbilir? Kaçınılmaz bir değişim bu.

Yine de rock yapmadığınız söylenemez. Özellikle "Walk Unafraid" şarkısını Radiohead'le karşılaştırmak mümkün...

Stipe: Sahi mi? Evet, onda gitar var... Ya, bu harika bir iltifat, Radiohead'e bayılıyorum ben.

Onların da size büyük bir saygıları var.

Stipe: "Up"ın kayıtları esnasında Thom'un düzenli olarak beni araması büyük bir incelikti.

Son söyleşilerinden birinde Thom Yorke "Tamam" demiş, "başka bir şey söylemeyeceğim, Michael Stipe bana her şeyi uluorta anlatmamamı tavsiye etti..."

Stipe: Evet, bence bu çok doğal. Ben ona sadece söyleşilerde kontrolü elinde tutmasını salık verdim. Gazeteciler dostluk, samimiyet numaralarına yatarak, yayınlanmasını istemediğin lafları senden kopartabilirler.

Siz de kendinizi bu şekilde koruyorsunuz. Mesela neden hiç cinsellikten ve uyuşturuculardan bahsetmiyorsunuz...

Stipe: Gazetecinin işi sanatçının ağzından başka hiçbir yerde yayınlanmamış şeyleri çekip almak ve okurlarına sansasyonel bir şekilde sunmak. Ben buna gelemem... Thom'la arkadaş olmaktan mutluyum. Bütün bu insanlar kayıt boyunca bizi destekledi. Evet zor oldu. Zaman zaman bir yazarın yaşayabileceği tıkanıklıkları yaşadım, tek kelime bile yazamadım. Mike'ın, Peter'ın ve kimsenin tanımadığı bir sürü kişinin desteğini gördüm. Bir de herkesin tanıdığı insanlar var: Özellikle Thom, Patti Smith, Bono ve Pathos'un gitaristi Jamie, Natalie Merchant, Faithless'tan Jamie Catto, Courtney Love, Grant Lee Phillips... Bono ve Patti, birçok şarkının yola girmesinde bana yardım ettiler. Genellikle telefonda halledildi her şey. Eddie Vedder da koltuk çıkardı ama, maalesef telefon kullanmıyor.

Problem neydi? Yeni bir "Losing My Religion" mı yazmak istiyordunuz?

Stipe: Kesinlikle! Her seferinde!.. Bono bir şarkıya el attı ve şöyle dedi bana: "Hiçbir şeyi açıklama, daha fazla soru sormaya çalış..." Hiç böyle düşünmemiştim, sonunda şarkı yola koyuldu, ismi hariç her şey tamamlandı. Sonra Patti devreye girdi, "Bunun adı Walk Unafraid" deyiverdi. Bang bang! Bu albümdeki favori şarkım da o: "Walk Unafraid". Bir hayli öznel bir şarkı, belki çok ilginç bir şarkı değil ama, benim için önemli. Umarım başarılı olmuşumdur. "Losing My Religion" ve "Everybody Hurts" tonunda yazmaya çalıştım, dolayısıyla evrensel bir tarafı var. Bir yandan da öznel, çünkü bir dizi klişenin ardarda geldiği bir şarkı değil. Fakat, tamamen öznel de değil, herkesin kendisinden bir şeyler bulabileceği bir şarkı. Edebiyat dersinden güç bela sınıf geçerdim, okuldan atılma şerefine nail olana kadar. Ama, bu albümdeki sözler, bugüne dek yazdığım en iyi şarkı sözleri. Mike sözleri okurken "bunlar harika, plak kapağına basalım" dedi. Bu, artık farklı bir grubuz demenin güzel bir yolu: Şarkı sözleri plak kapağına basılan bir grubuz artık. En azından bu albüm için böyle...

Sizin de dostlarınıza yardım ettiğiniz, fikir verdiğiniz oluyordur herhalde...

Stipe: Biliyorum, birçok insan U2'yu çok şık buluyor, boyuna çekiştiriyor, ama bir albüm yapacakları zaman ben de Bono'ya yardım etmek istiyorum. Bizim iş zor. Tekne sürmekten, çöpçülükten ya da roman yazmaktan daha zor olduğunu iddia edemem ama, ben iyi hikayeler ortaya koymaya çalışıyorum. Ve işimi çok ciddiye alıyorum.

Ruhen aydınlandım mı?

Albümde özellikle şarkı sözlerindeki değişim dikkat çekiyor. Mesela, "Lotus", "At My Most Beautiful" ve "You Are In The Rain" bunlardan üçü.

Stipe: Ben, artık iyi bir yazar oldum. *(gülüyor)* Aslında değişen pek fazla bir şey yok. Ayrıca bahsettiğiniz üç şarkıyla ilgili olarak da spesifik bir durum söz konusu değil. Aşık mı oldum? Ruhen aydınlandım mı? Göğe mi yükseldim? Hayır.

Albümün açılışındaki "Airport Man"de, "ucuzcu" bir adam anlatılıyor. Nedir bu şarkının arkasında yatan şey?

Ucuzluk peşinde bir adamın kendi ağzından hikayesi... Ben bu işadamını havaalanında dolaşırken görüyorum. Sık sık oraya gidiyor ve en iyi fiyata sigaranın nerede satıldığını, karısına en ucuz parfümü nereden düşürebileceğini biliyor. Bir tür robot gibi bütün gün havaalanında geziniyor. Artık bir gölge olmuş. Feci durumda, feci...

"Lotus"dan biraz bahseder misiniz? Bu şarkının ilham kaynağı ne?

Stipe: Bilmiyorum. Diğerleri gibi, benim yazdığım bir şarkı sadece. Hakkında çok fazla düşünmedim. Hâlâ o şarkının nasıl bir anlam içerdiğini çözebilmiş değilim. Hoşuma giden bir şarkı. Bence, "Lotus", kendine iyi bir yer bulmuş ama, sonra o yeri kaybetmiş bir kişinin, onu aramasıyla ilgili. Debelenip durmak yani.

"The Apologist"in öyküsü nasıl bir şey?

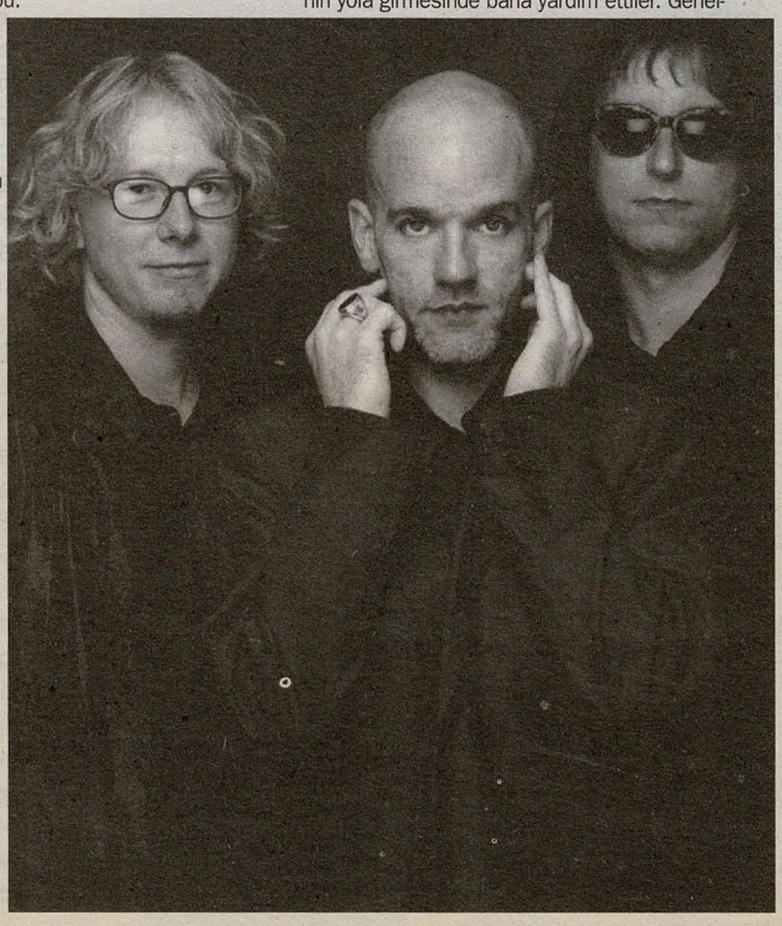

Arayışında olduğum "uçuş" tarzı, madde evreninden ziyade, aşkınlıkla ilgili. Bu albüm açıklı koyulu gri bir albüm. Meslektaşlarım gibi her şeyi siyaha veya beyaza boyamayı reddediyorum. Özellikle Amerikalılar, cinsellikten ya da siyasetten bahsettiklerinde tüm nüansları yitirmiş durumdalar.

Stipe: Şarkı, 12 aşamalı bir terapi programına devam eden bir adamın öyküsünü anlatıyor. Bu programın bir bölümünde, adam, geçmişte tanıdığı tüm insanlardan özür diliyor. Ayrıca, bu adam, önceki yaşamında her kim ise ondan da özür diliyor. Şarkının sonuna doğru, anlaşılıyor ki, bu adam terapiden önceki hayatında nasıl bir maymun olursa olsun, başına ne tür üzücü olaylar gelmiş olursa olsun, şimdiki halinden çok daha iyi. Zira, çevresiyle iletişimi bozulmuş korkunç bir bir canavara dönüşüyor. İşte "The Apologist"in hikayesi. Bu şarkı, üç-dört yıldır fikir olarak kafamdaydı. Sonunda kelimeleri buldum.

Son şarkı "Falls To Climb"le, sanki son bir selam çakıp bu başyapıta veda ediyor gibisiniz...

Bu şarkının ne benimle bir ilgisi var, ne de albümle... Bir grup insanla ilgili bir şarkı. İçlerinden biri çok güçsüz, zayıf; tabiat ona hiç iyi davranmamış. Herkes ona acıyor, gariban gözüyle bakıyor, bir tek içlerinde en zeki, en güçlü olanı hariç... Aslında algıyla ilgili bir şarkı. Dinleyicilerimiz arasında kendini zayıf hissedenlere biraz güç vermek istedim.

Eğer müzisyen olmasaydım, herhalde yine gider bir plakçı dükkanında çalışırdım. Bu yaşa geldiğimde de herhalde işletmeciliğe terfi etmiş olurdum.

Turneden vazgeçmenizin sebebi, albümdeki parçaların komplike olması mı? Bu albümün canlı olarak çalınması zor olur sanki...

Peter Buck: Kısmen öyle. Albümü "yaa, bizim davulcumuz yok" gerçeğiyle pek fazla yüzyüze gelmeden tamamladık. Sonra da "peki, şimdi ne yapacağız" diye düşünmeye başladık. Ayrıca, koca bir yılı turne makinesinde kıyma etmeyi de göze alamadık.

Mesele ticaret değil

Müzik piyasasında her zaman yaratıcı, "mainstream"in dışında müzik yapan gruplar olmuştur. Ama REM gibi popüler olanı yok gibi... Ne dersiniz?

Stipe: İnsanlar üzerinde nasıl bir etki yarattığımız ya da yaratacağımız üzerine pek kafa yormuyoruz. Bir şarkı, piyasaya çıkınca ya yüzüp gider ya da batar. Ne anlattığı veya seviyesi önemli değil. Ya kıyak bir şarkı olacaktır, ya da berbat. Sizin "baba" bir grup ya da Kuzey Carolina'da yerel müzik yapan indie bir grup olmanız hiç farketmez. Önemli olan eserdir. Biz hep böyle düşünerek müzik yaptık.

bütün eserleri: *Chronic Town (82), Murmur (83), Reckoning (84), Fables Of The Reconstruction (85), Lifes Rich Pageant (86), Dead Letter Office (87), Document (87), Eponymous (88), Green (88), Out Of Time (91), Automatic For The People (92), The Best Of REM (94), Monster (94), New Adventures In Hi-Fi (96), Up (98)*

Ticariliğin, müzikalitenin önüne geçmesini nasıl önlüyorsunuz.?

Stipe: Böyle bir mesele yok. Önemli olan önceliklerdir, önceliklerin sıralamasıdır. Ve biz öncelikleri belirleme konusunda gayet iyiyiz. Eğer ortada bir eser yoksa, gerisini geç bir kalem. Mühim olan eserdir ve eser "iyi" değil, "çok iyi" olmak zorundadır. Bizim sunabileceğimizin en iyisi olması gerekir. O çizgiyi her zaman tutturduğumuzu iddia etmiyorum, çünkü tutturamadık. Ama hep o çizgiyi hedefledik. Ticaretin işin içine karışmasına müsaade edemezsin. Edersen mahvolursun.

Buck: İnsanlara istedikleri şeyi vermenin pek bir zevki yok. Yaşım 41, yaptığım şeyi yeniden icat etmem lazım, yoksa benim için pek bir önemi olmaz. Hep şunu söyledim: Daha az plak satmayı, küçük mekanlarda çalmayı tercih ederim. Fakat bir şartla: İlerlediğimizi, ilginç bir şey yaptığımızı hissetmemiz şartıyla...

Mills: Geçen yıllar içinde, dosta düşmana gösterdik ki, ne yaptığımızın tam bilincinde olmasak da hep doğru şeyleri yapıyoruz. Mesele, yaptığımız şeylerin ticari açıdan başarılı olup olmaması değil. Mesele her dem taze, canlı ve dikkate değer olmak. Bu albüm ses olarak çok kompleks. Dokusu çok katlı. Birçok defa dinlenecek bir albüm. Bazı şeyler beşinci, altıncı dinleyişte farkedilebilecek. Küçük küçük şeyler, albümde sadece bir defa karşınıza çıkacak bir takım sesler.

Bundan sonrası için de REM'den "Up"ta olduğu gibi değişiklikler beklemeli miyiz?

Mills: Her ne kadar fiziksel olarak yılların izini taşıyorsak da, müzikal açıdan yirmi yıl önce ne kadar tazeysek o kadar tazeyiz. Bütün müzikal önyargılarımızı gözden geçirdik, eskiden yaptıklarımızın hiçbiri şimdi geçerli değil. Çalarkenki bu yeni özgürlük albümü kaydederken bize çok büyük zevk verdi. Zor oldu, ama coşkuluydu. Hâlâ da öyle: bir daha sefere nereye gideceğimizi kim bilebilir?

Sizi her şeye rağmen bir arada tutan, cesaretlendiren şey müziğe olan sevginiz mi?

Ruhi-manevi dünya da, bilim-teknoloji de çeşitli zaafiyetler taşıyor. Ben kutupsal bir karşıtlık yerine, bu ikisini harmanlamaya çalışıyorum.

Mills: Benim annem babam müzisyen. Hayatımda müzikle ilgilenmediğim bir dönem hatırlamıyorum. Müzik benim hayatımın temeli, müziksiz hayatı tahayyül edemem. İnsanın rock yaparak yaşaması ve bunu sürdürebilmesi için çok fazla şanslı olması gerekiyor. REM'i kurarken tek düşündüğümüz neydi biliyor musunuz: Birkaç 45'lik yapmak ve sonra New York'a gitmek...

Buck: Öyle hissediyorum ki, benim hayatım REM'e bağlı. Ve bu illa zevk, keyif falan demek değil. Normal işlerde, insanlar günün sonunda başka şeylere geçerler, hobileri, keyif aldıkları şeyler, eğlenceleri vardır. Benim öyle bir şeyim yok, yaptığım her şey müzikle bağlantılı. Müzik yapmak, çalmak benim için soluk alıp vermek gibi. Yeni grupların demolarının prodüksiyonunu yapıyorum, country albümlerde mandolin çalıyorum. Bütün sosyal hayatım müzik etrafında örülü. Kimi insanlar arada sırada kıra bayıra gidiyor, kimileri beyzbol maçına. Ben grupları görmeye, tartışmaya, sohbet etmeye gidiyorum, müzisyenleri evime davet ediyorum, bir şişe şarap açıyoruz ve sabahın üçünü buluyoruz. Eğer müzisyen olmasaydım, herhalde yine gider bir plakçı dükkanında çalışırdım. Bu yaşa geldiğimde de herhalde işletmeciliğe terfi etmiş olurdum.

KODMUZIK

Son zamanların en moral düzeltici çalışmalarından biri
(Aktüel)

Eğer Türkiye'de alternatif müzikten bahsedeceksek bu bahsin ilk cümlesini Zen oluşturur herhalde
(İstanbul Life)

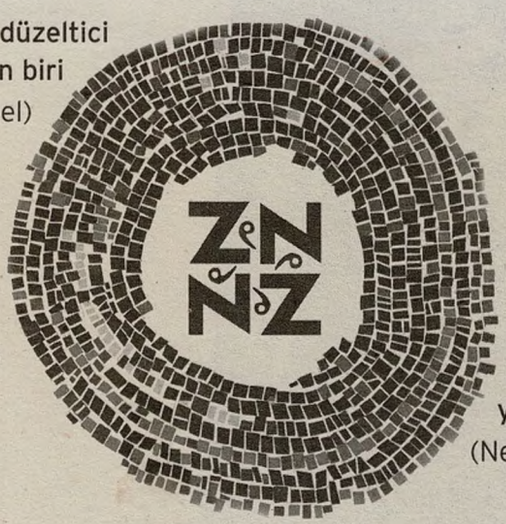

İki dünyanın ortasındaki İstanbul'un ses zenginliği
(Radikal)

Zen'in son albümü yine doğaçlama, yine alışılmadık, yine gel-git
(Negatif)

İstiklal Cad. Atlas Pasajı, No:16 Beyoğlu/İstanbul | Tel: 0212 244 2422 - 292 0465 | Faks: 0212 292 0473 | kod muzik superonline.com

Beck

Yüzyılın bütün popüler müziklerini hallaç pamuğu gibi atıp sonra da hip-hop'la birbirine diken genç beat şairi Beck, son albümü "Mutations"da kimliklerinden yalnızca birinde, folkçulukta karar kılmış. Geçici bir süre için artık o bir "folk-machine". Beck, NME ve Les Inrockuptibles dergisine tercihlerinin arkasında yatan sebepleri sıralıyor.

TIPKI KÖTÜ ADAMI OYNAYAN bir aktör gibi

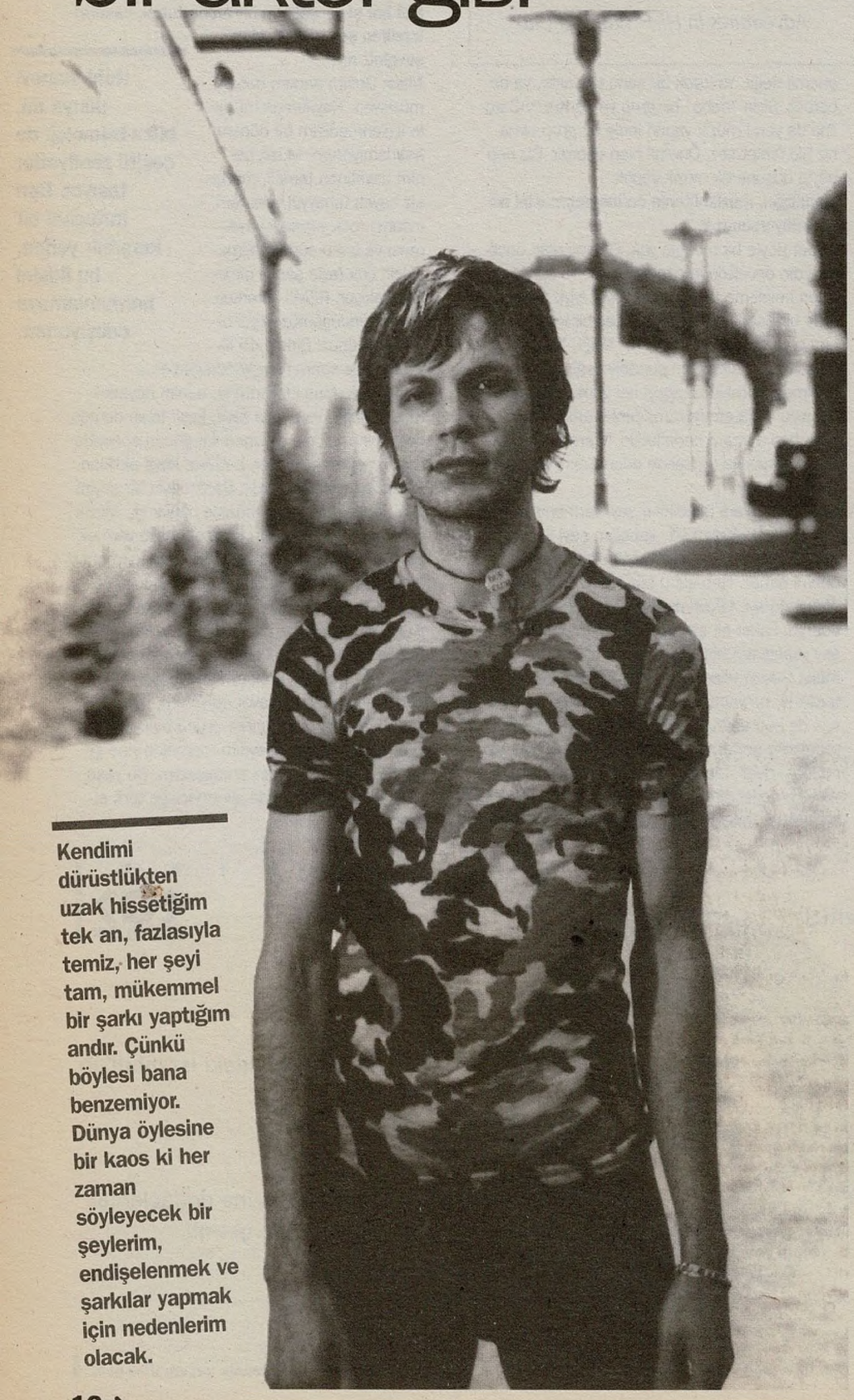

Kendimi dürüstlükten uzak hissetiğim tek an, fazlasıyla temiz, her şeyi tam, mükemmel bir şarkı yaptığım andır. Çünkü böylesi bana benzemiyor. Dünya öylesine bir kaos ki her zaman söyleyecek bir şeylerim, endişelenmek ve şarkılar yapmak için nedenlerim olacak.

Beck: Bu yeni albümü kız arkadaşım için yaptım. Eski albümlerimi çok beğeniyor, ama bütünlükten yoksun olduklarını söyleyerek onları dinlemiyor. Önceki albümlerim gürültülü ve savruktu. Ben de onun dinleyebileceği, hoşuna gidecek ve hayatımda nasıl bir yer tuttuğunu ona gösterebileceğim daha akıcı bir albüm yapmak istedim.

Albümün piyasaya çıkışından üç ay önce, plak şirketin, "Mutations"u "space age folk-rock"un "gayrı resmi" albümü olarak sundu. Bu türden bir kategorilendirme ihtiyacı, senin işe oyun gibi yaklaşmanla çelişiyor gibi. Böyle sunuşların senin müziğinle alakası ne?

Nerden böyle bir şey bulduklarını anlamıyorum. "Space age" öyle bir klişe oldu ki, artık hiçbir anlam ifade etmiyor. Ben illa bir tarif yapacak olsaydım, "beraberken kendimi iyi hissettiğim, aramızda iktidar mücadelesi olmayan, itişip kakışmadığımız dostlar için bir albüm" derdim. Hala kendimi uç noktalarda ya da aptalca müzikler yapabilecek gibi hissediyorum, ama her zaman "Mutations"da duyduğunuz gibi bir müzik yapmak istemişimdir: duygusal, öznel, samimi, dinleyeni manipüle etmeyen bir müzik. İşin "gayrı resmi" yanına gelince, albümlerimin hangi plak şirketinden, hangi kategoride çıktığı ipimde değil, bunların müziğim üzerinde hiçbir etkisi yok, ben şarkılarımı plak şirketine göre yazmıyorum. Beş yıldan beri, Bongload isimli küçük plak şirketine bir albüm borcum vardı. Aslında, stüdyoya bunu yapmak için girmiştim. Albüm hazır hale geldiğinde, Geffen'dakiler beğendiklerini söylediler ve Bongload'dan satın aldılar.

Bongload gibi küçük, bağımsız bir firma yerine Geffen gibi büyük bir sermaye şirketiyle çalışmaya başlamanız "alternatif" müzisyen çizginize ters düşmüyor mu?

Hayır, benim için farkeden bir şey yok. Ben albümü kaydediyorum, miks ediyorum ve plak şirketine gönderiyorum. Kim oldukları beni ilgilendirmiyor. Bana göre bu tartışma tepeden tırnağa absürd. Önemli olan şarkının iyi olup olmadığıdır, şirketin kim olduğu değil. Önemli olan şarkıdır sadece.

Ama bu, sizin Odelay turnenizdeki şovla çelişmiyor mu? Önemli olan sadece şarkı değildi herhalde ki, sahne şovu yapma ihtiyacı hissettiniz...

Müthiş performansçılar var, sahneye çıkıp şarkılarını söylerler ve siz gözyaşlarınızı tutamazsınız. Alıp götürürler insanı; oturduğunuz, bulunduğunuz yerde hiç kıpırdamadan seyahat edersiniz. Benim durumuma gelince, o sıralarda kendimi öyle ifade etme ihtiyacı duyuyordum. Ya o, ya öteki gibi bir durum yok sanırım.

Bir sahne şovu hazırlamak, bir persona yaratıp onun arkasına gizlenmek değil mi sizce?

Hayır, kesinlikle hayır. O benim. Ben, "evde çamaşır yıkayan ben" değilim. Ben, sahnede benim. Arkamda sekiz kişilik grup, karşımda ikibin insan. işte o anda, ben, benim.

Bugüne kadarki işlerinin içinde en münasebetsiz olanı Noel Gallagher'ın yaptığı "Devils Haircut" remiksi...

O remiksi benden habersiz yaptı, sonradan bana bir kopyasını gönderdiler, yani bir oldu bittiye getirildim. Çok şaşırmıştım, Noel Gallagher'ın benim müziğime hayran olduğunu bilmiyordum. Bu parçayı yayınlama fikri plak şirketinin hoşuna gidiyordu. Mümkün olduğunca çok şeyi kontrol altında tutuyorum, ama her şeyi değil. Genellikle, remiksleri ben seçiyorum, tanıdığım, Aphex Twin gibi beğendiğim insanlar arasından...

Seni keşfettikleri zaman, sessiz sakin, kendi halinde bir adam imajı veriyordun. "Mellow Gold" ve "Odelay"ın dünya çapında tutması çok şeyi değiştirdi mi? Çevrende çok fazla karışan görüşen varmış gibi...

Onbeş gündür gitarıma elimi bile sürmedim ve bu da hiç hoşuma gitmiyor: hep yapacak başka bir şey çıkıyor, yerine getirilmesi gereken bir sürü mecburiyet... Benden istenenleri yapıyorum ve yatmaya gidiyorum. "Mutations"ın kayıtları iki haftamı aldı, ama altı haftadır promosyonuyla uğraşıyorum. Albüm için hakikaten daha fazla zamana ihtiyacım yoktu, çok kolay çıktı. Ama daha üretken olmayı isterdim. O kadar çok isteğe, ricaya maruz kalıyorum ki: klip yapmak, turneye çıkmak, söyleşiler, gecelere katılmak... Müzik neredeyse ikinci planda kalıyor. Beraber çalıştığım insanlar, menejerler filan, beni her gün arıyorlar ve elime yapılacak işlerin bir listesini tutuşturuyorlar. Ama hiçbir zaman hiç kimse şarkı yazmamı istemek için beni aramıyor. Boş vakit bulur bulmaz, şarkı yazmaya koyuluyorum. Her an bu angaryalardan biri ya da öteki karşıma çıkıyor. Oyalayıcı şeyler bunlar. Artık gına geldiği zaman beni en çok ilgilendiren şeye, müzik yapmaya dönüyorum. Genellikle, tatillerde beste yapıyorum, insanlar izne çıkıp da beni aramaktan vazgeçtiklerinde... O zaman kafam rahat oluyor. Ama günün birinde artık dayanamaz hale geleceğimi biliyorum. Her gün, Fransa'ya yerleşme hayalleri kuruyorum. Kız arkadaşımla beraber Fransa'nın güneyinde yaşamayı hakikaten çok istiyoruz. Oradaki hayat, hiçbir zaman hoşlanmadığım Amerikan tarzından çok daha fazla uyar bana. Birkaç yıl içinde, ciddi ciddi taşınmayı düşünüyorum, business'dan uzaklaşmak, kendime, yaratıcılığa daha fazla yer bırakan, bana boş zamanın kaldığı korunaklı bir alan yaratmak istiyorum.

"Mutations"daki parçaları nasıl bir ortamda, hangi koşullarda yazdın?

Şarkılardan bazıları dört yıl öncesine ait. Bir kenarda duruyorlardı. Zaman zaman dönüp bir el atıyordum, son bir yıl tamamen aklımdan çıkmışlardı. Aslında, beraber birkaç konsere çıktığım Johnny Cash için "Sing It Again"i yazmıştım. Üç yıl önce, beni arayıp yeni albümü için besteler istediğini söylemişlerdi. O şarkıyı yazdım, sonra ona layık olmadığını düşündüm ve bir kenara koydum. "Mutations" için şarkılarımı karıştırırken, bunu kız arkadaşıma çaldım ve onun çok hoşuna gitti. Bir şarkı bazen zamanla güzelleşiyor, oluşması vakit alabiliyor, tatminkar olmadan önce olgunlaşması gerekiyor.

Albüm senin sahnedeki son hallerinden çok uzak...

"Odelay" döneminde iki buçuk sene turnedeydik. İki hafta boyunca yolda olmak bile benim için çok uzun bir süre. Konserlerimiz çok saldırgandı, bu yüzden de çok daha sakin, huzur verici bir şeyler yapma ihtiyacı duyuyordum, akustik gitar ya da klavsen eşliğinde basit şarkılar gibi... Eğer "Odelay" yerine "Mutations" için iki buçuk sene turneye çıkmış olsaydım, bu sefer de kesin death-metal bir albüm yapardım. Bu dengeye ihtiyacım var. Her albüm bir öncekine cevap niteliğinde. Her albüm sanki nihaiymiş gibi, tıpkı sonsuza kadar donmuş bir portre gibi. Derken, bir sonraki geliyor ve "evet, ama..." diyor: Her şeyi ta en baştan ele alıyor. "Loser"ı yaptığımda 21 yaşındaydım, şimdi 28 yaşındayım. Her albüm, her şarkı o anın bir enstantanesi. "Loser"la gurur duyuyorum, çünkü bana yola çıktığımız o günleri hatırlatıyor. O dönemden sakladığım şey, mizah duygusu. Geri kalan her şey değişti. Herkes gibi, ben de sabit değilim.

Daha önceki iki albümüne kıyasla daha az deneysel, daha çok klasik olmasına rağmen niçin albüme "Mutations" adını koydun?

Bu şarkılar temel olarak çok basit, çok sade country-folk geleneğine dayanıyor. Ama dönüşüme uğradılar. O kadar çok country-western müzik dinledik, o kadar çok genizden gelen sesle söyleyen şarkıcı dinledik ki, aynı şeyleri yapmak, o saflığa dönmek mümkün değildi. Ama yine de bu geleneğin etkisinde kalmaktan kendimi alıkoyamıyordum. Aslında her müzik bir dönüşüm meselesi; blues'la folk baladların karşılaşmasından hillbilly, oradan country çıktı ortaya ve böyle devam ediyor; her zaman da bu şekilde gelişti olay. Bence ve başka bazılarına göre, benim kuşağımdan insanlar için diyelim, kültür birbirine uymayan, karma karışık şeylerin bir "patchwork"ü, bir yamalı bohça. O kadar çok unsurun bir sonucuyuz ki, yaptığımız şeyin içinde o kadar çok malzeme var ki, asla folkun sadeliğine, saflığına sahip olamayız. Bunun olumlu bir şey olduğunu düşünüyorum. Müzikal açıdan fazlasıyla basit parçalar çalarken bile fast food'dan ya da gündelik şeylerden söz ediyorum. Her zaman bir dönüşüm var.

Nostalji mevzusuna duyarlı değilim. Bessie Smith'in, Coltrane'in bizim çağdaşımız olduğunu düşünüyorum. "60'lı yıllardan parçalar" adlı derleme bir albümü satmak, içinde mesela Billie Holiday'dan, T.Rex'den parçaların yer aldığı "Güzel Şarkılar" adlı bir albümü satmaktan çok daha kolay. Müziği satanlar her şeyi organize etme ihtiyacı duyuyor. Neyin hakikaten müzik olduğuna ilişkin algımız çarpıtılmış durumda.

Yine de bu dönüşüm kaçınılmaz değil herhalde. Geçmişe özlem duygusu uyandırmadan country-blues yapan senin kuşağında belki de teksin...

80'li yılların sonlarında bu müziği yapmaya başladığımda, kimse hoşnut değildi. İlk folk konserleri verdiğimde, insanlar bana ne halt ettiğimi soruyorlardı, şaka yaptığımı sanıyorlardı. Onların kafasında blues, Budweiser reklamlarının fon müziğiydi. O günden beri, blues'un ya da country'nin derinliğini yeniden keşfettik. 90'lı yıllar köklerdeki bu müzikler için iyi bir dönem oldu; Palace gibi adamlar sayesinde bir canlanma yaşandı. Ama akademik yaklaşımla, koruma amaçlı müzikal saflık arayışıyla, müzikal stilin, teknik biçimin ötesinde bir ruh arayışı arasında çok büyük fark var. 17 yaşındayken tastamam Leadbelly gibi çalmak istiyordum. Onun plaklarını dinliyordum ve notası notasına aynı müziği yeniden üretmeye çabalıyordum. Tek hedefim buydu. Sonunda, Leadbelly gibi çalmayı başardım, ama yine de tam olarak Leadbelly gibi tınlamıyordu. Nedeni çok basit, çünkü çalan o değildi. Yorum onun hayatıyla, tecrübesiyle, yaşadığı dönemle, söylemiyle geliyor ve öylece çok güzel. Leadbelly'nin repertuarını notası notasına yeniden üretmenin alemi yok, mühim olan onun tutkusundan, dokunuşundan bir şeyler çıkarabilmek. Zor olan da bu.

Müziğinde, country-blues dört yıl öncesine göre daha az öne çıkıyor. Hala bu müziğe ilgi duyuyor musun?

Ben oradan geliyorum, ama kendimi bununla sınırlamıyorum. Missisippi John Hurt dinlediğim kadar Stravinski de dinliyorum. Her şey için uygun bir zaman ve uygun bir yer vardır. Beni tatmin eden o kadar çok güncel müzik var ki. Geçmişin müziğine saygı duyuyorum ama burada ve şimdi yaşamayı seviyorum. Country-blues'a karşı hiçbir zaman romantik bir yaklaşımım olmadı. Bu müziğe ilgi duymamın nedeni melodiler, hikayeler, içindeki mizah, duygusal yoğunluktu. Bu müziği yapanlar kulübelerde yaşadığı, sefalet çektikleri için değil. Eziyet, sıkıntı, ıstırap, yoksulluk benim için fantastik şeyler değil. Mitoloji gerçekliğin basitleşirilmiş bir görüntüsüdür. Öyle düşünüyorum ki, eğer delta-blues'un büyük müzisyenleri bugün yaşamış olsalardı, ritm box'lar kullanır, Cadillac'la dolaşır, iyi bir sound elde etmeyi, temiz bir evde yaşamayı tercih ederlerdi. Ben ne müzikoloğum, ne de tarihçi, kayıtların her şeyden önemli olduğunu düşünüyorum, ve de şarkıcı olmak için illa acı çekmek gerekmiyor.

Bugün senin yaptığın pop aynı zamanda muhafazakar bir yan da taşıyor. Ne zaman yeni bir songwriter ortaya çıksa, hemen Beatles'la ya da Beach Boys'la kıyaslanarak değerlendirilir.

Her zaman şöyle diyen insanlar olur: "en iyisini biz yaptık, bundan böyle daha iyisi yapılamaz..." Ama ben bir döneme aitim ve onu tanımak, derinleştirmek istiyorum. Kendi mitlerimizi yaratalım, kendi hayatımızı yaşayalım, yitik bir altın çağa inanmayı, sürekli ona başvurmayı bırakalım. Bir miras var, ama kendi dönemimizden kalkarak ona yaklaşmamız gerekiyor. Bugünkü dünya beni alakdar ediyor. Şu sıralar, bir sonraki albümüm için çalışıyorum; çok daha gürültülü ve elektronik olacak. Ben elektronik müziğe gönülden bağlıyım, bu müziği nasıl farklı bir şekilde yapabilirim diye kafa yoruyorum. Müzik geleceğe doğru atılan bir kanca gibidir. Bazı şeyleri açığa çıkarır, onun sayesinde bağlantı kurarız, daha uzağı görmemizi sağlar. Son altmış ya da yetmiş yılın müziğinin aynı çembere ait olduğunu düşünüyorum. Birbirini izleyen ve biri diğerinin önüne geçen onyıllık dönemler olarak bir değerlendirme yapmıyorum. Bessie Smith'in, Coltrane'in bizim çağdaşımız olduğu-

nu düşünüyorum. Nostalji mevzusuna duyarlı değilim; benim gözümde bütün bu müzikler çağdaş. Beatles'la, Frank Sinatra'yla ya da Billie Holiday'le aynı müzikal kuralların geçerli olduğu, aynı dünyada yaşıyoruz. "60'lı yıllardan parçalar" adlı derleme bir albümü satmak, içinde mesela Billie Holiday'dan, T.Rex'den, Blind Willie Johnson'dan parçaların yer aldığı "Güzel Şarkılar" adlı bir albümü satmaktan çok daha kolay. Teorik olarak, ideal bir müzikal dünyada, bütün müzikler aynı düzlemde olurdu, ama müziği satan insanlar bütün bunları organize etme ihtiyacı duyuyor. Biz de bu sistem içinde yoğruluyoruz, neyin hakikaten müzik olduğu algılamamız çarpıtılmış durumda.

Bir dinleyici birbirinden çok farklı şeyleri sevebilir, ama bir şarkıcının belli bir tarzı, tercihleri vardır. Sen nasıl bu derece eklektik olabiliyorsun?

Bütün herkes -albümlerimi satın alanlar da, plak şirketindekiler de- benden, daha önce yaptığım ve tutan şeyleri yapmamı bekliyorlar. Ben de kendi kendime aynı şeyi söyleyebilirim: müzisyenlik çok fazla zaman ve emek gerektiriyor, dolayısıyla ben de sırtımı elde ettiklerime dayayarak biraz dinlenebilirim. Böylesi çok daha kolay olurdu. Ama keşfe çıkmak beni heyecanlandırıyor. Müzik bir dil gibi, farklı müzik tarzları da sözcükler... Az kelime bilen insanların sınırlı bir söylemleri olur. Ama insan yeni sözcükler öğrendikçe ve bunları biraraya getirmeyi başardıkça kişisel ve dinamik şeyleri ifade edebilirler. Bazı müzik tarzları bazı özgün şeyleri ifade eder. Onları biraraya getirerek, birbiriyle bağdaştırarak çok daha fazla şey, daha incelikli, daha karmaşık, daha insani şeyler ifade edilebilir. Sonuçta, ben sevmediğim, bana sorun çıkaran bir müzik yapmaya çalışıyorum. "Loser" ya da "New Pollution" gibi şarkılar bunlardan mesela. Bunları niçin yaptığımı kendi kendime soruyorum hakikaten, hiç hoşuma gitmiyorlar. Başıma bela olan, içimi sıkan, neredeyse utanç duyduğum bu şarkılar, yine de kişiliğimdeki anlamaya çalıştığım bir eğilimi dışa vuruyorlar. Tıpkı kötü adamı oynayan bir aktör gibi; o da illa kötü değildir, bunu yapar çünkü kendisiyle ilgili bir şeyler öğrenmek için oradan çıkaracakları vardır. İnsan namussuzluğunu test ede ede namuslu ve dürüst oluyor. Hoşuma gitmeyen bir şarkı yaptığımda, doğru yolda olduğuma emin oluyorum.

Dinleyicilerini şaşırtmaktan, sarsmaktan korkmuyor musun? Çalışmalarının bu boyutunu anlmalarını nasıl bekliyorsun?

Belki de bu durum dinleyicinin benim hakkımda yanlış bir imaj edinmesine neden olur, çünkü hakkımda bir fikir edinmek için ortada sadece şarkılar var. Ama bu da oyunun bir parçası. Her halükarda, kimse benim kim olduğumu bilmiyor, ben dahil, hala arıyorum. Kendimi tanımaya çalıştıkça, daha az tanıdığım hissine kapılıyorum. Kötü bir şey değil. Bu tür arayışlarda, sorular yanıtlardan daha önemli. İnsan hayat denen bu hikayenin başlangıcını, ortasını, sonunu bilmek istiyor. Sonra sonun başlangıca bağlandığını, yılanın kuyruğunu ısırdığını fark ediyorsun. Her şeyden önemlisi, gündelik hayatta postu kurtarmak için bütün bunların absürdlüğüne nasıl yaklaşacağını bilmek.

"Mutations" önceki albümlerinden daha homojen. Bu albümün daha dürüst, sana daha yakın olduğunu söyleyebilir misin?

Yaptıklarımın hepsinin dürüst olduğunu sanıyorum. Daha geleneksel bir müzik yapmış olmak, daha ciddi sözler yazmak daha dürüst olduğun anlamına gelmez. Son derece salak ve çok samimi olabilirim, daha ciddi şeyleri ele aldığım gibi saçma sapan konuları, komik olanı da aynı şekilde ele alabilirim. Kendimi dürüstlükten uzak hissetiğim tek an, fazlasıyla temiz, her şeyi tam, mükemmel bir şarkı yaptığım andır. Çünkü böylesi bana benzemiyor. Doğru, düzgün, dinlenebilir, profesyonel müzik yapmak kolaydır. Benim esas emelim kendimi geliştirmek değil, kendimden memnun olacak hale gelmek, içimin derinliklerinde müziğime bağlı olduğumu hissederek kapasitelerimin farkına varmak. Dünya öylesine bir kaos ki her zaman söyleyecek bir şeylerim, endişelenmek ve şarkılar yapmak için nedenlerim olacak. Araban olduğunda, bazan ikmal yapmak zorunda kalırsın. Songwriter olarak benim endişem arıza yapmak değil, ikmal yapacak doğru yeri bulmak. Müzik beni tüketmiyor, besliyor.

Mutations'da ikmal yapacak doğru yeri buldunuz mu?

Bu albüm hep yapmak istediğim, ancak şimdiye kadar yapma fırsatı bulamadığım şeyleri temsil ediyor. Mutations bir şarkıcı-söz yazarı albümü. Ama Carter Family veya Jimmy Rodgers gibi isimlerin yazdığı türden saf, arı folk şarkıları barındırmıyor. Zira, geleneksel folk şarkılarını "yeniden düzenleme"ye kalkışmasam da, kulağım başka bir müzikle dolu, o müziği folka katmasam da, o müzik orada, arka planda duruyor, bilincimin bir parçası olarak. 60'lardaki folk rönesansı Woody Guthrie'ye dönüş değildi, 60'larda Woody Guthrie gibi olunamazdı, çünkü o kuşak rock'n'roll'u dinlemiş bir kuşaktı.

Yani, dolayısıyla, 90'larda saf, arı, katışıksız bir folk müziği yapmaya kalkışmak samimiyetsizlik mi?

Sadece mümkün olmadığını düşünüyorum. Orjinaline sadık kalmak için istediğiniz kadar çabalayın, yine de mümkün değil. Aşağı yukarı on yıldır "saf", "arı" olmadığı söylenen müzikal unsurlara kucak açıyorum, zira müziğin evrilmesinin o "saf" olmayan unsurlara bağlı olduğunu düşünüyorum. Bildiğiniz gibi, biz, kuşak olarak bizden öncekilerle aynı ahlaki, cinsel, siyasi ve sair kalıpları paylaşmıyoruz. Ayrımlar, çizgiler eskisi kadar köşeli değil. Galiba, bir "bin yıl" momentinin arifesinde -bu moment ister bir pazarlama, promosyon hikayesi olsun, ister zaman çizgisinde bir noktadan ibaret olsun- çeşitli eğilimlere, muğlaklıklara kucak açmak pozitif bir tavır. Bunun bir zayıflık belirtisi değil, aksine bir güç olduğunu düşünüyorum. Tadlar ne kadar çeşitlenirse, insanın dinamiği de o oranda temsil edilmiş olur. Aldığımız tadlar ne denli çoğalırsa, çeşitlenirse işte o zaman üç boyutlu hale geliriz. Tek müzik, tek sound, tek biçim ne olduğumuzu, insan varlığını, potansiyelini, kapasitesini ifade edemez. Belki belli bir zamana uygun düşebilir; basit, kolay bir biçim belli bir süre için rahatlacı, güven verici gelebilir. Bunlar anlaşılır şeyler, ama ben "kafa karıştırmaktan" yanayım.

Artık pek kafa karıştırmıyorsun galiba, eskiden senin ne menem biri olduğun tartışılırdı, şimdilerde ise alemin "en cool" adamı olarak tanımlanıyorsun.

Böyle bir tanımlamadan haberim yok. Böyle bir tanımlama olduğunu da sanmıyorum. Varsa, reddediyorum. Ben saçmalama hakkımı kullanıyorum, Eğer bu cool'luk sa, peki. Hakkımda ne düşünüldüğü, nasıl algılan-

60'lardaki folk rönesansı Woody Guthrie'ye dönüş değildi, 60'larda Woody Guthrie gibi olunamazdı, çünkü o kuşak rock'n'roll'u dinlemiş bir kuşaktı. 90'larda saf, katışıksız bir folk müziğinin mümkün olmadığını düşünüyorum. Orjinaline sadık kalmak için istediğiniz kadar çabalayın, yine de mümkün değil.. Biz, kuşak olarak bizden öncekilerle aynı ahlaki, cinsel, siyasi ve sair kalıpları paylaşmıyoruz.

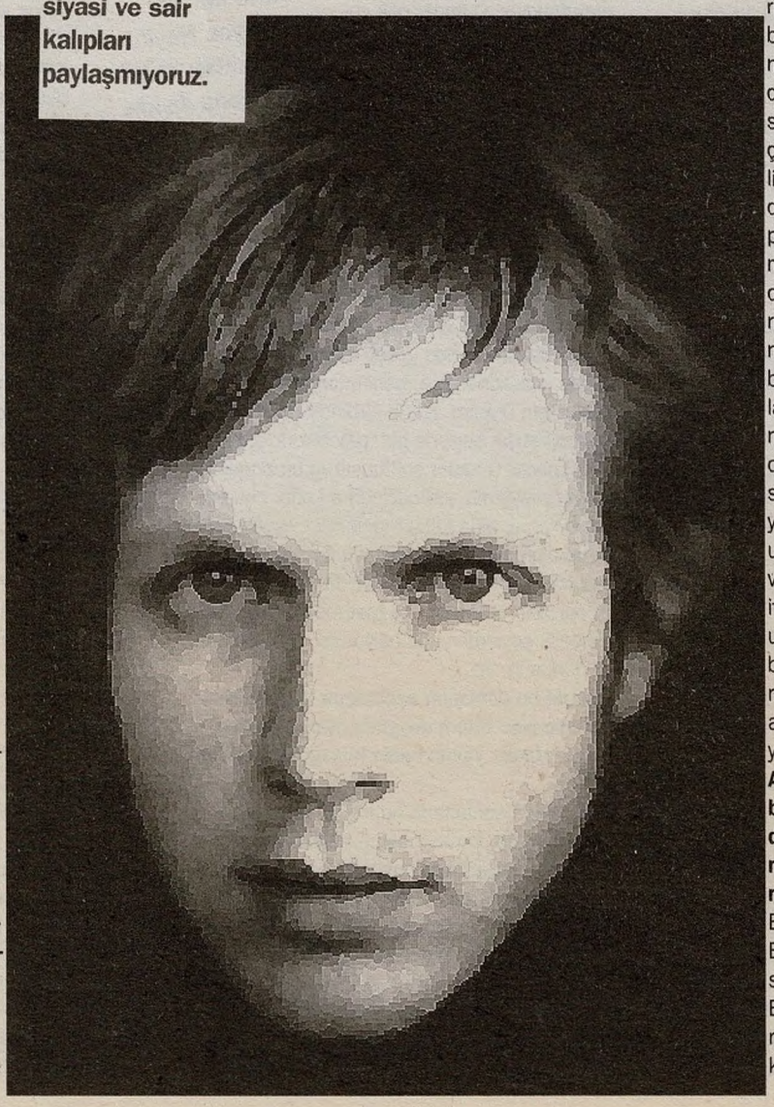

dığım, piyasa ya da lezzetler matriksinde nereye oturtulduğum hiç sikimde değil. Ben daha çok güdüler, sezgiler diyarındayım. Cool bana aşina bir laf değil.

Peki, bu lafın sana yakıştırılması niye?

Bilmem. Belki de kalkıp Londra'ya yerleşmeliyim, bu şöhretin rantını yiyebilmek için. Ben Los Angeles'lıyım, insan kendi köyünde peygamber olamaz. Burada bir kulübe gitsem, oradakiler, "ha, o herif" derler, çünkü kahvelerde beni dinlemişlerdir, bir klüpte şovumu seyretmişlerdir. Onlar için sıradan, gündelik birisiyim.

Los Angeles'ı terk etmeyi düşündün mü hiç?

Tabii. Hep. Fakat öyle fırlama bir şehir ki, hoşuma gidiyor doğrusu. Aynı anda hem inşa ediliyor, hem de imha. Burada geçmiş diye bir şey yok. Hep şimdiki zaman var. Bir tür zen durumu. Bu sağlıklı bir şey. Öte yandan kafayı yedirici. Çünkü tarih duygusu, ne olmuş olduğun duygusu yok.

Bugüne dek blues geleneğiyle ilintilendirildin, ama öte yandan melankolik, "ciddi" müziğin karşısında pozitifliğin temsilcisi olarak görülüyordun. Derken bu albüm çıktı ortaya, ölüme dair, toprağa dair, kokuşmuşluğa dair şarkılarla...

Bilmem. Bazı şarkıların sözleri belki biraz kasvetli, bazı şarkılar kent yaşamının açmazlarını dile getiriyor, fakat arada matrak şarkılar da var. Epeydir şarkı yazıyorum, zaman içinde bazı şarkılar kendi aralarında eşleşip bir grup oluşturuyor. Bu bir parti vermeye benziyor. İstediğiniz kadar birbirinden farklı insanları davet edin, sonuçta birileri kendi aralarında bir grup oluştururlar. Bu albüm de öyle bir şey. Belli şarkıların bir araya gelip bir grup oluşturmaları.

Şarkıyı itiraf vasıtası olarak gören yaygın eğilimin içe dönük, kendini hakir görmeye varan depresif bir "içe bakış"ına karşılık, senin şarkıların nasıl biri olduğunua dair ipucu vermiyor.

Aslında o "itirafçı şarkı" tarzında, kişinin nasıl biri olduğu anlaşılmıyor. Tavırlarını, alışkanlıklarını anlıyorsunuz, ama nasıl biri olduğu konusunda bir şey anlamıyorsunuz. İnsanın nasıl biri olduğu zihniyeti ve tahayyüllü ile anlaşılır. Dolayısıyla benim "öz"üm şarkılarımdaki imgelemdir.

> **Aşağı yukarı on yıldır "saf", "arı" olmadığı söylenen müzikal unsurlara kucak açıyorum, zira müziğin evrilmesinin o "saf" olamayan unsurlara bağlı olduğunu düşünüyorum. Tadlar ne kadar çeşitlenirse, insanın dinamiği de o oranda temsil edilmiş olur. İşte o zaman üç boyutlu hale geliriz. Tek müzik, tek sound, tek biçim ne olduğumuzu, insan varlığını, potansiyelini, kapasitesini ifade edemez.**

Şarkılarındaki dokunun seni temsil ettiğini söylüyorsun, ancak gündelik hayatına ilişkin pek bir şey bilmiyoruz, nasıl bir hayat sürdüğünden haberimiz yok. Özel hayatı korumakta fazla titiz davrandığın, mahremiyetine fazla düşkün olduğun söylenebilir mi ?

Hayır, öyle bir durum yok. Kapalı bir kutuda yaşamıyorum.

Günlerini nasıl geçiriyorsun?

Her gün başka türlü geçiyor.

Peki sence ideal bir gün, nasıl bir gündür?

İdeal bir gün yaşamadım henüz. O günü hala arıyorum. Fazla meşgulum. Halbuki meşguliyetten hoşlanan biri değilim. Zaman öldürmeyi severim. Sıfır faaliyet, sıfır meşguliyet benim için ideal durum.

Sırada bir albüm daha var galiba...

Yeni albüm bir sürü insanı uyuz edecek. Henüz bitmedi, ama herkese uyan bir albüm olmayacağı kesin. Beyaz albümle (the white album) siyah albüm'ün (the black album) bilek güreşi olacak. Ve sanıyorum gri albüm (the beige album) haline gelecek. Ama umarım fazla gri olmaz, zira gri teslimiyetin ve konformizmin rengidir.

Lewinski meselesi hakkında ne düşünüyorsun?

Skandal daha patlamadan önce, olay yeterince maraziydi zaten. Fakat giderek püriten bir hal aldı. Üçüncü sınıf bir porno filmin yeniden çekilmesiydi. Sağcıların kurduğu bir kumpas olduğuna eminim. O kadar uzun zaman bütün ipleri ellerinde tuttular ki, şimdi mızıkçılık ediyorlar, iktidarı paylaşmak için ter ter tepiniyorlar.

Şarkılarında siyasi fikirlerini, itirazlarını niye dile getirmiyorsun?

Siyasi fikirlerin melodiye pek yakışmadığını düşünüyorum.

Peki seleflerin nasıl yapıyorlardı bunu, Woody Guthrie, Bob Dylan, Caetano Veloso...

Onların zamanı başka bir zamandı. O zamanlar taraf olmak çok daha kolaydı. Şimdi aynı anda beş safta olmak gerekiyor. Demokrat olabilirsiniz ama, radikal cumhuriyetçilerin bazı fikirlerine de katılabilirsiniz. Çeşitli siyasi partilerle çeşitli konularda ortak yaklaşımlar içinde olabilirsiniz.

Protest şarkıcı geleneğindensin, ancak protestin prensiplerinden saptın. Bu seni ve senin gibi sanatçıları müztehziler, postmodern kreasyonlar olarak değerlendirenleri açmaza düşürdü galiba...

Özellikle şu son üç, dört yıldır ironiden mümkün olduğunca uzak durmaya çalışıyorum. Fakat ironi banyodaki kötü koku gibi bir şey. İstediğiniz kadar sprey falan filan kullanın, tuvalet kokar. İroni bulaşıcıdır, etkili, yaygın ve bana göre hüzünlüdür.

Peki seni ironik olmakla suçlayanlara ne diyorsun?

Örnek versinler. Ben sadece mizah duygusuna sahip olmaya çalışıyorum. Yaptığım şeyleri samimiyetle yapıyorum. Hayat matrak bir şey, kimseye aldırmıyorum. Eğer saçmalıyorsam, saçmalıyorum, bu da insani bir şey, hayat böyle. Bugün yere göğe koyamadığımız efsane gruplar, kendi zamanlarında kıçıkırık gruplardı. Şimdi ortaya çıksalar "yeni dalga" addedilirler.

Sen nasıl etiketlenmeyi tercih ederdin, büyük bir geleneğin sözcüsü olarak mı, yoksa radikal bir mucit olarak mı?

Söylemesi zor. Her ikisinin de iyi tarafları var. İkisini de istemek mümkün mü bilmiyorum.

Sen öyle mi yapıyorsun?

Ben ne yaptığımı bilmiyorum. Olaylar benim kontrolüm altında değil. Zaten öyle olsaydı çok sıkıcı bir durum olurdu. Ben sürprizleri seviyorum.

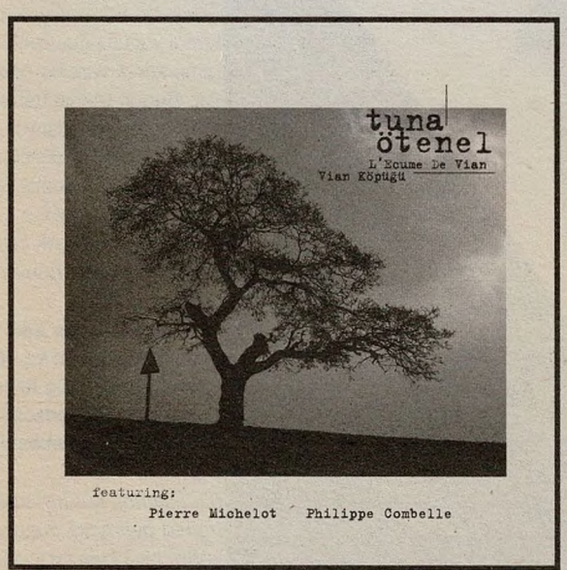

Tuna Ötenel'den dünya standartlarında bir caz albümü

Vian Köpüğü
L'Ecume De Vian
Tuna Ötenel, piyano
Pierre Michelot, kontrbas
Philippe Combelle, davul

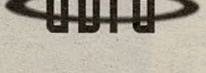

CD ve Kaset pek yakında tüm müzik marketlerde

Divine Comedy

The Divine Comedy geçtiğimiz aylarda Wembley Arena'da üç gece üstüste "kapalı gişe" konser vermiş! Olacak iş değil, ama doğru... İşin aslı şu: Üç gecelik konserin full çekmesinin sebebi, tabii ki Divine Comedy değil, eski Take That Robbie Williams'mış. Divine Comedy, konserlerde Williams'ın alt grubu olarak sahne almış. Divine Comedy isimli bu büyük orkestranın görünürdeki tek ve yalnız adamı Neil Hannon, inşallah o günleri görür, koca koca stadyumları da tek başına doldurur bir gün. Indie pop'un sessiz sedasız İrlandalısı, yeni yayınladığı "Fin de Siècle" albümünün ardından Les Inrockuptibles dergisine pop müzikle ve şöhretle olan irtibatını anlatmış...

Pop müzik olmayan pop müzik nasıl yapılır?

Neil Hannon: "Fin de siècle"le birlikte uzun süreden beri peşinden koştuğum sound'u yakaladım galiba. Bana kalırsa, bu albüm öncekilerin en iyi yanlarını barındırıyor. Dolayısıyla da, bundan sonra nasıl bir yola sapacağımızı söylemek çok zor. Pek öyle kesin konuşmak istemem ama, sanki bir dönemin sonuna gelmişiz gibi hissediyorum. Bunun tek nedeni, en başından beri plak şirketim olan Setanta için yaptığım son albüm olması değil. İnsanın tamamen yepyeni bir şey tasarlaması gerektiğini fark etmesi biraz ürkütücü. Orkestrayı sandığa kaldırmak gerekecek artık: Bu yönde artık daha ileri gidebileceğimizden pek emin değilim. Grup ve orkestra bugüne kadar hiç "Fin de siècle"de olduğu kadar birbiriyle kaynaşmamıştı.

Bu albümden son nokta gibi söz ediyorsun: Bu aşamaya daha önce gelinmemiş olmasından ötürü pişmanlık duyuyor musun?

Yoo! Hayır, bütün bu aşamalardan geçmem gerekiyordu. Temelde, bugüne kadar izlediğim yolda hiçbir şeyden ötürü pişmanlık duymuyorum. Küçük bir şey hariç, –bundan söz etmem gerekiyor mu bilmiyorum... Fransız basınıyla yaptığım söyleşilerde Valérie Lemercier'yle düet konusuna bilinçli olarak girmemeye çalışıyorum... Bunun onunla alakası yok –insan olarak onu çok seviyorum. Ama hakikaten tuhaf ve fuzuli bir durum oldu. Geri kalan her konuda, çok şey öğrendiğimi, daha önceki dört-beş albümün beni cezbeden yeni topraklar keşfetmeme yaradığını düşünüyorum. Örneğin "A Short Album About Love"la koroner damarını delebildim. "Casanova" ise 60'lı yılların orkestral pop müziğine bir bağlılık işaretiydi. Sonuçta, ancak bugün aynı hatta olmadığımı düşünüyorum. Geçmişte bu yolda yeterince yürüdüm. Burt Bacharach'ın sandığını kibarca talan etmenin de zamanı var, kendi macerana atılmanın da. Bence "Fin de siècle" çok daha tuhaf. Bu albümde heavy-metal bile var!

Aslında, "Casanova"dan bu yana şarkılarının ve konserlerinin tonunda bir sertleşme eğilimi görülüyor...

Sahnede performans yapa yapa, kahrolasıca rock yapma arzusuna kapılıyorsun... Bir şeyi unutmamak lazım: Benim müzikal köklerim 80'li yıllara uzanıyor. Bir başka deyişle, U2'ların, REM'lerin dönemine... Bu mirası, bu eğitimi niçin gizleyecekmişim? Şimdi dosdoğru hedefe gitmem gerek. Tıpkı aşkı bir randevunun yaklaşması gibi. Esasa gitmek, basit, sade ve doğrudan olmak gerekiyor. Hık mık edip bir saat konunun kenarından köşesinden çekiştirmemek lazım. Çekingenlik, şüphesiz hoş bir şey. Ama neredeyse 28 yaşına geldim: Biraz sonuca gitmenin zamanı artık.

Rock sound'larına dönüş yapman zaafiyet itirafı mı, yoksa kolaya kaçma mı?..

Bu kelimeyle ne ifade edilirse edilsin, rock, bugünkü müziklerin büyük çoğunluğunun temelidir; bu durumdan kaçmak çok zor. Mesele, bununla arana bir mesafe koyabilmek, bir süre sonra sana "senin müziğin pop değil, onun için satamayız" dedirtmemek kendine. Oysa ben plaklarımın satılmasını istiyorum. İnsan müzisyen olduğunda nihai amacının bu olduğunu sanıyorum: Olabilecek en çok sayıda insan tarafından dinlenmek. Bu kesinlikle para ya da ego sorunu değil. Ne bileyim... bir onay, takdir ihtiyacı gibi. Bana niçin diye sormayın: kesinlikle çocukluğumla bir bağlantısı vardır... *(hafifçe gülümsüyor)* Pop müzik olmayan pop müzik nasıl yapılır? Bir sonraki albümüm için bu içinden çıkılması zor mevzuda kafa patlatmam gerekiyor.

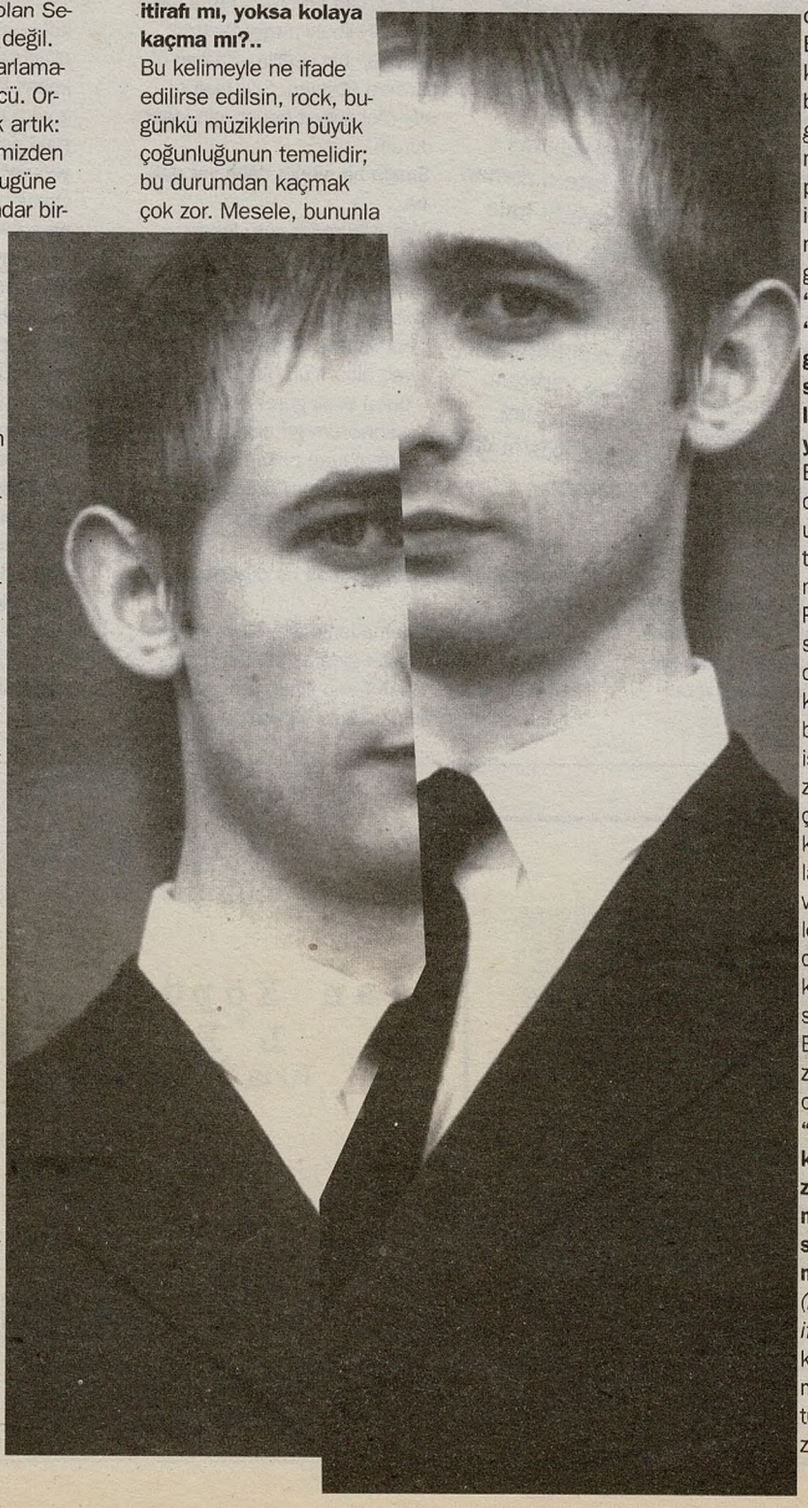

"Eric The Gardener" ya da "Certainty Of A Chance" gibi yeni parçalarında klasik şarkı formundan uzaklaşma arzun açıkça görülüyor...

Evet, fazlasıyla orkestraya dayanan enstrümantal uzantılarla... Bu aslında çok tehlikeli, çünkü progresif müzik gibi kurulabilirdi. Progresif müzik rock'la klasik arasında bağ kurma iddiasında, halbuki bugüne kadar icat edilmiş en berbat müzik. Benim yapmak istediğimle taban tabana zıt. Divine Comedy'nin parçalarında her saniyenin kendi yoğunluğu, kendi anlamı, kendi varoluş nedeni var. Bunun teknik üstünlükle, dehayla alakası yok: dörtlük-nakarat, dörtlük-nakarat, köprü, nakarat ve son, hepsi üç dakika... Bundan vazgeçmek çok zor. Mühim olan bununla oynamak.

"Fin de siècle"de lüks orkestrasyonlardan ve düzenlemelerden hiç kaçınmamışsın: Gösterişçilikle suçlanmaktan çekinmiyor musun?

(Dudağında gülümseme ifadesi beliriyor) Bugüne kadar hiç böyle bir suçlamayla karşılaşmadım. Bu türden fazla yüklü, aşırı düzenlemeleri daha önce de

22→

çok kullanmıştım. Çoğu zaman da... şaka olsun diye. Tıpkı bugün "Sweden"da olduğu gibi: Durumla dalga geçebilmek, sözlerin saçmalığını gösterebilmek için muhteşem olması, kulağa heroik gelmesi lazım. Bıçak sırtında yürüdüğümün farkındayım... Bir yandan insanların içinde gezinip dolaşabileceği, ilk dinleyişten aylar sonra yeni yeni yollar keşfedeceği zeki bir müzik yapmak istiyorum... Öte yandan, mümkün olan en çok sayıda insana ulaşacak bir müzik... Kişiliğimin deneysel yanı hep anlaşılır olma endişem tarafından gemleniyor. Bu iki tutkunun da saygı değer olduğunu, muteber olduğunu düşünüyorum. Ama ikisini birden gerçekleştirmek çok zor iş. 90'lı yılların en iyi müzikleri, Björk, Radiohead filan gibi hep bu yolu izledi... Şimdi de sıranın bana gelmesini istiyorum. İlk başta, dosdoğru hedefe gitme ihtiyacı duymuyordum, sanki önümde daha yüzyıllar varmış gibi geliyordu. Halbuki, dev bir pop-star olmak için önümdeki süre gittikçe kısalıyor. 40'lı yaşlarda ünlü olmak gibi bir hedef bana hiç de çekici gelmiyor. Tıknefes olurum o zaman.

Plastik sanat eğitimi gören biriydim, ressamdım. Punk olmasaydı müzikle uğraşmaya hakkım olabileceğini düşünemezdim. Ama bir rock karikatürü olmayı hiçbir zaman istemiyordum. O zamanlar benden on kat daha rocker tipler vardı: deri pantolonlar, şöyle saçlar, böyle başlar... Bugün büyük şirketlerde yönetici oldu hepsi. Bense hala yollardayım, arıyorum,

Pop-star olmak her zaman gündeminde miydi?

Bu benim ilk günden beri ihtirasım. Ama kendi kelimelerimle, kendi bildiğim şekilde ulaşmak istediğim bir hedef bu. Şimdilik, pek de az şey başarmış sayılmam. Dinleyiciye ulaşacağım diye kendi inançlarımı sulandırmamaya çalışıyorum. Ana hatlarıyla, şanslı olduğumu düşünüyorum: fikirlerim içinde yaşadığım döneme çok denk düştü; kuşkusuz tabii aynı zamanda o dönemin ürünleri de oldukları için... Tek sorun, aslında her zaman tam olarak bana benzemeyen rock alemiyle fazla sıkı fıkı olmam belki. Tamamen farklı bir müzikal hatta girseydim, kenarından geçseydim, sanıyorum ki insanlar müziğime sırt çevirirdi. Ve kabullenmesi zor olurdu. Sık sık kendi kendime şöyle diyorum: "yaşayan bir müzisyen olmak beni fena halde sınırlandırıyor". Çok korkunç bir düşünce, öyle değil mi?

Zaman zaman kendini tuzağa düşmüş gibi hissediyor musun?

Müzikal açıdan evet. Özellikle de bir tane tutan şarkı yaptın mı bu fena halde hassas bir konu haline geliyor. İngiltere'de, Divine Comedy dedin mi, insanların aklına gelen ilk şarkı "Something For The Weekend" oluyor. Bu şarkı hoşlarına gittiği için, ilanihaye aynı şeyi tekrarlamamı istiyorlar. Peki ama onların suratına "Başlatmayın şimdi zevkinize, ben kafama göre takılırım!" diye haykırabilir miyim?

"Liberation" döneminin Neil Hannon'uyla karşılaşsan bu gün, ona ne söylerdin?

"Daha çok yemek ye!"; hayatımda ilk defa 57 kiloyum ve bununla gurur duyuyorum... Şaka bir yana, ona aynen böyle devam etmesini söylerdim. Çok daha farklı davranabileceğimi sanmıyorum. Önemli olan, insanların hoşuna gitmeme korkusuyla çok fazla şarkı yazmamak. Eğer sen kendin bir şeyi derinden, çok seviyorsan, o zaman diğerleri de, doğal olarak onu severler, seni takip ederler. Bu düşüncenin arkasında eski bir hakikat yatıyor. Şöyle bir sorun da var, takdir edildikçe, bu başına iş de açabiliyor. Gittikçe daha çok insanla birlikte çalışmak da bir tür durgunluğa, hareketsizliğe neden olabiliyor. Ben müzikal anlayışımı değişirdim diyerek, iki günde bir herkesi kapının önüne koyamıyorsun. Ya da onlar seni çekip çevirmek istiyorlar, ki tamamen haklılar. Öğrendiğim bir başka şey de şu: her zaman mutlaka bir gruba ihtiyacın var. Eğer her şeyi kendi başına yapmaya çalışırsan kesin kafayı yersin. Bu iş tıpkı bir piramit inşasına benziyor: tek bir taşla başlıyorsun, giderek büyüyor, büyüyor... Kısa bir süre sonra kendini koskoca bir yapının dibinde küçük bir nokta olarak buluveriyorsun ve devam edebilmek için yardıma ihtiyacın oluyor. Şimdilerde, grubumla hakikaten çok mutluyum, çünkü gerçekten her birine müthiş güven duyuyorum. Bundan böyle işlerin bir kısmını başkalarına aktarmayı becerebiliyorum. Gardımı düşürdüm.

Progresif müzik rock'la klasik arasında bağ kurma iddiasında, halbuki bugüne kadar icat edilmiş en berbat müzik. Benim yapmak istediğimle taban tabana zıt. Divine Comedy'nin parçalarında her saniyenin kendi anlamı, kendi varoluş nedeni var. Bunun teknik üstünlükle, dehayla alakası yok.

Dinleyicin, müzisyenliğin kadar senin kişiliğine de hayran, bir parça egzantrik, romantik, dokunaklı... Bu durum bir an sonra, daha fazla öne çıkmadı mı?

Bana kalırsa, bu albüm, biraz daha az "romantik". Etrafımızdaki çıldırtıcı şeylere karşı daha fazla öfke, daha fazla hiddet var. Yapıp bitirdiğim şeyleri tekrar tekrar anlatmak istemiyorum. Bir şezlonga uzanmış, kokteylini yudumlayan kırılgan smokinli adam olarak karikatürleşirilmeyi reddediyorum. Bu imajın beni hiç eğlendirmediğini söyleyemem. Ama bundan kurtulmam gerekiyordu, benim için hayati bir durumdu bu. "Fin de siècle"le beraber, imajsız hale gelmeye, saf müziğe dönmeye çalıştım. Tıpkı en başta olduğu gibi, hiç kimsenin benim nasıl bir herif olduğumu bilmediği zamanlardaki gibi...

Müziğinin taşkın, aşırı yanlarını nasıl görüyorsun; sanki senin kişiliğinle bu durum arasında bir zıtlık varmış gibi...

Aslında, ben çok da öyle aşırılıkları olan bir insan değilim. İçimdeki bazı ufak tefek taşkınlıkları müzikle açığa vuruyorum diyebiliriz. "Through A Long and Sleepless Night" ya da son albümdeki "Sunrise" gibi şarkıları oturup da sakin sakin dinlemem çok zor. Hatta çoğu zaman sonuna kadar devam bile edemiyorum. Üzüü bir durum, çünkü bu parçaları hakikaten seviyorum. Onları dinlemektense yorumlamak bana daha kolay geliyor. Ama albümlerini sonradan bir daha dinleyemeyenlerden değilim. Albüm yapmaya da zaten bu yüzden karar verdim, çünkü dinlemeyi hayal edebileceğim bir şey yoktu.

Bir tür yeni akademizm yarattığın söylense, ne dersin?

Bu eğer olumlu bir yorumsa, bir yanım mutlu olur, ama aynı zamanda öteki yarım da bunu istihzayla karşılar; Kuzey İrlanda'dan kalkıp gelen bir delikanlı müzik tarihinin akışını değiştiremez. Şimdi, eğer "akademizm" lafı daha ziyade negatifse... En büyük takıntılarımdan birinin "yenilik" olduğu kanısında değilim. İngiltere'de inanılmaz derecede çok insan "ne zaman tekno yapacaksın" diye soruyor. Pekala, hayır, maalesef yapmayacağım çocuklar... Öte yandan, pek çokları için akademizm işi ciddiye almakla, özen göstermekle aynı anlama geliyor. İnsanların çoğu daha ellerine gitarı alır almaz aptallar gibi davranıyorsa, bu benim hatam değil. Mesele şu, biraz anlamlı üç-beş kelimeyi yan yana getiriyorsan, adın elitiste, iddialıya, anti-sosyale çıkıyor. Tamam, "Yatağıma gel bebeğim..." diye şarkılar söylemiyorum; aslında benim şarkılarımın da temelinde aynı hikaye var sonuçta... Ama yine de kendimi espriden, akıldan fikirden yoksun hissetmiyorum.

Müzisyen olarak hep kendinden çok emin göründün. Peki gerçek de öyle mi?

Bu konuda kendi kendimi dolduruşa getirdiğimi sanıyorum. Kendine güvenmek demek, kendi kendinin beynini yıkamak, aşılmaz olduğuna kendini inandırmak demek. Zaman zaman korkuyorum doğrusu. O zaman oturup derin bir nefes alıyorum. Bir sonraki albümüm on bin adet bile satsa yaşamama yetecek kadar param var... Asıl rahatsız edici olan, güvenimi sarsan şey müziğin dışındaki, denetlenemez şeyler: söyleşiler, klipler gibi... Eskiden öğretmenim sınavlarda şöyle derdi: "Elinizden gelenin en iyisini yapın, zaten bütün yapabileceğiniz de bu!" Çiğ bir gerçeklik, ama, açıkçası, en başından beri başka bir şey yaptığımı sanmıyorum.

Çeviren: ***Siren İdemen***

NEIL HANNON'UN PLAKLARI

Velvet mükemmelliğinde çang çang çang sesleri

U2 • Unforgettable

Her iyi İrlandalı delikanlı gibi, ben de o korkunç tişörtlerden giyen, iflah olmaz bir U2 "fan"ıydım ve bana tarzımı değilse bile, nihai ihtirasımı veren gruptu U2. "Unforgettable Fire"da, adamakıllı sevdiğim ilk albümdü hayatımda. Neyse ki ellerinde bayraklarla dolaşanların dönemine yetişemedim. Albümün sound'una çarpılmıştım. "Pride"ı saymazsak, bütün şarkılar çapaklı gibiydi, hatta biraz da içe kapanık... Dokusundaki Eno esintileri gün gibi aşikardı...

Kraftwerk • Autobahn

Kraftwerk'ü ilkokuldayken sevmiştim. Televizyona çıktıkları o ender anlarda çılgına dönerdim hep. Kimdi bu adamlar? İnsan olup olmadıkları bile belli değildi... Hep bir "synth"im olsun istemiştim aslında, gitar değil. O zamanlar babam piyano dersinde üçüncü kuru geçersem, bir "synth" alacağına söz vermişti. Fakat geçemedim ve pop müziğin tarihi de değişmiş oldu neticede...

Joy Division • Closer

Müzik tarihinin en güzel kapağı... Neo-klasik Fransız sanatından bir örnek gibi... Akabinde müzik başlar ve büsbütün yabancılaşmanın ağırlığı çöker. Bittiğinde de sizi öyle bir depresif yapar ki, heyecandan eriyip bitersiniz... Kuzey bölgelerden soluk yüzlü bir genç adam; siyah beyaz darbeler; yağmur... Thatcherizmin o ilk günlerini daha tahammül edilebilir hale getiren albüm...

Radiohead • OK Computer

A ha! İşte yangında ilk kurtarılacak albümlerden biri... 90'ların en iyi albümü. Hatta 90'lardan bile sonrasının... Albümü ilk aldığım zamanlardı, "mahfolduk" dedim kendi kendime; ne halt edeceğim şimdi ben... Geçip giden o yıllarımda hep gitardan uzaklaşmaya çalışıp durmuştum, bu adamlarsa gitarı alıp inanılmaz bir atmosfere sürüklemişler... Daha önce hiç kimsenin ulaşmadığı bir sound'la ve bu süreç boyunca hiçbir güzel melodiyi de çarçur etmeden... Takdire şayan bir zaferdir bu... Alçaklar...

Pet Shop Boys • Doesn't Often Show At Christmas

Kesinlikle çok sınırlı sayıda basılmış bir plak, daha doğrusu bir Pet Shop Boys tebriği. Beni çok onurlandırmışlardı bunu göndererek. Bilirsiniz, Pet Shop Boys gibi gruplar bir şey yolladığında acaip havalara girersiniz... Ama onlar icat etmeselerdi, ben mutlaka yapardım böyle bir tebrik kartını. Belki hâlâ yapabilirim, ha? Etrafımda tonla abuk sabuk plak var, ama saklamak için geçerli bir sebep varsa, neden olsasın?

Scott Walker • Scott 2

Scott plakları arasında seçim yapmak neredeyse imkansız. Benim için dördü de yeri değiştirelemez bir konumda. Dinlemeden önce insanlarla Scott Walker hakkında konuşmuşluğum vardı tabii, ama egom yüzünden bunları duymak istemedim hiç. Neyse ki sonunda bu plağı malmıştım şansıma ve çok sevmiştim. Arkadaşlar kafayı üşüttüğümü zannetmeye başladılar; tabii 1991'de hafiften "Sinatra sound'u" olanlar pek popüler değildi... Fakat insanı rahatsız eden bir hayal gücü vardı albümde.

Michael Nyman • The Draughtman's Contract

Hayat değiştiren bir plak daha... Bu ve "Scott 2", daha evvel hakkında hüküm verdiğim her ne varsa, bir kenara atmama sebep oldu. Nedense dışarlarda bir yerlerde, hayati öneme haiz ve entellektüel bir müzik olmasını umut ettim hep. Ve tabii, bir de gitarla çalınmamasını... Nyman'ı keşfettikten sonra ne kadar mutlu olduğumu tahmin edebilirsiniz herlade. Bir klavsen ve bir dolu klavye, tahta nefesliler, az biraz da bakır nefesliler bir araya gelmiş... Üstüne üstlük bir de nasıl becerdilerse, "rock" yapmışlar. Hem de hararetle...

Ash • 1977

İlk çıktığında korkutmuştu beni Ash. Daha çok gençler çünkü. Aslına bakarsanız, beni hop oturtup hop kaldıran hızlı popumsu şarkılardı hepsi. Fakat en güzel akorlar, melodiler, hiç beklenmedik bir anda değişiveriyordu; "Goldfinger" ya da "Oh Yeah!"da mesela... Ayrıca insanın büyük pop alemine girmiş ahbaplarının olması da gayet keyifli bir durum...

John Coltrane • A Love Supreme

Hâlâ anlamam cazdan. Anlayacağımı da sanmam. Ama bu albüm hep caz literatüründe yer alsa da, avant-garde bir klasik daha ziyade. Albümde soyut piyanonun o bütün tınlamalarıyla, saksofondaki çılgın akorların birlikteliğine bayılıyorum. Korkarım biz hiçbir zaman bu kadar iyi plak kaydı yapamayız. Plağın kaydını böylesine iyi yapan, o vakitler kayıt sürecinde yaşanan çelimsizliklerden başka bir şey değil tabii, ama geriye dönmek de mümkün değil.

The The • Infected

Aldıktan sonra çok uzun bir süre dinlemedim bu albümü. 1986'da nazarı dikkatimi celbeden pek bir şey yoktu. Önce albümdeki har şarkının videosunu seyretmiştim. Bazıları çok iyiydi, bazıları da orta karar... Ama müthiş bir emek verildiği belliydi. Tematik şeyler vardı "Infected"da ve tabii beni de biraz "enfekte" etti.

Velvet Underground • Velvet Underground and Nico

Kainatta olup biten ne varsa, nereden geldiğini farkettirecek albümlerden biri... Hele "I'm Waiting For My Man"deki piyano ve gitarın birebir aynı çaldığı "çang-çang-çang-çang" sesleri, beni müthiş etkilemiştir. Netice itibariyle, ben de hayatım boyunca bu mükemmellikte "çang-çang" sesleri çıkarmak için didinip duruyorum işte.

REM • Green

İlk ve son büyük REM albümü "Green". Bütün 80'li yıllarını bunu yapabilmek için geçirdiler. Bu albümde sevdiğim şey, o umulmadık güzellikte muazzam sözler ve sonraları sıkça kullandıkları mandolinin "You Are The Everything" ile "The Wrong Child"daki saflığı... Son derece az, fakat insanı hayretler içinde bırakacak kadar da duyarlı... "Green"den sonra da o tuhaf tınılarını beğendim ama, o albümler daha bir yerinden yurdundan edilmiş gibiydi sanki...

Çeviren: **Gökhan Pamuk**

Kaybedenler Kütübü

Pazartesi, Salı, Perşembe

22:00 - 01:00

Efsane döndü

KENT FM 101.1

kentfm.com.tr

entersan işler 245 56 06

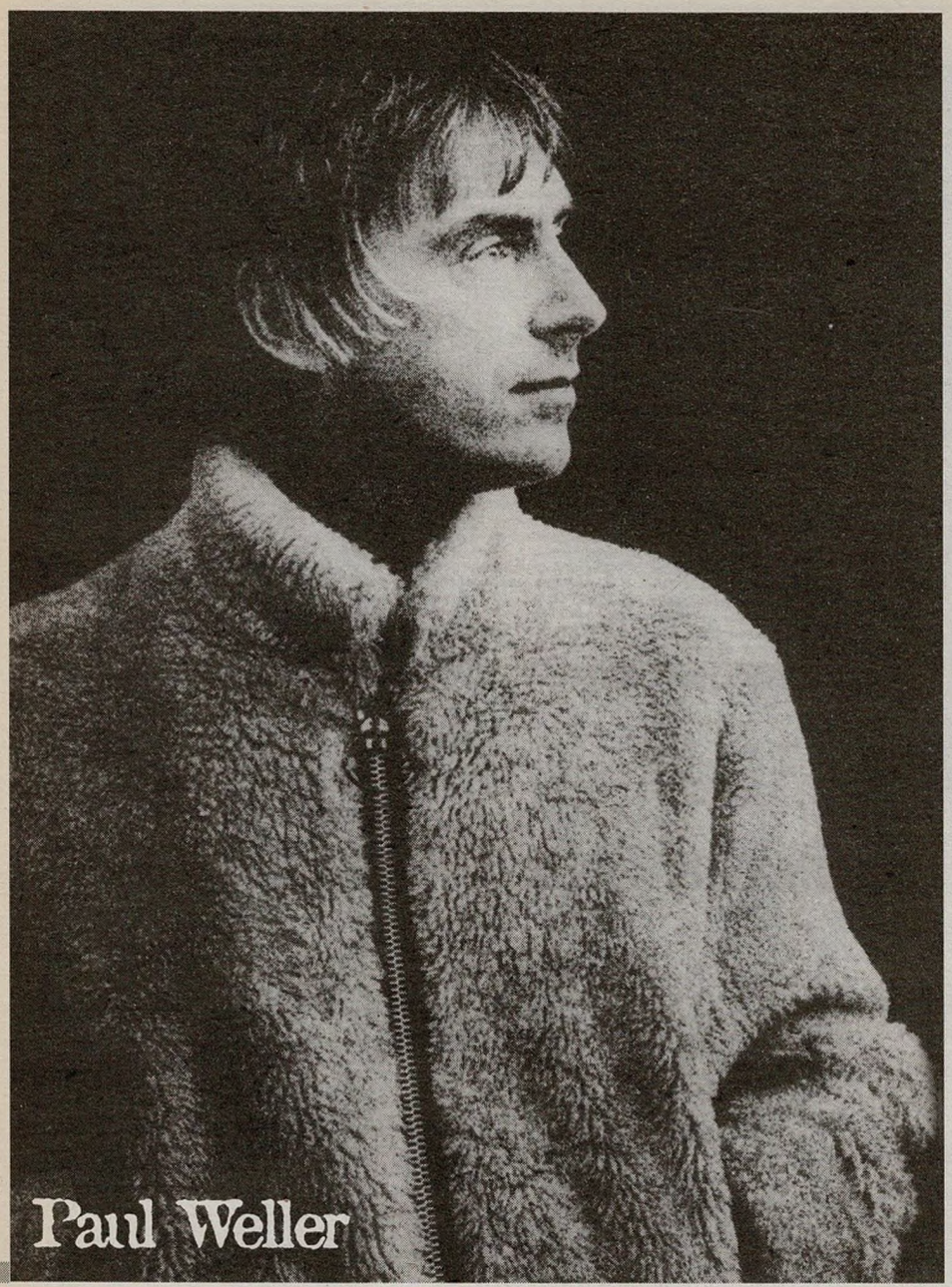

Paul Weller'ı özellikle son iki albümü "Stanley Road" ve "Heavy Soul"la yeniden anmaya başladık. Bu sıradan bir geri dönüş değil. En azından İngiltere'de yeniden bir star konumuna geldi Paul Weller. Hele Brit-pop'un adamları onu ilham kaynağı belledikten sonra. Ne de olsa Paul Weller iliklerine kadar işçi sınıfı, ama onun tarzı çok şık. Zaten onu mod'un babası yapan da bu küstah ama incelikli tarzı. The Jam ve Style Council günlerinden günümüze, rock'un ve Paul Weller'ın yirmi küsür yılını Uncut dergisinden aktarıyoruz. "Modern Classics" isimli toplama albümü de yeni çıktı, haberiniz olsun.

ÇEk BiR NeFEs nEşeLeniRsin

"In The City"yle başlayalım. O albümü yapan Paul Weller nasıl biriydi? O şarkılarda kendini görebiliyor musun?

Paul Weller: Evet, elbette. Kesinlikle. 17-18 yaşındaki herkes –ya da artık o zaman kaç yaşındaysam– o şarkılardaki beni görebilir.

18 yaşındaki biri o ilk albümündeki temalar ve fikirlerle bağ kurabilir ve özdeşleşebilir mi?

Sanırım yapabilir. Sözler vesaire açısından öyle ahım şahım şarkılar olduklarını düşünmüyorum ama öylesi bir aciliyet hali arzediyorlar ki. Gırrrrr. Bütün o şamata.

En beğendiğin şarkıları seçmen gerekseydi, hangilerini seçerdin?

"In The City"yi kesinlikle. Tam bir yeniyetme klasiği. "Non-Stop Dancing" de iyidir, sözleri bana hâlâ bir şey ifade ediyor. "Time For Truth" gibi kepazelikler de var. İtiraf etmek gerekirse bu tip suni-politik şeyler benim harcım değildi; bu tip şeyler The Clash'e uyar. "Sniffin' Glue" gibi şeyleri okuyorduk. Strummer "Yakıcı olan konular üzerine yazmak lazım" diyordu. Bu da benim bu tarzda yazmak için yaptığım başarısız bir girişimdi.

Strummer'la tanıştığında ne hissettin?

Ondan hoşlandım. Benden çok daha yaşlıydı. Joe (Strummer) yaşı hakkında yalan söylüyordu.

Bu o kadar da önemli miydi?

Tabii ki önemliydi be! Ne sanıyorsun?

Şimdikinden de fazla mı?

Şimdi durum farklı. Artık insanlar çok daha genç. Benim yaşımdaki biri bile bir yeniyetme gibi giyinebilir ve hıyar gibi gözükmez. Eskiden her şey çok daha belirli sınırlar içindeydi. Ben bu yeniyetme isyanı denen şeye yazıldım.

Şimdi isyan edecek bir şey var mı? TV'de küfür edebiliyorsun, seks her yere girdi, rock-'n'roll'cu bir başbakanımız var...

Yeniyetme isyanı için bir neden hep vardır. Her kuşağın başka bir gündemi olur.

Biz ve onlar durumunda, günümüzün "onları" kim? Yine hükümet mi?

Bana kalırsa öyle, sence de değil mi? Hele şu yeni çıkardıkları refah yasalarıyla. Aslında hiç bir bok bilmediğim bir konuya giriyorum ama öğrenciler okuyabilmek için borçlanmak zorunda filan kalıyorlar. Bu bitmeyen bir kavga.

"In The City", "Never Mind The Bollocks" ve "The Clash" gibi diğer büyük ilk punk albümleriyle aynı seviyede mi sence?

Valla dürüst olmak gerekirse bu albümler bana çok şey ifade etmemişti. Dolayısıyla kıyaslayamam. Aslında punk'a pek de değer vermiyordum. Kulüplerde yaşanan bir şey olduğunu düşünüyordum. Sonra topluluklar sözleşme imzalamaya başlayınca başka bir şeye dönüştü. Bir sürü topluluk vardı ama sadece üçü bir anlam ifade ediyordu. Başkaları da vardı, sürüden ayrılıp yan yollara sapanlar ama evet, o büyüklerin çoğunu hiç sevmedim. Yine de konulan tavırdan ve fikirlerinden bayağı hoşlanmıştım. Ben punk'tan istediğimi aldım ve kendi tarzımı yarattım. Grupların çoğunun fuzuli olduklarını düşünüyordum.

Sen başından beri farklı bir çizgiye sahiptin: Siyah-beyaz üniforman, mod imajın ve NME'ye muhafazakarları desteklediğin şeklindeki açıklamalarınla... Punk döneminde de kendini yabancı hissediyor muydun?

Evet. Ben biraz geç katılmıştım olaya ama başlarda tanıştıklarımın çoğu gösteriş peşindeki yavşaklardı. Merkezden banliyölere doğru kaymaya başlayınca punk çok daha ilginç bir hal aldı. İlk büyük turnemizde gençler bizle aynı duyguları paylaşıyordu. Punk'ın esas özünün bu olduğunu hissetmiştim. Banliyölerde olup bitiyordu her şey. Orada sıkıntı çok daha fazla şey ifade ediyordu. Londra'da bunu göremezlerdi, bir sürü şey oluyordu, bir sürü kulüp vardı Londra'da.

Kahramanlarının hepsiyle tanıştın mı?

Bazılarıyla evet. Onların albümlerine sahip olmak bana yetiyor. Townshend bana bir zamanlar bir mektup yazmıştı. "NME adlı tapınağa karşı tetikte olmalısın" demişti. O insanları ve yaptıkları işleri hâlâ seviyorum. Sadece söylemek istediğim, onlarla tanışmak benim için pek önemli değil. Aramızda birkaç kuşak var. Onların tavırları ve müzik yapma felsefeleri benden çok

26→

farklı. Ben bir müzikal yapmak (yani "Tommy" gibi) istemem.

"This is the Modern World"ün kariyerinde bir sapma olduğunu düşünüyor musun?

Evet. Yarısını çöpe atabilirsin. Bu albümü beğenen bir sürü fanatik Jam hayranı var. Çıktığında herkes nefret ettiği için o albümü beğenmek bir tür elitist tavır oluyor.

Şarkı yazarlığında gelişme emaresi gördüğün şarkılar var mı?

Hayır. Yıllardan beri dinlemedim. "Life From A Window"u hatırlıyorum, o iyi bir şarkıydı.

"In the Midnight Hour"u cover'lamanın nedeni rhythm & blues köklerine bir selam gönderme isteğin miydi?

Elimizde yeterince malzeme yoktu. Konserlerde çaldığımız parçalardan biriydi. Punk'tan önce de Beatles türevi şarkılar yazıyordum ama konserlerde daha çok R&B ve rock'n'roll cover'ları çalardık. "Midnight Hour" gibi şarkıların yavaşlatılmış versiyonları yani. Sonra Pistols'u seyrettim ve hayatım değişti. Yine de punk rock, R&B ve mod karışımı şeyler çalmayı sürdürdük.

Dr. Feelgood'u çağrıştırıyor.

Onları hiç izledin mi? Wilko *(Feelgood'un çılgın gitaristi)* bacaklarını açarak sıçrar, sonra sahne boyunca bir ileri bir geri koştururdu. Muhteşemdi.

"All Mod Cons" çok beğenilmişti. Bestecilikteki ilerlemeyi hissedebiliyor muydun?

Evet. Basacağım zemini bulmuştum. "Modern World" bir düşüştü. İlk albümün temelde konserlerde çaldıklarından oluşur. Yaklaşık 10 günde kaydetmiştik. Birdenbire 10 şarkımızı kullanmıştık ve sonra turneye çıktık ve oturup yeni bir albüm yazma gereğiyle karşılaştık. Nitekim yazdık aynı yıl içinde –sonuç ortada. Olmadı. Şeydi... aradığım kelime neydi? "Bok!" Boktandı. Ya kayıp gidecektik ya da mücadele edecektik. Değerimi kanıtlamam lazımdı.

O dönemde düzenli bir birlikteliğin vardı Gill Price'la. İstikrarlı bir ilişkinin önemli olduğunu düşünüyor musun?

Bunun tamamen farklı bir şey olduğunu düşünüyorum.

Jam'in diğer iki üyesiyle aranda bir kopukluk oluşmaya başlamış mıydı?

Eh, aşık olmuştum. Birdenbire o kişi hayatınız oluyor, bilirsin, sonra arkadaşlarınla pek takılmamaya başlıyorsun. *(sessizlik)* Ama bunların işimi etkilediğini söyleyemem.

Bu mesafe, sana yaratma için olanak sağladı mı?

Hayır. Daha çok "sıkmişim, kendimi kanıtlayacağım" havasındaydım.

Eleştirmenlere mi, dinleyicilerine mi, yoksa kendine mi?

Hepsine biraz. Ama daha çok kendime. Kaçacak delik kalmadığında genellikle başarılı olurum. Gurur gibi bir şey. Hâlâ çok iyi olduğuma ve yapabileceğime inanç.

"English Rose" ilk punk baladıydı. Oldukça cesur bir adım.

O zaman için öyleydi çünkü daha önce benzer bir şey yapmamıştık.

Konserlerde nasıldı?

Hiç konserlerde çalmadık. Kaydederken ebem sikilmişti –bir sürü zor akor vardı. Kaydını hatırlıyorum. Bateri ve bas yoktu. Sadece ben ve bir elektro gitar. Bu tür sözleri söylemek ruhunu ortaya sermek gibiydi.

Bunu ilk kez mi yapıyordun?

Evet. Hatta martı sesleri de vardı. Arkasına saklanacak bir şeylere ihtiyaç duymuştum.

Solo döneminin erken bir örneği diyebilir miyiz?

Sanırım evet.

Merkezden banliyölere doğru kaymaya başlayınca punk çok daha ilginç bir hal aldı. Punk'ın esas özünün bu olduğunu hissetmiştim. Banliyölerde olup bitiyordu her şey. Orada sıkıntı çok daha fazla şey ifade ediyordu.

Kendinin bu "versiyonunu" 20 yıl sonra dinlemek senin için bir şok oldu mu?

Hayır, pek şok sayılmaz çünkü o halimden bir rahatsızlık duymuyorum. Sözlerin bazıları beni ürpertiyor; o kadar gençliğe dair ki. Naif idealizm? Evet ama takdir ediyorum. O yaşa aitler, o an için yazılmışlar. O ruh hali.

"A-Bomb In Wardour Street" kıyamet habercisi gibiydi.

Şiddet dolu bir dönemdi. Konserin sonunda arbede çıkacağını bilirdik. Londra sokaklarında dolaşmak bile tehlikeli bir şeydi.

Johnny Rotten gibi sokakta saldırıya uğradın mı hiç?

Pek sayılmaz ama yakın şeyler yaşadık. Konserlerde bira bardakları atılırdı, yani eğer beğenilmişsek. Millet sahneye tükürürdü falan.

Hoşuna gitmez miydi?

Hayır o kadar da coşkulu değildim.

Gençler sizi Rotten ve Strummer'dan daha kendilerine yakın bulurlar mıydı?

Evet ve haklıydılar, öyleydik. Ayrıca aynı nedenden dolayı basının The Clash'e daha fazla ilgi gösterdiğini söyleyebilirim çünkü onların entelektüel bir yanı vardı. Siktiğimin Lenin'i gibi ya da... ne demek istediğimi anlıyor musun? Ve ben sadece Lennon'dan alıntı yapabiliyordum. Ama bizim daha hakiki olduğumuzu sanıyorum. Biz olayı abartmayan, banliyö kökenli üç sıradan tiptik.

Basının The Clash'e daha fazla ilgi gösteriyordu, çünkü onların entelektüel bir yanı vardı. Siktiğimin Lenin'i gibi ya da... ne demek istediğimi anlıyor musun? Ve ben sadece Lennon'dan alıntı yapabiliyordum. Ama bizim daha hakiki olduğumuzu sanıyorum.

Halkın topluluğu mu?

Halkın topluluğuyduk. Böyle şeyler söylemenin biraz gösterişçilik koktuğunun farkındayım ama gerçek buydu. Ve konserlerde de hep bu hava olurdu. Yani izleyecilerden pek bir farkımız olmadığı havası...

Fanlarınla konuşur, kulise gelmelerine izin verirdin.

Başlangıçta çok güzeldi, çok popülerdik; sonra havalanmaya başladık. Birdenbire konser sonrasında bekleyen insanların sayısı 100'e sonra 500'e çıktı. O noktadan sonra bir anlamda kabuğuma çekildim. Bir mesafe koydum. Biraz korkutucuydu. Bir anlamda biraz da garipti. Biz "Sizden farklı değiliz" demeye çalışıyorduk. Ama bir şey şişmeye başlayınca... Halamın bir arkadaşı Hendrix'in zamanında nasıl konser sonrasında sanatçılarla konuştuklarından söz ederdi. Ben de "O günlerde konserleri yalnızca 60 kişinin izlediğini unutuyorsun. 6000 kişiyle ne olacak peki?" derdim ona. Giderek daha zor oluyor. Şimdi bu tip durumlar daha çok basın danışmanları ve albüm şirketi yetkililerince kontrol ediliyor. Ben bunu yapmam. Bazı gruplar yapıyor. Biz hiç yapmadık.

Son 20 yılda işlerin değiştiğini düşünüyor musun? Şimdi isteyen sana yaklaşabilir mi?

Konserin çapına bağlı. Önceleri üniversitelerde birkaç yüz kişinin izlediği konserler verirdik, sonra da birkaç kişiyle bir pub'da sohbet ederdik. Binlerce kişiye çalmaya başladıktan sonra, dışarıda yüzlerce kişi seni bekliyorsa maddeten imkansız hale geliyor.

1982'de bir konser sonrasında fularına yapışan hayranların yüzünden boğulma tehlikesi geçirmiştin değil mi?

Zıvanadan çıkmıştım. İlk kez o zaman "Bundan hoşlandığımdan emin değilim" diye düşünmüştüm. Bir düzeyde hoşuma gidiyordu ama... birdenbire başka, artık sen olmayan bir statüye yükseltiliyorsun. Bir yandan da söylediğin şeyler bunun tam tersiyken.

Sen hiç konser sonrasında bir topluluk için bekledin mi?

Evet. 73'te Wings'i izledim, sonra da Hammersmith Odeon'un dışında beklemiştim. Denny Laine bir pencereden üzerimize tükürmüştü.

İlk punk'çı ha?

Evet, muhtemelen. Amcık.

"Setting Sons" albümün hakkında ne düşünüyorsun?

Benim favorim "Sound Effects" albümümüz. Ama "Setting Sons"da da iyi şarkılar var. O sıralardaki yazma tarzımı çok beğeniyordum. Konuştuğum gibi yazmaya çalışıyordum, her günkü imgeleri kullanıyordum; o zamanlar için alışılmadık bir şeydi.

O şarkılar daha otobiyografik miydi?

Hayır, bana dair değildiler. Dışsal şeylerdi, bir konu ya da bir kişi. Bugün yaptıklarımdan oldukça farklıydılar. Şimdi kendi düşüncelerim ve duygularımdan kaynaklanıyor yazdıklarım.

Kendin hakkında yazmak istiyor muydun?

Söyleyecek fazla bir şeyim yoktu ki. Daha 21 yaşındaydım. Önce biraz yaşamalısın. Ayrıca bütün hayatım stüdyoda ya da turnede geçiyordu. Başkalarının yazmadığı şeyler hakkında, işçi sınıfı hayatı ya da kültürü hakkında yazmaya çalışıyordum.

Hiç işçi sınıfını romantize etme ya da sınıf meselelerini genelleme yanlışına düştün mü?

Hayır, çünkü hâlâ orta sınıf kontrolü elinde tutuyor. Hâlâ sınıf savaşı sürüyor.

"Setting Sons" konsept bir albümdü. Ayrı politik çizgilere yönelen üç okul arkadaşına dairdi.

Doğrusu öyle başlamıştım. Jam'i birlikte başlattığım (Rick ve Bruce değil, başka iki kişi) üç arkadaşa dair düşünüyordum. Belli bir konsepti vardı ama 4-5 şarkı yazdıktan sonra vazgeçtim.

Gerçekten de üçünüz ayrı politik çizgilere mi yöneldiydiniz?

Evet. Bu grubu kurup başarılı olacağız diye düşünüyorduk. Sonunda oldu ama başka bir kadroyla. Biri hayal kırıklığına uğrayıp ayrıldı ve kendi çizgisini oluşturdu, diğeri uyuşturucudan (eroin) öldü. Hikaye üçümüz üzerine kuruluydu ama ya çok zor geldi ya da ipin ucunu kaçırdım.

"Eton Rifles" senin o ana dek en büyük hitin olmuştu. Ne kadar mühimdi?

Daha yazarken bile özel bir şey olduğunun farkındaydım. Kız arkadaşımla bir haftalığına karavanla Selsey'e gitmiştik. Ve çok özel bir şey olacağını biliyordum.

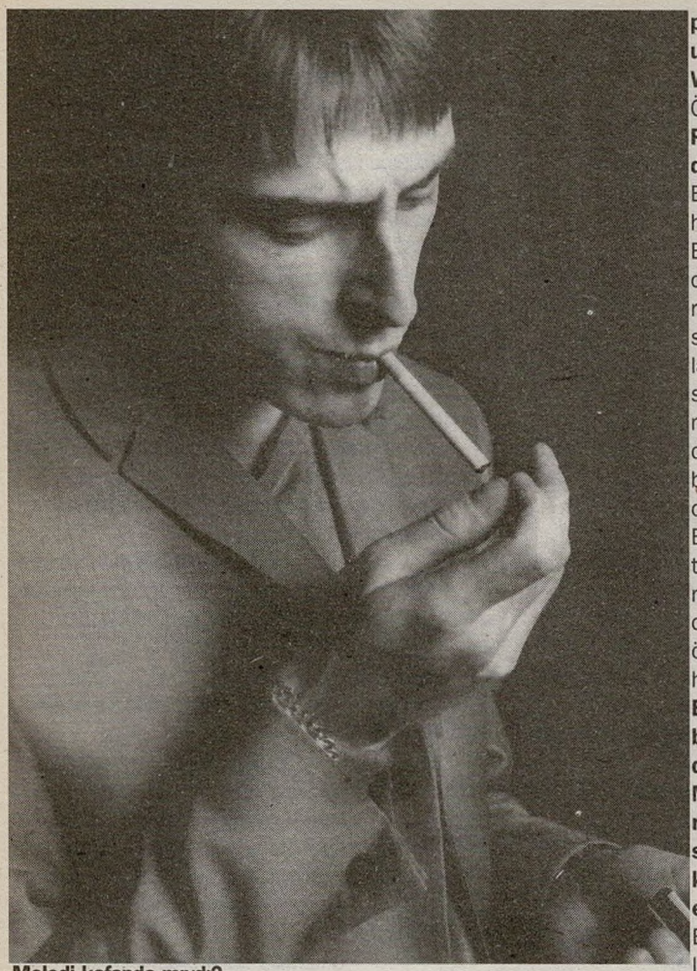

Melodi kafanda mıydı?
Evet o riff'i gitar çalarken bulmuştum. Teybe kaydettim. Nota mı? O kadar kültürlü değilim. Nota yazamam. Her zaman, eğer yeterince iyiyse parçanın tekrar bir şekilde bana geleceğini hissetmişimdir.
"Heat Wave" başka bir soul cover'ıydı.
Evet yine bir parça eksiğimiz vardı. *(gülüyor)*"Hadi konser repertuarımıza bi bakalım" durumları.
Bruce Foxton daha çok parçasının yer almasını istemiş miydi?
Hayır, pek değil.
Katkısından yeterince mutlu muydu?
Mutlu muydu bilemem, kendisine sorun. Öyle bir sürü parçayla gelmezdi. Ben de "Hayır, ben bunu kabul etmem" diyen tiplerden değilim. Ama "All Mod Cons"dan itibaren benim yazarlığım tırmanışa geçmeye başladıktan sonra onun için daha zor oldu –tutturması gereken bir standart vardı, anlıyor musun?
"All Mod Cons" hemen diğer new wave'cilerin kıstas almaları gereken albüm ilan edildi. Mesela NME'de Charles Shaar Murray demişti ki....
Şu ikiyüzlü göt. Yıllar sonra benim bütün kariyerimi George Orwell ve The Small Faces üzerine kurduğumu söyledi. O kadar salakça bir laf ki.
Üzerine bir kariyer kurulabilecek daha kötü tipler de var.
Kötü değiller, sadece zırvalamış. Aptalca bir laf. Komik. Ben kariyerimi hiçbir zaman tek bir şey üzerine kurmadım. Beni rahatsız eden herkes kılıcını çekmişken bu lafı etmesi...
"Setting Sons"a dönelim.
Beğenmediğim tek şey sound'du. Hiçbir zaman yoğun, üstüste yapılmış kayıtları sevmedim. "Sound Effects"i daha çok severim. O minimalist, çıplak yaklaşımı.
"Sound Affects" adlı albümün çıkmadan önce punk'ın daha sanatsal ucundaki Joy Division ve Wire'ı dinliyordun.
Öğrenci cephesi, değil mi?
Punk çıkışındaki ideallerinden kopmuş muydu?
Benim punk'tan aldığım herkesinkinden farklıdır. Ben punk'ı bir işçi sınıfı devrimi, kültürel bir şey olarak görüyordum. Tam umutsuzluk. İnsanları yatak odalarından çıkarmış ve konserlere gitmelerini sağlamıştı. Çok heyecan vericiydi. Bir grup kurmak ya da bir fanzin çıkarmak. Yıllardır hiçbir şey olduğu yoktu. Bütün o boktan 70'lerin toplulukları. Kendi yaşıtlarını sahnede görmek heyecan vericiydi. Bugün çok önemli görülmeyebilir ama hakikaten öyleydi.
Bugünün topluluklarından beklenen yüksek düzeyi düşünürsek "This Is The Modern World" 20 yıl sonra yapılmış olsaydı Jam'in kariyeri sona erer miydi?
Evet, muhtemelen kıçüstü oturmuş olurduk. Şimdilerde bir hit single'ın yoksa bir albüm yapma şansın da olmuyor. Biz sanırım bir dönemin sonuna yetiştik. Yine de tam olarak kontrol elimizde değildi ama günümüzün genç topluluklarına göre çok daha fazla gücümüz vardı. Ama yine de iyiysen sonuçta yırtarsın, yeter ki yeterince kendini vakfetmiş ol.
"Sound Affects"e dönelim.
Daha deneyseldi. Ben hep geleneksel kalıplar içinde çalıştım. Bundan rahatsız değilim, benim çalıştığım alan bu. "Şuraya biraz Captain Beefheart attıralım, havamız olsun", diye düşünmem. Doğal olarak ortaya çıkmamışsa o ben değilimdir. Ama o toplulukların (Joy Division, Wire) ve The Slits'in etkileri vardı o albümde. Stressli bir çalışma dönemiydi. O dönemde albümü zamanında bitirme konusunda şirketler daha fazla baskı koyardı. Çok sayıda single çıktı o albümden. Ve single'lar o zamanlar 18 ay listede kalırdı. Şimdi şanslıysanız iki hafta kalıyor. Şimdi single'lar sadece albümler için bir reklam. Kendimizi hep herkesten daha iyi bulmuşumdur.
Magazine, PIL, Gang Of Four ve Joy Division'dan da mı?
Evet, bilmiyorum, bir tür küstahlık.
The Clash, Top Of The Pops'a (BBC'nin top on programı) çıkmayı reddetmişti, ama siz sürekli çıkardınız.
Sorgulamazdık. Yıllarca perşembe akşamları evde oturup o programı izlemiştik. O programa çıkmak bir başarı göstergesiydi.
Başkalarının parçalarından araklamakla hep suçlandın. "Amongst Butterflies" ("Paul Weller" albümünden) Sly Stone'un Fresh dönemini çağrıştırıyor, "Mermaids" ("Heavy Soul" dan) The La's'ın "There She Goes Again"ine benziyor, son single "Brand New Start" ise John Lennon'ın "Jealous Guy"ıyla aynı akor yapısına sahip. Ya "Start!"a ne demeli?
Aşikar değil mi? Kendimi savunmak için söyleyebileceğim tek şey melodinin "Taxman"le (Beatles'ın şarkısı) aynı olmadığı. Biz sadece bası ve bateriyi, biraz da gitarı aldık. Sanırım ben de James Brown'ı taklit ettim.
George Harrison aradı mı?
Hayır, arayacak pozisyonu yok, değil mi?
Kendine sapına kadar İngiliz hissediyor musun?
Bunlar medyanın kavramları. Burada doğduğum için İngilizim. "Ne mutlu İngilizim diyene"ci değilim.
Peki The Jam safkan bir İngilizlik gibi yanlış bir imajdan etkilendi mi?
Sanmam. 1979'da belki konserlerde birkaç İngiliz bayrağı vardı.
Çağdaşlarını izliyor muydun?
The Clash'in ilk dönemlerini sevmiştim, bütün o boya lekeli giysileri. Sitüasyonist sloganları vb. pek anlamıyordum ama görünüşlerinden hoşlanıyordum. The Damned'ı anlamıyordum çünkü benden çok yaşlıydılar. The Stranglers gibi bir sürü topluluk yıllardır pub çevresindeydiler. Sonra birkaç ay içinde kısa saçlı ve ince kıravatlı tipler oldular. Ben sanırım hep her şeyi çok fazla ciddiye aldım. "Bu bir devrim, bu taklitçilerin işi ne?" diye düşünüyordum. Herhalde onlar 22 yaşında filandılar ama sen 17-18 yaşındaysan onların siktirici hippiler olduklarını düşünüyorsun.

Benim punk'tan aldığım herkesinkinden farklıdır. Ben punk'ı bir işçi sınıfı devrimi, kültürel bir şey olarak görüyordum. Kendi yaşıtlarını sahnede görmek heyecan vericiydi.

70'lerde 25 yaşın üstündeki morukların hâlâ rock piyasasında olmasına kızıyordun. Şimdi 40 yaşındasın.
21 yaşında hayatımın biteceğini düşünüyordum. Sonra 25 sınır oldu.
50'nde de rock'acak mısın?
40 yaşında biri olarak hayal edemiyorum.
Elvis Costello'yu sever miydin?
Hiç sevmezdim.
Ya CBGBs çevresini?
Amerikan ürünlerini hiç sevmedim. Mesela Television'ı. Başka bir şey olmadığı için albümlerini almıştım ama dinleyemedim. Benim için bir şey ifade etmediler. Iggy Pop'u beğenirdim çünkü o bir kişilikti ama, New York Dolls ve benzerlerini hiç sevmedim.
Son Jam albümü "The Gift"i yaparken sonun başladığını hissediyor muydun?
Evet. Topluluk düşüşe geçmişti. Bıkmıştım. İlerlemek ve başka bir şey yapmak istiyordum. Rolling Stones gibi toplulukları takdir ediyorum. Bir topluluğu birarada tutmak zor iş. Bana göre değildi. Hâlâ mod dünyasına bağlıydım. Köklerine. Sanırım caz da dinlemeye başladım. Farklı etkiler. O kadar uzun süre ortalarda oldum ki, o kadar çok akımı yaşadım ki. Ama hep bir şekilde onların bir parçası oldum –isteyerek, kafamda yaşayarak olmasa da...
Bir tür "Bowie"lik yani, değişimlere hazır olmak...
Hayır, hiç de değil. Basının uydurması dışında. Cold-caz olayı, punk, new wave, power pop, mod uyanışı, bunların hep bir şekilde parçası oldum.
Style Council'e gelelim...
Özellikle ilk yıllarında çok eğlendim. Güzel anılar. 21-22 yaşındaydım Jam'in sonuna geldiğimizde. Çok baskı altındaydım; hoş anılarım olsa

28→

da çok eğlenceli değildi. Cehennemiydi. Zamanımın yarısı turnede diğer yarısı da stüdyoda geçiyordu. Eğlenmeye vakit ayıramıyordum. Başarılı olmak için çalışmak, çalışmak, çalışmak zorundasın. Ama Council'le birlikte yük üzerimden kalktı. "Bu işten keyif alacağım" diye düşünüyordum. Elbette müzik çalışmalarımı sürdürecektim ama o kadar büyük bir baskı altında değildim. Müzikal anlamda deneyler yapmak istiyordum.

Style Council, The Jam'den daha az rock'tı. Bu her anlamda böyle miydi? Rock star aşırılıkları yaşamadın mı?

Örnek ver. İçki mi?

Karı kız?

Hayır. Yapmak lazımdı. Bu işi yapmanın zamanıydı aslında.

Council döneminde de hâlâ mutsuz banliyölü dinleyicilerinle doğrudan iletişim kurabiliyor muydun?

Belki. Klüplere giden ya da caz-funk dinleyen eski Jam hayranları vardı.

Peki şu gay dönemine gelelim. "Long Hot Summer"ın klibinde Talbot'la birbirinizin kulak memelerini okşuyordunuz. Jam'deki imajının tam tersine saçlarını boyamaya, makyaj yapmaya ve Fransız haute couture giyinmeye başladın. Bunlar ne anlama geliyordu?

Kafam karışıktı.

Cinsel anlamda mı?

Biraz. (Sesssizlik). Ama götüme girilmesinden hoşlanacak kadar değil.

Bill Clinton'un başına gelenlere ne diyorsun?

Bu adam daha önce de, gençliğinde esrar içtiğini ama içine çekmediğini söylemişti. Şimdi de saksofon yaptırdığını ama boşalmadığını söylüyor. Clinton'un nefes alıp vermeyle bir problemi olmalı. O kadar dikkatli ki boşalmıyor. Boşalmayacaksın niye saksofon çaldırırsın. Dahası içmeyeceksin madem, cigarayı elinde tutma, değil mi ama!

Bu skandal kamusal sorumlulukla özel hayat konusunda neler düşündürüyor sana?

Günün sonunda Clinton'un kimilnle düzüştüğü beni ilgilendirmez, yeter ki işini doğru dürüst yapsın. Olay çok net, Cumhuriyetçiler Clinton'u çivilemek istiyordu. İnsanı özel hayatıyla yargılamaktır bu.

Senin tipin kim? PJ Harvey mi, Melinda Messenger mı?

Sanırım Polly Harvey. En azından söyleyecek lafı var.

"Our Favorite Shop", "The Gift"ten sonraki ilk hitindi. Neler hissetmiştin?

Çok iyi bir albümdü. Şarkı şarkı bakacak olursan yaptığıklarımızın en iyisiydi.

O dönemde politika ve pop gergin bir ilişki içindeydi. Sence pop şarkısı, politik konuları dile getirmek için doğru bir platform mu?

Pop, benim bildiğim ve üzerinde çalıştığım biçimdi. "Ne yaparsam yapayım, bir değişime destek çıkmalıyım" diye düşünüyordum.

Bu müziğin yarattığı etki seni rahatsız etti mi? Her şeye rağmen Thatcher yoluna devam etti. Rahatsız etmedi. Her insanın elinden geleni yapması gerektiğini düşünüyorum. Ben de yaptım.

"Walls Come Tumbling Down"un böyle büyük bir etki yaratacağını tahmin ediyor muydun?

Hükümeti düşürecek kadar değil. "Sadece gözünüzü açın. Boktanlığa teslim olmak zorunda değilsiniz" demek istiyordum. Bu dizeler özellikle Frankie Goes To Hollywood türevi aptal gruplar içindi. Bunların hepsi, takım elbiseleri ve incileri pop aristokrasisini oluşturuyordu.

Gerçekten 80'lerin müziğinden bu kadar nefret mi ediyordun?

Tutkuyla nefret etmiyordum. Sadece teslimiyetçi olduklarına inanıyordum. O zamanlar her şey konusunda çok ciddiydim. İnsanların değişim için çabalamaları ve bu ülkede olup bitenlerle ilgilenmelerini istiyordum. Bence 80'lerin müziğinin modası 70'lerin müziğinin modasından çok daha hızlı geçti. Hepsinde aynı dijitize sound vardı.

80'lerin bütün rock grupları Muhafazakarlara karşı birleşmişti, ama Punk hareketinin İşçi Partisi zamanında ortaya çıkması ironik değil mi?

Thatcher farklıydı. Onun politikası farklı bir politikaydı. Çok daha otoriterdi. Bence duvarın önüne konup idam edilmeliydi.

1986 yılında Style Council, Billy Bragg, Junior ve Communards, İşçi Partisi'nin genç oylarını artırmak amacıyla biraraya geldiniz ve bir turneye çıktınız. İşçi Partisi lideri Neil Kinnock ve dönemin İşçi Partili Londra Büyükşehir Belediye Başkanı Ken Livingstone'la boy boy fotoğrafınız çekilde. Red Wedge'e dahil olmak nasıldı?

Dahil oldum ama pişmanım. Şimdi Tony Blair'e bakıyorum ve bu politikacıların bizden daha şovmen olduğunu görüyorum.

İktidar çılgınlığı mı?

Bir noktaya kadar evet.

Bulunduğun konumu kötüye kullandığın oluyor mu?

Herkes arada sırada boktan davranır.

Ama "Our Favorite Shop"u seviyorsun?

Bu albümü dinlemek benim için çok zor. Tıpkı eski fotoğraflara bakmak gibi. Nostaljik mi davranıyorum? Belki ama şu anda daha mutluyum ve şu an benim için daha önemli. İnsanlar benim geçmişe dönük olduğumu düşünseler de, ben bugün yazdığım şeylerle daha çok ilgileniyorum.

Espri duygun olmadığı söylenir.

Doğrudur. İş müziğe geldiğinde çok ciddiyimdir. Her şey kapkaranlık değildir elbette ama bütün arkadaşlarım benim kaba saba, dayanılmaz bir piç olduğumu söyler. Hepsi de yanılıyor olamaz.

"The Cost of Loving" en az başarılı albümünüz oldu. Müziğe olan ilgin mi azalmıştı?

Galiba modamız geçmişti.

Bu albümde caz, funk ve soul etkileri belirgin. Günün müziğine ters düşen çok tarafı var. Daha çok The Smiths ya da R.E.M.'i andırıyor.

86 yılında Newcastle'da The Smiths'i seyretmiştim. Sahneye çıktıkları anda o güçlü enerjilerini hissettim. Tıpkı The Jam'in sahip olduğu enerji vardı onlarda. Style Council'da bu enerji yoktu. "The Cost of Loving" modern soul diye adlandırabileceğiniz müzikten ilham aldı. Underground müzikten. Besteler gayet iyiydi, ama

Clinton daha önce de, gençliğinde esrar içtiğini ama içine çekmediğini söylemişti. Şimdi de saksofon yaptırdığını ama boşalmadığını söylüyor. Clinton'un nefes alıp vermeyle bir problemi olmalı. O kadar dikkatli ki boşalmıyor. Boşalmayacaksın niye saksofon çaldırırsın! Dahası madem içmeyeceksin, cigarayı elinde tutma, değil mi ama!

bunları bir araya getirecek performans tutkudan uzaktı. O zamanlar şarkılar konusunda kafam çok karışıktı. Ne yapmam, nasıl söylemem gerektiğini biliyordum, ama fiziksel olarak bunları elde edemiyordum.

"Confessions Of A Pop Group"a gelelim. Niye bu kadar hüzünlüsün?

Bilmiyorum. Melankolik şeyler beni çekiyor. Aslında o sıralarda melankolik olmak için pek nedenim yoktu. Karım ilk çocuğumu doğurmuştu. O tür seslere, mesela Marvin Gaye'e takılıyordu. Ama sırf hüzünlü olmak adına hüzünlenmem.

Bu albümden önce kendi deneyimlerini aktarmak konusunda çekingen olduğunu söylemiştin, ama bu albümle birlikte otobiyografik şarkılar yazmaya başladın.

O kadar basit değil. Bu sadece bir ruh durumuydu. Belli bir olayın sonucunda ortaya çıkmadı. Her zaman için asıl hedefim iyi bir şarkı yazmaktır ve eğer bu tek bir tecrübeyle ilgili olursa, ortaya boktan bir şarkı çıkar. Gençliğim çalışmak, çalışmak ve çalışmakla geçti. Bu kendi içinde bir tecrübe olabilir ama tecrübeleri anlatan şarkılar böyle yapılmaz. Yolda olmak ya da otel odasında yaşamakla ilgili bir albüm dolusu şarkı yazamazsınız. Bütün albümlerimin şu ya da bu şekilde beni yansıttığını düşünüyorum. Albümün bütününü beğenmeseniz bile en azından bir ya da iki iyi şarkı mutlaka vardır.

"Confessions" kötü eleştiriler almıştı. Bu seni yaraladı mı?

Evet. Çünkü bu albüme çok emek vermiştik. Müzikal olarak tekrar raya oturduğumuzu düşünüyordum. Performansta hâlâ eksiklikler vardı ama şarkı sözleri ve şarkılar gayet iyiydi.

Style Council'ın house albümü "Modernism: A New Decade" 1989 yılında Polydor tarafından reddedildi. O zamanlar acid kulüplerine takılıyor muydun?

Çok fazla değil. Daha çok Doğu Yakası ve New Jersey havalarını seviyordum. Blaze'i çok tutuyordum. Uzun zaman sonra ilk defa gospel etkilerini duyuyordum ve müzik hâlâ underground'tu.

Ecstasy'e takılıyor muydun?

Çok değil. O zamanlar E karşıtıydım. Daha sonraları kullandım ama çok fazla değil. Bence çok kıyaktı. Ama bu suni kafaların hepsi başta ilgil çekici gönür, sonra sıklımaya başlarsınız.

Sahneye hiç içmiş halde çıktın mı?

The Jam günlerinde evet. Style Council dönemindeyse daha mutluydum.

"Modernism" albümü hakkında ne hissediyordun?

Evin içinde zıplayarak dolaşmıyordum, ki bu bence kötüye işarettir. Ama yine de bu albümü sevmiştim.

Polydor albümü reddettiğinde ne düşündün?

Bütün bu orospu çocuklarına milyonlarca pound kazandırmıştım. Yine de bu olay bana iyi bir ders oldu.

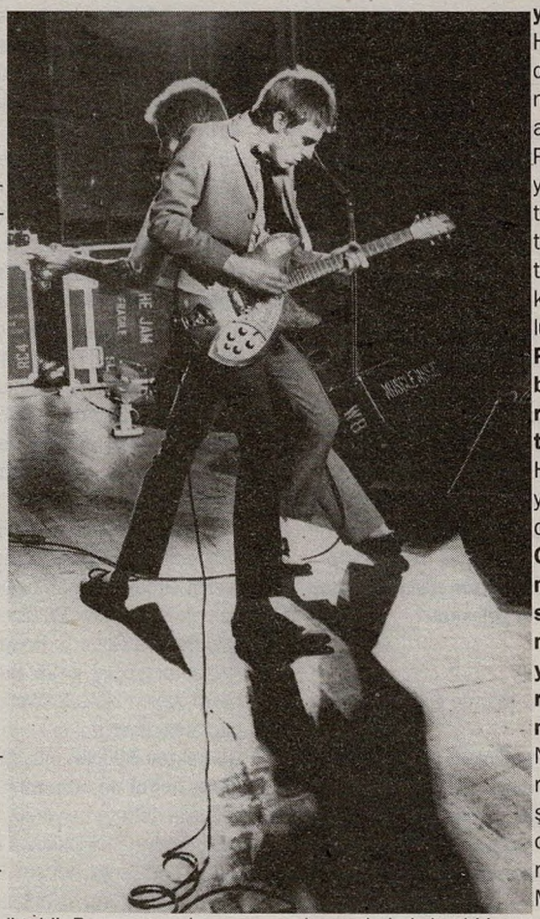

O dönemde bir şeyler olmasını bekliyor muydun?

İçimden gizli gizli bekliyordum, evet. "Buradan nereye doğru gideceğim" diye düşünüyordum. O zaman gruba dağıtmaya karar vermiştik.

Bowie gibi...

Niye ondan bahsedip duruyorsun?

Geldik solo hayatına...

1990 yılında yeniden yollara düştüm. İki yıl boyunca da aralıksız turnedeydim.

Kimi yerlerde seyirci sayısının 200'e kadar düştüğü söylenir.

Evet, bazı konserler berbattı. Polydor tarafından kapı dışarı edilmek bana çok iyi bir ders vermişti. Ayaklarımın yere basmasını sağladı. Yine de sıkıntılı bir dönemdi tabii. Ben ve grup hazır değildik.

Önce üç üyeli Jam, sonra iki üyeli Style Council, en sonunda da tek başına...

Evet. Bir sonraki hayatımda sadece boş bir sahne ve mikrofon olacak. İlk albümü yapana kadar kendime gelemedim. Bir süre hiçbir şey yapmadım. Hiçbir şey beni yeterince heyecanlandırmıyordu.

Bırakmayı düşündüğün oldu mu?

Daha önce düşünmüştüm bunu ama hayatta başka ne yapabilirdim ki? Vaktimin çoğunu oğlumla geçiriyordum. Yine de hoşlandığım işi yapamadığım için sıkıntılıydım. Evde, gitar ve piyanoyla yeniden şarkı yazmaya başladım. Bir şarkıyı tepeden tırnağa akustik olarak yazmanın ne kadar zevkli olduğunu keşfettim. Yıllardır böyle bir şey yapmamıştım. Sonra kafamda yeni yeni fikirler belirmeye başladı. Ne yapmak istediğimi daha net görmeye başladım.

O dönemde yaşadığın sorunlar yüzünden şarkıların daha mı öfkeli bir hale bürünmüştü?

Hayır, tam tersi. O dönemin şarkılarının çoğu ilk albümde ("Paul Weller") yer aldı. Bunların hepsi yumuşak şarkılardı. İlk albümümü gerçekten çok sevdim. Sound'u çok hoşuma gidiyor. Belki bugün olsa daha farklı söyleyeceğim, daha farklı çalacağım şeyler var, ama "Clues" gibi benim için gerçekten çok değerli şarkılar var o albümde. Amacım insanları derinden etkileyecek şarkılar yazabilmek.

Her şeye sıfırdan başlamak rahatsız ediyor muydu seni?

Bir ölçüde. Ama rahatlatıcı durumlar da vardı. İlk albümü kendimiz finanse ettik. Bir plak anlaşmamız yoktu. Bir Japon plak şirketiyle anlaştık. Plak ilk önce Japonya'da piyasaya çıktı. Bu anlaşmanın karşılığında aldığımız parayla da plağı bitirebildik. Sonra da Go! Discs'le anlaştık.

"Into Tomorrow" 45'liğinin hit olmasını bekliyor muydun?

Hayır. Tek memnun olduğum şey baştan sona bana ait bütün bir albüm yapabilmekti. Polydor'la geçen son yıllar, müzikten kapak tasarımlarına kadar tam bir rezaletti. Bütün bu boktanlıklardan kurtulduğum için mutluydum.

Paul Weller albümü beş yıldır, ilk 10'a giren tek plağın olmuştu.

Hadi ya, bunu bilmiyordum. İyi ki söyledin.

Oasis gibi gruplar, senin yalın ve geleneksel olana dönüş tavrını çok tutuyorlar. Bu yolda insanları cesaretlendirdiğini düşünüyor musun?

Noel (Gallagher) sürekli "Into Tomorrow" şarkısından bahsedip durur ve "The Jam benim Beatles'ımdı" der. Manchester'daki ilk konserlerimizden birine gelmişti. Rivayet edilir ki o konseri seyredenler, "işte canlı müzik böyle bir şey" diye konuşmuşlar kendi aralarında. 80'lerin dijital sound'u, herkesin birbirini andırmasıyla sonuçlandı. Rock, dans, hiç fark etmiyordu. Herkesin sound'u aynıydı.

Bazı insanlar müziğin geliştikçe incelmesi, şıklaşması gerektiğin iddia eder. Sense tam tersini yaptın.

Kesinlikle, ama benimki bilinçli bir tavırdı. Daha ham plaklar yapmak istedim. Birçok insan uzun süre müzik yapınca daha yumuşak, körleşmiş bir sound'a dönerler. Bense gitgide daha ham, daha kaba bir müziğin peşinde koştum. "Peacock Suit" *("Heavy Soul"dan)* yaptığım en iyi şarkı. Müzik şu anda geçmişe nazaran daha iyi durumda. Müzisyenlerin kendilerine özgü sesleri var. Özellikle The Charlatans gibi gruplar. Yetersizlikleri ne olursa olsun, yaptıkları işe ruh katıyorlar.

İkinci bahar gibi bir şey mi bu?

Tam olarak öyle denemez. Ama işin komik tarafı bugünün genç gruplarıyla aramda çok daha fazla ortak nokta var.

Yani İngiliz müziğinin kötü durumda olduğuna inanmıyorsun?

Asla.

Ama en azından, daha az deneysel ve daha çok 60'lara bağımlı olduğunu kabul edersin.

Niye ki... Elastica, Radiohead ya da Verve ne güne duruyor. 16 yaşındayken farklı düşünürsün, ama aslında gitar, bas ve davulla yapılabilecek şeyler kısıtlıdır. Deney olsun diye deney yapılmaz. Gerçekten devrim yaratan taptaze bir müzik de her zaman çıkmaz.

Ama bu önemli değil mi?
İyi de yeni grupların ortaya çıkmasını da takdir etmen lazım. Çok fazla plak satmıyor diye müziği kötüleyemezsin. Bu iş böyledir, döngüsel bir şekilde ilerler. Çıkışı vardır, inişi vardır, sonra yeniden çıkışı vardır.

Şu anki moda, elinde gitarla şarkıyı söyleyenler.
Diğer yandan hip hop'çular da. Bütün arkadaşlarını toplayıp sahneye çıkıyorlar.

Solo çalışmalarına getirilen eleştirilerden biri de, otoantiklik saplantısına kapıldığın yolunda.
Sound'daki ya da müzikteki bir şey, insanlarla iletişim kuracak kadar gerçek olmalıdır. Ben sadece gitar çalıyorum, çünkü çocukken kendime seçtiğim alet buydu. Ben sadece yaptığım işin gerçek olmasını tercih ettiğimi söylüyorum. Sahnedeyken, bütün seyircilerle iletişim kurabileceğiniz o tek noktayı ararsınız.

Peki Bob Dylan ya da Neil Young, Marvin ya da Smokey'e nazaran daha mı otantikler?
Hayır, bu tek kelimeyle saçmalık ve çok beyaz bir yargı.

NME editörü Steve Sutherland senin bugünkü kötü müzikten sorumlu kişilerden biri olduğunu iddia etmişti.
Popüler müziğin saflarını gerilettiğimi söyletemezsin bana. Ben sadece sevdiğim şeyi yapıyorum. Ayrıca bu Sutherland denen adam amcığın tekidir.

Bu eleştiriler seni gerçekten yolundan saptırmıyor mu?
Ben eleştiri kabul etmem diye birşey söylemiyorum, ama bunların yaptığı kişisel aşağılama. Ayrıca müziğimi eleştirmenler için yapmıyorum. Onlar gidip para verip plak almazlar.

Senin için birçok şey dendi: Kindar, aşırı kararlı, saplantılı, gizli maço, saldırgan... Hangileri sana uyuyor?
Hepsi. Bu hoş bir şey değil ama içimde bütün bu sayılanları görebiliyorum. Yine de bir düzine de olumlu sıfat sayabilirim kendim için.

Beyaz adam blues söyleyebilir mi?
Müziğin kaynağını bildiği ve saygı gösterdiği sürece evet. Eric Clapton gibi konserin ortasında faşist Enoch Powell'ı destekleyen sözler söylememelisin tabii. Siyah insanların, siyah kültürün bu herife kazandırdığı onca şeyden sonra hem de...

Bosna'da, Sudan'da olanları düşün. Binlerce çocuğun sokaklarda uyuduğu bir dünya. Belki Dickens dönemindeki kadar değil, ama kötü. Düzelen şeyler var elbette ama tüm iktidar ve mekanizma hâlâ aynı ellerde.

Bugünlerde seni en çok öfkelendiren şeyler ne?
Adaletsizlik.

Yani?
Bosna'da, Sudan'da olanları düşün. Binlerce çocuğun sokaklarda uyuduğu bir dünya.

Bugün durum daha mı kötü?
Belki Charles Dickens dönemindeki kadar değil, ama kötü. Düzelen şeyler var elbette ama tüm iktidar ve mekanizma hâlâ aynı ellerde.

Şarkı sözlerinde artık bu konulara pek el atmıyorsun?
Kendimi yinelemekten korkuyorum. 1985'te de aynı şeyleri söylüyordum. Ancak daha iyi bir yolunu bulursam söylerim.

Milyoner bir pop yıldızı gerçekten bu durumlara öfkelenebilir mi?
Eğer bütün gün oturup "ben milyoner bir pop yıldızıyım" diye düşünmüyorsan, herhangi bir insan gibi öfkelenebilirsin.

Bir dergi 3 milyon, bir başka dergi de 10 milyon pound'luk servetin olduğunu iddia ediyor.
Külliyen yalan. Hiç o kadar parayı birarada görmedim. Para özgürlüğünü satın almanı sağlıyor. Gerisi hikaye. Hiçbir zaman helikopter almak, şato almak gibi amaçlarım olmadı.

Servetin yüzünden kendini suçlu hissediyor musun?
Artık etmiyorum. Bunun için çok çalıştım, ama bir doktor ya da hemşire kadar çok çalışmadığımın da farkındayım.

Sınıf mücadelesi adına servetinden vazgeçmeni isteseler ne dersin?
Siktirsinler. Benden çok daha fazla kazanan bir sürü herif var. Nedense kazandığın her şey için minnettar olmanı bekliyorlar. Müzik işi tam bir organize suç dünyası. Para ortadan kayboluyor ve kaybolan miktarlar korkunç. Her şey çok ürkütücü boyutlarda.

Ne gibi?
Mesela plak anlaşmaları. Sonunda bir de bakıyorsun ki yaptığın müzik için her şeyi kendi cebinden ödemek zorundasın.

1993 yılında "Wild Wood" çıktı ve iki numaraya kadar yükseldi. "İşte geri döndüm" diye düşündün mü?
'Tekrar yola girdim' diye düşündüm. O albümü sevmiştim ama "Stanley Road"u daha çok sevdim.

Solo albümlerinde toprak, rüzgar ve ateşle ilgili birçok imge var.
"Wild Wood"u, Oxford'ta, Richard Branson'un eski evinde kaydetmiştik. Burası bana ilham kaynağı oldu. İlk defa kent dışında bir albüm kaydettim. Kentli bir albüm yapmak için mutlaka kentte kayıt yapmak gerektiğine inanırım. Artık hem kentte hem de kent dışında çalışıyoruz. Özel bir yer arayışım yok. Doğru zamanda doğru yerde olmak yetiyor.

"Moon On Your Pyjamas"ı oğlun için yazmıştın.
Evet, beşinci doğumgünü için ve doğumgününde bir radyo programında okudum. Bir tür hediyeydi. Kendi çocukları olduğunda bu hissi anlayacaktır.

Demek "Stanley Road"u çok seviyorsun.
Bugüne kadar yaptığım en bütünlüklü albüm oldu bu.

The Jam ve Style Council dönemi de mi dahil?
Evet. Kazandığı başarı beni şaşırttı, çünkü karanlık bir albüm olduğunu düşünüyordum. Tam o sıralar karımdan ayrılmıştım.

Geçenlerde senin intihar ettiğine dair bir söylenti çıkmıştı. Kendini kötü hissettiğin intiharı düşündüğün oldu mu?
Elbette oldu, ama biz işçi sınıfı insanları, ne kadar boktan durumda olursak olalım hayatta kalmak gerektiğini öğrenerek büyürüz.

Öfkeli genç bir adamken, oğluna şarkılar düzen bir pop yıldızı olmak nasıl bir değişim?
Bakış açın değişiyor, bunu kabullenmelisin.

Çocuk sahibi olmak çözüm mü?
Tek başına değil elbette. Hayatı anlamlı kılacak çok şey var. Ama çocukların olduğunda dünyaya olumlu bakmak zorundasın. Onları dürüst ve değişim yaratacak insanlar olarak yetiştirmelisin.

Ya karşılaşacakları vahşet ve adaletsizlik?
Başka bir önerin var mı? Al şundan çek bir nefes, neşelenirsin.

Roll, punk tarihinden bir sayfa daha açıyor. 1985'te Peter Belsito'nun yayınladığı "Notes From The Pop Underground" isimli kitap, Amerikan yeraltı dünyasının kilit adamlarıyla (mesela Jim Jarmusch, Diamanda Galas) yapılmış uzun söyleşilerin dökümünden meydana geliyor. Bu kitapta "Amerikan Clash'ı" Dead Kennedys grubunun değerli üyesi Jello Biafra'yla da yapılmış bir söyleşi var. Hemen 13 sene öncesine bağlanıyoruz ve sizleri "Biafra baskını"yla başbaşa bırakıyoruz...

Farklı olmak, tehlikeli olmak, çok tehlikeli olmak...

Dead Kennedys 78'de kuruldu, 80'de ilk albüm çıktı, şimdi 85 yılındayız, yani altı-yedi yıldır ortalıktasınız...

Jello Biafra: Bu benim umduğum ya da öngördüğüm bir şey değildi. İşin garip tarafı, geriye dönüp baktığında altı yıldan daha fazla süre ilgi çekici kalmayı başaran çok az grup olduğunu düşünüyorum. Bekleyip göreceğiz bakalım. Bir grup üç yıldan fazla bir arada kalmamalı demiyorum. Sadece bekleyip görmek lazım diyorum.

Beni de şaşırtan bu. Hâlâ hard core konserler veriyorsunuz. Bunun arkasındaki neden ne olabilir?

Çünkü bu bizim yapmayı sevdiğimiz şey. Favori müziğimizi icra ediyoruz. Müzik, kendimizi ifade etmenin en iyi yolu. Bu kadar basit işte. İki-üç yıl önce, dinleyiciler kötüleşmeye başladığında, durup kendimize şunu sorduk "Bizi yolumuzdan çevirmelerine, müziğimizi sattırmalarına izin mi vereceğiz, yoksa bildiğimizi okumaya devam mı edeceğiz?" Bizim yaptığımız müzikte, bir diskoda falan rastlayabileceğiniz ergen müziğin aksine ilkel bir enerji vardır.

Öyleyse bu müzik, yeniyetme, velet müziği mi?

Hayır. Bence buna velet müziği diyenler, ergenliğe çok fazla kafayı takmış olanlar.

Peki sizin müziğinizi velet müziğinden ayıran ne?

Veletlerin dışında da bu müziği sevenler var. Çok fazla analitik olmak istemiyorum. Çünkü bu sadece hissettiğiniz bir şey, ve tam da bu yüzden yaş ve ırk farklılıklarını aşabilen bir boyutu var. Bir şeyi hissediyorsan hissediyorsundur. Hissetmiyorsan hissetmezsin. Aslolan yürek ve ruhtur.

Şu anda 25 yaşındasın değil mi?

Hayır. 26.

Kendini ergen sayıyor musun?

Umarım hayır. İyi ya da kötü, bir çok açıdan olgunlaşmamış bir adamım. Bazı yönlerimin de öyle kalmasını tercih ederim. Lisedeyken, çevremdeki insanların çok fazla korunaklı yaşadığını fark ettiğim için, başım epey derde girmişti. Herkesin istediği iyi bir okula gitmek, iyi bir kariyer sahibi olmaktı. Rehber öğretmen beni odasına çağırıp, gelecekle ilgili kariyer planlarımı sormuştu. Oysa ben planlardan nefret ederim. Hayatın macera tadı nerede kaldı? Hele planları yapan başkaları ise! Danışmanımız hepimizle ilgili bilgileri bilgisayara girmiş ve bizim için en uygun meslekleri belirlemişti. Benim mesleğim ne çıkmıştı biliyor musun: Dişçi. O günden sonra danışmanımdan köşe bucak kaçtım ve kariyer lafını da hiç ciddiye almadım.

Broadway Caddesindeki Mabuhay Gardens'ta defalarca çalmamıza rağmen, aynı caddedeki Bank of America'nın hala dimdik ayakta olması beni çok rahatsız ediyor. Bank of America'nın ayakta kalması, başarısızlığımızın canlı kanıtı. Bank of America Güney Afrika'ya milyonlarca dolar akıtıyor ve kimbilir başka nerelere...

Grubun nasıl oluştuğunu hatırlıyor musun?

Bir plakçı dükkanında küçük bir ilan gördüm: "Bir gitarist bir Punk ya da New Wave grubuna katılmak ya da kurmak istiyor". Numarayı aradım ve karşıma Ray çıktı. Aynı ilana benden kısa bir süre sonra Klaus yanıt verdi. "New Wave'in Ramones tarafında mısınız, Devo tarafında mı?" diye sordu. Tahmin edebileceğiniz gibi Klaus Devo tarafındaydı.

Ama Dead Kennedys Devo eğilimli sayılamaz.

Bu da içimizdeki çelişik etkilerden biri sadece. Dördümüzün ortak tek noktası Dead Kennedys. Grubun ismi için değişik fikirlerimiz vardı. Benim ilk fikrim tutmayınca Dead Kennedys ismini attım ortaya. Aslında Colorado'lu başka bir grubun fikriydi bu isim. Ama kendileri kullanmaya korktular. Bulduğumuz isimler içinde olumlu ya da olumsuz en büyük reaksiyona neden olan isim buydu, bu yüzden kendimize Dead Kennedys demeye başladık. Mabuhay kulübündeki adama gittik. Adam bizden bir basın kiti için 8.5x11 boyutlarında renkli bir fotoğraf istedi. Gittik bir demo doldurduk ve tamamen hayali bir basın kiti hazırladık. Mabuhay'da tanıştığım Carlos diye bir adam fotoğrafta bizim davulcumuz olarak poz verdi. Offs grubuna yalvardım, aynı gece sahneye çıkmak için ve sonunda kabul ettiler. Ama henüz bir davulcumuz yoktu. Konserden bir saat önce Bruce Slesinger'i denedik ve 19 Temmuz 1978'de Mabuhay Gardens'ta ilk defa sahneye çıktık. Henüz tanışalı bir hafta oluyordu.

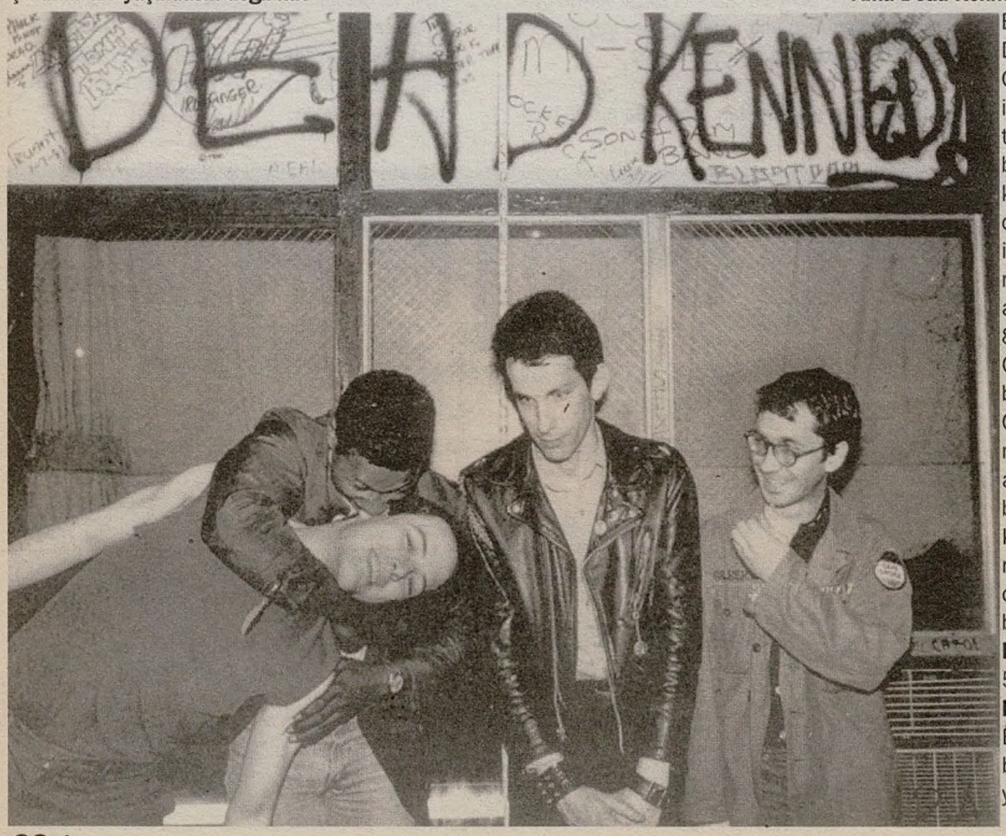

Ray bu ilanı verdiğinde neler yapıyordu?

50'lerin, 60'ların parçalarını çalan bir gruptaydı.

Peki ya Klaus?

Boston'da R&B gruplarında çalıyordu. Bir ara da bir heavy metal grubunda bas çalmış ve vokal yapmış, bir düşünsene.

Bruce ne yapıyordu peki?
Etrafta takılıyordu sanırım.
İlk konserinize gösterilen tepki nasıldı?
O kadar gergindik ki 25 dakikalık repertuarımızı 10 dakikada bitirdik. Tepkiler insandan insana değişiyordu. Bizim saldırgan tavrımız o zamanlar çok değerli bir maldı. Yeni birinin punk kimliğiyle ortaya çıkması ve sahnede tüm öfkesini kusması ciddi bir olaydı o zamanlar. Bir sürü insan sırf onların bu tavrını desteklemek için konserlerine gidiyordu. Diğerleriyse tek kelimeyle aptallaşıyordu. O günlerde bunu hak eden tipleri bire bir terorize etmek çok daha kolaydı, çünkü seyirciler daha küçük bir kitleydi. Daha da önemlisi kalabalağın, kendilerini neyin beklediğinden haberi bile yoktu. Öndeki sıraları yararak arkada kendilerinden gayet emin bir şekilde pahalı sigara tüttürüp içkilerini yudumlayanların üstüne atlayıp masalarını devirmek, biralarını dökmek çok eğlenceliydi. Güvende olmadıklarını hissettiriyordum onlara.
Plak anlaşması yapmak gibi bir niyetiniz var mıydı?
Ne pahasına olursa olsun o tür şeylerden uzak durmak istiyordum. Yeni bağımsız plak dünyası çok daha ilgi çekiciydi. Eğer o zamanlar büyük burunlu plak şirketleri işin başında olsalardı, ne Damned olurdu ne Users, ne de Half Japanese. 70'leri tekrar tekrar dinleyip dururduk. Fanatik bir müzik dinleyicisi olarak, sevdiğim gruplar büyük plak şirketleriyle anlaşma imzalamaya başladığında büyük bir hayalkırıklığı yaşadım. Büyük bir plak şirketi tarafından avlanıncaya kadar bu grupların birçoğu dibine kadar hamdı. Sonra "şimdi size bir prodüktör lazım, bir de hit lazım, konserlerinizi daha temiz tutmanız lazım" tavırları başlıyordu.
Fakat bu grupların hiçbiri bir yere gelemedi.
X geldi. En azından kısa bir süre için.
Ama X Los Angeles'lıydı. Benim kast ettiğim San Francisco'lu gruplar...
Bu adamların hepsi plak endüstrisi için fazla sıkıydılar. Sire, Crime grubuyla anlaşma yapmak istedi ama o sırada çok saldırgan bir müzikleri vardı. CBS de aynı durumu Nuns'da yaşadı. 78'in ortalarında müzik endüstrisi Punk'ın desteklenmemesi gerektiğine kanaat getirdi. Robert Fripp, Jimmy Carter'ın bizzat bu insanların desteklenmemesi konusunda tavsiyede bulunduğunu iddia eder. Jimmy Carter'a göre Punk gruplarının desteklenmesi yeni bir 60'ların yaratılmasına neden olabilirdi. Büyük plak şirketiyle anlaşma imzalayan son grup Dickies'dir. Elemanlardan birinin akrabası plak şirketinde yüksek bir pozisyonda çalışıyordu. Ve Dickies son oldu. Bir gün gelip müziklerinin yaygın olarak kabul göreceğine inanarak çalan birçok insan bu durum karşısında hayalkırıklığına uğradı. Diğerleri ise müziklerine duydukları aşktan ötürü devam ettiler. Bu sefer gökkuşağının ötesinde şöhret yoktu.
Müzik yapmanın temel nedenlerinden biri de bu değil miydi zaten?
Kesinlikle.
60'lardakine denk bir gençlik ayaklanmasına neden olacak potansiyel var mıydı sence?
Benzeri etkiler sanatta kendini gösteriyordu ama koşullar, en azından Amerika söz konusu olduğunda, o kadar ağır değildi. Geleneksel olarak Amerikalılar yumurta kapıya dayanana kadar hiçbir şey olmamış gibi davranırlar. Japonlar Pearl Harbor'u bombalayana kadar 2. Dünya Savaşı'nın başkalarının savaşı olduğuna inandıkları gibi. Ya da Vietnam savaşındaki gibi... Komşunun oğlunun bir torba içinde ölü olarak döndüğünü görene kadar orada bir savaşın sürmekte olduğuna inanmadılar. Ancak ondan sonradır ki, celp kağıtlarına karşı çıktılar. 70'lerin sonunda ne celp kağıdı vardı, ne savaş, ne de ekonominin ağırlığı. İngiltere'de ekonomik bir kriz vardı, ama Amerika'daki kriz kültürel ve hiçbiri insanları ayağa kalkmaya itecek kadar sert değildi. Aklı selim 70'lerden, boş 80'lere geldik. Mağazalara bir bakın, bütün oyuncaklar robotlardan ibaret.
O günlerde Iggy'nin üzerinizdeki etkisi ne boyuttaydı?

Iggy her zaman bizi etkiliyordu. Başkaları da vardı elbette. Captain Beefheart, New York Dolls, Sex Pistols ve bir ölçüde MC5. 60'ların gruplarına takılmaktansa, 70'lerin nadir deha pırıltılarına çeviriyorduk gözlerimizi. İnsanlar etrafa bakınıyordu. Seeds asla geri gelmedi. Iggy geri geldi. Lou Reed her zaman oradaydı ve tam o sıralarda iyi plaklarından birini yaptı. Ramones vardı sonra. Bir sürü insan onların nasıl bir iz bırakacağını merak ederek izledi onları.
Yaptıkları ve vardıkları nokta açısından Ramones'le ilgili duyguların neler?
Ramones benim hayatımı değiştirdi. Colorado'da yaşarken sıkıntıdan patlardık. Her şey, ama her şey militanca durağandı. Yaşadığım kasabanın resmi müziği country rock'tı, heavy metal bile bir tabuydu. Savaş karşıtı aktivistler tırnaklarını içeri çekmiş, büyük ofislerde çalışmaya başlamışlardı. Birkaç arkadaşla beraber Denver'a, Ramones'i izlemeye gittik. Neyle karşılaşacağımız konusunda hiçbir fikrimiz yoktu. Johnny bir akor bastı ve kulakları sağır edercesine yüksek bir ses çıktı. Salondaki Joni Mitchell saçlı insanlara dönüp baktım, hepsi şok olmuştu, sinirli bir şekilde içkileriyle oynuyorlar ve başka bir yerde olmayı diliyorlardı. İşte o anda bu müziğe aşık oldum. Ramones'in verdiği en önemli ders her şeyin çok yalın olduğuydu. "bunu herkes yapabilir. Biz insanız. Jimmy Page, Prince, Michael Jackson ya da David Bowie ve hatta Iggy gibi süper insanlar değiliz. Deneyin!" Tek yapmanız gereken gitarı elinize almak ve düğmeleri sonuna kadar çevirmekti. Ayrıca o zamanlar kolay ulaşılabilir insanlardı. Konserden sonra hiçbir denetimden geçmeden kulise girebilir ve onlarla laflayabilirdiniz.

Vietnam savaşı bittiğinde, birçok insan kendi kulesine çekildi, toplumla mücadele etmeyi bıraktılar. Emeklilik vaktinin ya da gerçek bir iş tutmanın zamanının geldiğini düşünüyorlardı. Şimdi de bu insanlar, plastik seraplarını herkese zorla kabul ettirmeye çalışıyor. Bence 60'ların yenilgisi 70'lerin yenilgisi kadar büyük değildi. İnsanlar pes etti. Yeterince ileri gitmediler. Daha yapacak çok iş vardı.

Sence bir grup için bu önemli mi?
Evet önemliydi. Ama daha sonra bu durumdan faydalanan sülükler türedi ve iş pisleşti. Bir gece biz sahnedeyken biri soyunma odamıza girdi ve eşyalarımızı çaldı. Saçmalığa bakar mısın, benim ehliyetim, lenslerim ve kıyafetlerimle kim ne yapabilir?
Peki Ramones'e daha sonra ne oldu?
1980 yılında Joey, Reagan'a oy vereceğini söylediği zaman Ramones beni kaybetti. Ne o, Reagan Amerika'ya unuttuğu gururunu geri verecekmiş. Ramones'i tanıyan biri durumlarını çok iyi özetlemişti: "Ozonda kayboldular. Tek yaptıkları diğer rock gruplarıyla takılmak". Ve sonunda başlarına gelene baksana. Eğlence endüstrisinin mekanizmaları ayağımızın altına serildiğinde ben bilinçli bir karar vermiştim. Herkese, bize sunulan imkanın, Go-Gos, REM, X, Wall of Voodoo ve Red Rockers gibi grupları bulundukları yere getiren imkanlarla aynı olduğunu söyleyip duruyordum.
Bu mekanizmayı kendi yararın için kullanmak mümkün değil mi?
Bana bunu yapabilen bir tek isim söyle ve lütfen bu isim Bob Dylan olmasın.
Ya Frank Zappa?
Eğer bugün yeni bir Frank Zappa çıksa, kimse yanına bile yaklaşmaz.
Plak şirketlerinin size yaklaşımı nasıldı?
Bizi daha baştan vahşi bellemişlerdi. Eh, Bruce Springsteen ve Bob Hope'la karşılaştırıldığında vahşiydik. Los Angeles'taki Whiskey klübünde birkaç kere çalmıştık. O zamanlar bütün plak şirketlerinin adamları bizim peşimize düşmüşlerdi. "Şu adınızı değiştirirseniz, sizin için harika işler yapabiliriz" deyip duruyorlardı.
Tek istedikleri adınızı değiştirmeniz miydi?
Elbette sonradan daha pekçok şey isteyeceklerdi.
Bu size hiç mi çekici gelmedi?
Müziğin iş tarafındaki insanların çoğu midemi bulandırıyor. Tepelere tırmanmaya çalışan bir sürü sülüğün olduğu bir dünya insana nasıl çekici gelebilir ki? Onlardan biri olmadığımı anladım. Bu insanların çoğu kötü gününde güvenemeyeceğin insanlar.
Peki amacınız plak anlaşması yapmak değil de neydi?
O zamanki amacımız San Francisco'ya biraz tiyatro ve psikodrama getirmekti, çünkü o zamanlar bunu yapan pek kimse yoktu, Benim biraz tiyatro geçmişim vardı ve insanların akıllarını karıştır-

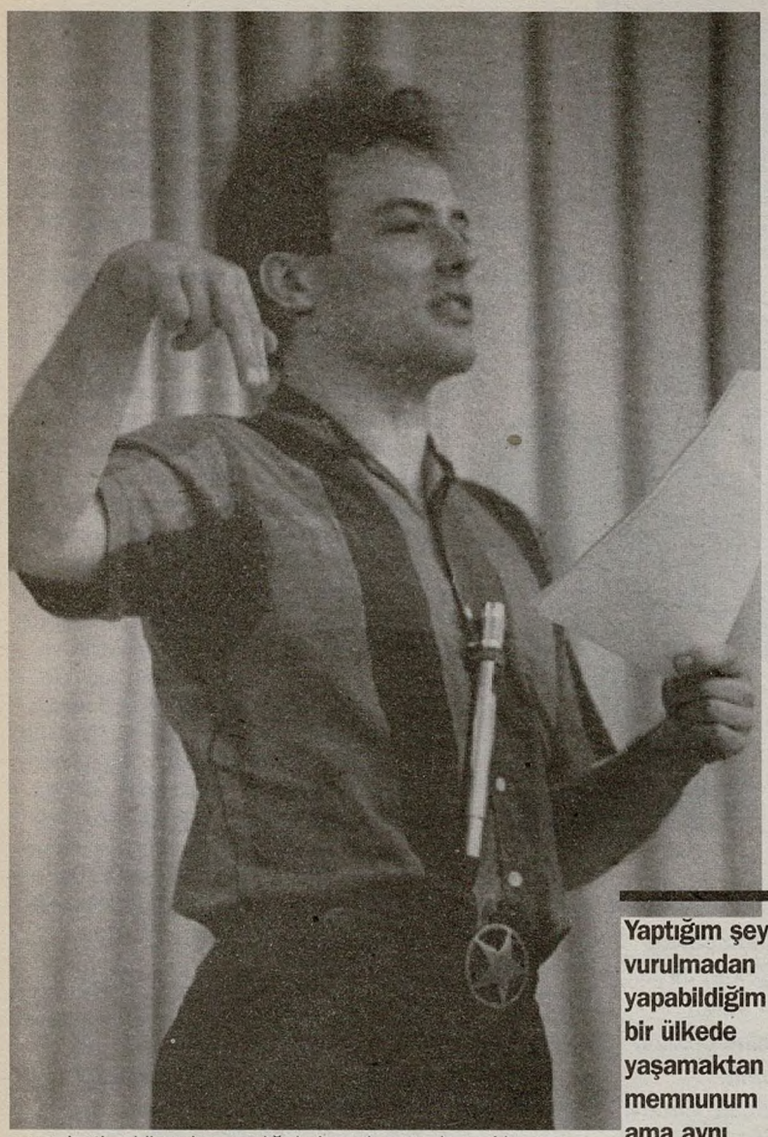

Yaptığım şeyi vurulmadan yapabildiğim bir ülkede yaşamaktan memnunum ama aynı zamanda, devletin eğlence oyununu oynayan insanların sanatçı sıfatını taşıyabileceğinden kuşkuluyum.

mayı, jestler, hikayeler aracılığıyla insanları ateşlemeyi becerebiliyordum. Bunu kullanmak istedim. Favori sanatçılarımın benim üstümde yarattığı etkiye benzer bir etkiyi başka insanlar üzerinde yaratmak istiyordum. Farklı olmak, tehlikeli olmak, çok tehlikeli olmak... O dönemdeki yetenek anlayışı memnun etmeye yönelik değildi. Onbeş yıldır ilk defa sahneye çıkıp insanları alabildiğine rahatsız edebilir ve bununla başarı kazanabilirdin. Yine de insanlara küfürler yağdırırken bile, bu tavrın içindeki güzelliği gören az sayıdaki insanla içten bir bağ kurabilirdin. Sevilmek, takdir edilmek ya da tapılmak üzere sahneye çıkmıyorduk. Sanatımızı bir saldırı silahı olarak kullanmak üzere vardık. Bugün silah olarak kullanılmayan bir sanat formunun meşru olduğuna inanmıyorum. Ressamlar sanatlarını sokağa taşısa, tişörtler boyasa diye düşünüyorduk. Grubun uzun bir süre ayakta kalacağını düşünmediğimizden kendimizi güvenceye almadık. Sadece içimizden geleni yaptık.

Grubun temel amacı hâlâ provoke etmek mi?

Evet. Bugün bu eskisine oranla daha zor, çünkü bizi izlemeye gelenler az çok bir şeyler biliyor ve bizi sevdiklerini düşünüyor. Bugün insanları şaşırtmak çok daha zor.

Uzun vadeli amaç ne?

Uzun vadeli amaç, insanların konserden çıkıp eve gittiklerinde "ne güzel bir rock konseriydi" demelerinden öte bir şey hissetmeleri. Broadway Caddesindeki Mabuhay Gardens'ta defalarca çalmamıza rağmen, aynı cadde üzerindeki Bank of America'nın ya da Columbus'un hâlâ dimdik ayakta duruyor olması beni çok rahatsız ediyor. Bank of America'nın ayakta kalması, bizim başarısızlığımızın canlı, nefes alan bir kanıtı.

Bunu nasıl başarısızlık kabul edebilirsin. İnsanların sizin konserinizden çıkıp ayaklanmasını mı bekliyorsun?

Benim bahsettiğim fiziksel olarak diğer insanlara zarar vermek değil.

Ama Bank of America'ya zarar verilebilir, öyle mi?

Kesinlikle! Eğer o sırada binada kimse yoksa tabii. Bank of America Güney Afrika'ya milyonlarca dolar akıtıyor ve kimbilir başka nerelere. Hepimizin hayatına dokunuyorlar.

Ama niye bir bina? Bir binayı yıkma fikrini hangi pasifist duygularınla açıklayabiliyorsun?

Çünkü insanlar canlıdır. Acı ve haz duyarlar. Binalar birer nesnedir ve insanlara aldırmayan kurumların malıdır. Eğer bu bina, içinde çalışan insanlar varken yanarsa, kendimi gerçekten kötü hissederim. Dev bir kurumu kökünden sarsmanın tek yolu ceplerine ve bilançolarına zarar vermektir. Bu üst düzey yöneticiler başka hangi dilden anlar ki?

Peki böyle bir olay olsa ve ertesi günü polis, seni olayları kışkırttığın için tutuklasa?

Onlarla mücadele ederim. Her şeyden önce ben bu insanlara doğrudan böyle bir şeyi önermiş değilim. Ben bir lider değiilim ve insanlara direktif verme gibi bir yetkim yok.

Kişisel olarak 60'ların politikasına bir nostalji duyuyor musun? Sence Punk hareketi 60'ların politikasına duyulan bir özlemle mi belirleniyor?

Punk'ın iskeletinin bir kısmını, 60'ların boktanlıklarına karşı çıkmak oluşturuyordu. "California Uber Alles"te anlattığım şeyler gibi, insanlar kendilerini tehdit altında hissetti. Vietnam savaşı bittiğinde, birçok insan kendi kulesine çekildi, toplumla mücadele etmeyi bıraktılar. Emeklilik vaktinin ya da gerçek bir iş tutmanın zamanının geldiğini düşünüyorlardı. Şimdi de bu insanlar, plastik seraplarını herkese zorla kabul ettirmeye çalışıyor.

Bence 60'ların yenilgisi 70'lerin yenilgisi kadar büyük değildi. İnsanlar pes etti. Yeterince ileri gitmediler. Daha yapacak çok iş vardı. Dünyayı temizlemek, şirket diktatörlüklerini yıkmak, insanların daha az çocuk sahibi olmalarını sağlamak. Liste uzayıp gidiyor.

Son konserinde, insanları çok fazla aşağıladığın dikkatimi çekti.

Kendini güvencede sanan seyirci beni çok tedirgin ediyor. Bizim, bir kendinden kaçma fantezisi haline gelmemizi istemiyorum. Köşeye sıkışmış bir kedi gibi mücadele ediyorum. "Bundan daha iyisini nasıl yapabiliriz" diyerek yüzleşmek istemedikleri basit bir şeyle yüzleştiriyorum onları.

Peki dinleyiciye ne verdiğini düşünüyorsun?

Kısa vadede bir çığlık atma aracı. Gerçeküstü bir biçimde, aslında bir blues icracısı olduğumu düşünüyorum. Kişisel blues'um üzerine olaylar kadar yoğunlaşmıyorum, ama tüm insanların hissettiği şeyi hayata geçirmeye, onu bir adım ileri götürmeye ve şu anda etrafımızda olup bitenlerin en ürkütücü ve en grafik resmini çizmeye çalışıyorum. Kısa vadede insanlara zihinleriyle ve bedenleriyle çığlık atmak için bir araç sunuyoruz. Uzun vadede ise insanların seyirci olmayı bırakıp bir şeyler yapmaları için bir katalizör görevi görmek. İnsanlara düşünmelerini ve kendi adlarına harekete geçmelerini ilhamlıyoruz.

Ya eğlenmelerini?

Sadece eğlenmek diyemem. İnsanlar video oyunu oynayarak da eğleniyor. En azından öyle sanıyorlar. Bence eğlence daha büyük bir şeyleri dürtüklemek için bir kılıç olarak da kullanılabilir. Nihayetinde Vietnam Savaşına son verenler politikacılar değil, sanatçılardı. Genelde sanatçılar politikacılardan çok daha etkin oldu-

Ölü Kennedyler

Dead Kennedys'in ömrü 1978'den 1987'ye dokuz sene sürdü. Jello Biafra (Eric Boucher) vokalde, East Bay Ray (ya da Ray Valium) gitarda, Klaus Flouride basta, Ted (Bruce Slesinger) davulda yer alıyordu. Californialı "vali bey"e saldırdıkları ilk single "California Über Alles" ortalığı epey salladı. Provokatif şarkıların arkası kesilmedi: "Kill The Poor", "Holiday In Cambodia", "Too Drunk To Fuck", "Nazi Punks Fuck Off", "MTV Get Of The Air"... 1985 plakları "Frankenchrist"in içinde İsviçreli ressam H.R Giger'in "Penis Landscape" (Penis Manzarası) adlı eserini poster olarak verdikleri için başları epey belaya girdi, sansür kuruluşları teyakkuza geçti. (Bu olaylar hakkında Alan Yayıncılığın bastığı Robin Denselow imzalı "Müzik Bittiği Zaman - Politik Popun Tarihi" isimli kitapta geniş ayrıntılar var.) Grup dağıldıktan sonra Jello Biafra Alternative Tantacles isimli, halen faaliyette olan, ama kör topal yürüyen plak şirketiyle meşgul olmaya başladı, bu şirkete bağlı Mojo Nixon, No Means No, D.O.A. gibi isimlerle ortak işler yaptı, zaman zaman da kulüplerde bir şiir-rock-stand up formu olan "spoken word" çalışmalarına daldı.

Dead Kennedys'in bütün eserleri: Fresh Fruit For Rotting Vegetables (80), In God We Trust Inc. (81-mini albüm), Plastic Surgery Disasters (82), Frankenchrist (85), Bedtime For Democracy (86), Give Me Convenience Or Give Me Death (87-toplama)

lar.

Ama politikacılar kadar itibarlı olmadılar.

Hem evet hem hayır. Eğer itibarlı olmasalardı, Şili'deki darbeden sonra toplanıp idam edilmezlerdi.

Çelik işçilerine nazaran daha harcanabilir ve daha sessiz oldukları için olmasın?

Kesinlikle.

Medyadaki şekliyle sanatçı, görsel bir söz söyleme adına çılgın bir üniforma kuşanan kişi.

Ya çılgın ya da kabul edilebilir, şirin, sevilebilir bir üniforma. Şu anda devlet tarafından pohpohlanan soytarı sanatçılarla, karanlık underground sanatçılar karşı karşıya. Yaptığım şeyi vurulmadan yapabildiğim bir ülkede yaşamaktan memnunum, ama aynı zamanda, devletin eğlence oyununu oynayan insanlara sanatçı sıfatının yakıştırılabileceğinden de kuşkuluyum. Ülkeyi ve Batı'yı şirketler yönetiyor. Medyaları da. CBS, ABC. Ve bu eğlence oyununu oynayan aynı şeyleri tekrar tekrar kullanıyorlar: seks, maçoluk, zengin ve ünlü olma isteği. Diğer insanlara aşağılık hissi vermek uğruna yapılıyor bütün bunlar. Tek yapabilecekleri şey buymuş gibi, mutlu bir böcek olmayı dilesinler diye. Oysa tek yaptıkları başka birinin arı kolonisinde mutsuz bir işçi olarak çalışmak. Malcolm McLaren ilginç bir şey söylüyor: "Pop kültürü hayatın keskin taraflarını yumuşatmak için tasarlanmıştır." İnsanları bilgisiz ve tekinsiz tutarsanız, kıçlarını kaldırıp haklarını istemeyeceklerini düşünüyorlar... Sanırım bizim asıl amaçladığımız değişim, ancak çok çok uzun bir zamanda gerçekleşebilir. Bu öyle bir değişim olmalı ki, neskafe granüllerini nasıl hissetmiyorsak, onu da hissetmemeliyiz. Televizyonda hızla kanal değiştiren bir kuşak için bu zor bir bekleyiş, ama kitle tüketim kültüründen kendilerini kurtararak kaybolup gitmeden yaşayabilirler. Bu demek değildir ki, geceleri mutfak masasının etrafında toplaşıp baskı altındaki proletaryadan bahsedip duralım. Hayır. Bizim kast ettiğimiz, baskıcı mekanizmaların bir parçası olmayı reddederek değişime yardım etmek hayli eğlenceli de olabilir. Elbette Walt Disney eğlencesi değil, ama kendini 'mücadeleye' adamış manastır hayatı da değil... Mücadele eğlenceli olabilir. Bence bu çok önemli bir konu. Dünyanın ilerlemesine yardım edeceğim diye geçmişte hoşlandığınız her şeyi bir kenara bırakmak zorunda değilsiniz. Tıpkı kilisenin ya da eğitimin yaptığı gibi, böyle düşünmek insanların kendilerine olan saygılarını da güçlendirir.

Peki dinleyici kitlenden neler öğreniyorsun?

Amaçladığımız değişim, çok çok uzun bir zamanda gerçekleşebilir. Bu öyle bir değişim olmalı ki, neskafe granüllerini nasıl hissetmiyorsak, onu da hissetmemeliyiz. Televizyonda hızla kanal değiştiren bir kuşak için bu zor bir bekleyiş, ama kitle tüketim kültüründen kendilerini kurtararak kaybolup gitmeden yaşayabilirler. Bu demek değildir ki, geceleri mutfak masasının etrafında toplaşıp baskı altındaki proletaryadan bahsedip duralım. Hayır. Mücadele eğlenceli olabilir.

Onlarla istediğim kadar biraraya gelemiyorum. Dead Kennedys'in rock'n'roll dünyasının içine kapanıp gerçeklikten soyutlanmaması için elimden geleni yaptım. Yine de geriye dönüp baktığımda, hayatımın en ilginç insanlarına bu grup sayesinde rastladığımı söyleyebilirim.

Punk müzikle ilgili söylenen şeylerin çoğu olumsuz. Geçenlerde bir Punk grubunun turnesini anlatan bir belgesel seyrettim. Belgesel, Punk gruplarını ve dinleyicilerini aşağılıyor, onların sakat tipler olduğunu ima ediyordu.

Bu tür bir filmi yapacak kadar para bulabilen bir adam muhtemelen, para karşıtı kültürü hasıraltı etmek isteyenlerdendir. Gidip bolca uyuşturucu çeken birilerini bulup, bütün punk hareketini onlara mal ediyorlar.

Sence tüm gerçek bundan mı ibaret?

Evet, ta baştan beri aynı şey oluyor. 77 yılında Time'da Punk'larla ilgili bir makale çıkmıştı. "Punklar sakat tiplerdir, elbiselerinin sağına soluna çiğ et takarlar" diyordu. Tek bahsettikleri Punk'ların şiddetle dolu olduğuydu. Ne müzikten, ne sözlerden bahsediyorlardı. Bütün hırboları, bu kültüre katılmaya, böylece onu mahvetmeye davet ediyorlardı. Birbirlerine kafa atmaktan başka işi olmayan tipler "duydunuz mu punk'lar itişip kakışmaktan çok hoşlanıyormuş, hadi gidip biraz eğlenelim" diyorlardı. Tıpkı 50'li yıllarda Amerikan Komünist Partisi'nin yarısının muhbir olması gibi bir durum bu...

Dead Kennedys'in solisti olduğun için bir örnek teşkil etmen gerektiğini hissettiğin oldu mu hiç?

Evet bazen bunu düşünüyorum.

Karşı çıkıyor musun?

İnsanlar dalga geçtiğinde ve benim kötü örnek olduğumu iddia ettikleri zaman çok sinirleniyorum. Ama diğer zamanlarda kendime en ağır eleştirileri ben yöneltirim. Değer verdiğim sanatçıların ve insanların standardını tutturmaya çalışmaktan başka yapabileceğim birşey yok.

Dead Kennedys'e duyulan ilginin bir bölümü senin kişiliğinden kaynaklanıyor. Bir yandan, beğen ya da beğenme bir star'sın. Diğer yandan ise, bu pozisyondaki bir adama kıyasla farklı bir ahlakın var.

Sanırım diğer insanların hatalarından ders çıkarmaya çalıştığım için... Eğer bir zamanlar takdir ettiğim biri, başaşağı inmeye başlarsa, kendime bunu örnek alırım ve aynı duruma düştüğüm takdirde farklı davranmaya karar veririm. Aynı boktan şeylerin bana da olmaması için elimden geleni yaparım. Bunu her zaman başaramıyorum elbette. Yine de Dead Kennedys'in bugün dahi, ilk günkü kadar tartışma yaratan bir grup olması doğru yolda olduğumuzu gösteriyor.

Çeviren: ***Ogan Güner***

BÜLENTORTAÇGİLERKANOĞURGÜROLAĞIRBAŞ
CEMAKSELHAKANBEŞERBİROLAĞIRBAŞBAKİDUYARLAR
VURALSERİFOĞLUCHRİSCHAVEZSARPKESKİNERYAHYADAİ
DENİZDUNDARŞİBELKÖSEÇAĞLAYANYILDIZOĞUZKUÇUKBERBER
AYŞEGÜLYEŞİLNİLNEZİHYEŞİLNİLAYŞETUTUNCUAKINELDES
SARPMADENVOLKANÖKTEMSELİMBEMBACANAYER
OZANDOĞULUALİPERRETREYENTBÖLÜKBAŞI
ASIMCANGÜNDÜZJAM SESSIONS

Jazz Cafe

Hasnun Galip Sokak No: 20 Beyoğlu 245 05 16

15:00 İLE 19:00 ARASI BÜTÜN İÇKİLERDE %50 İNDİRİM

Brüksel - New York - İstanbul

Müzikal maceraları başından beri birbirleriyle kesişiyor, isimleri sık sık birlikte anılıyor, birinin adı söylenince öbürününki akla geliyor. Üçü de New York'un yenilikçi müzik camiasından. Sanki New York küçük bir köy, Marc Ribot, John Zorn ve John Lurie de köyün ihtiyar heyeti üyeleri. Geçtiğimiz haftalarda yolları birkaç gün arayla Brüksel'e düşmüş, Brüksel'in Roll'cusu Gülüş Gülcügil de gitmiş, seyretmiş ve yazmış. İlaveten, Burhan Öçal'dan da haberler var...

Müziği sınıflara ayırmak günümüzde iyiden iyiye zorlaştı. Ortaya atılan her isim ya da sıfatın doğruluğu ya da yanlışlığı tartışılabiliyor. Nasıl geçtiğimiz yaz Björk İstanbul Caz Festivali adı altında konser verdiyse, üzerine etiket konulamayan birçok artist de, yaptığı müziği tam olarak betimlemeyen festivaller çerçevesinde çalıp söylüyor. Belçika gibi sanat adına bir sürü organizasyon yapılan bir ülkede de, festivalin ismine cismine pek takılmadan, meraklıların her zaman gözünü dört açıp etrafı kollaması gerek.

Örneğin Audi Caz Festivali, yıl boyunca Belçika'da düzenlenen sayısız festivalden biri. New York avant-garde müziğinin üç ismi birbirlerinden birkaç gün arayla festivalde birer konser verdiler. Burhan Öçal da aynı günlerde Brüksel'den geçti...

Marc Ribot'nun hurda gitarı

Marc Ribot'ya "avant-garde'ın papası" da diyebilirsiniz. (New York'ta kendisine verilen ünvanlardan biriymiş.) Underground sahnesinin önemli gitaristlerinden olan Marc Ribot, müzisyenler arasında en çok korkusuzluğu ve maceraperestliği, devamlı arayış içinde oluşu, açık, sade çalışı ve daha çok gıcırtılı, hurda gitar sesleriyle tanımlanıyor. John Zorn, Elvis Costello, Marianne Faithfull, Tom Waits, Tricky, Allen Ginsberg, Alain Bashung gibi isimlerle çalışmış olan Ribot, bu projesinde, Küba müziğinin "baba"sı sayılan Arsenio Rodriguez'in şarkılarını yorumlamış. Melankolik melodilerden dans havalarına uzanan geleneksel Karaib sesleri, onun ve grubunun elinde sıkı bir süzgeçten geçmiş belli ki.

Konser, Brüksel'in tam ortasında, en popüler bölgelerden birindeydi. Ama Beursschouwburg adlı bu salona daha önce hiç gitmediğim gibi, varlığından da habersizdim. "Şık bir şeyler giysem mi acaba" diye düşündüysem de, olay yerine geldiğimde, bildiğim gibi giyindiğime şükrettim. Duvarları grafittilerle süslü koridorlardan geçip salona girdiğimde, önce yanlış konsere geldiğimi sandım. Ortada ne koltuk var ne sandalye... Cazcılar sınıfına konulan bu sanatçıyı izleyeceğimiz salonda, ayakta bekleyen genç dinleyici kesimi içinde piercing'i ve boyalı saçı olmayan yok gibi.

Marc Ribot, giriş olarak bir süre distorsiyonlu kalın sesler çıkartırken, bas gitarda Brad Jones, davulda Roberto Rodriguez ve perküsyonda E.J. Rodriguez, kendisine eşlik etmeye hazırlanıyorlardı. (Soyadlarda bir karışıklık yok. Rodriguez ismimin İspanyol dilinde ne kadar sık kullanıldığı malum) Los Cubanos Postizos adlı bu topluluğun elemanları, daha önce Ornette Coleman, The Jazz Passengers, The Miami Sound Machine ve Medeski, Martin & Wood gibi isimlere eşlit etmiş. Aralarındaki elektrik ve espri alışverişi çok açık; dinlemek kadar izlemek de zevk veriyor. Brad Jones basını "az ama öz" hesabı, espirili ve ince bir üslupla çaldığından olsa gerek, konser boyunca en yakından izlediğim eleman oldu. Ribot'nun hafif sinik tavır ve yorumları da gözden kaçmıyordu. Hemen her parçanın başında "Şimdi çalacağımız parça, yine senyor Rodriguez'e ait" diye yinelemekten usanmadı. Arada bir yarı İspanyolca yarı İngilizce seslendirdiği şarkılar da, Los Cubanos'un geri vokalleriyle destekleniyordu. "Marc Ribot y Los Cubanos Postizos", Ribot'nun Atlantic Records etiketi altında kaydettiği ilk albüm. Diğer çalışmalarından oldukça farklı olan bu yapımla ilgilenirseniz, size bu tarzda bulabileceğiniz bir CD daha önerebiliriz: Ry Cooder'ın yaşlı Kübalı müzisyenlerle kaydettiği, "Buena Vista Social Club".

John Zorn'un modern oda müziği

John Zorn'u ve eserlerini keşfetmek, sayısız odaları olan bir eve girip her odadan da başka odalara geçildiğini farketmek gibi bir şey. Yaratıcılığının sonu gelmeyen bu sanatçıyı izlemek, heyecanlı olduğu kadar da zor. New

MARC RIBOT
Sahte Kübalı

Gitarist Marc Ribot, Kübalılarla olan tanışıklığını, kendisini Los Cubanos Postizos projesine götüren yolları ve enstrümanı gitarla olan irtibatını anlatıyor...

Küba müziğiyle alakam New York'ta yaşamaya başladığım döneme rastlar. 70'lerin sonlarında, genellikle Latin Amerikalıların, Portorikoluların, Perulıların yaşadığı milletlerarası bir apartmanda oturuyordum. O yıllarda Tito Puente, Eddie Palmieri falan dinlemeye başlamıştım. Palmieri Kübalı olmamasına rağmen "son" (kırsal kökenli popüler Küba müziği) tarzından çok etkilenmiştim. Sonraları, 90'larda eski Küba müziklerini, "son"ları, "danzon"ları içeren toplama albümler edindim. Bu müzik formları, gelişmiş armonilerden ziyade içerdiği beklenmedik ritmik ataklar bakımından karmaşık... Bop, Brezilya müziği ya da klasik batı müziği armonik ilerleme duygusuyla varlık bulur. Oysa Küba müziği, rock'n'roll gibi, esas olarak yüzünü ritme doğru döner. Albert Ayler'in müziğinde de bu var. Oldukça basit armoniler ve akorlar kullanıyor ama yarattığı ritmik formlar çok şaşırtıcı... Frantz Casseus benim ilk gitar hocamdı. Haitili bestecilerin en büyüklerinden biridir. Onu tanıdığımda altı yaşındaydım, çünkü teyzemin arkadaşıydı. Tamamen bir rastlantı yani. Ben o dönemde daha ziyade rock'n'roll'la ilgileniyordum. 11 yaşındayken teyzem, klasik gitarda ilerlememin benim için çok iyi olacağına karar verdi. Frantz, 40'lı yıllarda Port-au-Prince'den New York'a göç etmişti. Gücü, tamamen sırtını Haiti müziğine dayamış olmaktan geliyordu. Bu yüzden başka yerlerde yapılanları taklit etmeye ihtiyacı yoktu. Bestelerinin içinde Haitili popüler motifler vardı. Villa Lobos Brezilya müziği, Chavez Meksika için neyse Haiti için de Frantz Casseus oydu. Evet, büyük orkestralar için besteler yapmamıştı ama, gitar ona yetiyordu. Frantz benim Karayib adalarıyla ilk bağlantım oldu. Ama Küba müziğinin Haiti müziğiyle pek ilgisi yoktu. Gerçi dünyadaki müziklerin pek çoğu gibi ikisi de Afrika etkileri taşıyordu.

York avant-garde sahnesinin belki de en ilginç figürü olan Zorn, klasikten hard rock'a, birçok tarzda besteler yapmış. Durmak dinlenmek bilmeden yeni bir şeyler ürettiği için de, sosyolog ve psikologların gözünde muazzam bir etüd malzemesiymiş.

Madem izlemeye gideceğim, birkaç albümünü dinleme teşebbüsünde bulundum (kolay olmuyor). Tüm bu duyduğum seslere bakınca, bugüne kadarki en şaşırtıcı ve özgün konseri seyredeceğim aklımdan geçmemişti doğrusu. Konserden döndüğümde, internette, Zorn'un büyük ilham kaynaklarından Stravinski'ye ithaf edilmiş sitelerden birinde, P. Fritz Cronheim'ın sözlerini okudum: "Bir şeyi dinleyip beğendiğinizde, yine dinlemelisiniz. Beğenmediğinizde ise, kesinlikle bir daha dinlemelisiniz: Mutlaka kaçırdığınız bir şey vardır."

"John Zorn Topluluğu" adını taşıyan bu konser serisini görebilmek, biraz da şans işiydi. Zira Zorn, bu isim altında Avrupa'da sadece beş ülkede sahneye çıktı (Avusturya, Almanya, Hollanda, Belçika ve İngiltere).

Zorn ve grubu, bu konserlerde "oda müziği"ni kişisel anlayışlarıyla yorumladılar.

Brüksel Güzel Sanatlar Merkezi'nin en görkemli salonundayız. Sahneye ilk çıkan, piyanist Steve Drury. Elini havalara kaldırıp birer birer notalara vurmaya başlıyor. Derken birkaç saniyelik bir melodi çıkıyor ortaya, ama kendinizi kaptırmanıza izin vermeden bozuyor melodiyi, karışık, anlaşılmayan armonilere giriyor. Uzun bir parça çalıyor böyle, anlık melodileri izleyen karmaşık notalarla. Eğer albümü bulup parçayı yine notası notasına duymasanız, çaldıklarının yazılı olduğuna inanmazsınız. (Parçayı sonradan "Angelus Novus" albümünde buldum. Adı "Carny" imiş.) Düşünüyorsunuz, bunca tekniği, melodiyi birbirine böylesine hızlı nasıl bir beyin bağlar?

Parça bittiğinde Drury gidiyor, yaylı dörtlüsü geliyor. O sırada yerleşenlere yardım etmek üzere, uzun kahverengi saçları, geniş asker pantolonu, siyah sweat-shirt'ü ve koca postalları içinde sade, genç görünümlü bir adam geliyor. Kızların çığlıklarıyla karşılanabilecek kadar karizmalı, rock star edalarına girmeyecek kadar da mütevazı. Bunca uçuk beste yapan birinin biraz daha deli ve dağınık görünmesini beklersiniz. John Zorn, ortalığı kontrol edip sahneden çıkarken, sıradaki eseri anons ediyor: "Memento Mori". Kemanlardan birini, Zorn ile birçok ortak çalışmaları olan Mark Feldman, diğeriniyse çok sıcak bir tarzı olduğunu düşündüğüm Joyce Hammann çalıyor. Altoda Lois Martin, çelloda ise Unplugged gecesinde Hole ile çalmış Eric Friedlander var. Dörtlü, keman sesinden kapı gıcırtısına, kuş şakımasından bebek mızmızlanmasına kadar her tür sesten geçerek birbiriyle büyük beraberlik ve konsantrasyon içinde çalıyor. Yer yer, aletlerine dokunuşları iyice incelip hassaslaştığında, havalandırma sistemiyle izleyicilerin nefesini de birlikte dinler oluyorum. Notalar sessizlik üzerine öyle geniş ve gelişigüzel (gibi!) yayılıyor ki, en ufak kıpırtı sesi bile müziğin bir parçası gibi algılanabiliyor.

John Lurie

İkinci bölüm, piyasaya yeni çıkan "Music For Children" albümünden bir eserle açılıyor. Zorn'u birkaç yönüyle birden keşfetmek için ideal ve güzel bir albüm olduğunu düşünüyorum, ama dinlemesi kolay demedim! Gelelim "vurmalılara". Bildiğimiz gibi davul, zil, konga, marimba gibi enstrümanların yanısıra, Willie Winant ve Jim Pugliese, ses ve ritm niyetine karton kırma, içinde cisimler olan kapları çevirme (patates kızarma sesi çıkıyor), nefes alma, nefes verme, sopa sallama gibi yöntemler kullanıyorlar.

Son parçaya dek sahneye gelip giden Zorn, arada bir çalınacak parça hakkında aydınlatıcı açıklamalar yapıyor: "1988 yılında bestelediğim bu parça, Tex Avery ile Marquis de Sade arasında bir şey." "Cat O"Nine Tails" adlı eser hakkında sahiden söylenebilecek daha belirgin bir söz olamaz.

Son parça, ünlü Fransız yazar Marguerite Duras'dan esinlenerek bestelenmiş. Zorn, üzerine mikrofon dayanmış küçük bir masanın başında oturup bir yandan grubu yönetirken, bir yandan da önündeki kağıda bir şeyler karalıyor. Kendisini dikkatle izleyen konuk piyanist Anthony Coleman ise, John Cage'in meşhur ettiği "prepared piano"sunda, gerilmiş, hafif boğuk sesler çıkarıyor.

Zorn'un esprili ve yaratıcı eserleri, çoğunlukla sade motiflerden çıkıp alışılmadık, şaşırtıcı biçimlerde gelişiyor. Yaptığı son söyleşilerden birinde, fikirlerini sakladığı bir fiş kutusu edindiğini anlatıyordu. Bu fişleri tamamen kendine özgü bir düzenle birleştirdiğinde, ortaya yeni bir bestenin yapısı çıkıyormuş. İşte size 21. yüzyıl müziğinin genel formülü!

John Lurie'nin meşhur Berlin konseri

Çok tereddüt ettim ama, "olmaması gereken" şeyi yaptım sonunda: Ya John Lurie ve Lounge Lizards'ın konserine gidip onları canlı olarak seyredecektim, ya da son iki yıldır Brüksel'in popüler caddelerinden birini süsleyen Cybertheater'a gidip büyük ekranda aynı grubun meşhur Berlin konserini görecektim. Berlin konserine gittim...

Sahnede nefis bir enerji var. Birbirini dinleyerek uçup giden gruplardan biri Lounge Lizards. Yirmi yılı aşkın bir zamandır beraber çalan bu takım, 70'lerin sonuna doğru New York'un "no wave" akımından çıkagelmiş. Basta, Pere Ubu ve Cramps gibi post-punk gruplarla çalıyorlarmış.

"Onlarla çalmamızın ana nedeni, o zamanlar saygısız olmamızdı" diyor Lurie: "Kulağa hoş gelen bir şey çalmaktan çekiniyorduk. Üç yıl sonra biraz daha ciddi olalım dedik, ama o da bir fiyasko oldu. Sonraları, daha iyi müzisyenler olmaya başladığımızda, müziğimiz de kendi başına bir varlıkmış gibi gelişti."

Bugün kendisini ve Lounge Lizards'ı "dinsel müzik yapan bilge kişiler topluluğu" olarak tanımlayan sanatçı, birçok tarzda kendini denemiş has bir seçmeci. Grubun genel caz topluluğundan farkı ise, yeni deneyimlere açık olması. Marc Ribot, Patti Smith, John Zorn, Arto Lindsay, Bill Frissell ve Ornette Coleman gibi avantgardist müzisyenlerin de desteğiyle kendini geliştiren "lobi kertenkeleleri", üzerlerinde en büyük etkiyi yaratan müzisyenleri sayarken Jimi Hendrix ile Nino Rota'yı aynı kefeye koymaktan çekinmiyorlar.

John Lurie ise, bestecilik ve saksofonistliği ka-

1983'de ilk defa Arsenio Rodriguez'den bahsedildiğini işittim. Anthony Coleman *(bir zamanlar Lounge Lizards'da çalan, şimdi Ribot'yla Los Cubanos Postizos projesine katılan orgçu)* bana onun plaklarını kaydedip verdi. Rodriguez, "son"un mucitlerinden biri, hatta Afro cuban müziğin de yaratıcısı. Aynı zamanda büyük bir gitarist, gerçek bir virtuoz ve benim enstrümanımın tarihinde bileğinin hakkıyla yer edinmiş bir kişilik. Bu müzikte caza oranla daha az solo var, ama oldu mu da en kuvvetlisi var. Gitarla inanılmaz, korkunç progresif şeyler çalıyor. Tabii ki Arsenio Rodriguez'in Ornette Coleman'la aynı işi yaptığına kimseyi inandıramayacağım. Ama çok basit akorlardan yola çıkarak heyecan verici kromatik formlar kullanmayı iyi biliyor. Gitarını fişe takmayı da seviyor ve özellikle beni çok etkileyen biçimde distorsiyonlar üzerinde oynuyor. Bana gelince; ben Kübalı değilim. Kimsenin kafası karışmasın diye orkestraya da Los Cubanos Postizos ismini koyduk zaten *(Sahte Kübalılar diye çevrilebilir)*. Ama grupta bir tane Kübalı var, Roberto Rodriguez. Bir keresinde Texaco Caz Festivali kapsamında Knitting Factory'de çaldık. İnsanların reaksiyonunu çok merak ediyordum. İspanyolca şarkı söylemeye başladığımda Latin izleyiciler kahkahalarını tutamadılar, dalga geçtiler... Ben parçaları gitarla solo olarak çalmayı çok seviyorum. Çok korkutucu bir şey ama çok da tahrik edici. Gitar çok zayıf, narin bir enstrüman. İnsanların çoğu onun güçlü olduğunu düşünür, çünkü bir ampliye bağlayarak çok şiddetli bir ses elde edilebilir. Aslında bu o güçsüzlüğü telafi etmekten başka bir şey değil. Gitar olabilecek en zayıf enstrüman. İşte size ispatı; gitarı başka bir enstrümanla düo olarak çalmak çok zordur, hatta piyanoyla bile. Gitarı en çıplak halinde, teller ve küçük bir ampliyle insanların karşısına çıkarmak çok uyarıcı bir tecrübe. Solo çalmak müzikteki hataları ve müziğin değerini arttırıyor. Aslında ben kendimi tek bir stile bağlı biri gibi görmüyorum. Daha ziyade, hikayeler anlatmak ya da heyecanlarımı karşı tarafa iletmek için gitar kullanan bir yazarım. Her şeye rağmen bir stilim olduğunu düşünüyorsam, bu tekniğimdeki sınırlılıklar yüzündendir. Beni hatalarım sayesinde tanıyabilirsiniz. Ama bir stil sahibi olmaktansa, asıl istediğim, hoşuma giden bütün istikametlere gitmek ve şarkılar kadar güzel gürültüler çalabilmek.

dar –hatta belki daha çok– sinema alanında yaptıklarıyla da biliniyor. Bunların arasında Jim Jarmusch'un üç önemli filmi "Down By Law" (bu filmde Tom Waits'le birlikte oynuyor), "Mystery Train" ve "Stranger Than Paradise", Wim Wenders'in "Paris-Texas", David Lynch'in "Wild At Heart" adlı eserleri olduğu gibi, Scorsese'in "Last Temptation Of Christ"i ya da "Desperately Seeking Susan" da olabilir. Aralarında "Stranger Than Paradise" ve "Get Shorty" de bulunan birkaç film müziği için de Grammy ödülü almaya layık görülmüş.

Yine de her şeyden önce bir müzisyen olduğunu söyleyen Lurie, bir ara sinema işinden elini eteğini çekerek kendini sadece müziğe vermek istediğini açıklamıştı. Bugün 45 yaşında, müzik işleri başta olmak üzere birkaç büyük projeyle uğraşıyor. Bunlardan biri, Strange and Beautiful Music adını verdiği plak şirketi. Bu ismi bulmak için çok uğraşmış Lurie. "Ne zaman bir fikrimi söylesem, 'aa, öyle isim olur mu' diye çıkışıyorlardı. Bir ara tepem iyice attığında, adını I'm Naked (Çıplağım) koymayı düşünmüştüm. Böylece telefona cevap verenler 'Çıplağım, sizin için ne yapabilirim' diyecekti."

Bir diğer uğraşıysa, film yıldızlarıyla balığa çıkmak. Evet, bu da Lurie'nin mesleğinin bir parçası. Amerika'da yayınlanan Fishing With John adlı sıradışı televizyon dizisinin fikir babası o. "Bir çeşit Marlin Perkins ve Monthy Python karşılaşması" diyor diziyi anlatırken, "bir reality show, ama daha çok saçma. Mesela Dennis Hopper'la Tayland'a ya da Matt Dillon'la Costa Rica'ya balık avına gidiyoruz, ve olup biten her şeyi kaydediyoruz. Ben balık hakkında hiçbir şey bilmiyorum ve her şey ters gidiyor."

Bugün John Lurie ve Lounge Lizards, "Queen Of All Ears" adlı yeni bir albümle karşımızdalar. Sahnedeki enerjilerini en iyi biçimde sergileyen albümün adı ise, Lurie'nin eski sevdası Jimi Hendrix'in "Electric Ladyland"inden alınmış. Albümdeki "elektrikli" vokallerse, grubun diğer eserlerine kıyasla vokal namına en çok bu parçalarda hissediliyormuş.

Sinema işlerine gelince, iki yıl önce John Colpitts'in Lurie ile yaptığı bir söyleşiden okuyup çok güldüğüm şu satırları aktarmak istedim:

–Beraber çalışmayı hayal ettiğiniz yönetmenler var mı?

–Vardı, ama bir zamanlar çok sevdiğim bütün yönetmenler şimdi vasat oldu: Coppola, Wenders, Polanski... Bir şey oldu onlara. Belki de şöhret bunu yapan. Belki de birden tanrı falan olduklarını düşünüyorlar. (...) "Fikir benimse mutlaka müthiştir" dişi düşünür oluyorlar. Bak David Lynch'e: Sahnede şişko kadınlar, filler, cüceler gezdirip, bunu kendisi yaptığı için iyi olacağını düşünüyor.

–Kubrick'e ne dersin?

–Ne yapıyor şimdi?

–İngiltere'yle ilgili o filmi çevirmekte, Tom Cruise'la...

–Al işte: Tom Cruise! Haksız mıyım? Eğer Kubrick, Tom Cruise'la film çeviriyorsa, yakında Barbara Streisand da Terrence Malick'le çalışır. Lafını etmişken, ben Malick'le çalışmayı isterim. "Badlands" en sevdiğim filmlerden biridir.

–Beraber çalışmak istediğinr başka biri var mı?

–"Boogie Nights"ı yapan o çocuk... (Paul Tho-

Yeni başlayanlar için Zorn rehberi

"Ornette Coleman ve Karlheinz Stockhausen arasındaki bağ" olarak değerlendirilen, hiçbir tarza bağlı kalmayıp kendi tarzını –hatta tarzlarını– yaratmış saksofonist Zorn'un (bunca yaptığından sonra sadece çaldığı enstrümanla anmak garip geliyor ya, neyse) önceki çalışmaları arasında, Bill Frisell ve Joey Baron ile yaptığı caz-rock-punk nitelikli "Naked City"; Mick Harriss (Napalm Death) ve Bill Laswell (Material) ile bestelediği tahammül sınırlarını zorlayan "Painkiller"; daha rahat bir tarz olarak da caz ile klezmer (Yahudi müziği) karışımı, serbest yapılı "Masada" serisi; oryantal motiflerle süslenmiş, son derece kişisel beste ve düzenlemeleri olan "Bar Kokhba"; ve tüm bunlardan artakalan zamanda yine boş durmayıp bestelediği "Film Müzikleri" serisi var. Rock'çular onu çoğunlukla Faith No More solisti Mike Patton ile bir araya geldikleri "Mister Bungle" albümünden biliyorlar. Bunların dışında, Zorn'u, el attığı diğer ufak projelerde olduğu gibi, ender olarak bulabileceğiniz eski çalışmalarıyla da dinleyebilirsiniz. (En uçuk eserlerini dinlemeye hazır olduğunuzda "The Parachute Years" adlı CD kutusunu aramanızı öneririm.) Dinlediğiniz tarz ne olursa olsun, size uyan bir Zorn albümü bulma ihtimaliniz oldukça yüksek. Eserleri, aklınıza gelebilecek hemen her tür müziği kapsayan Zorn'u ilgi alanınıza giren yönüyle keşfetmek için, değişik stillere ayrılarak hazırlanmış bu küçük kılavuza göz atabilirsiniz.

John Zorn

Hardcore, rock, punk - rock Naked City, hardcore ve punk sevenlerini Zorn'la tanıştıran ilk grup. Zorn, Bill Frisell, Wayne Horvitz, Fred Frith, Joey Baron ve Yamasutka Eye'dan oluşan grup, tek bir parça içinde cazdan punk'a, country'den reggae'ye geçiyor. Yamasutka Eye'ın vokalleriyle desteklenen parçaları dinlemeye, grubun adını taşıyan ilk albümle başlayabilirsiniz.

"Spy vs. Spy", efsanevi saksofoncu Ornette Coleman'a bir övgü olarak yapılmış. İkonoklast olmakta ısrarlı olan Zorn, bu albümün Ornette'in ilk tanındığı zamanlardaki sarsıcılığını taşıması gerektiğini düşünmüş. Dolayısıyla, Coleman'ın tüm melodileri, Zorn'un hardcore punk süzgecinden geçerek cazla punk arası garip, melez nağmelere dönüşmüş.

Caz Zorn ve caz denince akla ilk gelen albüm serisi, Masada topluluğu oluyor. Zorn'un alto saksofon çaldığı dörtlüde, Dave Douglas trompet, –uzun senelerdir Tom Waits ile çalışan– Greg Cohen bas, Joey Baron da davul çalıyor. Ornette Coleman'ın üzerinde büyük etkisi olan grup, klezmer (Yahudi müziği), klasik müzik, caz ve avant-garde arasında sıcak, keyifli ve zeki bir karışım yapıyor. Bugüne dek on albüm çıkaran Masada topluluğuna, ilk albümleri olan "Alef" ile başlayabilirsiniz.

Klasik Zorn'un klasik denebilecek eserleri birkaç değişik sınıfa ayrılabilir, ancak nadiren geleneksel kalıplara uyar. Masada Oda Orkestrası ile yaptığı iki çifte CD'lik albüm var. Bunlardan ilki "Bar Kokhba". Zorn'un en beğendiği doğaçlamacılar, Masada parçalarını solo, ikili ya da üçlü olarak yorumluyorlar. Aynı parça, yaylılar üçlüsüyle olduğu gibi, piyano-klarinet ikilisiyle de çalınabiliyor. İkinci albüm "The Circle Maker" ise, Masada Yaylılar Üçlüsü ile yapılmış.

Bir önemli proje de, minimalist bir çalışma olan "Redbird". Notaları oldukça geniş zaman üzerine yayılmış, hipnotik, uyuşturucu bir albüm. Yalnız aldanmayın, rahat dinlenen bir müzik değil. Ritm ölçüsü ve herhangi bir vurmalı olmadan çalınmış "Redbird", temelde anlamlı bir takım aralıklarla çalınmış akor serileri üzerine kurulu.

Avant-garde Yaptıklarının çoğu doğal olarak avant-garde sınıfına girdiğinden, Zorn'un alışılmadık, çığır açan eserlerini bulmanız uzun sürmez. Bu türden hoşlanan biriyseniz, John Zorn'un kim olduğunu zaten biliyorsunuzdur. İşte olağanüstü eserlerinden birkaçı: Knitting Factory ile yapılmış olan "Cobra", Zorn'un canlı kayıtlarından bir seçme. Bol gürültü-patırtı, çığlık ve kulak tırmalayan aletler... "Euclid's Nightmare", davulcu Bobby Previte ile yapılmış serbest doğaçlamalar dizisi. Bu birkaç temiz küçük parça, Zorn'un avant-gardist saksofon gösterilerinden iyi bir demet.

Ve diğerleri... Zorn'un birçok eserini sınıflandırmak neredeyse imkansız. Aşağıdaki albümler, yeniliklere açık herkese cazip gelebilir...

"Filmworks VII: Cynical Hysterie Hour". Zorn'un Japon çizgifilmleri için bestelediği dört parça. Sanatçının kendine özgü espri anlayışını da iyice duyabildiğiniz bu parçalar, geleneksel Japon melodilerini, klasik müzik, rock ve Latin müzikleriyle karıştıran birer karikatür gibiler...

Kendisi projede bir şey çalmıyorsa da, John Zorn, "Great Jewish Music: Burt Bacharach" albümünün de ardındaki beyin. Albümdeki tüm parçalar, yüzyılın en büyük pop bestecilerinden Burt Bacharach'a ait. "Don't Go Breaking My Heart"ın rock yorumundan tutun, ilginç bir şekilde parçalanmış "A House Is Not A Home"a, caza dönüşmüş "Wives and Lovers"dan oda müziği versiyonlu "Promises, Promises"a, rahat dinlenen bir çalışma. "Great Jewish Music" serisinin ikinci albümü ise Serge Gainsbourg şarkılarına ayrılmış.

mas Anderson). Bayağı iyi işler yapıyor o. Bir de Quentin (Tarantino). Quentin çok konuşur, ama kendisini de, yaptıklarını da çok severim.

Burhan ustanın çaldıkça çoğalan darbukası

Sizlere Burhan Öçal'ın kim olduğunu anlatmak, taa Avrupa'lardan yazan bendenize düşmez tabii. Ama bakın burada nasıl biliniyor Öçal (okuduğum bir-iki yazının özetiyle):

"Sıradışı, şaşırtıcı perküsyon virtuozu bu Türk sanatçı, aynı zamanda şarkıcı, saz ustası ve tanburi. Karadeniz doğumlu Öçal (Karadeniz, yazıda 'Türkiye'nin kuzey bölgesi' diye belirtilmiş), aynı zamanda Balkanlar ve derin Türkiye arasındaki toplumların bir nevi müzikal bağlantısı. Babası sayesinde genç yaşta perküsyonla tanışırken, annesiyle de geleneksel ve dinsel şarkıları öğrenmiş. Çok yönlü bir kariyeri olan sanatçı, gerek tek başına klasik Osmanlı müziği, gerek udi Hüseyin Bitmez'le ikili, gerekse İstanbul Oryantal Topluluğu'yla grup halinde çalıyor. Perküsyona hakimiyeti, ona istediğini yaptırdığı izlenimini veriyor. Enstrüman, o çaldıkça elinde çoğalıyor sanki.

Oryantal, Yunan, Osmanlı, Yahudi veya çingene müziğini kapsayan repertuarıyla Öçal, Joe Zawinul, Maria Joao Pires, Elliott Fisk gibi birçok ünlü isimle de çalışıyor.

Burhan Öçal'ın ana meşguliyeti ise, klasik Türk müziğini Batı müziğiyle, ya da geleneksel Türk müziğini cazla birleştirerek tanıdığı kültürler arasında köprüler kurmak."

Küçük bir Avrupa turnesine çıkmış olmalıydı ki, Belçika'dan iki kez geçti Burhan Öçal. Bir konserini Audi Caz Festivali çerçevesinde Vottem'de, diğerini ise keman virtuozu Yehudi Menuhin'in, her yıl dünyanın dört bir yanından davet ettiği sanatçılarla hazırladığı gecede verdi. İşte o gece, karanlıkta bir yerde diğer sanatçıları seyrederken yakaladım kendisini. Konuşmaya, daha doğrusu ana dilini konuşmaya hasret kalmış biri olarak başladı anlatmaya. Uzun yıllar boyunca

Burhan Öçal

oradan oraya, konserden konsere dolaşmaktan yorulmuş, sonunda da İstanbul'a yerleşmiş. İyi de olmuş, çünkü bu arada bir de evlenmiş Burhan usta (Allah mesut etsin). İstanbul da en çok oturmak istediği yermiş: "Düşünsene, bir metropol orası. Paris, New York, Londra, Tokyo gibi. Ne varsa orada."

Yıllardır Türkiye'de oturmayan ben, o gece Burhan Öçal müziğini ilk kez dinleyebildim. Ve dehşete düştüm. Daha önce ülkemin müzikal derinliğinin bu denli görkemli ve başarılı biçimde temsil edildiğini görme şansına sahip olamamıştım açıkçası. Aynı gecede dinlediğimiz ve çok sevdiğim Hint müziği ile bazı karizmatik vokaller bile, üç kişinin çıkıp çaldığı bu sıcacık caz-geleneksel karışımı karşısında eriyip gitti.

On gün önce Endülüslü Nono Garcia ve Cezayirli Abdelli ile çalan Burhan ustaya, bu akşam eşlik eden kontrbasçı ve kemancı ise, Alman bir üçlünün elemanlarıydı. Üç kişi, parçalarını Avrupalılar arasında nadir görülen sürekli bir gülümsemeyle çaldılar. Galiba bunun da dinleyiciler üzerinde etkisi oldu, çünkü aralarındaki keyif alışverişini seyretmek bir başka zevkliydi. İşe sazla başlayan Öçal, daha ilk dakikalarda kemancıya kafa tutmaya başladı. Aslında kimin kime kafa tuttuğu konser sonrası da tam olarak anlaşılamadı. Biri diğerini gösterip durdu, "o başlattı", "hayır, o başlattı" diye... Kim başlattıysa eline sağlık, ben de dahil olmak üzere, tüm izleyiciler sonuna kadar soluğumuzu tuttuk. Ne yazık ki grup başına yirmi dakikadan fazla zaman düşmeyen bu konserde, Öçal'ın ne sazına-sesine, ne de müziğinin keyfine doyabildik. Siz siz olun, şansınız varken gidip Öçal'ı bir seyredin...

Gülüş Gülcügil

KİNG KONG
tarifi zor bir radyo programı

HAZIRLAYIP SUNANLAR:
gökhan akçura
deniz pınar

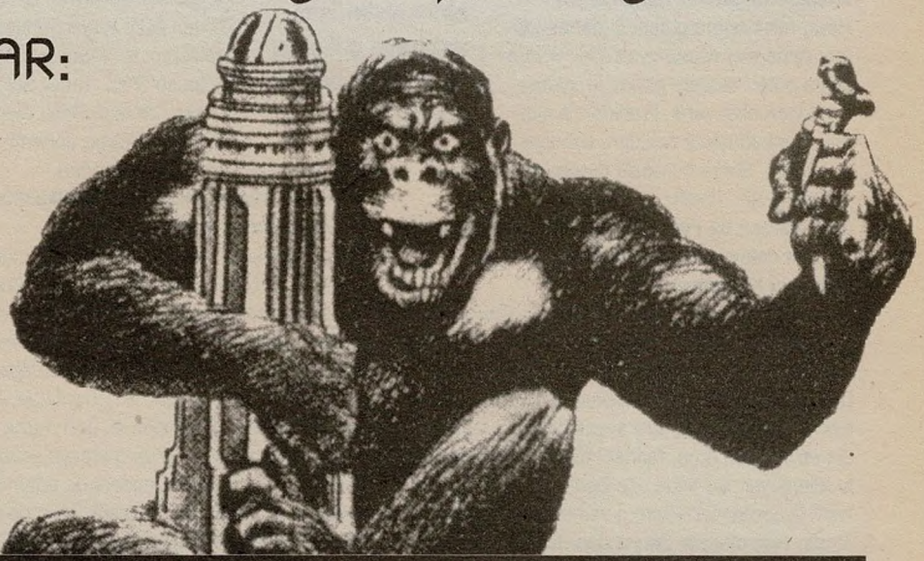

"Açık Radyo."
94.9

her perşembe tam geceyarısı... saat 24.00 ve 01.00 arası...

Nedim Hazar

1980'lerin Almanya'sında sağlam bir etnik-rock yapıyordu Yarınistan. Grubun kurucusu, bestecisi ve vokalisti Nedim Hazar, Yarınistan'ın tek Türkiye kökenli elemanıydı. Müzik Şenliği'nde bir söyleşi yapmak için İstanbul'a uğradı geçenlerde: Söyleşi başlığı "Dünya Müziği, Almanya ve Almanya'da Yeşeren Türk Müziği"ydi. Fırsat bildik, hem bu mevzulardan, hem Yarınistan'dan bahis açtık...

Onlar için "yamyam" gibiydik

Almanya'ya ne zaman gittiniz?

Ben Almanya'da büyümedim. Yirmi yaşında Almanya'ya gittim, onun için birinci-ikinci kuşaktan sayılmam. Ama Türkçem yavaş yavaş kaymaya başlıyor, uzun süredir dışarıda olmaktan dolayı. Kısmen Avustralya'da büyüdüm, liseyi de İstanbul'da bitirdim. Böyle karışık bir şey...

Müziğe orada mı başladınız?

Küçükken annem bana çok destek olmuştu, çok küçük yaşımda akordeon almıştı, sonra gitar verdi. Burada bir takım çalışmalara girmiştim. 70'lerin sonu bayağı hareketli bir dönemdi. Avustralya'dan elimde gitarla geldiğimde hiç kimsenin hoşuna gitmedi. Ben de saz çalmaya başladım.

Hiç rock dinleyen bir çevreye rastlamadınız mı?

Vardı onlar, ama ben Kadıköy Maarif Koleji'nde okumuştum ve orada pek hoş karşılanmıyordu böyle şeyler. Ruhi Su filan dinlerdik. Benim için çok da önemli değildi, sıkılmıyordum, "burası da böyle bir yer" diyordum. Ama bu arada Türkiye'nin etnik müziklerini öğrenme şansım oldu.

İşin siyasi yanından ziyade kültürel yanından etkilendiniz yani...

Slogancı hikayeler vardı ama, takılmadım. Burada toparladığım şeyin ayrıştırmasını Almanya'da yapabildim. Bir sürü malzeme edindim. Almanya'da ilk önce tiyatroya atıldım. Tiyatro eğitimi almıştım zaten. 83'ta Ruhr'da tiyatroya başladım.

Almanca biliyor muydunuz?

Hayır. Ama kadrolu olduğum için öğrenmek zorundaydım. Herkes provaya gelmeden yarım saat önce orada olurdum. Hocalarımdan biri zorla Almanca öğretiyordu.

Ailenizle mi gittiniz Almanya'ya?

Hayır, tek başıma gittim. O da tesadüfen: Annemler Avustralya'daydı. 80 başında onları ziyarete gittim. Frankfurt üzerinden bilet vardı. Frankfurt'a gittiğimde arkadaşlara takıldım, birbuçuk ay kaldım. Sonra buradaki durumlar devreye girdi, bekleyelim dedik...

Cem Karaca da aynı esnada "buradaki durumlar"dan dolayı Almanya'ya gittiğinde tiyatro yapmaya başlamıştı...

Tabii, ama biz aynı tiyatroda değildik. Çok yakından tanıştık sonra, beraber konserler de verdik. Kurulduğunda, Yarınistan'ı çok olumlu bulmuştu. Denilebilir ki, Türklerin sanatsal anlamda kendilerini belli edişleri tiyatro sayesinde oldu. Çok iddia etmiyorum ama, tarihsel olarak bakarsan öyle görünüyor. Şu anda bile Berlin'de, Köln'de yerleşik tiyatrolar var. Bizim o zamanlar çalıştığımız Alman tiyatrolarıydı. Bir yandan da Yarınistan'ı kurmuştuk, saksofoncu arkadaşım Geo Schaller'le. Grup birden ilerleyiverdi, 86'da tiyatroyu bırakmak zorunda kaldım. İlk plak çıktı, Alman plak eleştirmenleri ödülünü kazandık. "Villeicht" (Belki) plağın adı. Senede 80 küsur konser veriyorduk. Şansımız, Almanlara seslenebilmek oldu. Türkçe olarak sadece Gurbet Kervan konserleri vardı, senede bir yapılıyordu, Türkiye'den sanatçılar geliyordu. Bir de sol grupların yaptığı konserler vardı. Direkt olarak Almanlara seslenen kimse yoktu. İkinci plaktan iki parça listelere girdi. "Lorke" sonra diskolara girdi, remikslerini yaptık. O zamanın disko şarkısı ihtiyacını karşılamıştı. Zülfü Livaneli'nin kızına söylettiği "Lorke" notası notasına bizimdir, aranjmanı bize aittir. Neyse...

World music'in Almanya'daki ilk temsilcisiyiz aslında. Arkadaşlarımın hemen hepsi Köln civarında çalışan profesyonel müzisyenlerdi. Birbirimizi sevdik her şeyden evvel, beraber bir şey yapmak istedik. Baktık ki aramızda "egzotik" bir adam var, kullanalım dedik. Almanların müzikle birleşebilmesini aramaya çalıştık, bir sentezi bulma arayışı vardı.

Grup kurulduğunda kafanızda nasıl bir müzik vardı, neler dinliyordunuz?

İlk plak çok karışıktı. Prodüktör cazcı bir adamdı, cazcı arkadaşlarını doldurdu. Biz daha pop-rock hattındaydık, arıyorduk aynı zamanda. Grup kurulmadan evvel Geo saksofon, ben gitar ve akordeon çalıyorduk, herhangi bir yere çıkıp unplugged söylüyorduk. Milletin hoşuna gidiyordu. Sokak müzisyenleri tarzı bir şeydi. Çok hoşumuza gidiyordu ve o kaliteyi kaybetmek istemiyorduk. Caz hikayesi çizgiyi biraz değiştirdi. Ama yine de o plakta popüler diyebileceğimiz bir takım şarkılar vardı.

Hiç sokak müzisyenliği yaptınız mı?

Hayır. Ama o hava vardı.

Neler dinlerdiniz peki, Avustralya'da, Türkiye'de nelere alışmıştınız, Almanya'da ne değişti?

1975'de Türkiye'ye gelene kadar, Beatles, John Lennon, David Bowie gibi bildik isimleri dinliyordum. 75'den 80'e kadar Türkiye'de dinlediklerim: Ruhi Su, Bülent Ortaçgil, İpucu 5'lisi, Timur Selçuk... 80 sonrası, dinlediklerimi eleme, yeni bir şeyler üretme dönemi oldu. Dışarıdan çok fazla şey dinlemedim.

Almanya dışında, diğer Avrupa ülkelerinde de müzik yaptınız, değil mi?

Almanya dışına taştık, İngiltere'de, Hollanda'da, Fransa'da, Danimarka'da çaldık. Bizi Doğu Berlin'den istediler, orada iki turne yaptık, çok ilginçti. Onlar için "yamyam" gibiydik. Türk motifli müzik yapınca iyice tuhaf oldu. Ama en ilginç serüvenimiz şu oldu: Gorbaçov döneminde, Türk cumhuriyetleriyle ilgilenen ilk özel müzik organizasyonu Almanya'ya grup aramaya geliyordu. Almanya'yı seçmelerinin nedeni de adamın Almanca bilmesi, başka bir şey değil. Bize de takıldılar. Turne duvarın yıkılmasından birkaç gün önce bitti. Yirmi kadar konser verdik, hepsi kapalı gişeydi. İlginç maceralar yaşadık. Adamın biri bizim davulcuyu indirmeye kalktı mesela, "Türk müziği böyle yapılmaz" diye...

Neden dağıldı grup?

Maddi olarak çok iyiydik aslında, beş kişi geçimini sağlayabiliyordu. Grup içi bir takım olaylar oldu. Bir sene kadar hiçbir şey yapmadık. 1990'da Geo'yla ben bir plak çıkardık Yarınistan adıyla. Almanya'nın ilk Türk rap'iydi o, "Ali Rap" diye. Türkçe sözlerini Bülent Ortaçgil yazmıştı. Ama Almancası daha güzeldi galiba. Plak tutmadı, firma yanlış şarkıya oynamıştı. Sonra Türkiye üzerinden kaset çıkarmayı düşündük, çünkü Almanya'ya oranla çok daha ucuz Türkiye. Ama bu bir yandan da kendi kendinin yolunu kapatmak demek, Alman dükkanlarında olmadığın sürece, Alman pazarına giremiyorsun. Sonra o kaseti sırf konserlerde satmaya başladık. Biraz içim acıyor doğrusu, güzel parçalar vardı o albümde. Dış olaylar da bizi etkiliyor elbette: Mesela Körfez Savaşı sırasında Almanya'da acayip bir anti-İslam ortam vardı. İslam'ı savunacak en son insan benim. Oturalım bir şey yapalım dedik: Muhammed'den başlayarak "Çağlar Boyunca İslam" adıyla bir tiyatro oyunu yaptık. O başarının üzerinde "Yemeklerimizde Domuz Eti Yoktur" oyununu yaptık, ırkçılıkla ilgili bir oyun. Biraz da çevremiz, yaşadığımız durum, mesela ev yakmalar zorluyordu bizi.

Almanya'da yaptığınız işlerde, Türkiye'den taşıdığınız ve etkisi en çok hissedilen şeyler neler-di?

Ben burada kısa kaldım ama çok yoğun yaşadım İstanbul'u, Türkiye'yi. Bana çok ilginç geliyordu burası, mesela davul ritmleri. Bunlarla uğraşmak istedim. Almanya'da halk müziği veya etnik müzik diye bir olay yok. Hitler döneminde kötü anlamda kullanılmış ve milletin belli bir mesafesi var artık bu müziğe, unutmaya çalışıyorlar. Sonra halk müziğiyle "schlager" dedikleri, bizim buradaki hafif müzik benzeri, ama çok kitsch bir müzik yaratmışlar, buna halk müziği diyorlar. Türklerin canlı bir şeyleri var, bunu insan dışarıda daha iyi anlıyor. Unutmak kadar yanlış bir şey olamaz diye düşündüm ben de.

Demek ki, belki de Türkiye'de kalsaydınız etnik öğeler kullanmak yerine, çok daha saf bir pop ya da rock yapacaktınız...

Açık söylemek lazım, pazar hesabı vardı işin içinde. Türk olarak krautrock yapsaydık, hiçbir anlamı olmayacaktı. Ama bir takım Türk öğeler koyunca, daha farklı bir sound çıktı ortaya.

World music diye bir şey de yoktu ortada...

World music'in Almanya'daki ilk temsilcisiyiz aslında. Arkadaşlarımın hemen hepsi Köln civarında çalışan profesyonel müzisyenlerdi. Birbirimizi sevdik her şeyden evvel, beraber bir şey yapmak istedik. Baktık ki aramızda "egzotik" bir adam var, kullanalım dedik. Almanların müzikle birleşebilmesini aramaya çalıştık, bir sentezi bulma arayışı vardı.

O sentezi bulmaya çalışan başka gruplar yok muydu o dönemde?

Vardı, yok değildi, ama 80'li yılların ikinci yarısında en başarılı olan bizdik diyebilirim.

Benzer bir anlayışta Türkiye'de şarkılar yapan Cem Karaca, Fehiman Uğurdemir, Şanar Yurdatapan gibi isimler de Almanya'daydı o dönem...

Cem'in yükseliş çizgisi 80'lerin ilk yarısıydı, ama zaten asıl hedefi yeniden Türkiye'ye dönmekti. Dolayısıyla işe pek fazla girişmedi. "Die Kanaken" oyunu çok güzeldi, bayağı izleniyordu. Öncü işler vermişti ama. Şanar ve Melike çok sol takıldı, sol çevrelerden dışarı çıkamadılar. Cem biraz daha açılmaya çalışmıştı. Live performans çok önemli: Biz bu konuda çok iyiydik, bununla övünebilirim. Melike'ler, grup kurmaktansa iki-üç kişi çalmayı tercih ettiler. Biz o göçmen ekiple yeni kuşak arasında köprü gibiydik, müzikal anlamda da.

Almanya'da Türk gençlerin temel dışavurum aracı rap. Siz neden rap yaptınız daha ortada böyle bir akım yokken?

Biz sırf dalga geçmek için yapmıştık, özel bir nedeni yoktu. Gençler orada kendilerini zenci gibi görüyorlar. Çok rap grubu var şu anda. Ama, bu gruplardan hiçbiri büyük başarı gösteremeyecek gibi geliyor bana. Cartel burada çok sattı ama, Almanya'da 20.000 sattı. Bence tam tersi olmalıydı.

Sizin son dönemdeki İslamî vurgunuz, Cartel'deki Türklük vurgusuna benzemiş galiba...

O yakma olaylarını filan düşünürsen, "tamam, biz Türküz, var mı diyeceğin" gibi bir tavır takınmak gerekiyordu. Hangi kontekstin içinde olduğunu anladıktan sonra, iyi bir tavır aslında.

Bu durumda oradaki Türkler kendileri içine çok fazla kapanmış olmuyorlar mı?

Tamamıyla öyle. Almanya'da başlıca iki toplum yan yana yaşıyor. Türk genci kendi diskosuna, konserine, kahvesine gidiyor.

Yıllar sonra bir kaynaşma olmadı mı iki toplum arasında?

Entel takımda var tabii. Ama geniş kesimde kesinlikle yok. Bir de, eskiden bir takım gençlik merkezleri vardı. Duvar yıkıldıktan sonra sosyal durumlar değişti. "Harcamaları nereden kısabiliriz" diye düşündüler ve o merkezleri yavaş yavaş kapatmaya, sınırlamaya başladılar. Almanlar da, Türkler de takılırlardı oralara.

Nasıl yerlerdi onlar?

Belediye yahut kilise üstleniyordu harcamaları. İki-üç katlı bir bina düşün: Kursu, kahvesi, bilardo salonu var. Bir takım geziler düzenleniyor. Akşamları okuldan sonra sosyal faaliyetler yapılıyor... Bunlar kapanınca sokakta kaldılar, gidecek bir yerleri yok. İslamcılar "bu kadar insan beklemiyorduk" diyorlar. Gidecek bir yerleri yok, ne yapsınlar? Eski gençlik merkezlerinin rolünü artık onlar üstleniyorlar.

Orada insanlar gitgide buraya yaklaşıyorlar sanki. Burada imal edilen bağlamaların çoğu Almanya'ya gönderiliyormuş mesela...

Evet. Tam kimlik arayışı bu. Daha son kuşak çocukların hoşuna gidiyor. Cartel'in "biz Türküz" vurgusu başka alanlarda gerçekleşiyor. Çanak antenler de çok etkili: Tamamıyla Türkiye televizyonları izleniyor. Benim şu anda çalıştığım WDR, Almanya'nın BBC'si gibi bir şey. Bizde Türklere yönelik ne program varsa, kaldırıldı, çünkü Türkler kendi televezyonlarını izliyorlar. WDR de "bizi izlemiyorlarsa biz n'apalım" diyor. Ama adam bu yolla evinde ufak bir Türkiye yaratıyor, Türkiye'yi yaşıyor. Benim yaşadığım Köln'de nüfusu yarı yarıya olan bölgeler var. Türklerin %80 oranında ağırlıkta olduğu bazı yerler de var.

Bu her iki taraf açısından da gerginlik yaratıcı bir durum mu?

Şu anda değişti. 90'ların başında olan olaylar yaşanmıyor artık. Neo-naziler gibi küçük grupların o şekilde hareket etmelerini sağlayan bir zemin var, o zemin olmadan bir şey yapamazlar. Üstelik Almanya, nazi geçmişi olduğu için bu konuda çok duyarlı, sözde.

Ama gençlerin kendilerini "zenci" gibi hissetmelerini sağlayacak bir zemin var sonuçta...

Var tabii. Bir kere Almanya'nın sömürgeci geçmişi yok. İngiltere'de, Fransa'da böyle bir geçmiş var, dolayısıyla yabancı kültürlerle yüzyıllara dayanan bir alışveriş olmuş. Almanya'daysa sadece Yahudiler yaşamış, ama onlar da Alman sayılır. 50'lerin sonunda, ekonomik sebeplerle, yabancı işçiler, yani yabancı kültürler geliyor. Ne yapacaklarını bilemiyorlar tabii. Fransızlar daha rahattır mesela, ama Almanlar daha katıdır. Birdenbire başka komşularla karşı karşıyasın, ne yapacaksın? Süreç isteyen bir şey. Özellikle ekonomik bunalımlarda suçlu aranıyor, suçlu da Türkler oluyor. Almanya'nın birleşmesinden sonra da bir ekonomik bunalım başladı. Suçlu da, Doğu Almanlar değil de, Türkler oluyor. Görsel durum da çok rol oynuyor: İslami kesim çarşafla, sakalla, fesle dolaşıyor, Alman manzarasına uymayan bir şey. Alman da birden kendisini yabancı hissediyor. Ama Türk çocuk da evde Türkçe konuşuyor, dersinde başarılı olamıyor. İki dili bilmenin büyük faydaları vardır da, o iki dili iyi örgütlemen lazım. Ekonomik bakımdan şu var: Zengin Türkler de var ama, sıradan insanların aileleri daha kalabalık. Arkadaşının şusu var, busu var, onun yok. Arkadaşı tatile bilmem nereye gidiyor, o gitse gitse Kayseri'ye gidebilir. Bunların getirdiği bir takım eziklikler var. MTV'de zencileri görünce de "biz buyuz" diyorlar.

Rap o duyguyu, ezilmişlik ve öfke duygularını verebiliyor mu?

Benim zevkim değil açıkçası, ben daha çok rock dinliyorum. Ama çocuklardan gördüğüm kadarıyla, kendilerini dile getirebiliyorlar. Bir de rap'in üretilmesi daha basit, az malzemeyle yapılabilir. Bir grup kuracaksan, beş kişiysen, beş alet alman gerekir.

Müziği tamamen bıraktınız mı?

Evet. Gerçi en son geçen hafta çaldık ama, o biraz "nostaljik"ti. 94'ün sonu, 95'in başı gibi bıraktık. Arkadaşım Geo, şimdi bir pembe diziye müzik hazırlıyor. Ben radyoya, televizyona takıldım. Şu sıralar ikinci kariyerime başlıyorum: Film çekeceğim. Başlıyorum dediğim, bir senaryo sattım. Yönetmenlik kurslarına da gidiyorum.

Senaryonun konusu ne?

Bir komedi. Yol filmi. İstanbul'da başlıyor. Filmin adı "Tır - Orient On Wheels". Arkaya on-onbeş tane kaçak dolduruyorlar. Bir tane Kürt, marksist-leninist; bir Nataşa, Rus; İranlı bir aile, Bangladeşliler... Çok zıt insanlar. Doğu Avrupa üzerinden Almanya'ya geçmek istiyorlar. Bulgaristan'da şoför yaralanıyor. Kendileri devam etmek zorunda kalıyorlar...

Tunç Okan'ın "Otobüs" filmi gibi...

Evet. Onun komedisi gibi. Kültürlerin çatışması var bir de burada.

Marksist-leninist Kürtle Rus kız iyi anlaşabiliyorlar mı?

Evet, zaten aşık alıyorlar filmin sonunda... Yapımcı şirketi bulduk ama, yönetmen bulamadık. Gelecek sene başlanabilir inşallah çekimine. Bir de son derece müzikal tabii: Çingene müziği olacak film boyunca...

Yarınistan'ın müziğinden memnun musunuz?

Ben şahsen düşündüğüm, kendi önüme koyduğum hedefe ulaşamadım: Bir tane de Türk star olsun burada diyordum. Ona çok yaklaşmıştık, sonunu getiremedik. Müziği bugün dinlesen, modası geçmiş bir altyapıya rastlayabilirsin. Bugün yapsam onu yapmam, ama dönemine uygundu bence. Bir takım şeyler elde ettik, bizden sonra gelenler için kapılar açtık: O anlamda başarılı sayılabiliriz. Ama şunu kimse yapamadı: Almanya'dan bir Khaled çıkamadı...

Neden çıkamadı peki?

Türkler kendi pazarlarını kapatıyorlar. Almanya'da bir CD 30 marka satılıyor, Türk export'çuda 15 marka... Fabrika maliyeti, müzisyen parası, telif hakları parası, stüdyo paralarıyla filan, yaklaşık 10 bin marka çıkıyor bir albüm. Bunun reklamı, tanıtımı da var. Plak dükkanına satılışı, 18-21 mark arası oluyor. Ama bu arada müzisyenlerin hakları gözetilmiş oluyor mesela. Sezen Aksu'nun hit olacak parçaları vardı, kısmen radyolarda çalınırlardı. Ama Sezen Alman plak dükkanlarına giremedi. Alman endüstrisi satmak istemiyor değil, ama ucuzdan satan export'çuyu kapatması gerekir o zaman. Rafet El Roman deniyor şimdi: Yeni CD'si Türk dükkanlarında yok, varsa da 30 marka satılıyor. İşin doğru yöntemi aslında bu. CD'lerin üzerinde yer alan bir rakam var: O olmadan radyolarda şarkı çalınamaz. Almanya'da çalınan her üç dakikalık şarkı için 80-100 mark arası para veriliyor. 365 günden düşün: Feci rakamlar çıkıyor ortaya...

Cartel sonrası hip-hop grupları nasıl?

Öne çıkan hiç kimse yok. Her şehirde bir-iki tane grup var benim bildiğim. Ama arkasına takılınabilecek bir grup yok.

Bu world music'çilere nasıl bakıyorsunuz?

Şu anda uğraştığım alan bu zaten. Hoşuma gidiyor. Türkiye'de Türkiye'nin etnik müziğiyle tanıştıktan sonra, o malzemeyle neler yapılabileceğini kendim yaşadım. Başkalarının başka ülkelerde yaptıkları şeylere de bayılıyorum. Mainstream'den artık bıkıyor insanlar. Zaten mainstream de o tarafa gidiyor: Peter Maffay en çok satan Alman rock'çulardan biri ve Lokua Kanza'yla şarkı yapıyor mesela. Yeni sound'lar arıyor herkes. Her seferinde yeni şeyler buluyorum, yeni şeyler dinliyorum.

Söyleşi: **Merve Erol**

Maryam Mursal

Ya da Meryem Mürsel... 32 yıl önce memleketi Somali'de mikrofonu eline aldığında Afife Jale vaziyetindeydi. 1986'da "Ulimada" (Ulema) adlı şarkısını söylediğinde ise, 12 Eylül rejiminde Bülent Ersoy'un maruz kaldığı muameleyi yaşadı, yasaklandı. Ama sebep "genel ahlak" değil, doğrudan "siyasi"ydi, Meryem Somali diktatörü Barre'yi tel'in ediyordu. 1991'de Barre devrilince şarkı söyleme hakkına kavuştu. Ne var ki, kısa süre sonra çıkan iç savaşta can güvenliği tehlikeye girince ülkesini terketti, güç bela Cibutu'ya, oradan da Danimarka'ya ulaştı. Bir mülteci kampında 200-300 kişilik bir topluluğa şarkı söylerken talihi döndü. Dinleyiciler arasında Peter Gabriel'in ekibinden Soren Jensen vardı... Somali blues'unu, cazını Batı enstrümanlarıyla harmanladığı, Real World etiketli "The Journey" ile "dünya"ya sesini duyuran Meryem Mürsel'e Interview dergisi vasıtasıyla bağlanıyoruz.

Somali'nin "ilk" kadını

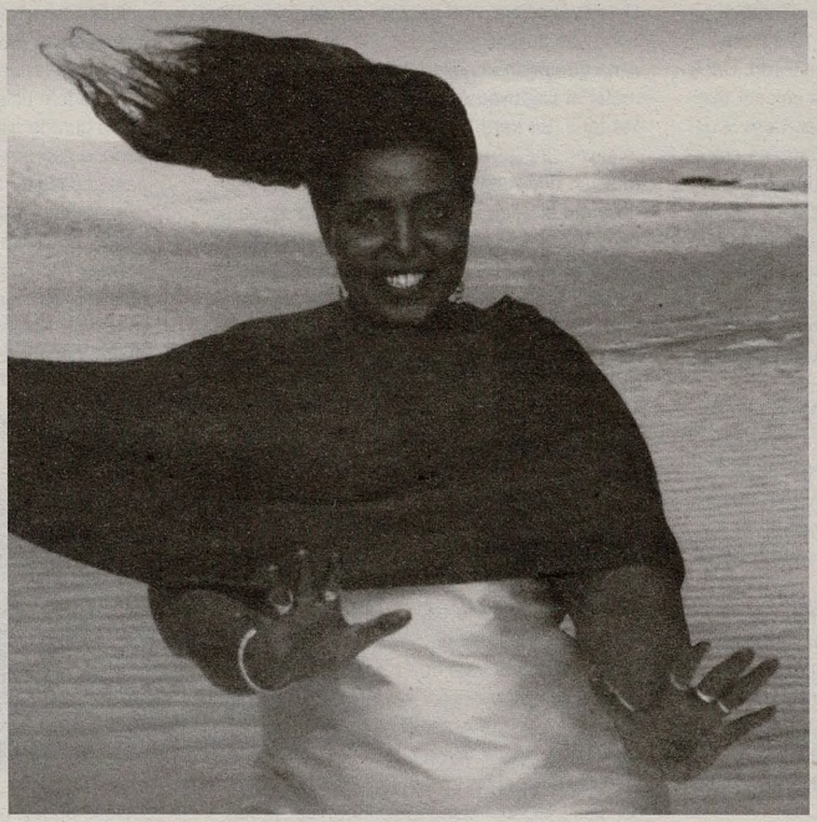

Somali'yi ne zaman ve niçin terkettiniz?
1991'de, içsavaşın 11. gününde artık Somali'yi terketmenin zamanın geldiğine kani oldum. Amcam evimizde öldürülmüştü. Pencereden baktığımda köpeklerin, kedilerin ve tavukların sokaklarda insan leşlerini eşelediklerini görüyordum. Gitmenin zamanı gelmişti.

Ülkeyi terk edişiniz nasıl oldu, çok meşakkatli bir yolculuk olduğu söyleniyor...
İlk 25 mili yürüyerek, sonrası sardalya kutusu gibi otobüslerle şehirden şehire. Daha sonra çok yüksek ücretler ödeyerek kamyonlarla ve de yine yürüyerek. Önce Kenya'ya geçtik, güç bela bir mülteci kampına yerleştik. Orada kızlarım tecavüze uğrama tehlikesiyle karşı karşıya kalınca, rüşvet verip kamptan kaçtık ve Etyopya'ya geçtik. Oradan da Cibutu'ya.

Bu azmi, bu cesareti kendinizde nasıl buldunuz?
Benim ailemin çok makus bir talihi vardır. Dolayısıyla kötü tecrübelere karşı şerbetliyim. Ama gücümü tanrıdan, Allah'tan alıyorum. Çocuklarıma bakmam gerek. Ben büyük bir anneyim, bir sürü çocuğum var.

Ailenizin makus talihi nasıl bir şeydi?
Ben küçük bir kabile ya da klandan geliyorum. Midgan adında bir kabileden. Somali'de bize çingene muamelesi yapılır. Bizden büyük ve güçlü kabileler bizi Somali'nin çingeneleri olarak görürlerdi, hiçbir değerimiz yoktu. Öteki kabileler bizden kız alıp vermez. Ama ben başka bir kabilenin mensuplarından biriyle evlendim. Bizim, yani Midgan'ların diğer kabilelerden aşağı bir kabile olduğumuza inanmıyorum. Değersiz insanlar olduğumuza da...

Somali'de yasaklanmanıza sebep olan "Ulimada" şarkısı ne hakkındaydı?
İki insan arasındaki aşk... Ve bazı sorunların çözümü için bilimin gerekliliğine dairdi. Fakat esasen sözler ikili anlam taşıyordu ve kendi halkını katleden Cumhurbaşkanı Mohammed Siad Barre'yi eleştiriyordu.

Biz sanatçılar, topluma karşı sorumluyuz. Eğer yaşadığımız toplumda kötü şeyler oluyorsa, bunu dile getirmek mecburiyetindeyiz. Halkımızın eli, ayağı, ağzı, dili olmak zorundayız.

Böyle eleştirel bir şarkı yazarak can güvenliğini niçin riske ettin?
Biz sanatçılar, topluma karşı sorumluyuz. Eğer yaşadığımız toplumda kötü şeyler oluyorsa, bunu dile getirmek mecburiyetindeyiz. Halkımızın eli, ayağı, ağzı, dili olmak zorundayız.

Ama çoğunluk sessiz kalmayı tercih ediyor...
Doğru, çoğunluk sessiz kalıyor. Ama sanatçılar özgür insanlardır. Ve sanatçılar cüretkardır.

Öyle bir şarkıyı söylemenin başına ne işler açacağını kestirebiliyor muydun?
Evet, tehlikeli bir şey olduğunu biliyordum. Ama söylediklerimin önemli bir şey olduğunu da biliyordum, ancak nelerle karşılaşacağımı bilmiyordum. Gizli polis tarafından derdest edildim, sorgulandım. Şarkı söylemem yasaklandığında, etrafa çeşitli şayialar yaydılar, bir seks filminde oynadığım söyleniyordu. Halbuki ben o sıralarda taksi ve kamyon şoförlüğü yaparak geçimimi temin ediyordum, ünlü bir şarkıcı olarak değil.

Peki, insanlar bu şayiaya inanıyorlar mıydı?
Tabii ki hayır. Biz müslüman bir halkız. Öyle şeyler bizim inancımıza aykırı. Ben iyi bir müslümanım. Evli bir kadınım. 10 tane çocuğum var. İnsanlar bana iftira atıldığını biliyorlardı. Taksime binen herkes, "bu iftiralara inanmıyoruz" diyordu. Bana çifte ücret ödüyorlar, yiyecek ve sigara ikram ediyorlar, "sen şoför değil şarkıcısın; şoförlük değil, şarkıcılık yapmalısın" diyorlardı. Yani halk beni destekliyordu.

1966'da, şarkıcılık yapmaya başladığında, Somali'de bir kadının şarkıcılık yapması çok ender rastlanan bir durumdu. Nasıl tepkiler almıştın?
O zamanlar, bir kadının şarkıcılık yapması yoksul, kötü ve ahlaksız olması demekti.

Peki bu önyargıları nasıl aştın?
Şarkı söylemeye başladığımda 16 yaşındaydım. Annem beni engellemeye çalıştı, kızını korumak istiyordu. Fakat sonunda benim irademe teslim oldu. Waaberi grubuna –dansçılar, müzisyenler, şarkıcılar, yazarlar ve bestecilerden oluşan ulusal topluluğa– katıldım. İnsanlara dinlemeye değer bir şarkıcı olduğumu gösterdim.

Kadınlara toplumsal bakışın değişmesi açısından dönüştürücü bir adım sizin attığınız....
Ben bir çok bakımından Somali'nin ilk kadınıyım. Somali cazı söyleyen ilk şarkıcı, ilk kadın star, ilk kadın taksi şoförü, ilk kadın kamyon şoförü. Ve şimdi de uluslararası plağı olan ilk Somalili kadın şarkıcı.

Çeviren: ***Yücel Göktürk***

Ritchie Blackmore

Hayret doğrusu! Roll'da ilk defa bir gitar kahramanı! Haziran başındaki Deep Purple konserinde gözlerimiz onu aramıştı, karşımıza söyleşisiyle çıktı. Rainbow macerasını bitirmiş, sevgilisi Candice Night'la Blackmore's Night grubunu kurmuş. İlk albümleri "Shadows Of The Moon", Ortaçağ havalarıyla, Rönesans nağmeleriyle dolu. Ritchie şovu bırakmış, akustik gitarını sakin sakin tımbırdatıyor. Hayırlısı. Bir daha Roll'da ne zaman bir gitar kahramanı görürüz, onu da Allah bilir...

Ben ağaçlardaki perilerle kafayı bozmuşken...

Gitar çalmaya ilk nasıl başladınız?
11 yaşımdayken bir arkadaşım okula bir gitar getirmişti. İnanılmaz bir görünüşü vardı. Şekli, telleri falan çok etkileyiciydi. Onun gibi bir gitarım olmasını istedim. "Şekli kadın vücuduna benzediği için mi yoksa?" denebilir. Belki de iyi bir cevap olabilir.

O zamanlar kimlerden etkilenmiştiniz?
Tommy Steele, 6.5 Special ve Johnnie Ray, Bill Haley gibi adamlardan.

Hiç konserlere gidiyor muydunuz, yoksa televizyon ve radyodan mı takip ediyordunuz?
Çoğunlukla televizyondan izliyordum ama 15'imdeyken Nero & The Gladiatiors'ı seyretmeye gitmiştim. Benim favori grubumdu, kahramanlarımdı. Romalılar gibi giyinmişlerdi ve "Hall Of The Mountain King" gibi klasikleri rock'n'roll tarzında çalmışlardı.

Yani sizin de sonradan yaptığınız gibi...
Aynen öyle. Nero & The Gladiatiors'dan sonra etkilendiklerim Django Reinhardt gibi kişiler diyebilirim. Reinhardt'tan, çalışından çok ismini beğendiğim için etkilenmiştim. İki parmakla çaldığı üzerine anlatılan tüm o hikayeler gerçekten doğrudur. Tüm varlığı buydu.

Hep hızlı çalmaya mı heves ettiniz?
Çok fazla pratik yapardım, o yüzden hız hiç sorun değildi. Bir şey çalacaksam ancak hızlı çalabiliyordum. Ta ki 20 yaşıma geldiğimde yavaş çalmayı denemeye başladım, çok zorlandım. Asabi bir reaksiyon gibi bir şeydi. Bir şey çalarken bir notada durduğumda –hadi birkaç ölçü diyelim– "Tanrım, ben bunu yapamam çünkü çok sinirliyim" diyordum. Velhasıl kelam, tekrar hızlı çalmaya başladım.

Gençken Weston-Supermare'e taşındınız. Londra'daki müzik çevresine yakın olmanın önemli olduğunu düşündünüz mü?
Hayır, kesinlikle hayır. Bunun bana hiç yararı olmadı. Açıkçası taşradayken daha fazla pratik yapılacağına inanıyorum. Bir şehre yakın olduğunuz zaman tüm yapacağınız, pratik yapacak yerde, insanlarla içki içmektir. Londra'ya ilk defa gittiğimde 17 yaşındaydım ve gayet iyi gitar çaldığımı düşünüyordum. Yani küçük bir kulüpte o gitaristi görene kadar iyiydim. İnanılmazdı. "Aman Tanrım, işte bu. Burada herhalde tüm gitaristler bu kadar iyi olmalı" diye düşünmüştüm. O gitarist Albert Lee'ydi ve siyah bir Les Paul kullanıyordu. Londra'da herkesin öyle olduğunu düşünüyordum, ama Allahtan hiç kimse onun kadar değildi.

Çalmaya klasik gitar dersleriyle başlamıştınız. Klasik müzie sevginiz oradan mı başladı?
İşin aslı, ben klasik müzikten hoşlanmam. Sevdiğim, disiplini ve ciddiyeti. Sanırım insanlar, bir şeyler çalabildiklerini düşünmeye başladıklarında dürüst bir şekilde müzik yapabilmek istiyorlar. Bu olay pop ya da rock müzikte çok fazla yok. Sahneye çıkar, ampliyi açarsın ve gürültü yapıp seyirciye el sallarsın ve herkes çok iyi olduğunu zanneder. Seyrederler ama ne yaptığına bakmazlar. Açıkçası, klasik müzik gitaristi olamazdım, çünkü yeterince erken başlamadım. Beni sıkıyordu da, ama o ayrı bir hikaye.

Ders alırken de aklınız hâlâ rock-'n'roll'da mıydı?
Evet. Sadece Tommy Steele gibi hoplayıp zıplamak istiyordum. Şöyle düşünüyordum: "Niye bu porteleri falan öğreniyorum? Nedir bunun yararı? Tommy Steele sadece sahneye çıkıyor ve kendi de yaptığı işten zevk alıyor. Ben de bunu yapmak istiyorum."

Gitar çalmanıza aileniz ne diyordu?
Babamın söylediği bir söz hiç aklımdan çıkmaz: "Eğer iyi çalmazsan, onu kafanda kırarım!" Dükkandan çıkarken güleryüzlü bir yolla söylemişti bunu, çünkü ona dokuz pound'a patlamıştı. Benim hevesimi aldıktan sonra bırakacağımı ve çalışmayacağımı düşündüğünden, bayağı çok paraydı bu. Beni kursa yazdırıp "bunu adamakıllı öğreneceksin" diyen de odur.

Tanrı vergisi bir yeteneğiniz olduğunu düşünüyor muydunuz?
Hayır, başlangıcta onunla bayağı savaştım, hiç kolay olmadı. Yaşım ilerledikçe müzikle düşünmeye başladım, ama başlangıçta sadece bir hisli. Pratik yaparken tellere gelişigüzel vuruyordum ama ne çaldığımı bilmiyordum.

İlk sahneye çıkışınızı hatırlıyor musunuz?
Bir okul müsameresiydi. Oldukça komikti. Duane Eddy'nin "Rebel Rouser"ını çaldık. Seyirciler elleriyle tempo tutmaya başladılar ve bir anda gürültü içinde boğulduk. Ne çaldığımızı bile duyamıyorduk. Başlangıçta müthişti ama sonradan nerde olduğumuzu unuttuk. Ve ardından öğretmen sahneye çıktı ve "Tamam, bu kadar yeter!" dedi.
O okulda prova yaparken amfiyi çalıştıramamıştım –ki iki vatlık bir radyoydu. Fişini taktım, çıkardım, çalışması için telle sardım ve sonunda yanlışlıkla gitarın jakını direkt ana girişe taktım. Tüm okulun sigortaları patladı ve elektrikler kesildi.

İlk elektrikli gitarınıza alışmanız zor oldu mu?
Hayır, çünkü ilk elektrikli gitarım bir Hofner Club 50'ydi ve şahane bir aletti. Habire bozulup duran Framus'umdan çok daha rahattı. Watkins Dominator adlı bir ampli almıştım. Her konserde bozulurdu, ben de tamir ettirmek için Charing Kavşağı'ndaki Selmans'a doğru trenle yola koyulurdum. Bu beş defa böyle tekrar etti ve sonunda dediler ki: "Bir dahaki gelişinde, beraberinde gitarını da getir. Böylece bu ampliye ne yaptığını biz de görmüş oluruz." Bunun üzerine ampliyle birlikte gitarımı da alıp dükkanın yolunu tuttum. Taktım fişi ve başladım çalmaya. Ampli orda, dükkanın ortasında havaya uçtu. Gözlerine inanamadılar. Ben alışkındım tabii ama tıpkı Monty Phyton skeci gibiydi. *(gülüyor)*

1962'de Screaming Lord Sutch & The Savages'le çalmaya başladınız. Bu kariyerinizde önemli bir adım mıydı?
Evet. Çok iyi para teklif eden bu adamla prova yapmaya gittim. İsmini hiç duymamıştım. Gittim ve elemeyi geçtim, ama sonra vazgeçtim. Sürekli turneye çıkıyorlardı ve ben henüz 15-16 yaşımdaydım, evden ayrılmak istemiyordum. Yaklaşık altı ay sonra tekrar yanlarına gittim ve deneyeceğimi söyledim. Sutch'la yalnızca bir prova yaptık ama sahne programının ne olacağını falan hiç bilmiyordum. Neyse, sahneye çıkıp "Jack the Ripper"ı çalmaya başladık ve o da ne? Sutch, sahneye bir tabutun içinde girdi. O an düşündüm: "Bu herif kaçığın teki ve onun grubunda çalmayacağım." Hiç eğlenememiştim.

Sutch'ın dediğine göre çok utangaçmışsınız...
Doğru. Habire gitarımın sapından tu-

Her şey "Black Sheep Of The Family" adlı şarkıyla başladı. Kendileri yazamadıkları için şarkıyı geri çevireceklerini aklıma getirmezdim, ama sonuç böyle oldu. Bunlar Purple'dan çok şey götürdü. Paicey ve Lord başka birinin şarkısını çalmamakta çok inatçıydılar. Roger Glover eğer değecek bir şeyse mutlaka bir kulak verirdi. Böylece ben de gidip başka biriyle çalarım dedim ve o aralar etrafta Ronnie James Dio vardı.

tup çeker ve "haydi, haydi canlan" derdi.

Siz de sürekli amplilerin arkasına gizlenirmişsiniz...

Ah evet, amplilerin arkasına ve köşelere... Sürekli beni tutar ve dışarı çekerdi. Şovmenlik konusunda çok şey öğrendim ondan. Sahneye çıkıp embesil gibi davrandığında insanların müthiş olduğunu düşüneceklerini öğretmişti. Çok enteresan, tamamıyla psikolojik bir şey. Sahneye çıkar ve sıkılgan gibi gözükürsen, insanlar seni seyreder. Eğer çıkıp, kendini bir aptal gibi öne atarsan, şov tam bir maskeli balo gibi olur. Fakat kendini aşırı ciddiye almaya başlar ve kabuğuna girersen, insanlar görür. Oraya çıkıp sağa sola koşmayı öğretti bana. Sonunda bir de baktım ki, Tarzan kılığında etraftan dönüp duruyordum ve insanlar da bundan hoşlanıyordu. İnanamadım.

Outlaws'a katılmanız ve John Meek'le çalışmanız nasıl oldu?

Onunla tanışmaya gittim ve çalışımı beğendi. Prodüktörlük yapıyordu ve beni stüdyo çalışmalarında kullandı. Sonra onun stüdyo işlerini yapan Outlaws'a katıldım. Radyo dinlerdim ve düşünürdüm: "Ben bu şarkıyı bir yerden biliyorum." Çaldığım bir sürü şarkıyı radyodan dinledim.

Stüdyo ortamına adapte olmanız zor oldu mu?

Evet, çok zordu. Bana "şu melodiyi çalacaksın" diyene kadar oldukça rahattım. Nota okuyamadığım halde önüme akor kağıtları attılar. Hayatımı kurtaran melodileri hatırlayamıyorum şimdi ne yazık ki!

1965'te Jerry Lee Lewis'le turneye çıktınız. Nasıldı?

İlginç bir herifti. Bir hafta prova yaparız diye umuyorduk, ardından beş, derken üç gün olur diye zannederken, "bu herifle ne zaman prova yapacağız, ne yapacağımızı bilmiyoruz" demeye başladık. Turne günü geldi çattı ama onunla bir nota bile çalmamıştık. Sonunda turnenin ilk günü öğleden sonra sallana sallana geldi. Bereket versin ki, beni beğendi.

Onunla Almanya'yı turlamıştınız. Almanya sevginiz böyle mi başladı?

Evet. Oraya çabucak ısınıvermiştim. Daha çok çalışıyor ve hayattan İngilizlerden daha çok zevk alıyorlarmış gibi görünüyorlardı. Almanya'da kimsenin ne dediğini anlamıyordum, onlar da beni anlamıyordu. O zaman yapılacak en mükemmel iş de müzik yapmak oluyordu.

Ve 1965'te tekrar Sutch'ın grubuna döndünüz.

Faturalar bir dağ halini almaya başlayınca Sutch'ın yolu gözüktü tekrar. Grupta "artık buna daha fazla dayanamayacağım" diyen herkes aynı noktaya dönüyordu. Ayrılıyorlardı ama gene döneceklerini biliyorlardı. Esir kampından sıvışmak gibi bir şeydi, bir ay sonra geri dönerlerdi.

Sonra da Sutch'ın grubundaki elemanlarla Three Musketeers adlı grubunu kurdunuz...

Ben, Jimmy Evans ve Silas Wegg tekrar birbirimizin izini bulduk. Zevk alarak çaldığım ilk gruptu aslında. Sahne kostümlerimiz silahşörlerinki gibiydi ve sahneye eskrim yaparak çıkardık. İlk üç kişilik grup bizdik ve bu 1964'de oluyordu. O zamana kadar kimse üç kişiden oluşan bir grup duymamıştı. Çaldığımız şarkıların hepsi cidden hızlıydı ve 1965 Almanya'sında asıl olay, dansedilebilecek müzikler çalmaktı. Valla, bize hiç dansetmediler, o yüzden çok iş alamadık.

1968'de Deep Purple serüveniniz başlıyor. Oyılar biliniyor ama şunu soralım: Deep Purple'dan ilk ayrılışınızın sebebi neydi? Ne yapmak istediğinize dair kafanızda açık bir fikir var mıydı?

Hayır. Her şey "Black Sheep Of The Family" adlı şarkıyla başladı. Şarkıyı Purple'a götürdüm ve kendileri yazamadıkları için geri çevirdiler. Kendileri yazamadıkları için şarkıyı geri çevireceklerini aklıma getirmezdim, ama sonuç böyle oldu. Bunlar Purple'dan çok şey götürdü. Paicey ve Lord başka birinin şarkısını çalmamakta çok inatçıydılar. Roger Glover eğer değecek bir şeyse mutlaka bir kulak verirdi. Böylece ben de gidip başka biriyle çalarım dedim ve o aralar etrafta Ronnie James Dio vardı.

İlk Rainbow albümünde Ortaçağ müziğine olan ilginize dair ilk belirtiler göze çarpıyor. Dio da bunda pay sahibi, değil mi?

Haklısınız. Ben ağaçlardaki perilerle kafayı bozmuşken, o daha çok şeytani şeylerle ilgileniyordu. Buna ramen o zaman bundan haberim yoktu. Neyse, iyi iş çıkardık sonuçta. Fransa'da kaydettiğimiz üçüncü uzunçalarımızda yavaşlamaya başladık. Stüdyoda olduğumu ve Ronnie'nin yanında Cozy'le geldiğini anımsıyorum. Amplinin önünde diz çökmüş sound'u yakalamaya çalışıyordum ki, beni arkamdan dürttü ve "Bu kadarına katlanamayız. Circus'un kapağına resmini basmışlar. Biz kenar kıyıntısı olmayacağız" dedi. Tamam da, bu benim suçum değildi ki! O an onu bütünüyle bambaşka bir ışık içinde gördüm. İşte buraya kadardı, bu işin bittiğini anladım ve tek kelime edemedim. Onu hiç bu kadar sinirli görmemiştim. Küçük sert adam...

Sonra Jack Green katıldı. Green "Down to Earth"ün kayıtlarında bas çalmıştı değil mi?

Evet, bas çalmıştı. Roger Glover prodüktör olarak katıldı ama sonra bas çalarak devam etti. Sonra vokallere Graham Bonnet'yi aldık. Marbles'da söylüyordu ve gerçekten çok iyiydi.

Müzikal anlamda her şey mükemmeldi ama vokal bölümleri kötü bir şaka gibiydi. Tam bir pandomimdi. Ian, seyircinin önünde işin içine ediyordu. Sadece yanlış söyleyip sözleri unutmakla kalmıyor, bir de bundan zevk alıyordu. Ve hep "ben hiç yanlış yapmam" havasındaydı. Ki bu da seyirciye haksızlık gibi geliyordu bana.

Roger, prodüktörüyle konuştu ve olumlu cevap aldı ama bir bityeniği olduğunu hissetmişti. Graham bize katılmak için uçakla geldi ve söylemeye başladı. Hakikaten çok iyiydi. "Mistreated"ı çok güzel söylemişti. Sonra kayıtlara başladık ve Graham: "Söyleyemem. Söyleyebilmem için stüdyoda olmam gerek" dedi. Ben de "Fransa'nın ortasında muhteşem bir şatodayız. Ambiyans inanılmaz. Bundan iyi yer mi bulunur!" diye cevapladım. Ama hayır, Fransa'daki şatoda söyleyemedi. Söyleyebilmesi için öncelikle küçük, pis bir stüdyoda olması gerekiyordu.

Graham Bonnet nasıl biriydi?

Graham çok tuhaf bir herifti. Bir keresinde Danimarka'daydık ve ona nasıl olduğunu sorduk. O da dedi ki: "Biraz garip hissediyorum, neden bilmiyorum, ama gerçekten biraz tuhaf hissediyorum." Colin Hart "yemek yedin mi?" diye sordu ve o da cevapladı: "Hah, işte bu. Açım!"

Bir defasında dedik ki: "Graham, saçların çok kısa, bizi izleyen insanların hepsi uzun saçlı. Kabare şarkıcılarına benziyorsun. Lütfen saçlarını

folklor/edebiyat

halkbilim • etnoloji • antropoloji • edebiyat

Yayın hayatı boyunca tüm baskıları tükenen, bazı sayıları ikinci baskı yapan dergimiz, Ocak 1999'da ilk sayıda Etnomüzikoloji dosyasını sunuyor.

İsteme adresi: Hatay Sokak, 9/19 Kızılay/Ankara

Tel: 0312 - 425 39 20 **Fax:** 0312 - 417 57 23

İstanbul'da bulunan yerler: Pan Yayıncılık, Mephisto, Simurg, Akyüz, Genç Mephisto.

uzatır mısın?" Neyse bir zaman geçti, Newcastle Şehir Salonu'nda konsere çıkacaktık. Graham'ın saçları da hemen hemen ensesine geliyordu. Makul bir uzunluğa ermeye başlamıştı. Aksi takdirde kısa saçlı yeni solistimizle sahnede çarmıha gerilebilirdik, çünkü seyirci bundan nefret ediyordu. Gözümüz üzerindeydi ve kapısına bir bekçi diktik. Ne yaptı etti, pencereden atlayarak kaçtı ve saçlarını kestirdi. Konser vakti geldi ve sahneye çıktık. Tam arkasında asker traşlı kafasına bakıyordum. O kadar yaklaştım ki, neredeyse gitarımı çıkarıp kafasının üstüne indirecektim.

Sesini sever miydiniz?

Yok, aslında pek sevmezdim.

Bazen sesini sanki çok zorluyormuş gibi geliyordu.

Evet, öyleydi. Joe Lynn Turner'ı aldığımızda ayrılmayı reddetti. Bunun üzerine ben de "Tamam, öyleyse sahnede iki vokalistimiz olacak" dedim. "İyi. O zaman ayrılırım" dedi. Joe'yla birlikte söylemek zorunda olduğunu söyleyinceye kadar ayrılmadı. Joe, çok iyi herifti. Çok severdim onu ama çok efemineydi. Avrupa'da sahneye çıktık ve neredeyse linç ediliyordu. Sahnenin arkasında yakasından tutup çektim ve dedim ki: "Bırak şu ibne ayaklarını. Sen Judy Garland değilsin."

Hayranlarınızın ona pek ısınamadığının farkındaydınız değil mi?

Anımsıyorum da, Leeds'te çalacaktık ve mekan tıka basa doluydu. Herkes "Ritchie, yeah" diye bağırıyordu ve Joe'ya baktım, "Bu da ne?" diye afallayıp kalmıştı. Dedim ki, "şu yaptıklarından vazgeç, yoksa bizi öldürecekler". Ama Fransa'da ona dersini verdik. Açıkhavada çalışıyorduk, berbat bir yerdi: İzleyiciler yağmurun altında oturuyordu. Havanın kötülüğünü hiç sallamadım çünkü Fransa'dan nefret ederim, orda olmayı ya da çalmayı hiç istemem.

Neyse, Joe "No Release"de seyircinin de katıldığı o şeyi yaparken, biz de kenara çekilmiş bekliyorduk. Sonra tekrar girdik. Seyirci çok perişan bir haldeydi ve hiç tepki vermiyordu. Onun üzerine davulcuya ve basçıya "Haydi, gidiyoruz" dedim. Böylece sahneden çıktık, ama Joe bu arada bir başına olduğunun farkında değildi. Sahnenin önüne indik. Joe, spotlar üzerine çevrilmiş olduğundan bizi göremiyordu ve başladık ona sebze fırlatmaya. O da başladı seyirciye bağırmaya: "Piçler, sizi Fransız piçleri" ve domatesleri toplayıp tekrar seyirciye fırlatmaya başladı. "Artık bu kadarı da fazla" hezeyanları içinde seyirci de geri fırlatmaya başladı. Sonunda Joe bizim yaptığımızın farkına vardı ama artık çok geçti, seyirci galeyana gelmişti.

Tüm Purple serüveni boyunca zihnimi karıştıran ve aklımda bir bilmece haline gelen şeylerden biri, battığını hissettiğim bir gemiden inmek, kaçıp kurtulmak ve iyi müzik yapmak gerçeği olmuştur. Daha iyi müzik yapmak istediğim için hep çıbanbaşı olarak görüldüm.

Rainbow'la çıktığınız Japonya turnesinin sonunda grup üyeleri Purple'a katılacağınızı biliyor muydu?

Ya, her şey çok çabuk oldu. Gillan insanları toplayıp Purple olayını yeniden diriltmeye çalışıyordu. Ama parası çok gülünç olmasına rağmen kabul ettim. Yapmamam lazımdı. Purple'a bir albüm için katılıp Rainbow'a geri dönecektim ama tembellik ettim.

Her şey yolunda giderken bırakıp başka bir şeye başlıyordunuz. Neden?

Haklısın. Sana sebebini söyleyim. Sebebi paraydı. Sadece para. Menajerim arayıp "Bu işte çok para var" derdi. Bende "Ne kadar?" diye sorardım ve "Yapacağım" derdim. Yapmamam gerekirdi ama yaptım. Çok komikti. "Perfect Strangers"ın melodisini iki yıl önceden Rainbow'dayken bulmuştum ama Purple'a nasip oldu.

Purple'la yeniden çalmaktan memnun muydunuz?

Müzikal anlamda her şey mükemmeldi ama vokal bölümleri kötü bir şaka gibiydi. Tam bir pandomimdi. Ian, seyircinin önünde işin içine ediyordu. Sadece yanlış söyleyip sözleri unutmakla kalmıyor, bir de bundan zevk alıyordu. Ve hep "ben hiç yanlış yapmam" havasındaydı. Ki bu da bana seyirciye haksızlık gibi geliyordu.

İlk başladığımızda Ian'a her gece "Child In Time"ı söyleyip söyleyemeyeceğini sordum ve o da: "Ritch, tamamıyla yepyeni bir söyleme yolu öğrendim. Artık sesimi asla kaybetmeyeceğim" dedi. Turne esnasında yanıma gelip "Bu gece 'Child' yok. Bu benim sesim" demeye başladı ve bu iş rutine bindi. Bana göre asıl numaramız "Child In Time"dır. İnanılmaz bir şarkıdır ve Ian iyi günündeyse mükemmel söyler. Kimse Ian gibi o şarkıyı söyleyemez. Neyse düşündüm ki, "bu doğru değil, her gece böyle kaçıyor". Bunun üzerine tabii ki bir gece 'Child'ı çalmıyoruz demesinin ardından parçayı çalmaya başladım ve kuyruğundan yakaladım onu. "Artık yeter!" diyen bu sefer ben oldum. Diğerleri sükûnet ve ihtiyat istiyordu, çünkü kendi adlarına bir şey yapamıyorlardı. Her yedi-sekiz senede bir araya gelip turne yapmak ve tüm o eski şarkıları çalmak benim açımdan daha hoş olabilir. Müthiş! Sonra her şeyi bırakıp herkes tekrar kendi yoluna gider ve yedi yıl sonra tekrar görüşürüz. Ama işi çok ciddiye alıyorlardı ve sanırım müzikal anlamda, şarkı yazma açısından sunacak hiçbir şeyleri yoktu.

Özet olarak bir gün Paicey geldi ve dedi ki: "Bugün provalara gelmedin" ve ben de "aman ne büyük suç!" dedim. Biraz sıkılarak dedi ki: "John Lord provalarda iki-üç saat harcadı, çünkü sen orda durup şunu, şunu yapacağız demiyordun ve biz de hiçbir şey yapamadık." Böyle yaptığım zaman da "her zaman Ritchie ne diyorsa onu yapmak zorundayız!" diye homurdanırlardı. O zaman ben de arkama yaslanıp "tamam, öyleyse sizin fikirlerinizi duyalım" derdim, ama hiç olmazdı.

Sizce yanlış mı anlaşıldınız?

Pek sayılmaz. Bence insanlar beni gayet iyi anlıyor çünkü ben ters bir kişiyimdir ve fazla sabırlı değilimdir. İnsanların benim huysuz biri olduğumu ve hayatın mutluluktan ibaret olmadığını bilmelerini isterim. Tüm Purple serüveni boyunca zihnimi karıştıran ve aklımda bir bilmece haline gelen şeylerden biri, battığını hissettiğim bir gemiden inmek, kaçıp kurtulmak ve iyi müzik yapmak gerçeği olmuştur. Tüm yapmak istediğim buydu. Tüm bu olan bitene inanamıyorum. Bugün dahi beni rahatsız eden, menajerlerin, grubun ve grubun etrafındaki insanların bir parça hizip halini almasıydı. Daha iyi müzik yapmak istediğim için hep çıbanbaşı olarak görüldüm. Şimdi, onlar kendi müziklerini yapıyorlar. Şahane. Benim de onlardan yapmalarını istediğim buydu: Yalnızca başka bir gitarist bulmak. Ama hiç böyle olmadı. "Perfect Strangers"dan sonra onlarla gerçekten güzel iki albüm daha yaptım: "House Of Blue Light" ve "The Battle Rages On" –ki "Battle" vokalsiz daha güzel bir albüm olabilirdi.

Yıllardır Ortaçağ müziği albümü yapacağınızı söylüyordunuz. Neden bu kadar beklediniz?

Her şey Frank Sinatra' yla başladı. Bir seferinde bana şöyle dedi: "Sen kimsin?". Yıkıldım kaldım ve bunun üzerine düşündüm: "İşte bu, ortaçağa yöneleceğim". Frank'te hep en iyiye yönelmeme neden olan bir şeyler vardı. Aklımı bu işe vermeyi düşündüren bu olay 1974'de olmuştu, ama sadece merak duyuyordum, sadece dinlemek yeterli geliyordu. Rock'n'roll çalıp Rönesans müziği dinliyordum. Aslında onu çalmak, "haaayııır, çok günahtı". Ardından son beş yıl Candy evde bu tür şeyler söylemeye başladı. Yaptığımız ilk şarkılardan biri Rainbow'un ilk günlerinde Cozy ve Tony Carey'le çaldığımız "Renaissance Fayre" oldu.

Albüme başlarken otantik bir şey yapma düşüncesinde miydiniz?

Hayır, zaten tümüyle otantik bir şey de yapmadık. Benim olayım, duygusunu ve müziğini alıp bugün çalmaktan ibaret. Kesinlikle o dönemde çalındığı gibi çalmak istemiyorum.

En sevdiğiniz grubun Des Geyers Schwarzer Haufen (otantik Rönesans müziği yapan bir Alman grubu) olduğunu söylemiştiniz bir keresinde.

Onlar hâlâ 1600'lerde yaşıyorlar. O herifler muhteşem. Şayet onların şatoda verdikleri bir konsere şahit olursanız, bir daha asla gerçekliğe dönmek istemezsiniz. Ben bir parça onların tarzına yanaşmaya çalışıyorum, onlar da benimkine. Onlarla ilk tanıştığımda bir gitariste ihtiyaçları olup olmadığını sormuştum, onlar da hayır demişlerdi. Kim olduğum ve ne yaptığım konusunda hiçbir fikirleri yoktu. Şimdi "gruba katılmak ister misin?" diyorlar. Fakat onlar benim kahramanlarım ve böyle bir şey yapmak istemem.

Çeviren: **Kerem Demir**

Borusan'da bu ay

17 Aralık, 18:30, *söyleşi,* **İlhan Usmanbaş** (Çağdaş Müzik Eğitimi)
18 Aralık, 12:30, *video belgesel,* **Pavarotti**'nin Juliard Müzik Akademisi'nde verdiği master sınıfı
18 Aralık, 18:30, *konser,* **Anne Rose Rademann** - org, **Sema** - vokal (Noel Şarkıları) *yer: St. Antoine Kilisesi*
19-26 Aralık, 10:00, *atölye,* **Okay Temiz**
19 Aralık, 15:00, *atölye,* **Alper Maral** (Film müzikleri)
22 Aralık, 19:00, *caz konseri,* **Ajlan Büyükburç** (vokal), **Önder Focan** (gitar), **Çağlayan Yıldız** (bas gitar), **Volkan Öktem** (davul)
23 Aralık, 12:30 / 25 Aralık, 17:30, *laserdisc belgesel,* Orkestra Yönetme Sanatı
23 Aralık, 18:00, *atölye,* **Verda Ferah** (Bilinçaltı armonisi)
24 Aralık, 18:30, *atölye,* **Alaz Toker** (20. yy orkestra yönetmenleri: Sir John Barbirrolli)
26 Aralık, 14:00, *atölye,* **Ali Rıza Saral** (Klasik gitarda armonik analiz)
26 Aralık, 17:00, *atölye,* **Erhan Altunay - Umut Akgül** (Müzik gezginleri)

Aksanat'ta bu ay

Placido Domingo & M. Rostropovich
19 Aralık, 13:00
Jimmy Page & Robert Plant
"No Quarter"
19 Aralık, 15:30
24 Aralık, 12:30 - 18:30
Guns'N'Roses
"Use Your Illusion I"
22 Aralık, 12:30 - 18:30
26 Aralık, 15:30
The Doors
Yön: Oliver Stone
Oyn: Val Kilmer, Meg Ryan
23 Aralık, 12:30 - 18:00
Stalker
Yön: Andrey Tarkovski
Oyn: A. Kaidanovsky, A. Solonitsyn
30 Aralık, 12:30 - 18:00

SİNEMA SİNEMA SİNEMA SİNEMA SİNEMA SİNEMA SİNEMA

Bilgi Üniversitesi'nde sinema

Terminator
Yön: James Cameron
Oyn: Arnold Schwarzenegger, Linda Hamilton
17 Aralık, 18:00
19 Aralık, 14:00 - 18:00
Paris - Texas
Yön: Wim Wenders
Oyn: Harry D. Stanton, Dean Stockwell, Nastassia Kinski
17 Aralık, 20:00
20 Aralık, 16:00 - 20:00
Domicile Conwugal
Yön: François Truffaut
Oyn: Jean-Pierre Leaud, Claude Jade
18 Aralık, 18:00
Dalgaları Aşmak
Yön: Lars von Trier
Oyn: Emily Watson, Stellan Skasrsgard
18 Aralık, 20:00
Johnny Suede
Yön: Tom DiCillo
Oyn: Brad Pitt, Catherine Keener
19 Aralık, 16:00 - 20:00
Marnie
Yön: Alfred Hitchcock
Oyn: Tippi Hedren, Sean Connery
20 Aralık, 14:00 - 18:00
Germinal
Yön: Claude Berri
Oyn: Renaud, Gerard Depardieu, Miou-Miou
21 Aralık, 18:00
25 Aralık, 20:00
Caravaggio
Yön: Derek Jarman
Oyn: Noam Almaz, Dexter Fletcher
21 Aralık, 20:00
Body Hammer
Yön: Shinju Tsukamoto
22 Aralık, 18:00
Olağan Şüpheliler
Yön: Bryan Singer
Oyn: Kevin Spacey, Diane Keaton, Samuel Baldwin
22 Aralık, 20:00
27 Aralık, 14:00 - 18:00
Farinelli
Yön: Gerard Corbeau
Oyn: S. Dionisi, E. Lo Verso
23 Aralık, 18:00
Abyss
Yön: James Cameron
Oyn: Ed Harris, Mary E. Mastrantonio
23 Aralık, 20:00
27 Aralık, 16:00 - 20:00
The Birdcage
Yön: Mike Nichols
Oyn: Robin Williams, Gene Hackman
24 Aralık, 18:00
26 Aralık, 14:00 - 18:00
Twelve Monkeys
Yön: Mike Nichols
Oyn: Bruce Willis, Brad Pitt, Madeleine Stowe
24 Aralık, 20:00
26 Aralık, 16:00 - 20:00
La Strada
Yön: Federico Fellini
Oyn: Anthony Quinn, G. Masina
25 Aralık, 18:00
Delicatessen
Yön: M. Caro, Jean P. Jeunet
Oyn: D. Pinon, Marie L. Dougnac
28 Aralık, 18:00
400 Darbe
Yön: François Truffaut
Oyn: Jean-Pierre Lelaud, C. Mourier
28 Aralık, 20:00
30 Aralık, 18:00
Intellectual Properties
Yön: John Adams
29 Aralık, 18:00
Örümcek Kadının Öpücüğü
Yön: Hector Babenco
Oyn: Sonia Braga, William Hurt, Raul Julia
29 Aralık, 20:00
Farewell My Concubine
Yön: Kaige Chen
Oyn: L. Cheung, F. Zhang, L. Gong
30 Aralık, 20:00

İstanbul Bilgi Üniversitesi, İnönü Cad., no:28 Kuştepe, Şişli • Rezervasyon tel: 216 00 00

3. Geleneksel İstanbul Fantastik Film Festivali

Tarık Zafer Tunaya K. M.

18-19-20 Aralık, **Godzilla Devlere Karşı**, yön: Jun Fukuda, oyn: Hinoshi Ishikawa, Tomoko Umeda, 1972, Japonya
21-22 Aralık, **Denizden Gelen Canavar**, yön: Inoshiro Honda, oyn: Russ Tamblyn, Kumi Mizino, 1966, Japonya/ABD
25-26-27 Aralık, **Öldüren Göktaşı**, yön: Lo Wei, oyn: Jimmy Wang Yu, Jadie Chan, 1977, Hong-Kong/Çin
28-29-30 Aralık, **Kaptan Amerika**, yön: Rod Holcomb, Ivan Nagy, oyn: Reb Brown, Christopher Lee, 1979, ABD
1-2-3 Ocak, **Yıldız Gemisi Savaşçıları**, yön: Paul Verhoeven, oyn: Casper van Dien, Dina Meyer, 1997, ABD

Gösterimler 15:30 ve 19:00'dadır. Perşembe günleri gösterim yoktur. Tel: 293 12 70

[mecmua] ↓

"Yaşamın başladığı yerde biteceğine dair inancımız mı sürüklüyor bizi oraya: Bakire, anne ve cadı olana... Aynadaki görüntümüz hangisi olduğumuzu söylüyor? Bakire anne veya cadı... Sarılıp tutunmaya çalıştığımız hangisi?" **Hayalet Gemi**'nin kasım/aralık sayısı bu sözlerle açılıyor. Tahmin etmişsinizdir: Bu sayının teması, "dişi"... Erotizmden yaşlılığa, femme fatale'dan Artemis'e, anneden fahişeye kadınlık durumları... "Ağır" yazılar, denemeler, hikayeler, fotoğraflar... "Dişli" sayı...

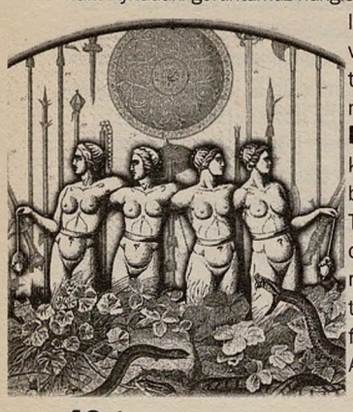

"Zafer vaad etmeyen" dergi **nisyan**, geçkasım '98 sayısını çıkardı... Dergiye "girdiğiniz" anda, karşınıza "yol" çıkıyor: "Yol" üzerine yazılar ve fotoğraflar... Ama, dergiye asıl hakim olan dosya mevzuu, "özyönetim": Sosyalizm tarihinin en kritik sorunlarından, en çok bölünmeye yol açmış, çok fazla can almış tartışmalarından biri yani... "Özyönetim üzerine bazı düşünceler" isimli yazıyla teorisi çatılan dosya, Sovyetler, Paris Komünü, Kronştadt, İspanya İç Savaşı, Fatsa, Dev-Yol, Koordinasyon örnekleri üzerine yazılarla derinleşiyor. "Anayurt Oteli" üzerine nisyan yorumu, "esrarlı hikayeler yazarı" H.P. Lovecraft dosyası ve Dünya Edebiyatı bölümünde Ahtegü Musfad, nisyan'ın edebiyat ayağı. Hükümet turuna çıkan Ecevit ve Kardak Krizi konulu "Sidik Yarışı" ve Deniz Güman'ın "Nükleer Silah, Nükleer Enerji ve İnsan" başlıklı yazıları, "egemenler" üzerine düşündürücü. Belirtmeden geçemeyiz: Müzik sayfalarının konuğu, "So Real" ve "Grace"in çevirileriyle Jeff Buckley... Fakat, asıl sürpriz ekte: "75. yıl vesilesiyle", şubat 1973'te Genelkurmay'ın bastırdığı "Komünistler İşçilerimizi Nasıl Aldatıyorlar?" isimli kitapçığın tıpkıbasımını "ciddiyetle" okuyun, arkasından 74. nisyan sayfasına dönün...

[radyo] ↓

–"Açık Radyo." 94.9

pazartesi

Ege'den Çıktık Yola
Melih Duygulu
13:30 - 14:30

Yorum
Hakan Şensoy - Cihat Aşkın
14:30 - 15:30

Vertigo
Hilmi Tezgör - Cem Sorguç
20:00 - 21:00
Alternatif müziğin her türü

Fotosentez
Roll
21:00 - 22:00

Harita Metod Defteri
Halil Turhanlı
22:00 - 23:00
Müzik tarihine alternatif bakış

Caz Saati Uygulaması
Serdar Karabatı
23:00 - 24:00
Caz

Aya Seyahat
Orhan Cem Çetin - Figen Evren
00:00 - 01:00
Meraklı metinler

salı

Gitaresk
Jak Kohen
21:00 - 22:00
Rock ve blues'da gitar

Esintiler
Seda Binbaşgil
22:00 - 23:00
Rock, soul, caz

Doğaçlama Hayatlar
Sevin Okyay
23:00 - 24:00
Caz

Özlü Sözler
Melih Katıkol
00:00 - 01:00
Şarkı sözlerine analitik bir bakış

çarşamba

Latin Lover
Ayhan Sicimoğlu
20:00 - 21:00
"Latince" müzik

Modern Müzik
Nedim Tanyolaç
21:00 - 22:00
Rock, caz

Cem - session
Cem Çınlar
22:00 - 23:00
Müziğin üretimi ve tüketimi üzerine

Caz Portreleri
Mustafa Aykın
23:00 - 24:00
Ayrıntılı caz tiplemeleri

perşembe

Yaşayan Blues
Eyüp İblağ
20:00 - 21:00

Mercek
Gökhan Aya - Gözde Yılmaz
21:00 - 22:00
Rock

Seyahatname
Mansur Karakoç
22:00 - 23:00
Müzikli gezi anıları

Caz Uydusu
Mesut Çiçeker
23:00 - 24:00

King Kong
Gökhan Akçura - Deniz Pınar
00:00 - 01:00
Tarifi zor bir radyo programı

cuma

Şehri Gezerken
Ariana Ferentinou
13:30 - 14:30
İstanbullu Rumlarla İstanbul gezileri

Öbür Dünya
Ahmet Uluğ
22:00 - 23:00
Reggae, hip-hop, dub, acid caz, funk, soul, afro-pop, Latin, Brezilya, rai, bhangra...

FunkyDubGroovyHouse
Fransız Ajan
00:00 - 01:00
House, techno-funk, groove

cumartesi

Sandıktaki Sesler
Ariana Ferentinou
15:00 - 16:00
Anadolu'da Rum müziği

Smokestack Lightnin'
Stephen Kinzer
19:00 - 20:00
Blues

High Times
Osman Osman - Ras Memo
20:00 - 21:00
Reggae

Music Heavy - Duty
Nihat Güden
21:00 - 22:00
Latin caz, acid caz, fusion

Gilles Peterson "World Wide"
22:00 - 00:00
Caz, acid caz, drum & bass, Latin

Version Forward
DJ Dubfield / Dub - a - silence
00:00 - 01:00
Dub-reggae

Beton
Mete Sohtaoğlu
01:00 - 02:00
Rock

pazar

Mavi Nota
Cengiz Işılay
11:00 - 12:00
Caz ve fusion

Açık Deniz
Beysun Gökçin - Alican Turalı
15:00 - 16:00
Deniz insanlarıyla deniz sohbetleri

Saz ve Söz
Bülent Aksoy - Ersu Pekin
16:00 - 17:00
Osmanlı musikisinin gelişimi

[sergi] ↓

Fotoğraf meraklıları Magnum ajansını artık yeterince iyi tanıyorlar: Ajans için çalışan fotoğrafçıların büyük bölümü, fotoğraf sanatının en büyük ustaları arasında anılıyor. Eve Arnold da, Magnum denince akla ilk gelen fotoğrafçılardan biri. Bunca yıl sonra, "fotoğraf" dendiği vakit akla ilk gelen sanatçılardan biri de, aynı zamanda. Marilyn Monroe'yu, gönüllerimizin MM'ini tanıtmaya lüzum yok. Bir şahane objektiften MM'in nasıl göründüğünü de uzun uzadıya anlatmanın manası yok. 30 Aralık'a kadar, Pamukbank Fotoğraf Galerisi'nde **"Eve Arnold'un Gözüyle Marilyn"** isimli sergiyi izlenebilir. Koşa koşa gidilir... *Tel: 236 67 90*

Andy Warhol'u nasıl tanırsınız? Mao'lu, MM'li reprodüksiyonlarından mı, New York'a damgasını vurmuş cerbezeli kişiliğinden mi, başta Velvet Underground'la muhabbeti olmak üzere müzikle ülfetinden mi, filmlerinden mi, pop-art şöhretinden mi? Her durumda, Andy Warhol, 20. yüzyılın en meşhur, en çok sözü edilen sanatçılarından biri. Kimine göre "yüksek" bir sanatçı değil, bir "pop" figürü. "Pop çağı" sanatçısı ama, pop bir figür değil elbette. Warhol, hayatının isabet ettiği devri tanımaya, yansıtmaya, yaşadığından hareketle eserlerini üretmeye çalışan bir sanatçı. Rahatsız edici. Çığır açıcı. Yol gösterici. Ondan etkilenmeyen yok gibi: Tüm görsel sanatların yanında, müzikten edebiyata kadar tüm metropol sanatlarında onun temelini attığı bir şeyler var. Ama elbette, Warhol'un da bir temeli var. Aksanat Cep Galerisi'nde 8 Ocak'a kadar izlenebilecek sergi, onun en meşhur eserlerini değil, erken dönem illüstrasyonlarını kapsıyor sadece. 1953-59 yılları arasında yaptığı bu illüstrasyonlar, 60'ların Warhol'unun izlerinin görülebileceği, geçmişe doğru iz sürmeye müsait işler. Serginin bir ayrıcalığı, bu illüstrasyonların dünyada ilk defa gösteriliyor olması. Mutlaka gidin demekten başka bir tavsiyemiz olamaz elbette.

Aksanat Cep Galerisi, İstiklal Cad., Zambak Sk., no:16 Beyoğlu. Tel: 252 35 00.

Radyo 5

(İstanbul 94.7, Ankara 101.8, İzmir 106.3, Bursa 95.7, Adana 90.9, Antalya 103.5)

Pank-art Hakan Tamar, Pazar 21:00 - 23:00
Rock, modern rock, indie, elektronika

MuSickness DJ Coco, Pazar 23:00 - 01:00
Latin, caz, soul, avant-garde, trip-hop, hip-hop, drum'n'bass, house

Fili fistan tepesinde / Rıza bey mahallesinde / Zınbırık hanımı gördünüz mü? **FARE**	Fransa'da serbest olmayan her şey yasaktır. Yasak olmayan her şey mecburidir. **COLUCHE**	Bir adam şekerlere çocukluğunu sevdirir **EDİP CANSEVER**
Rüyada santur çaldığınızı görmek, bugünlerde gönlünüzün pek daralacağına işarettir.	Cinsel heyecan alerjik hapşırmaları keser	Yârsız kalmış cihanda aybsız yâr isteyen **BURSALI AHMED PAŞA** / Aşkın hissî ifadesi müziktir
		Servet-i fünun romanlarında genç kadın ve kız tipleri vardır: Nazlı, nazenin, kan görse bayılır, örümcek görse haykırır, mendil elinde, ikide birde gözyaşı döker. Bugünkü ailede böyle bir kadının işleri zorlaştırmaktan başka etkisi yoktur. Ev kadını cesur, tedbirli ve dayanıklı olmalıdır.

Good Morning Spider

SPARKLEHORSE

(Parlophone)

Bazı sanatçıların, bilinçli olarak üstlenmemiş olsalar bile, zamanla ortaya koydukları eserler nedeniyle kendilerine yakıştırılan bir görevi vardır; karanlık ve ıssızlığına rağmen gecenin içinde barınarak insanları ışığa ve aydınlığa ulaştıracak eserler yaratmak... Mark Linkous da ilk iki albümüyle bu görevi devralan gönüllülerden biri olduğunu ortaya koymuş durumda. İsmen tanımıyor olabilirsiniz, tanıştıralım, Mark Linkous, Sparklehorse'un şarkı yazarı, vokalisti, gitar, bas, piyano ve gerektiğinde tüm aletlere dokunanı, yani başatı... İlk albümün üzerinden iki yıl gibi görece kısa bir süre geçmiş olmasına rağmen, ikinci albümde Mark'ın çevresindeki müzisyenlerin biri hariç hepsini değişmiş buluyoruz. Yeni albüm "Good Morning Spider"ın ilk albüm "Vivadixiesubmarinetransmissionplot" ile aynı havayı teneffüs etmesi de bu "tek başına yürek" sayesinde... Bu albümle ilkinin nefes birliğinden bahsederken, bir yinelemeyi veya aynı kalıptan çıkmışlığı kastetmiyoruz. İlkinin yoğun melankolisi biraz seyreltilmiş durumda öncelikle. Bu kez bir parçayı, "Sunshine"ı, Vic Chesnutt seslendiriyor. Son sayılarında Roll'un hatırlattığı Vic gibi, ilk albümün ardından bir kızak kazası sonrası Mark da bir süre tekerlekli sandalyeye mahkum bir yaşam sürmüştü. İki dakikalık tıbbi ölüme eklenen tekerlekli sandalye deneyimi sonrasında edinilen, –ilk albümün kapağındaki atlı karıncalar misali– tüm dönenip durmasına, sürekli hareket etmesine rağmen "bir yere varamama"nın neden olduğu bir tahrip gücünün ürünleri Mark'ın şarkıları. Onlar da bir yere gitmiyorlar, sessizden başlıyorlar, sessizce yol alıp susarak bitiyorlar. Kalabalık bir ortamda ya da yüksek sesle dinlenecek şarkılar da değiller. Çünkü Mark'ın şarkıları açıkçası "Agorafobik şarkılar"... Albümle randevunuzu gecenin ilerleyen saatlerine ayarlarsanız; kısık sesle kalbinize konacak bir gece kuşunun, sizi soluksuz bırakan "gündelik örümcek"in kollarının arasından nasıl da çekip çıkarıverdiğini fark etmeyeceksiniz bile... Albüm "Pig" isimli sonradan bir kaos ortamı yaratan bir parçayla başlıyor. Aynı zamanda peşisıra gelen sükûnetin de fırtınası sayılır. İkinci parça "Painbirds" albümün en dağlayıcı parçası. Bir Palace Music parçası kadar burkucu, bir Smog parçası kadar hipnotize edici, bir 16 Horsepower parçası kadar içedönük bir merkezde konuşlanmış "Sunshine", "Hey Joe", "Come On In", "All Night Home" ve "Junebag" gibi parçaların da hakkını vermemiz gerekiyor. "Vivadixie..."yi dinlediyseniz merak edilecek değilse de sabırsızlıkla beklenecek bir albüm, bu ikinci albüm. Şayet Sparklehorse'la, "ikinci albüm sendromu"nu yaşamayan ve yaşatmayan, her biri gönülçelen sayabileceğimiz şarkılardan oluşan "Good Morning Spider" ile tanışacaksanız, kasvetin hüküm sürdüğü karanlık ve ıssız bir havayı teneffüs etmeye de hazır olmalısınız. Bu albümün; hamuru ziftten, içeriği hançerden devşirilmiş ama tüm bunların, hayat ufukta belirdiğinde üzerimize geçirilmiş örümcek ağını yırtarak ışığa selam çakmamızı sağlamaya yönelik "birer acı deneyim" olduğuna inanın... Bunun sayesinde belki de, güneş doğduğunda kuşlar(l)a uçarken, kendi ağının ağusuyla beslenenlere de "günaydın örümcek" demeyi göze alabiliriz. ***A.A.***

Prolonging The Magic

CAKE

(PolyGram)

AP yazarlarından Jason Bracelin, bir yazısında, artık yoldan çıkıp kimliğini kaybeden punk üzerine şöyle buyurmuş: "Bazen düşünüyorum da, punk'ın fişini çekip kokuşmuş cesedini dipsiz bir kuyuya atmak ne güzel olurdu..." Kimilerinin post-grunge rock, kimilerinin de neo-punk rock olarak nitelendirdiği Morphine, Soul Coughing, Be, PJ Harvey, Beck, Cake gibi grup ve müzisyenler tam da bu işi yapıyor işte. 90'ların başında punk, kendi içinde bir hesaplaşmanın ardından bir takım kurbanlar vererek –ki verilmesi lazımdı– üzerindeki kötü kokuyu temizleyip taze bir ruhla kendini yeniledi. Morphine'in davulcusu Bill Conway'in "low rock" olarak nitelendirdiği bu taze ruha sahip grup ve müzisyenlerde belirli ortak noktalar öne çıkıyor: Amerikan glam rock'unun başımıza bela ettiği karmakarışık, son sürat gitarlar yerine, bazen PJ Harvey'de olduğu gibi distorte edilmiş, gürültülü, bazen de Cake'de olduğu gibi gürültüsüz ama acemi duruşlu ve sade gitarlar, bazen ironik, bazen karanlık, ama içten içe isyankar lirikler ve sağlam bas-davul kombinasyonları. Tabii bu formülün püf noktası olan banjo, moog, trompet, çello, slide gitar ve sample gibi olmazsa olmaz yan sesler var. İşte Nirvana ve Sonic Youth'un açtığı bu yeni punk yolunda ilerleyip bağrımıza bastığımız grupların müziği de genelde bu formül üzerine kurulu. Cake, bu gruplar içerisinden sade ve yalın müziğiyle ayrılıyor. Her Cake parçasında "Ben bu melodiyi tanıyorum" dedirten ama bir türlü dilin ucuna getirip açık ettirmeyen bir hal var. Cake'in ayağınızla tempo tutup yüzünüzde mayışık bir ifadeyle boşluğa bakarken hafif sarsan yalın, hiç kasmayan müziği "Prolonging The Magic" albümünde de sürüyor. Albüm, içten içe hafifmeşrep "Satan Is My Motor"la açılıyor. Hani Cake'i bilmesek, "bak sen, satanik bir parça yapmışlar" diyeceğiz. "Mexico"nun ardından albümün lokomotif, bomba gibi parçalarından biri geliyor: "Never There". Tam "I Will Survive" ve "Perhaps x 3" hattında, 80'lerin Harlem diskolarından buğular taşıyan funky bir şarkı. Bizce albümün lirikleriyle de en güzel parçası "You Turn The Screws": "Kumları tekmeler / Bir de hakkından gelir / Japonya'ya satarsın / Punk rock / Kırmızı, beyaz ve mavi..." diyerek gözü dönmüş İngiliz müzik piyasasına, ticarileşen punk rock'a ve Union Jack'e dokunduruyorlar. Albümün ilk yarısı "iyi kızlar cennete, kötü kızlar her yere" nakaratında "Sheep Go To Heaven"la bitiyor. İkinci yarı ise yine muzip bir parça "When You Sleep"le açılıp "Mintanımın Kenarı" mahiyetinde "Hem Of Your Garment"la devam ediyor. Ve "belediye bandosu" gösterisini şahane bir baladla, "Where Woul I Be"yle bitiriyor. "Prolonging The Magic" bir başucu albümü. İronik şarkı sözleri, kaba ve detone gitar tonları, sağlam davul ve bas vuruşları, yumuşak, hafif mariachi trompet tınıları ve cool vokalleri bize yetiyor da artıyor bile, ne yalan söyleyelim. Gitaristleri ve basçıları değişmesine rağmen Cake, yine bildiğimiz Cake. Titanik batarken çalmaya devam eden orkestra gibi değil, spagetti-western filmlerde barda çıkan kavgada başlarının üstünden çıkan bardak ve sandalyelere aldırmadan çalan piyanistler gibiler. Durmayın, siz de bara girip uçuşan sandalyelere dikkat ederek bir kenardan "belediye bandosu"nu izleyin. ***K.D.***

Rüyada dansöz görmek, sıkıntılı bir günün sonunda neşeli bir topluluğa katılacağınıza yorumlanır.

keşke ellerini tanımasaydım / keşke seni bu kadar anlamasaydım / yetinseydim memelerinle
LİNA SALAMANDRE

İstiklal Marşı'mızın müzikal yapısı çok güzel. Avusturya İstiklal Marşı'nın müziğinden daha güzel. **ERTUĞRUL ÖZKÖK**

Konserde çalınan müzik parçasını ilk defa dinliyorsanız veya birçok defalar dinlediğiniz halde sizde bir "Müzik Kulağı" yoksa müzik icrasının size göre bittiğini sandığınız yerlerde hemen alkış tutmağa yönelmeyin. Sabırlı olun. Çalınan müzik parçasını sizden daha iyi bilenler muhakkak vardır. Onlar alkışlamağa başlar başlamaz siz de harekete geçersiniz. Böylece bir utanma durumu da ortadan kalkmış olur.

Kaşınma isteği veya buna benzer hallerde kendinizi tutmaya çalışın veya bulunduğunuz yerden ayrılın.

Dumanını yel alır / Parasını el alır **TUTUN**

Up

REM

(WEA / Balet)

Bir arkadaşımız geçenlerde sordu, yeni albümlerini hesaba katmayarak: "Söyleyin bakalım, halet-i ruhiyeniz belli olsun, 'Out Of Time'ın en çok hangi şarkısını seviyorsunuz?" Yeni albümü hesaba katarak şu soruyu soralım: "Bu albüm, 'Out Of Time'dan hangi şarkının izlerini taşıyor en çok?"

"Up" albümü için cevabımız, "Low": En halsiz halin, en düşük durumun "yükselişi". Ne var ki, "Up"ı REM'in eski zamanlarıyla, bildik nağmeleriyle, oturmuş standartlarıyla anmak, araştırmak imkansız gibi. Bu REM, kendilerinin de altını çize çize belirttikleri gibi, o REM değil her şeyden evvel.

Davulcu Bill Berry'nin ayrılışıyla açıklanabilir bir şey de değil bu: "Up" sound'una giden yolun ipuçları "New Adventures In Hi-Fi"da epey var çünkü. Yine de, Berry'nin ayrılışı, "grup" olmanın önemine, değerine her şeyden fazla inanan, bir şarkı üretebilmek için bile ortaklık, yanyanalık duygusu arayan üç arkadaşı yıpratmış olsa gerek. Beri yandan, düşüncelerini, arayışlarını müziğe dökme imkanlarını da arttırmış olabilir bu durum...

Bill Berry'nin işini üstlenen iki kişi var: Eski Screaming Trees davulcusu Barrett Martin ve Beck'in davulcusu Joey Waronkey. Davul makinesiyle, loop'larla kimi zaman bir arada, kimi zaman nöbetleşe canlı davul ve perküsyonlar ritmleri sürüklüyor. Klavyeler ve gitarlarda "multi-enstrümantalist" Scott McCaughey grubun yardımına koşmuş. Birbirinden güzel yaylı aranjmanlarına ayrılan pay arttıkça artıyor ayrıca, şarkıların en güzel yerlerine oturuyor zaman zaman. Grubun asli elemanlarının pozisyonları da sabit değil: Mike Mills bası eline neredeyse hiç almazken, bas çalmak Peter Buck'a düşmüş. Michael Stipe birkaç şarkıda gitar çalıyor, hatta "Why Not Smile"daki solo ona ait.

Bunca pozisyon değişikliğinin, bildik REM sound'unun tanıdık enstrümanlarının yokluğunun, yadırganabilecek bazı enstrümanların dahil oluşunun getireceği bir "yabancılık" oluyor elbette, "Up"ı ilk dinleyişte. "Up"ın köklerinin uzandığı yerler, grubun etki alanına giren gelenekler de kafasını karıştırabiliyor insanın. Şarkıların orasında burasında öyle çıkmalar, vurgular var ki, eski REM'den uzaklaştırdıkça uzaklaştırıyorlar insanı. Bir kalabalık duygusundan çok, merak duygusu bırakıyorlar ama: Her dinleyişte daha eksik dinleniyor sanki albüm, bir yerde bir şeyler kaçırdığınız intibaı, albümü sil baştan döndürüyor. Sonuçta, meşakkatli bir yolculuktan sonra durduğumuz yer, bildik REM oluyor. Müziğin birebir aynı olması gerekmiyor, "gönül gözü" sağlam duruyor. Kendileri de söylüyorlar: "İlk dinlemede tadına varılabilecek bir albüm değil bu..."

Uzun bir albüm, bir defa. 14 şarkının 14'ü de çok güzel ama, single'lık, popülerleşecek bir şarkı yok sanki: Warner Bros single seçimini gruba bırakmamış ve "Daysleeper"da dayatmış. Tercih sebebi, eski REM'e en çok benzeyen şarkı olması. Aldatmaca, bir nevi. İkinci single, albümün en çok yükseldiği, hızlandığı şarkı "Lotus". Ama yine de, dinleyicinin albümü ilk dinleyişte karşılaşacağı şarkı "Airportman": Stipe'ın fısıldar gibi, sessiz, tepkisiz vokali, orkestranın havaya öylece fırlattığı boşlukta yüzen, REM'cilerin alışık olmadığı bir "ambiyans".

"Up", tek tek şarkılardan, farklı hissiyatların arka arkaya dizilmesinden ziyade, tek duygunun başka başka söyleniş biçimlerinin aranması gibi... Bir "up" duygusu bırakıyor ama, eşyanın tabiatı gereği, dönüp dolaşıp "down"la bağlantılı bir duygu oluyor bu. "Down"ın içinde gizli "up" desek, değil: En çökük halin getirdiği o mazohist saadet olmasa gerek albümün bıraktığı tortu.

Bir arkadaşlarının teşhisi doğru belki de: "Down" sonrası bir "up" hali... Dünyaya, insanların arasına pek çok şey yitirmiş, kırık, kırgın, biraz perişan geri dönmek... Bir REM albümünün kapağına ilk defa şarkı sözleri yazılıyor. İş kolaylaşıyor diye düşünmeyin: Sözlere el mecbur takılıyorsunuz; zihin, orada da çalışmaya başlıyor... REM'ciler boşuna "Stipe döktürdü" demiyorlar... "Up"ı sadece bu senenin değil, 90'ların en iyi albümlerinin arasına yazın. Şimdiden belli mi olur, yarın öbür gün "gelmiş geçmiş en güzel albümler" listelerinin tepelerinde gösteriverir kendisini. ***M.E.***

The Salesman And Bernadette

VIC CHESNUTT

(EMI / Kent)

İki ay önceki söyleşide Vic Chesnutt'a soyadını sevip sevmediğini sorduk. "Çok seviyorum" dedi... Chesnutt, kestane demek.

Sait Faik, "Kestaneci Dostum" adlı hikayesinde her gittiği yerde horlanan gariban bir çocuğu, Ahmet'i anlatır: "...birdenbire sapsarı kesildi. Kalbi, sevgilisini görmüşlerin kalbi gibi oldu. Orada yanmış ışıkların içinde, dükkanların arasında, aralığın başında, tıpkı kendisi gibi kasketli, yırtık ceketli, sarı pantolonlu bir adam kestane satıyordu..." Vic Chesnutt, Sait Faik demek.

Kışa girdik. Akşam vakti bir yere koşuştururken bir köşebaşında mangalın dumanı yüzümüze savrulur, kokusu içimize işler, tezgaha yanaşıp yolda yürürken atıştıracak kadar tarttırırız. "The Salesman and Bernadette"deki şarkılar, satıcının elimize tutuşturduğu bir kese kağıdı kestane.

Vic Chesnutt'ın altıncı albümü bu: Tekerlekli sandalyesinin üzerinde, gitarı ve hızla çarpan gezgin kalbiyle, folk dünyasına sunduğu ince bir armağan... Hilesiz bir şarkı yazarının, büyük bir hikaye anlatıcısının karşı konulmaz, yüksek ısılı şarkıları...

Gitarı bu sefer kimsesiz değil, arkadaşlar edinmiş. İlk defa, atmosferik, "müzikal" bir Vic Chesnutt albümüyle birlikteyiz. Van Dyke Parks'a olan hayranlığının bir sonucu olmalı ("Bazı marifetler edendim seninle paylaşmak istediğim / sen çamaşırları asıyorsun, ben sana bir Van Dyke dinletiyorum"), aranjmanlarda ilk defa bir tür perspektif kaygusu gütmüş Chesnutt. "Folk revival"ın en iyi (ve en kalabalık) gruplarından Lambchop'la çalışmış. Akordeonlar, vurmalılar, nefesliler, Farfisa'lar, Hammond'lar arka tarafta kısık sesle birbirlerinden nöbet devralıyorlar. Bir şarkıda da "anne" Emmylou Harris'in de vokali işitiliyor.

Vic Chesnutt'ın sesinde, bir zamanların Cat Stevens'ını, ya da 24-25 yaşındaki ("The Heart Of The Saturday Night" dönemi) Tom Waits'i akla getiren bir kırık döküklük var. Önceki albümlerindeki gibi karamsarlığın doruklarından ses vermese de, biraz sabır, umut, mizah barındırsa da, yine gam yemiş şarkılar bunlar. Ama uzak veya soğuk değiller. Tam tersine yakın, sıcak, sokulmak isteyeceğiniz cinsten şarkılar. Sonuçta genzinizde bir yumru oluşacağını bile bile...

Zaten, gariban Ahmet kestaneciliğe heves edip mangalıyla, maşasıyla kendine güç bela bir takım düzer düzmesine de, bir gün zabıta gelir, tezgahı kırar, döker. Hikayenin sonunu hiç anlatmayalım. ***D.B.***

Allahın işi / Tepesinde dişi ŞAHŞAH

Eskiyecek her şeye "yeni" denir. **ÖZDEMİR ASAF**

Gün pazardır diye bütün gün ortalıkta sabahlıkla, şıpıtık terliklerle veya bigudilerle dolaşmayın. Ev işleri altında ezilmiş bile olsanız, üstünüzde pis bir önlük bulundurmayın veya gelişigüzel bir kıyafetle iş yapmaya başlamayın.

Ürünlerin daha hızlı tükenmesi için çalışarak kendini tüketen insanlar var. Delilik bu. **COLUCHE**

Rüyada keman görüp çalmanız, ıstıraplı günler içine gireceğinize, aşık olacağınıza, sevgilinizden yüz bulamayacağınıza delalet eder.

Gemideyim gemide / Ayağım yemenide / Alacaksan al beni / Nişanlım var geride

Ve sizler / Amerikan emperyalizmine kurban edilen ülkeler / Ekmek silah şiir ve afişler getirdik şimdilik size **ABDUL VAHAP EL BEYATİ**

OK
TALVIN SINGH
(PolyGram)

Önceleri mavi boyalı saçlarına takmış komşuları. Maazallah, uyuşturucu işi mi, yoksa bir derdi falan mı var, demişler. Annesi alışmış, ama komşuları hâlâ alışamamış ona. Biz Asyalı aileler için, demiş annesi, ailenin değil, cemiyetin fikirleridir mühim olan. Ve aynı cemiyet, Talvin Singh'in 16 yaşında okuldan kaçıp gitmesine, ille de Hindistan'da tabla çalmayı öğrenmek istemesine sebep olmuş. Öğrenmesine öğrenmiş oralarda tabla sanatının bütün inceliklerini, hatta tapınaklarda bile çalmış; fakat bu sefer de Hindistan'daki cemiyet garipsemeye başlamış onu, kıyafetleri, hareketleri farklı diye.

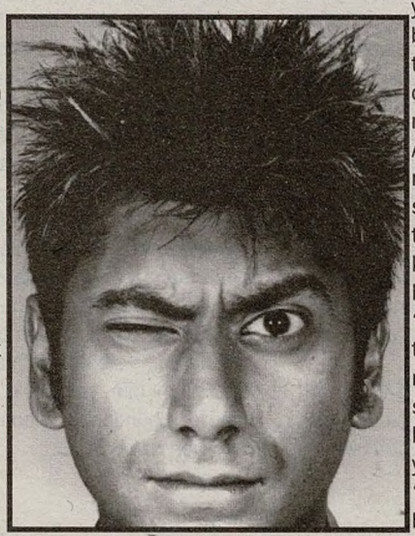

Doğunun engin hayat bilgisi pınarı Hindistan'dan, tekrar Londra sokaklarına dönmüş Talvin. Sonrası malum. FSOL'dan Björk'e ve dahi bir dolu Asyalı müzisyen ve gruba, stüdyo mucizeleri yaratan gizli kahramanlık dönemi başlamış... Bizim Talvin Singh le tanışıklığımızsa, Björk'ün "Debut"üne rastlıyor. Daha ziyade "Venus As A Boy"un arkasındaki o harikulade tabla seslerine... O zamanlar kim olduğunu bilmediğimizden, pek üzerinde durmamıştık "T.Singh" isminin. Fakat ne zaman o meşhur Anokha kulübünü açıp Asyanın yeraltı alemini yerüstüne serdi, o zaman yakın takibimize giriverdi Talvin Singh. Şimdi, senelerce kolunun altında, kulüpten kulübe taşıdığı tablasını kendi kulübünde açıyor; bir de konserlerinde.

Singh bu ilk albümüne "OK" adını vermiş. Nedeni, kainatta 100 kişiye en popüler kelime nedir diye sorulsa, alınacak olası ilk cevaba atıf: okey... "OK", aşağı yukarı iki sene önceki "Anokha: Soundz Of Asian Underground" albümüyle kendini ve muhtelif Asyalı grupları günışığına çıkardıktan sonra, kendi adıyla yaptığı ilk albüm Singh'in. Kendine ait dediysek, yazdığı şarkılar bakımından...Yoksa yine memleketinin dört bir yanından akan cıvıl cıvıl müzisyenlerin yahut Ryuichi Sakamato gibi bilinmeyen müziklerin kaşifi başka bir dehanın, öyle "renk" falan değil, adamakıllı yeni boyutlar kattığı, sıkı bulut kümesi gibi bir albüm "OK". Hem Singh hem de arkadaşları, müziği sevmenin değil, ona aşık olmanın müziğini yapmışlar sanki. Hudutları zorlamaktansa, bulundukları sathın en hassas noktalarına nüfuz etmeyi tercih etmişler. Tablanın, daha dorusu Singh'in, kimi zaman zengin bir orkestrayla, bazan da rebap, yaylılar veya gitarlarla, hatta flüt ve trompetle vücuda getirdiği ahengin tarifiyse epey zor. Zaten ne dersek diyelim, ister "ambient tabla'n'bass", ister "modern dünyadan Asya titreşimlerine canlı bağlantı", açıklamalı türler arasına sokmak, dahası teğet bile geçirmek doğru değil "OK"i. Ayrıca bu noktada yalnız da değiliz; geçen sayıdaki söyleşiden hatırlarsınız, "etiketler, kategoriler o kadar salakça ki," diyor Singh, "hepsi birer pazarlama tekniği, insanları giderek karanlıklara hapsetme tehlikesi taşıyor, kafalarını açık tutmayı yasaklıyor".

"OK" albümünü yapabilmek için son derece cazip turneleri, şovları reddetmiş Singh; buna mukabil albümü için dünyanın dört bir yanına gidip gidip gelmiş. Londra'nın 'Kalkütta Siber Stüdyosu'ndan Japonya'daki bir stüdyoya, New York'dan yine Hindistan'ın muhtelif kentlerindeki stüdyolara, tam bir stüdyo gezgini olmuş. Uzuncası, bir yandan tablasına vururken, öbür tarafta piyanonun, teybin tuşlarına dokunmuş her gittiği yerde. Arada, doğal olarak, plakları "scratch" etmeyi ihmal etmemiş. Ve "ilk tablam" dediği büyükannesinin dizlerinden yola çıkıp sanat galerisi havasındaki kendi stüdyosuna, yani arzın merkezine varmış. Neticesinde, ne Hindistan'da Hintli, ne de ada cumhuriyetinde Ingiliz yerine konduğu için, hem kişiliğini hem de müziğini "marine" yani deniz burcuna dahil etmiş. Uçsuz bucaksız ve mekansız... Hemen her şarkıdaki "ambientesk" havanın işaretleri biraz da burda saklı. Albümün ilk saniyelerinde "the world is my sound" sesleri dolaşıyor ortalıkta. Akabinde, kafi miktarda elektronika içinde baharatlı Hint müziğinin kılcal damarlarından akan tam onbir şarkı, yoğun ve tek bir "OK" atmosferi meydana getiriyor. Bu atmosferi fazla pırıltılı ve gösterişli bulanlar olabilir, ama kuraklığı yağmur ormanına çevirecek, mentol tesirli bir "mood" Singh'in yarattığı. Hem de "acılı" tarafından! ***G.P.***

Little Communication
MCALMONT
(EMI / Kent)

Yerleşmiş geleneklere sahip müzikal tarzlarda yenilik yapmak hem zor, hem de riskli bir girişim... Blues gibi soul da, bıçağın sırtında yol alırken bıçağın sapını değiştiren müzisyenlerle ilerliyor denebilir. "A Little Communication", bu anlamda yılın en "sıkı" soul çalışmalarından... David McAlmont ülkesi İngiltere'de bile, daha çok iki yıl önceki Bernard Butler'la ortaklaşa yaptığı "Yes" parçası ve "The Sound Of..." albümüyle tanınıyor. Önceki solo çalışmalarının içeriği hakkında, dürüst olmak gerekirse, bizim de fikrimiz yok, ancak bu albümde McAlmont'ın Butler'la işbirliğinden en doğru sonucu çıkardığı açıkça görünüyor. Bazı İngiliz müzik dergilerinde, albüm için "minimal soul" tanımlaması yapıldı. Yerinde ve gayet açıklayıcı bu tanımlamayı biz de kullanmakta sakınca görmüyoruz. Daha da belirginleştirici bir benzetme yapmamız gerekirse, Massive Attack'ın "Protection" albümünü ve o albümün ilk single'ı "Better Things"i hatırlamak yetecektir. İçinde yeşerdiği atmosfer bakımından bu parçayla aşırı benzerlik gösteren "Love And Madness" da bu albümün en sarsıcı şarkısı... Kendine ait olan ve albümün en iyilerinden "The Train" dışında kalan dokuz parçada başka şarkı yazarlarıyla ortak deneyimlere girişen McAlmont, albümün tamamında kişisel ve özel bir alaşımı da yakalamış... Parçaların tamamına yayılan duygu, kırılganlık... Hiçbirinde seslenilen cinsin zamiri belirtilmemiş olsa da, McAlmont örtülü bir eşcinsel söylemin altından başarıyla kalkıyor. Gurur, kapris, saklanmışlık, anlık mutluluklar, suskunluk, keder, hatalar, pişmanlıklar hemen her parçanın aktığı yatağı besleyen duygular ve durumlar... McAlmont şarkılarındaki bu dalgalanmaya, vokali aracılığıyla ilk andan itibaren dinleyenini de ortak ediyor. Koca dudaklı bir ağızdan çıkan "ruh" parçacıkları, üzerinde gelip giderken her an içinize kayabilecek "bıçak" darbeleri, sürekli kendini tekrar eden "duygu" dehlizleri... Üçünden birine bir anlam yükledikten sonra, bu "küçük mektup"u alırsanız elinize, onu okumanız daha az zahmetli olacaktır... ***A.A.***

Gran Turismo
THE CARDIGANS
(PolyGram)

Gaz pedalının üzerine yerleştirdiği kayanın verdiği hızla yola çıkıyor sarışın: Bir yere varmak gibi bir derdinin olmadığı belli. Önüne tek tük araba çıkıyor, onları da dağıtıp geçiyor. Bir çeşit "özgürlük" yakaladığı, her halinden belli... "My Favourite Game" şarkısına çekilen bu "imrendirici", huzursuz gençlerin gönlünü çelici klibin gösterimi kimi ülkelerde yasak. Allah'tan, buraların televizyonlarında harıl harıl gösteriyorlar da, dünün "fena halde ümit vaat eden" grubu Cardigans'ın nasıl güzelleştiğini, yetkinleştiğini gözlerimizle de tespit edebiliyoruz. Klasik Cardigans teşhisi, "bu sefer de geçerli: Pırıl pırıl bir kötücüllük, güzel pop-rock, danslı ritm, hard gitar, gazlamış bir hüzün... "Gran Turismo"daki hakim hal, aynı klipteki gibi: Yıkılmış, bıkkın, kaybedecek hiçbir şeyi kalmamış, "tehlikenin cazibesi"ne kapılmış, ipini koparmış "karşı yaka" hikayesi... Şarkıların yapısı, çatısı, akışı çok iyi elbette ama, başrol, vokalist Nina Persson'un. Başka bir müziğin üzerinde dalgalansa asla bu etkiyi bırakmayacak şekerli sesiyle sevimli sarışın Persson, bir Ingmar Bergman karakteri gibi: Sıradan insanın ağır varoluş hallerinin dertli ve seri fırçalarla tasviri... "The First Band On The Moon" da çok iyiydi ama, "Gran Turismo"ya başyapıtları dememek için bir sebep yok... ***M.E.***

Dediler ki "Mavi ya gitarın, / İşin aslını çalmazsın." **WALLACE STEVENS**

Rüyada bir tenor görmek, kendisiyle arkadaşlık etmekten büyük bir mutluluk duyduğunuz bir gencin hislerinizle oynayarak sonunda sizi terkedeceğine işarettir.

Sümüklüböcek, adını salyangoz bilerek yaşadı ve öldü. **AHMET ÇUHACI**

"Penis" Latinceden gelme bir sözcük olup "kuyruk" anlamına gelir.

Kestane, gürgen, palamut / Altı yaprak üstü bulut / Gel burda sen derdi unut / Orman ne iyi, ne iyi / Aman ne iyi, ne iyi // Dallar kolkola görünür / Yaprak yaprağa sürünür / Kışın karlara bürünür / Orman ne güzel, ne güzel / Aman ne güzel, ne güzel // Çamın yaprağı dökülmez / Gürgenin kolu bükülmez / Ağaç dibinden sökülmez / Orman ne canlı, ne canlı / Aman ne canlı, ne canlı // İzin vermeyiz kırmana / Dayanamayız vurmana / Baltayı sokma ormana / Orman ne mutlu, ne mutlu / Aman ne mutlu, ne mutlu **İ. BEKİR TEZ**

Hamamda kurna / Davulda zurna / Ben çalayım sen oyna **RADYO**

Meyhâne yıkıldı, mest ayakda **ABDULHAK HAMİD**

Rialto
RIALTO
(WEA / Balet)

Altı kişilik romantik, sinematik, safkan Britik (kafiye olsun diye) bir ekip Rialto. Siz de "Monday Morning 5:19" klibini seyretmişseniz, "hangisi Rialto bunların?" demiş olma ihtimaliniz epey yüksek. Cevap, "e" şıkkı. Grubun, Pulp'ın Jarvis Cocker'ı gibi ön safları tek başına dolduran solistlerinin adı, Louis Eliot... Müziklerindeki şık "film-noir" atmosferine gayet güzel uyan "Rialto" ise, ülkelerindeki eski bir sinema zincirinin adı.

Dedik ya, Rialto, hem sinematik, hem de romantik. Louis Eliot'un kafasında kurguladığı sahnede, bir yanda eski model org nağmeleri, öbür tarafta Ennio Morricone ya da Phil Spector gibi "soundtrack" sihirbazlarının izini süren sesler dolaşıyor. Portishead gibi yağmuru kurşun darbelerine çevirecek keskinlikte değil Rialto'nun hissi haritası. Yahut Tindersticks gibi, dinlendiği vakit insanın içine işleyecek. Daha çok Edwyn Collins, Pulp, bilemediniz Marc Almond'da rastladığımız gibi, zemine yayılmış klavyenin, gitarların, yaylıların keyfekeder akışına kapılıp giden, neşe kıpırtılarını esirgemeyen bir albüm bu. Başbaşa yenilen yemeklerde dinlenmesi, olumlu sonuçlar doğuracak cinsten... En belirgin farklılığı, içerdiği "Brit" dozunun, diğerlerine göre biraz daha fazla olması. Olsun. İngilizler böyle işte. Şarkı cümleleri, telaffuzları, dönüp dolaşıp Morrissey ya da David Bowie'de düğümlenebiliyor sonunda. "Gen"dir deyip, Rialto'ya dönelim biz yine. Grubu listelerde tırmandıran ilk hitleri "Monday Morning 5:19", gelecekte bilumum "compilation"a açılış şarkısı olacak bir melankolik pop klasiği adayı. Hit olma kaygısı aşikar, fakat hakkı verilmiş ve music-box'lardan eksik edilmeyecek bir 45'lik. Diğer hit adayları "Lucky Number" ve "Untouchable" için söylenecekler de pek farklı değil. Gerçi onlar, sonraki single'lar olduğu için, "mevsimlik hitler" muamelesine maruz kalabilirler ama, "Monday Morning 5:19" daha epey bir karşımıza çıkacaktır. Edwyn Collins için de diyebileceğimiz gibi, birkaç yıl önce veya sonra rastlayabilirdik "Rialto"ya. Taşıdığı "romans" itibarıyla, daha ziyade geçmişin izlerinden sürüklenenlerle hayat buluyorlar ve "zamane" değil de, "geçmişten bugüne" bir müziğe açılıyorlar. Hem albüm, hem grup olarak. Dolayısıyla bu albümü de önümüze katıp kendilerinden yeni bir "A Girl Like You" ya da "Magic Piper" gibi onlarca yılın küllerinden doğmuş yepyeni şarkılar beklememizde bir sakınca yok. ***G.P.***

King Kong Groover
BABYLON ZOO
(EMI / Kent)

Pop müzik mezarlığı, tek parçayla 1 numarayı yakalayıp bir daha esamesi okunmayan 100 metre koşucusu grup ve şarkıcıların omuzunda yükselir derler... Bunların en az yarısını da Levi's ya da Coca Cola'nın reklam jingılıyla bu mevkiye ulaşmışlar oluşturuyor. Babylon Zoo da Levi's'ın iki yıl öncesinin "summer hit"inin sahibiydi. Hatta o dönemde George Michael'ın, yeni çıkaracağı single'ın listelere tepeden inmesini engelleyeceği için Babylon Zoo'nun plak şirketine gidip "Spaceman"in çıkışının ertelenmesini istediği söylenip durmuştu. Sonra yaz bitti, Babil'in Hayvanları kulelerine çekildi, ne mutlu ki biz de onları unuttuk gitti... Ta ki geçenlerde yeni bir albümleri çıkana kadar. Sarsıcı bir deneye tabii tutulacağımız daha parçaların isimlerinde bize göz kırpıyordu. Kişisel olarak şarkı isimlerine dair karşı konulmaz bir düşkünlüğüm olduğundan, Bryan Adams'ı bile yaya bırakan şarkı isimlerine buyuruyoruz: "Kız mısın, erkek misin" , "Bikini makinesi", "Ayda Balayı", "Para tükenince", "Baksana birader", "Stereo süperstar" ve benzeri, ve benzeri... Albümü dinlediğinizde (yemin ederim ben iki kez dinledim) sarsıntı hızlanıyor ve ikinci yarıda bütün müzik zevkinizin yerle bir olmasına bakakalıyorsunuz. Babylon Zoo, Asya kökenli olmasına rağmen daha çok müziğin olmadığı bir gezegenden olması hakkaniyete daha uygun olabilecek Jass Man isminde bir zat-ı muhterem... Benim bu yılki sıkıcı albüm ödülümün ilk üç adayından birini teşkil eden "King Kong Groover"daki müziği tanımlamak gerekirse, Oasis'in kırılıp bir tavada omlete dönüşmüş hali diyebiliriz. Omlet de güzeldir ama, ana malzemesi yumurta olursa... ***A.A.***

Punk-soylu Costello, oturmuş, babası yaşındaki salon efendisi Bacharach'la bir albüm yapmış. Kimse şaşırmasın. Elvis Costello tarihi, aslında bu albümün sinyallerinden geçilmez. Dört sene önce Tony Bennet'in unplugged konserinde sahneye jilet gibi takım elbiselerle çıkıp bir Gershwin patlatan o değil miydi? Yine 94'de Gershwin-tribute albümünde Ella Fitzgerald'a taş çıkartan bir yorumu vardı. İki cover albümünden biri, "Kojak Variety" (95), Amerikan rhythm & blues şarkılarından meydana geliyordu, diğeri "Almost Blue" (81) ise country şarkılarından... Esas mesleğinden, songwriter'lığından bahsedeceksek eğer, her albümünde en az üç-beş tane bulundurduğu soul tandanslı şarkı görmezden gelinebilir mi? Ya en punk yıllarında yaptığı ilk hitlerinden "Alison", bugün esasen bir rhythm & blues standardı değildir de nedir? Costello moda peşinde koşan herhangi biri olsaydı, tutar, "Alison" şarkısı için bir Bacharach remiksi ayarlardı, olur biterdi... Ama hayır! Costello ve Bacharach yeni bestelerle çıkageldiler. Önce telefonla "God Give Me Strenght", sonra hızlarını alamayıp bir albüm dolusu şarkı... Bir rock plağı değil "Painted From Memory". İlla istiyorsanız, onuncu şarkının 12 ila 14. saniyeleri arasında bir rock gitar numarası var, o kadar. Piyano, yaylılar ve nefesliler, gerilimli, ağdalı Costello vokalini ezmiyor; şiirler Costello'dan, besteler ortak, aranjmanlar Bacharach'a ait. Sonuçta "This House Is Empty Now", "What's Her Name Today" başta olmak üzere 50'lerin popüler sound'una bağlılık bildiren 12 mücevher var albümde. "Painted From Memory"nin Costello ve Bacharach tarzlarını bir potada eriten bir albüm olduğunu söyleyemeyiz yani. Costello'nun hususiyeti de bu: Zappa'dan Björk'e, Beck'e uzanan kafa karıştırıcı postmodern rotayı takip etmeyip her dönem "klasik"ten yana kalmış bir adam. Punk'sa punk klasiği, new-wave'se new-wave klasiği, oda müziğiyse oda müziği klasiği (hadi "The Juliet Letters"a oda-rock diyelim), cazsa da öyle, operaysa da, şuysa da, buysa da...

Ola ki, en hızlı zamanlarında, 70'lerde, caz şantörü babasının plakları arasında birkaç "dinlendirici" Bacharach plağına takılmış, daha o günlerden böyle bir projeyi kafasına koymuştur Costello. Şimdi 98'deyiz ve tayming iki bakımdan doğru: Pulp'tan Divine Comedy'ye, Air'e kadar bir sürü grup Bacharach'ın orkestral pop'una atıfta bulunan plaklar yapıyor, Manic Street Preachers gibi bir grup Bacharach şarkısı "Raindrops Keep Fallin' On My Head"i cover'lıyor. Ama Rolling Stone dergisi, tam böyle bir dönemde gaflette bulunuyor, Bacharach'ı "uykuda" addedip düzenli olarak yayınladığı ansiklopediden adını çıkarıyor... Şimdi Costello'ya düşen de Bacharach adını "temize çıkarmak". 1928 doğumlu mektepli kompozitör/aranjör Bacharach, albüm boyunca kumanda hakimiyetini (Costello'nun da onayıyla) elinde tutuyor, ama bu seferki misafirinin Dionne Warwick değil, Elvis Costello olduğunun pekala farkında. "Painted From Memory"yi güzel bir 20. yüzyıl hatırası olarak arşivlerde bulundurmak hayrınıza olur. ***D.B.***

Rüyada röntgen makinası görmek, bazı zoraki pozlar takındığınıza ve iki yüzlülük yaptığınıza ama kısa zamanda bu huyunuzun meydana çıkarak herkesin gözünde küçük düşeceğinize delalettir.

Ateş gibi bir nehr akıyordu Rûhumla o rûhun arasından
AHMED HAŞİM

Abdes alır / Namaz kılmaz **KEDİ**

Hayatımı değişik bölmelere ayırıyor ve her şeyi ait olduğu yerde tutuyorum, bir sürü çekmece ve gözle dolu eski bir yolculuk sandığı gibiyim, her yanı halatla sarılı ve üç büyük deri kayışla bağlı.
GUSTAVE FLAUBERT

Latinceden gelen "vajina" sözcüğünün sözlük anlamı "kılıf"tır.

Bilin ki şu yeryüzünün sonsuz nimetlerini tam katıksız olarak bu dünyada tadan yoktur.

Armut dalda sararsın / Yarim beni ararsın / Ne büyüksün ne küçük / Sen tam bana kararsın

Follow The Leader

KORN

(Sony Türkiye)

Kariyerinizin ilk üç albümünden ikisiyle 1 Numarayı yakalamanız, hiç de fena bir başlangıç sayılmaz. Kaliforniyalı Korn için durum bu ahvalde seyrediyor. Kendi isimlerini taşıyan ilk albümlerini takip eden "Life Is Peachy"den sonra üçüncü albümleri "Follow The Leader"la da listelerde önemli bir başarı elde ettiler. Gene de, esen rüzgarlar kesildiğinde sevdiklerine atılacak tekmelerden birinin kendilerine ait olmasından özel bir zevk alan Amerikalı müzikseverlere pek güven olmayacağından, bir sonraki albümlerinde "eşekten düşmüş Hootie and the Blowfish"e dönerlerse, şaşmamak gerekiyor. İşte bu nedenle ülkelerinde ticari başarı kazanmış Amerika kökenli çoğu grup gibi onlar da, kariyerlerinin geleceği açısından kapağı Avrupa'ya atmaya bakıyor... Korn, ilk kurulduğunda plak şirketleri Sony tarafından gene kendi bünyelerindeki Rage Against The Machine'e alternatif olarak pompalanmış bir topluluk. İçi boşaltılmış her kavramın, ardından bir de tersinden tüketilmesi hadisesi olarak nitelendirebileceğimiz "alternatif" meselesinin heavy metal'deki örneklerinden birini oluşturuyorlardı. Ancak Korn, RATM'den daha çok Pantera geleneğinin takipçisi oldu. Biraz bögürtü-vokal, biraz alay, biraz rap ("Life Is Peachy"de bir Ice Cube cover'ı vardı, bu kez "Children Of The Horn" adlı parçayı bizzat Ice Cube seslendiriyor)... Faith No More'un ardına kadar açtığı ve açık unuttuğu kapılardan hoplaya zıplaya girip pervasızca dolaşıyorlar. Kendilerini izlersek düşeceğimiz boşlukları albüm kapağında gösterecek kadar da sevimliler. Bazı parçalarda vokalist Jonathan'ın gayda çalmasını da olaya yakışan yapay bir müdahale sayabiliriz. 15 yıl önce daha yirmili yaşlara terfi etmemişken, oturaklı büyüklerimiz tarafından yaşımız kemale erince dinlediğimiz şeylerin değişeceği ve her müzikten-anlayan-otuzu-geçkin-türk-genci gibi anlamlı şeyler dinleyeceğimiz ileri sürülürdü. Yaş itibarıyla söz edilen dönemlere geldik ama, biz hâlâ oturmuş, Korn, Marilyn Manson ve benzerlerini de dinleyip durmaktayız. Ne diyelim, tuhaflığın bizde olduğunu, söylemeseler de hissediyoruz... ***A.A.***

Hope Is Important

IDLEWILD

(EMI / Kent)

Yaşları 19'dan büyük, 22'den küçük dört genç: Vokal, gitar, bas, davul. Soğuk Edinburg kentinde –ki kuzeyin en çekici adasının daha da kuzeyleridir– aman aman bir müzik "sahnesi" olmamasını, kendi "ses"lerini bulmak açısından avantaj sayan taze bir grup. Son derece sade, berrak, yer yer mutedil fakat dipdiri bir punk. Hatta akustik "art-punk". Idlewild için "önce özetler" kısmında söylenebilecekler bunlar.

Sık sık Pavement, REM, Hüsker Dü ya da Black Flag gibi isimlerin etki çemberine dahil edilen grubun esas kulak teması Sonic Youth ve Girls Against Boys ile. Fakat yaptıkları, neyse ki bunlardan hiçbirine yakın değil. Müzikleri, adı geçen grupların toplamından süzülen şuruba yakın durabilir ama, 60'ların popuna sırtını dayamış brit-reenkarnelerinin epey uzağında olmaları da iyi. İlaveten, ne Green Day gibi şımarık, ne de Offspring gibi kısırlar. "Hope Is Important", ciddi ciddi genç olmalarıyla hayat bulan, hardcore'cuların tad aldığı sertliğe hapsetmeyen bir "hardcore" plağı. Plak lafın gelişi... Albümü....

Bir grupta olmanın, insanların suratlarına bağırmak için en iyi yol olduğunu düşünen her punk-rock-band gibi Idlewild da, sade - berrak dedik ama, tabii ki gürültülü bir ekip. Düşük volümde dinlendiğinde hırıltıdan öteye geçmeyen, volüm yükseldiğinde dengeye getirenlerden. Kimse bir punk grubundan tatlı, melodik besteler yapmasını beklemez, koşul değildir; Idlewild inadına "A Film For The Future"da, "Low Light"da acıklı punk şarkıları geçidine katılmış ve mayayı mükemmele yakın tutturmuş gibi. Kalanı "acıksız" mı? Belki yes, belki no. Yarım saati az geçkin bir süreye sığan 12 şarkının bütününe yayılmış kulak doyurucu ritmler, renkli melodiler hiç eksik değil "Hope Is Important"da. Kafaları karıştıran, bir o kadar da dağıtan punk albümlerinin arasına girmesi gerek. Ola ki, punk'ın ne öncesi, ne sonrası, ne de ortası bahsine girerim, dediniz, tamamıyla unutun gitsin.

Güzel bir mecmuadan aynen aktaralım: "Sıçrayan binlerce Meksika fasulyesini votkaya doldurun, biraz Sonic Youth, biraz Blur ve Fugazi plağı ekleyin. Şiddetle ve gürültüyle çalkaladıktan sonra servis yapın. İşte Idlewild!..." Tanrı iyi punkçıları (da) korusun. ***G.P.***

Rüyada pervane gören sabırsız olur.

Armut daldan düşer mi / Karıncalar üşer mi / Sevip sevip ayrılmak / Şanımıza düşer mi

Bazen saçları gür ve parlak bir kadına bakarak, "Aman ne canlı saçları var" deriz. Halbuki bu hatalı bir sözdür. Saçın tek canlı kısmı, köküdür. Uzamış olan kısım aslında canlı değildir. Fakat iyi bakıldığı için böyle gözükmektedir.

Viski herkesin bildiği gibi her ailenin imkanına uygun bir içki değildir. Ama bu bir şey ifade etmez bize! Çünkü çok daha ucuz ve çok güzel aperitifler vardır. Biraz fındık fıstık yardımı ile bunlar pekala viskinin yerini tutabilir.

O yanı camdan / Bu yanı camdan / İçinde deli amcam **RAKI**

Arkadaşınız sizden daha şık ve pahalı giyinmişse içinizde ifade edemediğiniz tuhaf bir eziklik duyar mısınız?

damarlarına papatyalar doldurarak bir serinlik olarak dünyaya sokulmak

İSMET ÖZEL

Die Kleinen und die Bösen Alles Ist Gut Gold und Liebe Für Immer

DEUTSCH AMERIKANISCHE FREUNDSCHAFT

(Mute / KodMüzik)

Müzikle yıllardır çok yakından ilgileniyor bile olsanız, 1981 ve 1982'de bir şekilde müzikten ve olup bitenlerden uzak kaldıysanız, minimalist ikili Deutsch Amerikanische Freundschaft'ı (Alman - Amerikan Dostluğu) es geçmiş olabilirsiniz. Gerçekten de, kısa sürede dört albüm üreterek Alman popüler müziğinin boğucu kabuğunu parçalayan, minimalist electro-pop'un, electro-body müziğin öncülüğünü yapan, acid-techno'nun kulvarını genişleten bir isimdi DAF. 70'lerde Krautrock Almanya'dan çok ses getirmişti, ama Amerika'da Suicide'ın sessizliği gibi, DAF'ın öncülüğündeki bu avant-garde akım sessizdi. Onların yanında Der Plan vardı, Palais Schaumburg vardı; yıllar sonra arkalarından geleceklerin sayısı ise çok fazla olacaktı...

Düsseldorf kenti o yıllarda Almanya'nın punk başkentiydi ve DAF da oradan bir beşli olarak başladı işe. "Kebabtraume" ilk 45'likleri oldu, ama yarısı canlı kayıt edilen "Die Kleinen und die Bösen" (Küçükler ve Kötüler) bir başyapıttı. DAF, genel sound'uyla, metronomik ritmleriyle, yıkıcılığıyla, atmosferiyle, şarkı sözleriyle ve bizzat görünüşüyle Almanya'nın sıkıcı, nevrotik ama güvenli zeminini dinamitledi. Politika ve seks, grubun ana konseptini oluşturuyordu; provokatif, saldırgan ve hedonist: *"Doğu daha güçlü ama Batı daha iyi / Batı lüks içinde, memnun, ama Doğu daha dayanıklı..."* ("Osten wahrt am langsten"), *"Erotizmin vakti geçti artık, seks çarpık / Makineler daha eğlenceli / Hayat düz ve sıkıcı, hayat güzel / İnsanlar zayıf, hayat güzel..."* ("Nachtarbeit"), *"Aşk bu; kan ve sidik, kan ve sperm, sen ve ben / O etten ve kandan bir vücut / O kutsal, tatlı ve buruk..."* ("Das ist Liebe")

Almanya'nın DAF'ı gerçek anlamda fark etmesi ikinci albümle oldu. "Alles ist gut" (Her Şey Yolunda) için stüdyoya sadece iki kişi girdi: Davulda ve makinelerde, besteci Robert Görl; vokalde, şarkı sözlerinde ve genel stratejide Gabi Delgado-Lopez. DAF artık buydu; gözler çökük, yarı çıplak, terli, siyah deriler içinde... Resim tamamlanana kadar böyle kalacaklardı.

Albüm, DAF'ın belki de en "sakat" parçası "Sato Sato" ile başlıyor. Delgado'nun "Korkmuyorum" deyişi herkesi korkutabilecek nitelikte. "Der Mussolini" ise grubun o zamanlarda her yere sızabilmesini sağlayan parça oldu. Yüksek satış rakamlarına ulaşıldı, synth-riff'leriyle bu "dans edilebilir" şarkı her yerde çalındı; tabular yıkılmıştı. Ardından klip de geldi, ortalık iyice karıştı. Alternatif sol DAF'ın yanında gibiydi... Öte yanda, masum şarkı sözleriyle "ağır seks" içeren parçalar grubun sound'unu belirginleştiriyordu: *"Elbisen kırmızı, ağzın kırmızı, dudakların kıpkırmızı / Sevgilim / Bütün dünya kırmızı benim için..."* ("Rote Lippen"). Albümle aynı adı taşıyan parça albümü kapatırken, Delgado'nun vokali "son derece" inandırıcı: *"Sessiz ol, gözlerini kapa, lütfen hiçbir şey düşünme / İnan bana, her şey yolunda..."* (Ales Ist Gut").

Altı ay sonra DAF'ın üçüncü albümü yayınlandı: "Gold und Liebe" (Altın ve Aşk). İlk dinleyişte bu plak bir öncekinin benzeri gibi gelebilir, ama burada ritmler daha keskin, atmosfer daha karanlık, zevkler daha sapkın... *"Ne giyeceksin bu gece? / Merak ediyorum; şimdiden uyarıldım ve heyecanlıyım / Ne giyersen giy, kaldırıyor vücudun..."* ("Was ziehst du heute nacht?"), *"Güzelsin, gençsin, güçlüsün / İstediğini yap, yapabildiğin sürece / Harca gençliğini, genç kaldığın sürece..."* ("Verschwende deine Jugend"). Albüm başarısız sayıldı; medya da artık karşısındaydı onların.

"Bize Mussolini'yi bahane ederek saldırdılar, ama asıl saldırı aşka ve sekse idi. Bunlar tabuydu. Komik olan, tutucu kesimle 68'in sol kuşağının elele bize karşı olmaları. Birden, şehvet veya fantazi gibi kelimelerin anlamını bilmeyen solcularla, bunları istemeyen tutucular arasında bir koalisyon oluştu. Onlara şehvet düşmanları diyebiliriz gülerek" diyordu Delgado bir yerlerde.

1982'de DAF misyonunu bitirdiğini son bir albümle, "Für Immer" (İki anlamlı: Dönmemek üzere veya ilelebet) ile açıkladı. Belki biraz, biraz daha hafif bir albüm diyebiliriz "Für Immer" için; ama DAF'ı tamamlayan, son çizgiyi çizen bir plak.

Çok güç bulunabilen DAF albümlerinin yeni basımlarının yapılması, bazılarımızın müziğe bakış açılarını genişletecektir kuşkusuz. Bir müzik yazarı, onlarınki için "yapılmış en disiplinli, en karanlık, en tehlikeli ve en seksi müzikti" demişti; bu düşünceye katılırken tereddüt etmiyorum.

Sevgilinizle mum –ya da ay– ışığında yemek yerken çok şey dinlenebilir, ama o zaman seçiminiz DAF'tan yana olmasın. ***H.T.***

Garage Inc.

METALLICA

(PolyGram)

Türkiye'de ilk Metallica albümü 1987 yılında, tüm metalcileri şaşırtarak ve küçük çapta bir infial yaratarak yayınlanmıştı: "The $5.98 EP - Garage Days Re-Revisited". Bu beş şarkılık EP, başka albümlere dair binbir umut taşımıştı bir sürü insana. "Garage Inc.", 1987 EP'lerine bir gönderme, double albümün ikinci plağının ilk yüzü o EP zaten. Aynı ilk EP gibi, Metallica üyelerinin sevdiği, saygı duyduğu eski zaman rock gruplarının parçalarının cover'larından oluşuyor bu albüm de. Lars Ulrich'in Roll Özel Sayı 1'de rastlayabileceğiniz söyleşisindeki enteresan değerlendirmeleri ve Marianne Faithfull'un kendilerine eşlik etme lütfunda bulunması sebebiyle, "çok düzgün" şeyler seçeceklerini ummuştuk. Umduğumuzla kaldık. Albüm Discharge'la açılıyor, Diamond Head'le devam ediyor. Şarkıları çalınan diğer gruplar şunlar: Black Sabbath, Bob Seger, The Misfits, Mercyful Fate, Blue Öyster Cult, Thin Lizzy, Lynyrd Skynyrd, Blitzkrieg, Budgie, Queen, Anti-Nowhere League, Sweet Savage, dört şarkılık özel "Motörheadache '95" bölümüyle Motörhead ve, işe bakın, Nick Cave and the Bad Seeds... Elbette ki çok güzel isimler, çok güzel şarkılar da var ama, takdir edersiniz ki, Marianne Faithfull'a biraz uzak isimler... Nick Cave hariç elbette... Neticede, bakmayın "Metallica metalin içini boşaltmaya başladı" diyenlere. 1950'lerin Las Vegas şov grupları gibi giyinip fotoğraf çektirmeleri, Nick Cave türküsü çağırmaları pek bir şeyi değiştirmiyor: Metallicaseverler almamazlık etmesinler, sevmeyenler merak etmesinler... ***M.E.***

Rüyada stadyum görmek, son günlerde hamlaştığınıza, bu yüzden eskisi gibi çalışamadığınıza işarettir.

Alçacık eşek / Tepesinde döşek KOYUN

Hasma göre kılı kıldan çekerim / Ham taşı gevhere katanlardan değilim **AŞIK FAHRİ**

En yaşlıların en gençlerin öldüğünü gördüğü bir dönemdeydik. Bundan böyle vardiya değiştirme sırası bize geliyordu; bizim yaşam umutlarımızı yaşlılar gerçekleştirmeliydi; bu insanlar bizim çocuklarımız oluyorlardı. **JEAN-NOEL PANCRAZI,** Kış Geceleri

Melih, büyük geçmiş olsun... Bak aşağıda kim var, Nik Keyv.

Eşiniz, bir kadına dikkat ve alaka ile bakarsa, bakışlarını kontrol etmek ister misiniz?

Arkadaşınızın harikulade mücevherine hasetle bakıp "sahte mi" diye sorar mısınız?

NICK CAVE

Şahsen best-of'ları severim

Greatest
DURAN DURAN
(EMI / Kent)

İnsan tuhaf oluyor: 80'lerin büyük bir kısmı onlarla geçti. Bazılarımız onları çok sevdi, bazılarımız kulaklarına çalındıkça dinleyip geçti. Belirleyiciydi elbette: O zamanlar Paul Weller'a ya da Morrissey'e de takılabilirdiniz, Duran Duran'ın Bryan Ferry'i kırpa kırpa aparttığı poplaşmış glam'e, yatlara, partilere, manken kızlara da... Her durumda, Duran Duran dünyanın en büyük pop gruplarından biri oldu ve en güzel pop şarkılarını üretti. Bu best of furyasında en çok isteyebileceğimiz, özleyebileceğimiz toplama onlardan gelebilirdi. "Is There Something I Should I Know"dan "A View To A Kill"e, "Planet Earth"ten "Union Of The Snake"e, "Girls On Film"den "New Moon On Monday"e, hatta Türkiye'de hiç yayınlanmamış meşhur "Electric Barbarella"ya kadar en güzel 19 Duran Duran şarkısı bir araya gelmiş bu toplamada. Gözlerimiz "The Chauffeur" dahil birkaç şarkıyı aradı ama, ne yapalım... Siz yine de söyleyin bakalım: John Taylor mı daha yakışıklıydı, Simon Le Bon mu?

Greatest Hits
THE BEACH BOYS
(EMI / Kent)

Endless Harmony
THE BEACH BOYS
(EMI / Kent)

California'nın bereketli güneşinden gelen ışınları 60'lı yıllar boyunca Wilson biraderler yansıttı dünyaya. Rock'n'roll'u denize, dalgalara, plajlara, surf'e uyarladılar. Şarkılarının neredeyse hepsinde surf sözcüğü geçiyor mu, yoksa bize mi öyle geliyor? (Leif Garret ismindeki yeniyetme bir çocuk tam punk yıllarında komik bir "Surfin USA" cover'ı yapmıştı, hatırlayan var mı?) Rock ansiklopedilerinde onlara ayrılan sayfa sayısı Beatles'ınkine, Stones'unkine eşdeğer. Ama bu "ebedi ahenk"in bizim topraklara kök salmasını engelleyen bir şey var, sanki redneck country'sinden bile daha Amerikalı (ya da California'lı) bir müzik Beach Boys'unki. Seviyorsanız mesele yok, "Greatest Hits"de onların 30'a yakın ünlü parçasını bir arada bulacaksınız, "Endless Harmony"de ise bilinen parçalarının sandıklarda kalmış bilinmeyen kayıtlarına (Beatles'in "Anthology" üçlemesindeki gibi) erişeceksiniz. Eğer "araştırmacı dinleyici"lerdenseniz Brian Wilson'ın şarkı yazımı ve şarkılardaki şan hattı organizasyonuna ilişkin dehasını keşfetmek için bu albümlere takılmanız iyi olur.

The Very Best Of
DEAN MARTIN
(EMI / Kent)

Yani Dino, yani King Of The Cool... Aktörlüğünü Jerry Lewis'le seriyallerinden, sarhoş kovboy numaralarından, yapışık tebessümünden hatırlarız ya, şarkıcılığını es geçeriz. Gerçi aktörlüğüne de baksanız, onu en iyilerin arasına koyan bir Allah'ın kulunu bulamazsınız. Ne gam, Dino her zaman orada durur: İçer, kadınlara sarkar, top patlasa umursamaz, kavga çıksa isteksizce boksörlüğünü konuşturur. Şarkıcılığı da öyle: Sesinin rengi iyidir gerçi ama zorlamaz, ufak çapta neşesini tutturur, abartmaz, lafları sarhoş gibi yuvarlar (sahnede içtiğinin gerçek viski olduğunu herkes bilir). Güzel insandır. Çalıştığı iki plak şirketinden çıkardığı şarkılar ilk defa bu derlemede bir araya geliyor. Son derece tatmin edici bir derleme olduğu aşikar. Bir yerden sonra, ne söylese güzel geliyor zaten.

The Whole Of The Moon
The Music Of
MIKE SCOTT & THE WATERBOYS
(EMI/Kent)

Mike Scott'ın 80'lerin kalbinde, folk ve new-wave'in tarihinde çok güzel bir yeri var. Springsteen'le Dylan arasında mekik dokuyan bir Britanyalı. İskoçya'da bir İrlandalı. 81-93 arasında faaliyet gösteren grubu Waterboys'un müziği, arkadaşı Karl Wallinger'in 86'da ayrılıp World Party grubunu kurmasıyla birlikte iyiden iyiye kemanlı memanlı bir Irish folk-rock'a (raggle-taggle deniyor) evrilmişti. Patti Smith için yazdıkları ilk 45'lik "A Girl Called Johnny"den, saksofonla inleyen "Red Army Blues"a ve Türkiş klarinetli "The Return Of Pan"a kadar Waterboys'un uğrak istasyonlarını bu albümde bulabilirsiniz. Mike Scott'ın Dylan'cı çizgideki ilk solo albümü "Bring 'Em All In"den seçilmiş şarkılar da cabası.

Sultans Of Swing
The Very Best Of
DIRE STRAITS
(PolyGram)

80'lerin Waterboys değil de, Dire Straits adıyla anılması bir talihsizlik. Gerçi özellikle ilk yıllarında gayet düzgün bir müzik yaptılar ama sonra giderek Phil Collins misali Kraliyet ailesinin resmi bandosu olmaya yüz tuttular. Türkiye'de bir zamanlar Mark Knopfler gitar tekniğine gıptayla bakılan, erişilemeyecek bir adam gibi gözüküyordu, neredeyse Dire Straits de o tahammül edilmez "müzisyen grupları" arasına girivere-cekti. Ama bu basit ve uçucu rock'n'roll ne mutlu ki kendini sadece müzisyenlere değil, herkese sevdirmesini bildi. Şimdi "Sultans Of Swing"den "Money For Nothing"e, onları zaten ezbere biliyoruz diyorsanız "Private Investigations"dan "Brothers In Arms"a kadar 15 Dire Straits parçası bu albümde bir arada. Seven alır, seven anlar.

Time Capsule
Songs For A Future Generation
B-52's
(WEA / Balet)

Roll'un ilk sayısında REM'den Peter Buck şöyle diyordu: "Georgia'dan çıkıp da, bira, boogie ve kovboy şapkasından bahsetmeden bir plak anlaşması yapan tek gruptu onlar." John Lennon'ın son aylarında en sevdiği grup da B-52's'du. Coluche de bir ankette en sevdiğiniz gruplar kısmına B-52's ve Pretenders yazmıştı. Şimdi tarih öncesi gibi göründüklerine bakmayın, gerçek bir new-wave klasiği olan ilk albümleriyle (79) epey alaka toplamışlardı. Ama işin doğrusu, daha o zamanlardan da tarihten bağımsız takılıyorlardı, bir taraflarıyla 50'lerde, bir taraflarıyla 2000'lerdeydiler. Kitsch kıyafetler, sürreel şarkı sözleri, iki bayan, üç bey, gayet eğlenceli bir elektronika dans-rock. Ricky Wilson'ı AIDS'e kurban verdikten sonra yeniden toparlanıp "Taş Devri" filmi için "The Flintstones" şarkısını yapmaları boşuna değil, "yaba daba duuu" çığlıkları en çok onlara yakışıyordu... Şimdi tekrar toparlanıp kaydettikleri iki yeni şarkıyı, eskilerin ardına takıp bu albümü çıkarmışlar. 80'lerin uyanan büyüsüne dalmak için birebir.

Her kayıp acı, ama -ateş düştüğü yeri yakar- Erhan Akyıldız'ın kaybı hepten acı. Çelebiydi, diğerkamdı, dürüsttü. Hey'de Türk Müziği sayfası hazırlayarak başladığı, Milliyet ve Cumhuriyet'te sürdürdüğü gazeteciliği, meslek haysiyetinden, mesuliyet duygusundan ödün vermeden yaptı. Geride yüzlerce röportaj, yazı, Abdi İpekçi'yi anlatan "Gazeteci" adlı ödüllü bir kitap ve kendisinden çok şey öğrenen dostlar bıraktı. Onu kaybetmek acı.

Bugün dünya üzerinde her şeye malik oldukları halde bir türlü mesut olmanın sırrını çözememiş nice genç ve güzel kadın var. Çoğunu sinema yıldızlarının teşkil ettiği bu hanımlar ruh doktorları için etüd mevzuu olmaktadırlar.

Rüyada bir yerinize vazelin sürdüğünüzü görmek, her işi büyük bir kolaylıkla başarmasını bilen, çok yetenekli bir kimse olduğunuza işarettir.

Altı tıkı tıkı / Üstü fıkı fıkı / Etrafı mani tekkesi / İçi tükürük hokkası NARGİLE

Walk In My Shadow

FREE

(PolyGram)

Mehmet Güreli'nin ve Tony Blair'in en sevdiği gruplardan biri. Bu albüm tam 30 yıl öncesini ayaklarımıza getiriyor. Blues çıkışlı, gevşeyip ölgünleşmemiş Britanya hard-rock'u. Vokalde Paul Rodgers, gitarda Paiul Kossoff, davulda Simon Kirke, basta ufaklık Andy Fraser... Referansları bütün İngiliz beyaz blues'cular gibi Alexis Corner ve John Mayall... Grubun etkinliği 68-73 arası, sadece beş senecik. Ardından Kossoff'un ölümü, Rodgers ve Kirke'ün Bad Company'yi kurması falan derken iş sarpa sarıyor... Elemanların en taze zamanları Free dönemi: Tarihlerinin en büyük hiti olan "All Right Now"ın bu toplamada yer almaması çok saçma ama neyse... Yine de "Walk In My Shadow", kulakları hala o yıllarda yaşayanlar için bulunmaz nimet, yeni kuşak içinse geçmişin bir baba grubunu tanımak için fırsat.

The Shape I'm In

The Very Best Of

THE BAND

(EMI / Kent)

'60'ların, '70'lerin büyük grupları 1980'lerde arka arkaya sahnelere dönüş yaparken kulağımız The Band'ı aramadı değil. Ama onlar 1976'dan beri farklı dünyaların insanları olarak kalmayı yeğlediler. Arada sırada Robbie Robertson çok iyi albümlerle dünyamıza giriyor ve çıkıyor, o kadar. Ama insanlar sık sık The Band'in mirasına dönüp bakmadan edemiyor. Country ve folkun geri dönüşünün bunda payı büyük herhalde. The Band '60'ların sonunda Bob Dylan gibi bir devi bile sarsmıştı ne de olsa; folkla roll'un nasıl bağdaşabileceğini kanıtlamışlardı. Üstelik Amerikalı bile değillerdi. Neil Young'la birlikte The Band'in Amerikan müziğine getirdiği soluk hiç de azımsanacak bir şey değil. Son konserlerini verdikleri 1976 yılından bu yana The Band'in Best Of...'ları çıktı. Zaten 'The Very...' lafı da bu derlemenin ötekilerden pek farklı olmadığını açık ediyor, ama sürprize ihtiyacı olan kim? The Band'in müziği yeterince iyi. Albümde 18 tane şarkı var. Grubun iyi bilinen ve pek de bilinmeyen şarkılarından bir demet.

A Perfect Stranger

MARIANNE FAITHFULL

(PolyGram)

Marianne Faithfull'un Rolling Stones ailesinin bir ferdi olmaktan sıyrılıp kendisi olarak günyüzüne çıktığı 1979 ve sonrası yıllara ait çok güzel, kapsamlı bir biyografik eser "A Perfect Stranger". Yoğun katranlı sesiyle "Broken English"ten giriyor Brecht Weill şarkısı "Asker Karısının Baladı"ndan çıkıyor. İki John Lennon (Tabii ki "Working Class Hero" ve ilk kez bu albüm sayesinde "Isolation"), bir Patti Smith, bir Tom Waits, bir Bono (yine ilk kez bu albüme özgü olarak "Conversation On A Barstool") ve elbette "Sister Morphine", elbette "As Tears Go By". İki CD, 35 şarkı, neredeyse ikibuçuk saat, ama valla az bile...

Tried And True

The Best Of

SUZANNE VEGA

(PolyGram)

Suzanne Vega, 40'ına merdiven dayadığı şu günlerde bir best-of'u hak etmişti. Albüm tahmin edileceği üzre "Luka"yla başlıyor. Kapanışta ise çok güzel iki yeni şarkı var... Joe Jackson'ın (evet, Costello usulü punk'tan noktürnlere kayan o Joe Jackson) piyanosuyla Vega'ya eşlik ettiği film şarkısı "Left Of Center" da sürprizlerden biri. Bir diğer sürprizin Hector Zazou'nun "The Songs From The Cold Seas" albümünde yer alan Suzanne Vega-John Cale düeti "The Long Voyage" olmasını dilerdik ama hayır, bu şarkı yok... "Tried And True"da Vega, kocası Mitchell Fromm'la çalışmaya başladığı ilk albüm "99.9 F"a epey iltimas geçmiş, akustik gitarlı ilk dönemlerini ise ihmal etmiş gibi geldi ama olsun. Leonard Cohen-Joni Mitchell ekolünden yola çıkıp başlı başına bir Suzanne Vega ekolü yaratmış bir şarkı yazarı bir daha, bir daha dinlenir.

The Best Of 1980-1990

U2

(PolyGram)

U2'nun üç albüm süreceği söylenen "best of" hamlesi "The Best Of 1980-1990" ile başladı. Bu 10 yıllık sürede yayınladıkları ilk yedi albümden seçilmiş 13 şarkı U2'nun evvelce kim olduğuna dair fikir veriyor, ama yeterli olduğu da söylenemez. İçinde "Sunday Bloody Sunday", "Pride", "With Or Without You", "Desire" gibi hitler ve şu sıralarda klibi gösterilen, yine o dönemlerden kalmış ama yayınlanmamış "Sweetest Thing" ismindeki şarkı var. Stoklarda kaldıysa bu albümün iki CD'lik versiyonunu (limited edition olduğunu söyleyelim) edinmeye çalışın: İkinci CD'de bazı şarkılarının hiç yayınlanmamış versiyonları ve Patti Smith cover'ı "Dancing Barefoot" yer alıyor.

Donkeys 92-97

TINDERSTICKS

(PolyGram)

Tindersticks, çoktandır yapması lazım gelen bir şeyi yaptı ve nadir bulunan ya da hiç yayınlanmamış kayıtlarını, single'larda bulunan (ıskarta gibi duran) şarkılarını bir araya toparladı. "Donkeys"in içinde "Patchwork", "Bathtime", "Travelling Light" gibi bilinen şarkıların yanısıra Isabella Rosselini'yle yaptıkları düet "A Marriage Made In Heaven", Otis Redding şarkısı "I've Been Loving You Too Long" ve Pavement şarkısı "Here"ın yorumları yer alıyor. Ayrıca ikinci albümlerindeki "No More Affairs"i Fransızca "Plus de Liaisons" olarak okumuşlar. Bu "ara albüm"ü gözünüzü kırpmadan yeni bir Tindersticks albümüymüşçesine alabilirsiniz.

Modern Classics

PAUL WELLER

(PolyGram)

The Jam'le tutturduğu son derece haysiyetli pub-punk sonrası, Style Council'le soul'un en güzelini yaptı. Solo yıllarında "güvenilir insan" sıfatını çoktan haketmişti. 1992'den bu yana, altı yıla dört albüm sığdırdı, The Jam ve Style Council harmanı üzerine rock'ların en güzelini yaptı: "Paul Weller", "Wild Wood", "Stanley Road", "Heavy Soul"... "Modern Classics", dört albümden seçmelerle oluşturulmuş. Neler yok neler: "Peacock Suit", "Wild Wood", "Uh-Huh Oh-Yeh", "The Changingman", "You Do Something To Me", "Broken Stones"... Bir yeni parça, "Brand New Start"... Bakmayın "yeni başlangıç"lardan bahsettiğine, Morrissey'in dediği gibi, "o hiçbir yere gitmedi ki, hep oradaydı"... Dört albümü almak daha iyi ya, bu da gözü kapalı alınır...

[1990birikiüçdörtbeşaltıyedisekizdokuzon]

İNGİLTERE ALBÜMLER

1. **George Michael** Ladies & Gentlemen
2. **Robbie Williams** I've Been Expecting You
3. **The Corrs** Talk On Corners
4. **U2** The Best Of 1980-1990
5. **Steps** Step One
6. **Bee Gees** One Night Only
7. **Charlotte Church** Voice Of An Angel
8. **M People** The Best Of...
9. **Phil Collins** Hits
10. **Mariah Carey** No 1's

İNGİLTERE INDIE ALBÜMLER

1. **Steps** Step One
2. **Oasis** The Masterplan
3. **Super Furry Animals** Out Spaced
4. **R Kelly** R
5. **Fatboy Slim** You've Come A Long Way, Baby
6. **Levellers** One Way Of Life
7. **Garbage** Version 2.0
8. **Morcheeba** Big Calm
3 **Colours Red** Paralyse EP
9. **Stereophonics** Word Gets Around
10. **Jane McDonald** Jane McDonald

AMERİKA ALBÜMLER

1. **Garth Brooks** Double Live
2. **Method Man** Tical 2000 Judgement Day
3. **Jewel** Spirit
4. **Mariah Carey** No 1's
5. **Celine Dion** These Are Special Times
6. **Offspring** Americana
7. **Ice Cube** War & Peace Vol.I
8. **Alanis Morissette** Supposed Former
9. **N Sync** N Sync
10. **Jay-Z** Vol. 2... Hard Knock Life

ROLL DİSKO

Ahmet Kaya Tedirgin
Beck Mutations
Clash London Calling
Dead Kennedys Give Me Convenience Or Give Me Death
Deep Purple In Rock
Divine Comedy Fin de siècle
Duran Duran Seven And The Ragged Tiger
Erkin Koray Gaddar
Jack Jazz Age
The Kamkars Nightingale With A Broken Wing
Maryam Mursal Journey
Nizamettin Ariç Ahmedo Roni
Paul Weller Modern Classics
Red Snapper Making Bones
REM Up
Reşo Zerdüşt 2
Urfalı Babi Cananım
Willie Nelson Teatro
Yarınistan One Day Soon

KOD MÜZİK / Atlas

1. **Depeche Mode** The Singles 1986>98
2. **Jack** Jazz Age
3. **Cypress Hill** IV
4. **Hole** Celebrity Skin
5. **Red Snapper** Making Bones

D-TONE/ Atlas

1. **Gökçen Kaynatan** Fırtına / Moda
2. **Wu-Tang Clan** Wu-Tang Forever
3. **Brigitte Bardot** Disque d'or
4. **Sigue Sigue Sputnik** Flaunt It
5. **Türk Avantür / Sex Film Müzikleri**

ÇALINTI / Atlas

1. **Ken Peplowski** A Good Reed
2. **Jacques Loussier Trio** Satie
3. **Anouar Brahem** Thimar
4. **PJ Harvey** Is This Desire?
5. **New York Rock&Roll Ensemble** Reflections

MEMLEKETTE EN ÇOK SATANLAR

YABANCI

1. **George Michael** Ladies And Gentlemen
2. **Küschelrock 12** Various Artists
3. **U2** The Best Of 1980-1990
4. **Number One Hits**
5. **Mariah Carey** No 1's
6. **Bryan Adams** On A Day Like Today
7. **Radio 5 Summer Hits '98**
8. **Richard Clayderman** Turquie Mon Amour
9. **Dire Straits** Sultans Of Swing
10. **Diva's Live** Various Artists
11. **Manic Street Preachers** This Is My Truth...
12. **Metallica** Garage Inc.
13. **Celine Dion** S'il suffisait d'aimer
14. **Whitney Houston** My Love Is Your Love
15. **Edyta Gorniak** Edyta Gorniak
16. **Madonna** Ray Of Light
17. **Emma Shaplin** Carmine Meo
18. **Beastie Boys** Hello Nasty
19. **Alanis Morissette** Supposed Former
20. **Phil Collins** Hits

YERLİ

1. **Muazzez Ersoy** Nostalji 4-5-6
2. **İbrahim Sadri** Şiirler
3. **Beyaz** Türküler
4. **Mustafa Sandal** Detay
5. **Atilla Taş** Kırmızılım
6. **Yaşar** Esirinim
7. **Mahzun Kırmızıgül** Yıkılmadım
8. **Zara** Avuntu
9. **Müzeyyen Senar** Bir Ömre Bedel
10. **Ayna** Dön Bak Aynaya
11. **Şükriye Tutkun** Çiğdem Der Ki
12. **Hülya Avşar** Hayat Böyle
13. **Özcan Deniz** Çoban Yıldızı
14. **Doğuş** Ve Şarkıları
15. **Serdar Ortaç** Serdar Ortaç 98
16. **Sinan Özen** Tek Başına
17. **Athena** Athena
18. **Hakan Taşıyan** Gözün Sevem
19. **Yonca Evcimik** Günaha Davet
20. **Rober Hatemo** Sen Farklısın

Nostalgia della Italia

Senza catene • **Iva Zannicchi**
Melancolie • **Peppino di Capri**
Io sono quel che sono • **Mina**
Nata per me • **Adriano Celentano**
La prima cosa bella • **Nicola di Bari**
Ciao cara come stai • **Iva Zannicchi**
Io fi darò di più • **Iva Zannicchi**
Roberta • **Peppino di Capri**
Ho capito che ti amo • **Luigi Tenco**
Da troppo tempo • **Milva**
Dio come ti amo • **Domenico Modugno**
Amici mie • **Ricchi e Poveri**
Zingara • **Bobby Solo**
Ricorda • **Ornella Varoni**

Urfalı Babi

Doğmatik şair

Onu kimimiz İbrahim Tatlıses'in meşhur ettiği "Sabuha"dan tanıyoruz; daha eski kuşak, "Canan"dan hatırlıyor. Kemal Sunal'ın "Salako"sundaki performansını herhalde görmeyen yok. Ama Urfalı Babi bu kadar kısa özetlenecek gibi değil: Babi bir derya, bir alem... Onu tanıyan herkesin sözbirliği etmişçesine söylediği gibi, "devrinin Neyzen Tevfik'i"... Her topluma her zaman lazım bir "bilge"... Tarihi bir kişilik... Fıkra gibi anılarla, hayat dersi acılarla, buyurun Urfalı Babi sofrasına...

"Sabah 4'den öğleden sonra 3'e kadar ayakçı, 3'den akşam 8'e kadar ocakçı, 8'de akşamcı, 12'de de kahvedeki sandalye palasta yatakçıyım..."

Hey dergisinin "Urfalı Babi –yaşamak için– kahvecilik yapıyor" başlığıyla aktardığı haber, Babi'nin 5 Aralık 1977'deki halini, Babi'nin ağzından böyle özetliyor. Halbuki Urfalı Babi, birkaç sene öncesinin "star"ı: "Cananım" şarkısının çalınmadığı yer yok, İstanbul Gelişim Orkestrası'yla sahneye çıkıyor, filmlerde oynuyor... Öyle ki, "Cananım" Fransızcaya çevriliyor, Diane&David ikilisi parçayı "Sur les quais d'Istanbul" adıyla plağa okuyup epey "sükse" yapıyor. Babi'nin plakları, çoğu Aykut Sporel'in prodüktörlüğüyle, birbiri ardına yayınlanıyor...

Halbuki, "star" yıllarından birkaç sene sonra, Babi'nin Fransız konsolosluğunun önüne serdiği bez üzerinde bizzat sattığı, "piyasada daysa on kuruştan satılan" "Ne Buldun?" isimli şiir kitabındaki "İstanbul" şiiri başka telden çalıyor: *"Taşın toprağın altın / Dediler biz de geldik / Olmazsa köprüaltın / Acaba biz niderdik // İstanbul sana göçtük / Çoluk çocuk kızan dul / Altınından vazgeçtik / Bize kiralık ev bul..."*

Sanki Hamlet oynuyor...

Bugün Urfalı Babi, Nasreddin Hoca misali, hakkında türlü çeşit hatıra anlatılan, hatıraları fıkra gibi aktarılan bir kişilik. Hangi eski arkadaşının kapısını çalsanız, hepsi aynı şeyi söylüyor: "Urfalı Babi anlatmakla bitmez." Öyle bir hal olmuş ki artık, anlatılanlar gerçek mi, sonradan mı yakıştırılmış, yoksa Babi mi o zamanlar "yazmış", belli değil. Ama, bunca yıl sonra Babi'nin unutulmaması da boşuna değil. Arkadaşı Nafi Övüş'e bakarsanız, işin sırrı şurada: "Babi'nin ruhunda vardı tiyatroculuk, oyunculuk. Zaten hep rol yapardı yaşarken, konuşurken. O kadar tatlı mimikleri, sesleri, nüansları vardı ki, hayret ederdiniz. Davudî bir ses tonu vardı, güzelliğine kapılıp giderdiniz. Karşınızda sanki Hamlet oynuyor zannederdiniz."

Belli ki, çok kişiye nasip olmayan bir "aura" var Babi'de: "Muhabbetine doyum olmazdı. Cemiyet adamıydı. Millet onun yanında konuşamazdı: O kadar güzel konuşurdu ki, lafını kesmek istemezlerdi. Zaten çok alıngandı. Onu dinlemeyen olursa, çeker giderdi. Biraz da deliydi Urfalı. Ama dünya güzeli bir kalbi vardı. Paraya pula hiç önem vermezdi..."

Uzun saçlarıyla, "hippi" kıyafetleriyle Babi, giderek, Plakçılar Çarşısı'nın alamet-i farikası oluyor. Parasız kaldığında "sinyal"e çıkıyor, dükkanları dolaşıyor, harçlık topluyor. Babi'nin her ziyareti bir eğlenceye, şenliğe dönüşüyor. Hem, öyle herkesin kapısını da çalmıyor.

Urfalı Babi öyle cemiyetlerin adamı ki, bir gün "üst düzey" yetkililerin, emniyet müdürlerinin, gazetecilerin, sanatçıların masalarına misafir ediliyor, ertesi gün garibanların, ayyaşların, kloşarların arasında sabahı buluyor. Bir gece Lalezar gazinosunda assolist altıyken, ertesi gün cebinde gezdirdiği curasını sokaklarda konuşturuyor. Mehmet Güçlü'nün dediği gibi, bülbül, altın kafeste durmuyor...

Rakının devamı gelsin...

Urfalı Babi... Yani, Yılmaz Kayral... 1925 Urfa doğumlu... Üç kardeşin en küçüğü... Babası "babo" yerine "babi" dermiş, adı öyle kalmış. Plakçıların yakıştırmasıyla, Urfalı Babi olmuş...

İstanbul'dan evvel gezip dolaşmadığı, ayağını basmadığı yer, içine girmediği alem kalmamış. Curası Urfa'dan beri hep yanındaymış ama: Bütün Urfalı müzisyenler gibi, Urfa Musiki Cemiyeti'nde usûl öğrenmiş, sıra gecelerinde "terbiye" almış... 1964, İstanbul... Daha bismillâh demeden, Doğubank işhanı: O zaman Unkapanı yok, plakçıların merkezi Doğubank... Orada plak şirketi kurmuşluğu bile var. Şirketin adı, Babifon...

Şirket serüveni kısa sürüyor ama, uzun saçlarıyla, "hippi" kıyafetleriyle Babi, giderek, Plakçılar Çarşısı'nın alamet-i farikası oluyor. Parasız kaldığında "sinyal"e çıkıyor, dükkanları dolaşıyor, harçlık topluyor. Babi'nin her ziyareti bir eğlenceye, şenliğe dönüşüyor. Hem, öyle herkesin kapısını da çalmıyor. Ali Avaz'dan aktaralım: "Çarşı'da herkes severdi Babi'yi. O haliyle kabul etmişlerdi. Hiç boş çevirmezlerdi. O zaten adamını bilirdi, herkese gitmezdi, kimine değer bile vermezdi. Gözüne kestirdiği, hoşlandığı birine "selâmünaleyküm, nasılsınız" der, oturur-

du. Bilirlerdi Babi niye geldi... Bir de, bardağı çıkarıp bir yudum alırdı: Demektir ki bu, 'rakının devamı gelsin'. Hayatta kimseye 'bana para verin' dememiştir."

Köyün bilge meczubu

Sene 1971. Babi "Cananım" şarkısını okuyor, "şöhret"le tanışıyor: *"İstanbul'un dilberleri / Tatlı, ballı dilleri / Cananım konuşunca / Susturur bülbülleri / Canım, cananım / Eyvaaaah!"* Plaklarının arkası kesilmiyor. "Alilerin Alisi", "Dişi James Bond", "Zühal" gibi onlarca plağı kâh Yılmaz Kayral, kâh Urfalı Babi adıyla yayınlanıyor. O yıllarda çok faal Babi: Şık gece kulüplerinde şık kostümlerle sahneye çıkıyor; Ali Avaz'ın "Sarı Çizmeli Mehmet Ağa" oyununda oynuyor; sinemaya bulaşıyor. Müzisyenliğinden başka, en çok sinemada tanınıyor: Kadir İnanır'la, Ayhan Işık'la perdede görünüyor; ama asıl, "Salako"nun motoru oluyor...

1974 tarihli "Salako"da rejisör Atıf Yılmaz, Giovanni Scognamillo'nun deyişiyle, "kahraman eşkiya mitosunu iyiden iyiye taşlıyor". Başrollerde Kemal Sunal ve Meral Zeren: Eşkıya Hamido'nun yanlışlıkla ölmesiyle, bölgenin yeni eşkiyası Kemal Sunal olur. Köyün "salağı", türlü çeşit kaza neticesi, artık kahraman "Salako"dur. Köyün bilge meczubu, serüveni baştan sona elinde bağlamasıyla anlatır. Her yeni durumda bir türkü yakar. Davudî sesiyle söylediği hikmetli sözleri, köylü baş sallayarak dinler. Bu bilge kişi elbette Urfalı Babi'den başkası değildir ve "Salako"ya uyarladığı şarkı da meşhur "Cananım"dır... "Salako"dan sonra sektörde yolu açık gibi ama, Mehmet Güçlü'nün aktardığı gibi, Urfalı Babi, "para hamalı" değil. Hiçbir işin peşine düşmüyor, bildiği, sevdiği aleme dönüyor. Mehmet Güçlü'ye bakarsanız, filmler uzak bir çiftlikte çekilse, Babi'nin kaçacak yeri kalmasa filmi rahatlıkla bitirir, ama şehir içinde işler değişiyor: Sete ya gelmiyor, ya geç geliyor...

"Nerde içersem orda yatarım..."

"Doğmatik bir şiir ve müzik hâlesi vardı Babi'de..." Nafi Övüş böyle diyor. Zaten o doğuştan gelen hâle, o "doğmatik hâle" her fırsatta kendini belli ediyor: Babi, "konuşurken şiir gibi konuşuyor, kafiyeli, redifli..." "Kafası boşken" de muhabbeti iyiydi herhalde ama, sohbetinin tadı anlaşılan en çok "yükü tutmuşken" çıkıyor. Zira, açık ya da gizli, Babi her daim içiyor. İçki muhabbet getiriyor, muhabbet içkiyi çağırıyor. Bu güzel muhabbetin zorlukları da var, her babayiğidin harcı değil Babi'yi havaya sokmak. Bu konuda bir hayli maharetli olan Mehmet Güçlü'den nakledelim: "Babi'ye iltifat edeceksin. Oturduktan yarım saat sonra, 'Babi, Allah aşkına, bize bir şeyler oku, bu akşam deşarj olalım' diyeceksin. Hoşuna giderdi. Halbuki öyle bir ihtiyacımız da yok ama, masayı bozmasın diye. Masanın ortasına çıkar, sıçar. Öldürsen, yapmak istediğinden vazgeçmez; mani de olamazsın içki içtikten sonra..."

"İçerim / Yâr elinden içerim / Dost elinden içerim / Ben her akşam içerim / Bakma gülüp eğlenmeme / Kan ağlıyor içerim..." Böyle başlıyor Babi'nin "İçerim" şiiri. Ama, galiba, Babi'ninki bir mecburiyet değil, bir seçim. "Tahammül" edebilmek için bir seçim. Sebepleri var elbette. Yine Mehmet Güçlü'ye kulak verelim: "Bütün bunları yalnızlığına bağlıyorum ben. Ev sıcaklığına hasretti. 'Nerde içersem orda yatarım' gibi bir felsefesi vardı. Ne çoluk ne çocuk, hiç kimsesi yoktu, bunu da masada kusuyordu. Hiçbir yerde barınamadı. Kaç yere koydumsa çalışsın diye, üç gün sonra geri geldi..."

Erkek adam...

Bir röportajında sormuşlar Babi'ye: "Türkiye'nin kadın starları hakkında ne düşünüyorsunuz?" "Bırak, benim onlarla işim yok" diye terslemiş gazeteciyi Babi. Gelin görün ki, Babi'nin derdi sadece "kadın star"larla değil, doğrudan doğruya "cins-i latif"le. Nafi Övüş'ün eski dilde yakıştırmasıyla, Babi, "mahbubperest"... Nişan serüvenine aldırmayın, onun "gözünün zevki, güzel oğlanlar..." "Erkek adam erkek siker" dediği rivayet edilir...

Gündüzleri Unkapanı, geceleri Beyoğlu

1978'de "Disko Kebap" isimli ilk ve son LP'sini yayınlar Babi. Aykut Sporel'in prodüktörlüğünde yayınlanan plak, benzeri şamatalı potpori plaklarından müzikalitesiyle ayrılır: Davul, ritm box, perküsyon ve ritm gitar Michael Olivier ve Bessin Bethge'in ellerindedir, Ahmet Kurtuluş moog, piyano ve flüt, Hasan Tuğrul bas çalar. Bağlama, Babi'ye düşer. "Disko Kebap" Babi'nin son basılı plağı olur. Aynı tarihlerde Erkin Koray, "Gönül Salıncağımda" şarkısı için Babi'nin sözlerine başvurur. İbrahim Tatlıses, Mahmut Tuncer gibi şarkıcılar bestelerini, derlemelerini okurlar ama, artık Babi'ye kalan, sadece muhabbettir. 80'lerde, Doğubank işhanının Unkapanı'na kaydığı yıllarda alemden ayrılmaz, ikinci, üçüncü kuşak plakçılarla tanışır. Babi yaşlandıkça, Çarşı'ya gençler geldikçe, eski dostlarıyla yaşadıkları anılara dönüştükçe, ister istemez, bir "efsane" halini alır. Yaşlanmıştır: Eski "hippi" kıyafetlerini giymez ama, dili yine ağırdır, nüktedanlığı yerindedir. Hastane, tedavi kâr etmez, içkiden vazgeçemez. Eskisi gibi, gündüzleri Unkapanı'nda, geceleri Beyoğlu'ndadır. Yazları İstanbul, İzmir'e, Fuar'a taşınınca, o da soluğu İzmir'de alır.

Salako filminden: "Salakoğlan erdi muradına, biz girelim yine iğneli fıçıya... Boşveeer! Yandım Salakooo, yandım Salakooo..."

Ömür ahirete yaparken finiş...

"Azıcık ekmek bir yudum su / Bu değil midir hayat kaygusu / Ezrail gizlice kurarsa pusu / Geldiğini gören radarın mı var // Durmak bilmez bu gidiş / Bir dik yokuş bir iniş / Ömür ahirete yaparken finiş / Bu sürati kesen frenin mi var // Elden ne gelir yoktur ki çare / El uzanmaz düşer isen biçare / Saklanmaya imkân yoktur ne çare / Yaradanla aranda senedin mi var..."

1992, Beyoğlu. İçkisini yüklenmiş, bir kavgaya karışmış. İtilmiş, yere düşmüş, kalça kemiği kırılmış. Hastaneye kaldırılmış. Varlıklı dostları tedavi masraflarını üstlenmiş, yapılabilecek her şey yapılmış, ama ne çare: Urfalı Babi, bu dünyadan böyle gitmiş...

Boşveeeeeer!

Salako, filmin sonunda, baştan beri elde edemediği kızla bir çukura iner, halvet olur. Köylüler, gerçekten de film seyreder gibidir. Babi, şöyle bir bakar: "Salo mu avanak, biz mi avanak? Bir salak oğlana umut bağladık. Salakoğlan bizden açıkgöz çıktı. Bu avanak köylü toplanıp hakkını arayacağına, hep olmaz kişilerden medet umar durur. Hamido destanı, Salako destanı... Hep böyle mi sürecek bu iş? Salakoğlan erdi muradına, biz girelim yine iğneli fıçıya... Boşveeer!"

Bir neşeli "Yandım Salako" tutturur, derdini unutur... Hayatı tam da böyleydi galiba Babi'nin: İğneli fıçıda durabilmek için muhabbet gerekir. "Boşver", kimi zaman, muhabbetin başlangıç yeridir...

Ulaş Özdemir - Merve Erol

NAFİ ÖVÜŞ

Neyzen başladı ağlamaya

Babi, çevresini takmazdı, dilediği gibi yaşardı. Devrinin Neyzen Tevfik'iydi. *"Cemiyet benden örnek alsın, ben cemiyete uymaya mecbur değilim"* diyordu. Neyzen'i de bizzat görmüş, anlatırdı: *"İstanbul'a ilk geldim, meşhur Şemsi Yastıman'a gittim. O zaman el kadar cura var cebimde."* Zaten curayı mükemmel çalardı, cura ustasıydı. *"Şemsi Hocaya yalvardım, 'beni ne olur Neyzen Tevfik'e götür, ona Tarzan'ın selamını getirdim Manisa'dan' dedim."* Boş adam değil Urfalı, Manisa Tarzanı'yla konuşan, ahbabı olan adam. Şemsi Yastıman'dan başka kimseyle görüşmezmiş Neyzen. *"Bir sabah gittik, bizi kabul etti, aldı huzura. Şemsi hoca elini öptü, yer gösterdi, oturdu, ben de elini öptüm."* Urfalı 14-15 yaşında ya var ya yok. *"Ne haddimize bağlama çalmak Neyzen hocanın huzurunda? Sohbet başladı, o sırada 'delikanlı, çıkar cebindekini' dedi Neyzen, bir şey söylemeden. Çıkardım, 'Urfa Divanı'nı çaldım. Çok zor eser... Fakat o heyecanla öyle güzel çalmışım ki, Neyzen başladı ağlamaya... Kalkıp giderken 'oğlum, sen de belanı bulmuşsun bizim gibi' dedi..."*

Bakın *"Buldun buldun ne buldun / Nihayet sen de kuldun"* diyor bir şiirinde. Burada tevriye yapıyor, çok ince bir nüans var. Kul "delik" anlamındadır, "Allahın kulu"ndan başka anlamda. "Deliksin" diyor, afedersin.

Çok renkli adamdı. Urfalı'yı iki-üç cümleyle anlatmak çok zor. Onun başından geçenler kitaplar doldurur. *"Bir gün"* diye anlatıyor, *"konser veriyoruz. Nilüfer, Neşe Can, Şükran Ay o zaman meşhur. Sıra bana geldi."* Hippi kılığıyla çıkardı sahneye, boynunda büyük bir tespih, elinde bağlama, büyük bir mantosu vardı kuzu tüyünden. *"Sahnedeyim. Program bitti. Tam giriyorum içeriye, kadınlardan biri kalktı, 'Babi amca, Babi amca, bugün anneler günü, bize bir şey söylemeyecek misin' dedi. Allah sanki daldırdı beynime, 'nasıl demem bacım, nasıl demem' diye söyledim: 'Dünyada yaşadığın an yaşadığın andır / Zaman aynı zaman devran aynı devrandır / Kısmetin dünyada dünyadandır / Baban belki baban ama anan anandır...' Kaldırdılar beni ellerinin üzerine, kimi çimdik atıyor, kimi parmaklıyor."*

Kutu açılır, Babi çıkar... Demirel'in başbakan olduğu bir zaman, bizim hukukçular Demirel'e bir gece yaparlar, Adalet Partisi zamanları. Urfalı Babi'yi "açık arttırma" adıyla büyük bir televizyon kutusuna koyarlar ve açık arttırmaya sunulmak üzere çıkarırlar sahneye. Sürpriz! Kutu açılır, çıka çıka Urfalı Babi çıkar içinden. Millet ne beklerken ne çıkar! "Çıktık çıktık çıktık sandıktan çıktık" diye sloganı vardı Demirel'in o zaman. İlk eserine başlar: *"Millet benden övgü dolu şiirler beklerken ben at şiirini okudum"* diyor Babi: *"Zavallı at / Ey sırtında kıymetler taşıyan at / Adem Baba devrinde yaşayan at / Yarışa katılıp geride kalıp kamçıyla sırtını taşıyan at / Zavallı at zavallı at..."* Millete soğuk duş oluyor. Solcuydu çünkü, hele o Demirel'in köprüsünden geçmez hayatta! Dinlemiyor kimseyi babam: *"Harpler göçler akıllar gören at / Koçyiğitler sırtında zaferlere eren at / Fatih Mehmet Han ile denize dalıp gözü bağlı kuyu başında dönen at / Zavallı at zavallı at..."* Çıt yok Hilton'da... *"Kanatlanıp yeryüzüne inen at / Nuh peygamber gemisine binen at / Ali Haydar ile küffârı kırıp parçalanıp sofralarda yenen at / Zavallı at zavallı at..."* Yine çıt yok... *"Al at yağız at doru at / Demiri kır kır at / Eşek ile seks yapıp katır doğuran at / Zavallı at zavallı at..."* O akşamı *"Birisi yakamdan, birisi paçamdan beni sahneden indirdiler, kovaladılar"* diye anlatırdı. *"Hiçbir zaman hiçbir iktidara yaver olmadım, yar olmadım. Benim dünyam başkaydı. Ben insanlar için doğmuştum, insanların menfaati neredeyse oradaydım. İnsanlara bir şey verebildiysem ne mutlu"* derdi her zaman.

Sol göz Bizim bir toplum polisi müdür vardı, samimi arkadaşımdı. Çok ısrar etti Babi'nin elinden çiğ köfte yemek için. Akşam çiğ köfte yoğuruyor Babi İstanbul hukukçular lokalinde. Müdürün arkadaşları, komiserler, muavinler iktidarın adamı, sağcı. Bizim genç nesil avukatların hepsi de solcu o zaman. Babi çiğ köfte yoğururken bunlar sağ-sol münakaşası yapıyorlardı. Biliyorum Babi'nin solcu olduğunu, *"Babi"* dedim, *"bizi rezil etme, bir laf söyleyip de ortalığı karıştırma"*. Ben sanki öyle bir şey dememişim, çiğ köfteyi tepsiyle ortaya koydu, herkes rakısına davrandı, müdür ağzına lokmayı götürürken *"Necati Bey, söylediklerinizi duydum"* dedi. *"Aha bu sol gözümü kapattım, sağ gözümün ne yararını görmüşüm? Bir tek gözle dünya görülmez, ikisi de lazım..."*

Urfa'dan ibne çıkar mı? Urfa'yı çok severdi, Urfa milliyetçisiydi. Urfa'ya laf söylemez, söyletmezdi... *"Bir sabah indim"* diyor, *"Taksim'den Aksaray'a. Aksaray'da başıboş oğlanlardan biri takıldı bana, illâ beni eve götür diye. Götürdüm eve. Ben de mest oldum ona. Yatağa girdi. Ben de gazete okuyorum. Yorganı kaldırdı, 'hadi abi, yapmıy misen' dedi bana. Bunun Urfalı olduğunu anladım, sanki biri kaynar su döktü başıma, ter boşaldı. Urfa'dan ibne çıkar mı yahu? Bahane arıyorum nasıl kovayım diye. Emin olmak için dedim 'oğlum, sen nerelisen?'. Dedi 'ben Urfalıyam hamiy, sen nerelisen?'. 'Ben Adanalıyam' dedim, Urfalıyam diyemedim. Sabahın beşinde evden kovdum çocuğu."* Urfa'ya toz kondurmazdı Babi. *"Urfalıların eşeği bile makamla anırır"* derdi.

Avukat Nafi Övüş, Urfalı'nın yakın arkadaşı. Babi'nin "Ne Buldun" isimli şiir kitabınının önsözü ona ait....

HALİT NART

Yakasında bir gül

Urfalı Babi'yi tanıdığımda, 55 yaşlarında, 1.88 boylarında, omuzuna kadar siyah saçları olan, çarşıya geldiği zaman nara atan, *"Urfalı Babi benem! Bana yanlış yok!"* diyen bir tipti. O zaman çok merak ettim. Bu kimdir, diye sordum. *"Meşhur Urfalı Babi"* dediler. 80'li yılların başıydı. Onun plak dönemi filan bitmişti. Ama besteciliği vardı. Buraya gelip beste satıyordu.

Damardan... Beni severdi. Bir kere gene bağırıyordu. *"Babi amca n'apıyorsun, içki mi içiyorsun?"* dedim, *"yok"* dedi. Bir baktım kafasını sağdan sola çeviriyor, bir nefes çekiyor, ağzı alkol kokuyor. Bakıyorum bardak yok, bir şey yok. Yakasında bir gül var, gülün yanına kamış koymuş, gülü kokluyor gibi yapıyor, kamış da ceketin cebinde bardakta duruyor. Cekete, rakı kadehine göre bir ince cep yapmış. Fırt çektikçe "Ooh Allah şükür" diyor. Bir gün hastalandı. Ziyaretine gitmesem olmaz. Atladım gittim. O zamanlar adını soyadını bilmiyorum. Soruyorum Urfalı Babi nerede diye. Dediler ki burada öyle biri yok. Neyse bir hemşire geldi, şu adam mı dedi, tanıdı. Hemşire anlattı; alkol tedavisi olacak diye yatmış, ikinci gün hademeyi ayarlamış, para verip rakı aldırmış. Serum şişesine rakıyı koyuyor. Doktor geliyor, adam sarhoş. Rakı kokusu da var, ama rakı yok. Sonra serum şişesine bir bakıyor, Babi damardan rakı alıyor. Doktor hemen hastaneden çıkarmış Babi'yi..

Kışın içkiden yerlerde yatıyordu. Sen böyle dışarı çıkmaya üşürsün, o yerlerde yatardı. Alkollü olduğu için hissetmezdi. Yine öyle karlı bir havada Balık Pazarı'ndan çıkıp Kasımpaşa'ya doğru iniyor. Orada bir caminin yanına geliyor. Bir bakıyor, cenaze var. *"Kalabalık da yok, gariban ölmüş, zenginler yok. Gideyim, bir el de ben atayım, sevaptır"* diyor. İki kişi değişmiş, ona sıra gelmiş. Rahmetli de ağırmış. Bıraksan bırakamazsın. Önde de topal bir hoca var. Bakmış Kasımpaşa'ya doğru yokuş çıkacaklar, git git bitmiyor. Dönmüş, *"senin anayı avradıyı... sen ölmedin ben öldüm, halime bak..."* diyor.

Talaat..! Babi'nin Talat adında bir kedisi vardı Unkapanı'nda. Kedi hiç görünmezdi ortalıkta. Ne zaman Urfalı Babi gelse, "Talaaat!" diye bağırır, kedi de hemen gelirdi. Babi gittiği zaman kedi de ortalıktan kaybolurdu. Babi hangi dükkanın önünde duruyorsa, Talat gider, o dükkanın önüne işerdi. Genelde de Türküola'da çalışan bir arkadaşın yanına giderdi Babi. Bir gün yine herkes birikmiş kedinin Türküola'nın kapısına işemesini bekliyoruz, içeriden biri kapıyı açtı, çıktı. Kedi kapı açılınca korkudan fırladı tabii. Urfalı Babi *"tabii"* dedi, *"benim kedim itten korkar..."*

Ferdi Tayfur'un bir albümü çıkacak. Babi'nin bir bestesini okumuş. Ama adını yazmamışlar. Babi geliyor, ana avrat küfrediyor. Adam bakıyor kurtuluş yok, "matbaa yanlış yazmış" diyor. "Biye film mi edisen? Matbaa yanlış yazsa Urfalı Babi yazmaz da Urfalı Bobi yazar, amma yine yazar..."

İbrahim utanmıyor musun? İyi adamdı Babi. Erken gitti. Sadece Unkapanı'nın değil, pek çok yerin neşesiydi. Gazeteciler, tiyatrocular, müdürler tanırdı onu. Her gün özel birisi alır götürürdü. Sazını çalar, içkisini içer, muhabbetini yapardı. Nasıl diyeyim, ortaoyuncu gibi bir adamdı. Hatta bir dönem sıraya koyuyorlardı, bu gece bana gelecek diye. Bir hafta içinde en zengini ve en fakiri oynayabilirdi. İbrahim Tatlıses onu götürürdü. En iyi adam İbrahim Tatlıses'di. Takım elbiseler filan... Tatlıses iki gün para vermezse, gider mesela Arif Sağ'dan alır, hemen telefon açardı: *"İbrahim utanmıyor musun, elin oğlu para veriyor, sen hemşerimsin, niye vermiyorsun?"*

Aylıkçıydı. Mafya gibi aylığını alırdı. Aldığı parayı da Beyoğlu'nda fıkara arkadaşlarıyla yerdi, *"Ben Unkapanı'nın dilencisi, Beyoğlu'nun kralıyım"* derdi. Herkes üç lira, beş lira verirdi Babi'ye. Günü gelip de vermeyen utanırdı. Böyleleri hemen pişkinliğe vurup *"yahu Babi neredesin, seni göremiyorum"* derdi. Babi'de cevap hazır: *"Niye, ben Galata Kulesi miyem ki baktığın yerden beni göresen?"*

Halit Nart, Unkapanı'nın gençlerinden. Mert Plakçılık'ın sahibi.

MEHMET GÜÇLÜ

Ben para hamalı mıyam?

Yirmi sene dolu dolu arkadaşlık yaşadık. "Kıskanırım" plağını yapmıştım, o zamanın parasıyla iyi para aldım. Babi'ye de biraz para vermek istedim. Babi'yi ben tanıyorum, ama o tanısa da tanımazlıktan gelir zaten. Der ki, *"padişah tebasını tanımaz"*. Karşımızda Ali Avaz'ın şirketi vardı, orada şarap içiyor. Parayı cebime koymuşum, nasıl ederim de Babi'ye para veririm diye düşünüyorum, çünkü direkt para vermek çok zor, dolaylı yoldan bir şey bulmam lazım. *"Selamünaleyküm dayı"* dedim, kafası da güzel ya, *"kim bu"* dedi. Dedim ki, *"benim kim olduğum önemli değil, senin Urfalı Babi olman önemli, biz önemli değiliz..."* *"Allah Allaah"* dedi, *"boş bir adam degil"*. Elini öptüm. *"Bunun da zevki ayrıdır ama, neden ayakta duruyoruz? Karşıda güzel bir restoran var, orada oturalım, bir durum var, sizden fikir almak istiyorum"* dedim. *"Estağfurullah yiğenim"* dedi, çıktık. *"Senin çok güzel bir felsefen var: Allah'a emanet, dostlarıma sigortalıyım dersiniz. Biz dostuz, hepimiz de bu plak camiasının içindeyiz. Dolayısıyla her çıkan plakta senin manevi olarak da bir hissen vardır. Hepimizin hakkı var bunda"* dedim.

Sonra da İzmir'e davet ettim onu. O zaman yeni evliyim, çocuğum da altı aylık. Plaktan dolayı konserler çok uzuyor. İstanbul'dan İzmir'e gittim, üç gün sonra Babi geldi, davetleri kaçırmaz, saygılıdır böyle şeylere. *"Babi, ben bir haftalık bir turneye gidiyorum"* dedim, *"namusum sana emanet; bu dış, bu iç anahtar. Bu para, olur ya eve bir şey lazım olur..."* Bu onu çok mutlu etti. Şefkate muhtaçtı, biliyor musun? Ne ana, ne baba, ne çoluk, ne çocuk...

İzmir fuarı dönemiydi. Rahmetli bir abimiz vardı, *"çoktan beri görünmüyorsun Babi, aylığın çoğaldı"* dedi. Babi dedi ki, *"istemem, param var"*. *"Ben de vereyim"* diye ısrar ediyor. *"Aldığım yere ayıp olur"* diyor Babi, *"sen de yarın ver, ben para hamalı mıyam?"* Böyle bir felsefesi vardı, önemsemezdi parayı.

Efes'in kral dairesi Bir müsteşar gelmişti, galiba Suudi Arabistan'dan. Babi'yle tanışmış. Otelin kral dairesini tutmuş. 15 kiloluk viskilerden almış. Temmuzun sıcağıydı, telefon açtı Babi. *"Ne yapısan?"* dedim. Dedi, *"ben Efes'in kral dairesinde buzlu viski içiyem. Sen hâlâ kebap mı satiysen?"* Kapattı telefonu. Aradan iki gün geçti, geliyor, perişan halde. Dedim *"bu ne hal, Efes otelinden nasıl geliyorsun?"* *"Üç gün Efes otelinin kral dairesinde buzlu viski içtim. Ondan sonra Merkez kahvesinin sandalyesinde yattım. Kalktım tuvalete. Düşmüşem."* *"Efes otelindeydin ya, merkez kahvesinin sandalyesinde işin ne? Bu pislik ne?"* dedim. Dedi, *"ben yerlere dolanmasam, pisliklere boyanmasam, Urfalı Babi'nin ne kıymeti kalır?"*

Plajlı bir yere gittik, 45 gün denize girmedi. Dedim *"niye girmiyorsun"*, dedi ki *"suya saygım var, ne üstüme dökebilirem, ne ayağımla basabilirem..."* Babi'ye bir pansiyon buldum. *"Git, yıkan, paklan, traş ol, gel"* dedim. *"Traşı anladım, bu yıkanmak nereden çıktı? Ben ördek miyem, suya girem?"* dedi.

Levleve hümbül Selami Şahin, ben, Urfalı Babi... Doğu işhanında cuma günleri, plak şirketleri, ne kadar plakta çalmışlarsa, sazendelere ödeme yaparlardı. Biz de cumartesi günleri para toplamaya çıkıyoruz, Urfalı Babi'nin elinde tef var. Şarkı şu: *"Levleve hümbül baba fermani / Kanuni keman, kanuni keman / Hele ninna olaydi Allahindan bulaydi / Nina ninna ni..."* Biz Selami'yle vokalistiz, son bölümde bütün çarşı iştirak ediyor. Para isteme yolu şu: *"Emman emman / Ha can tamam halım yaman..."* Alınca parayı, *"levleve hümbül baba fermani..."* diye tempo tutup çıkardık. Paraların isimleri vardı: Binlik "deve kuşu", beşyüzlük "toytoklu", yüzlük "hacı leylek", ellilik "serçe", yirmilik "zümrüdüanka kuşu"... Böyle toplardık Unkapanı'nı...

Aynadaki Babi, banktaki Babi Kadıköy tarafındaki dostlarını ziyaret ederdi bazen. Aldığı tahsilat, kendisini ancak orada o gece idare edecek miktarda bir para herhalde. Tabii "yazıyor" çoğunu ama, hoş hikayeler. Azıcığını, yani peynir-ekmeğini almış, bir de şarap: *"Banka oturdum, bu gece İstanbul'u karşıdan seyrediyorum. İçki yalnız başına içilmiyor, arkadaşla içilir. Ben de alışmışım, yalnız başıma içemem. Aklıma cep aynam geldi, çıkardım. Etti iki kişi: Bir aynadaki Babi, bir bankta oturan Babi. Sohbet sohbeti açtı. Banktaki Babi aynadaki Babi'ye sordu: 'Babi, sen kaç sene evvel İstanbul'a geldin?' Aynadaki Babi cevap verdi: 'Ben tam 41 sene evvel İstanbul'a geldim.' Banktaki Babi sordu: 'Peki, İstanbul'a geldiğinde cebinde ne kadar para vardı?' Aynadaki Babi dedi ki: 'Tam 12.5 liram vardı.' Banktaki Babi, aynadaki Babi'ye soruyor: 'Peki, şu anda ne kadar paran var?' Aynadaki Babi 'Bir dakikanızı rica ederim' diyor, elini cebine atıyor, diyor ki: 'Yine 12.5 liram var.' O zaman banktaki Babi diyor ki: 'Desene sen tam 41 senedir İstanbul'da bedava geçiniyorsun'..."*

Yüzük, tüzük, büzük Bir ara nişanlandı. Hanımın ismi Münevver'di galiba. Kilosu 34, boyu 1.34, ayak numarası da 34. Babi'de boy 1.84, kilo 74, ayakkabı 44, maslahat 34. *"Pembe panter kuyruğudur, suya girince balıklar karaya vurur"* derdi. Bu hanımla Nuruosmaniye camisinde nişanlandılar. Nişanlısı modist; İran'da bir yıldönümü kutlamak için bir kaftan dikiyor. Babi eve geliyor, *"sevgilim, bu nedir"* diyor. *"İran'a davetliyim, şaha hediye olarak götürüyorum"* diyor nişanlısı. *"Sen nasıl gidersin benden habersiz?"* Kadın diyor ki, *"sen benim özel hayatıma karışamazsın"*. Babi de diyor ki: *"O zaman al yüzügü, ver yüzügü, bozdum tüzügü; eğer İran'a gidersen, Şah sonra bozar büzügü"*. Çekti kapıyı Babi, geldi.

Yoldaş Cülfi İnsan onun için değerliydi. Karıncayı incitmezdi. Bir yerde bir ekmek parçası görse, alır, öper, ağzına atardı. *"Bunu ya ben yiyeceğim, ya kuş yiyecek; şu anda kuşu bulamayacağıma göre... Herkes bunun için çalışıyor, bütün savaşlar, kavgalar bunun için"* derdi. Özüne inerdi olayların. İnanır mısınız, bir sinekle altı ay bir odada kaldılar. İsmi de Cülfi'ydi. Bal koyuyordu burnunun üstüne, sinek bala konuyordu. Demek ki, sinekle bile konuşulabiliyormuş. Dedi *"ben erken gidiyem"*. *"Niye"* dedim. Dedi *"Cülfi beni bekliyor. Bir bekleyenim var"*. Bir sinek dahi olsa, insanlar bir bekleyenlerinin olmasını istiyorlar. *"Dün gece sabaha kadar muhabbet ettik"* dedi bir gün. Sineğin konacağı ne bulursa alırdı, pislik hariç. Utanmasa onu da yapardı, sinek mutlu olsun diye.

Bir gün yine içki içiliyor, masada kebap var. Dört kişiyiz. Yere düştü bir parça. Kaldırdım, attım. Dedi ki *"niye attın"*. Dedim *"pis o"*. Bu "pis" üzerine 45 dakika felsefe yaptı elinde bağlamayla, böyle bir şey olmaz. Hayran kaldım. Kalktım, elini öptüm. Dalmış, kendini kaybeder öyle durumlarda. *"Teybe almadın mı"* dedi. Tekrar edemez bir daha. *"Şunu bir daha anlatır mısın"* dediğin zaman, *"ben teyp miyem kaseti başa alam"* derdi.

İnci Baba'nın da... Rahmetli İnci Baba bir akşam bir davet verdi. *"Nasıl bir yemek yiyelim"* dedi. Babi'nin topluluğu bozmaması için, dedim ki, *"Mehmet abi, iftar sofrası gibi bir sofra yapalım"*. Babi'nin işine gelmez, *"ben içki içerem"* dedi. İnci Baba *"Babi'ye bir duble viski alın"* dedi. *"Babaların masasında viski dubleyle gelmez"* dedi Babi. El mahkum, şişe geldi. Sadece Babi içiyor. Bir duble İnci Baba'ya koydular, ikram olduğu için. Köyde, sıcakta, attan inen bir adam düşün: Bardağı koyup koyup su içer ya, Babi de öyle doldurup doldurup içiyor. Herkesi diline doladı, herkes rahatsız oldu. *"Burada ancak İnci Baba konuşur"* diye diye, en sonunda *"İnci Baba'nın da..."*ya kadar geldi... Yukardan bomba düşse hepimiz nasıl kaçışırız, o laftan sonra durulur mu artık? Arabasına binen kaçtı. Bir ben kaldım yanında. Dedi ki: *"Güldürünce iyi de, ağlatınca mı kötü? Ben içine sıçmasam, Babi'liğimin ne kıymeti kalır?"*

Mal beyanı Hayal gücü genişti. *"Benle beraber doğdu, benden evvel öldü"* derdi maslahatı için... Babifon diye bir şirket kurmuştu: Doğuişhanında, rahmetli Nazif Girgin'in şirketinin önünde bir masa. Masa, kerpeten, çekiç: İşte Babifon şirketi. Akşam olduğunda masayı Nazif abinin dükkanına koyuyor, sabah onlar açınca, kendisi de dükkanı açmış oluyor. Maliyeciler geliyor, *"siz mal beyanında bulunmamışsınız"* diyorlar. *"Nereye bulunacağam?"* diyor Babi. *"Bize"* diyorlar. *"O zaman buyrun, benim malım budur"* diye, çıkarıyor, "mal"ını masaya koyuyor. Onlar da Eminönü karakoluna şikayet ediyorlar. Beyoğlu Emniyet Müdürü de Babi'nin arkadaşı. Eminönü'ne telefon ediyor, *"böyle böyle, kendisi benim arkadaşımdır"* diyor, *"siz Babi'yi nasıl içeri atarsınız?"* Diyorlar ki, *"maliyecilere şeyini göstermiş mal beyanında"*. *"Doğru söylüyor"* diyor müdür, *"ondan başka malı yok, ne gösterecek? Biz para veriyoruz onun şeyini görmek için, siz bedava görmüşsünüz, nasıl atıyorsunuz içeri?"*

Dünyanın işi Urfa'da sessiz film oynatılırken, filmde kaç karakter varsa, perde arkasından hepsini seslendirirmiş. Bir yandan da bağlamayla müzik yapıyor. Efektleri de kendisi çıkarıyor, çıkaramadığı ses de yoktu. Elinde senaryo olmadan yapıyor bunları, enteresanlık da burada zaten. Motive oluyor, "bu bunu konuşabilir" diye başlıyor. Yaşı ellinin üzerinde olan Urfalılar bilir bunu. Çok büyük bir değerdi Babi, kendisi de bilmezdi değerini, fakat bu dünyanın adamı değildi. *"Hepimiz dünyada misafiriz"* derdi. Bu dünyadaki hiçbir şeye değer vermeyen bir insandı. Bizim evde kaldığı zamanlarda sayım memuru geldi, *"ne iş yaparsınız"* dedi. Babi dedi ki: *"Dünyanın işini bitiremeyeceğime kanaat getirdiğim için başlamadım."*

Yanında Arif Sağ, karşısında Mehmet Güçlü, rakı meclisinde

Hastaneye yattığında bir şiir yazmıştı: *"Alyuvarlar, akyuvarlar büyümüşler, şişmişler / Kalp nabıza inatta, belli belirsiz işler / Dikkat et Urfalı Babi, hoş değil bu gidişler / Gündüz hakikat oldu gece gördüğüm düşler / Yerçekimi değil Babi, mezar çekimi bu düşüşler./ (...) Nihayet çekti beni de mezar çekimi / Toprağımda başlasın arpa buğday ekimi / Fakirlere dağıtın hayal banka çekimi / Taş bulamazsanız başıma, dikin postalımın tekini..."*

Mehmet Güçlü, şarkıcı ve menejer... Babi'nin en yakın arkadaşı. "İbo Show"da Babi'yi herkese

ACAYİP giyisi içinde soyete terzisi ile Nuruosmaniye Camiinde nişanlanan şarkıcı Babi.

Camide nişanlanan Urfalı Babi'nin yüzüğünü müftü ta

ALİ AVAZ

Ajda ne pohum!

1969'a kadar iki sene benim evimde kaldı. Çarşıya da gelir giderdi. Aras Plakçılık'tan "Cananım"ı yapmıştı. Taksim'de, Maksim'e rakip Lalezar gazinosu açılmıştı. Açılışı Ajda Pekkan'la yaptılar. Urfalı Babi de programa koyuldu. 750 lira alıyor gecede. 20 dakika zaman verildi sahnede kalması için. Birinci gün vaziyeti idare etti, indi aşağıya. İkinci gün çıktı, inmiyor sahneden. Saçlar uzun omuzlarına kadar, kafayı da bulmuş, okuyor. Taksim yapıyor, türkü okuyor, kendi parçalarını okuyor, sazı bırakıp fıkralar anlatıyor tok sesiyle. İşaret ediyorlar durmadan, sahne müdürü iki parmağını birleştirip makas işareti yapıyor. Mikrofonla dönüyor sahnenin kenarına Babi: *"Nedir o ulan, burası terzi dükkanı mı? Buraya ne yemeye çıkmışız? Okuyacağız."* Millete soruyor: *"Söyleyin ağalar, gidem mi?"* Millet *"kaaal Babi"* diye bağırıyor, herkes işin gırgırında. Babi çalıyor, Ajda

içerde kuduruyor. Babi en nihayet *"ben gideyim, bak Ajda abla çıkacak"* dedi, indi. Menejerler falan üşüştü başına: *"Sen bu kadar saat nasıl kalırsın, daha Ajda hanım çıkacak sahneye..." "Ulan"* dedi, *"Ajda da ne pohum oluyor? Ben Urfalı Babi'yem. Hadi bana eyvallah, bu programda ben yokum"* dedi, sazını alıp çıktı. Adamın meteliği yok ve 750 lira yevmiyeyi bıraktı gitti ikinci gün. Hiç laf kaldıramaz, onu kendi haline bırakmak lazım.

Hürriyet gazetesi Sahilde tarihi bir evde oturuyorum, Babi'nin yanımda kaldığı zamanlar. Hürriyet'ten arkadaşlar gelmiş, Babi'yle söyleşi yapacaklar. Ben rakıyı koymuşum, Babi çiğ köfte yapıyor. Çiğ köfte bitince gazetecilerin önüne koydu: Çiğ köfte, rakı, çiğ köfte, rakı... Makineyi ellerine alıp resim çekmiyorlar hiç. Babi'yle de hiçbir şey konuşmuyorlar röportajlık. Babi bekledi, bekledi, kafayı buldu. Evin girişinde yolluk bir halı vardı, gitmiş, o halıyı almış, bacaklarından kafasına kadar sarmış kendine, sadece kafası görünüyor, girdi salondan içeri: *"Gazeteciler! Hadi bakalım, benim normal resmimi layık görmediniz, aha böyle soytarı gibi bir resmimi çekin." "Estağfurullah Babi, olur mu öyle şey, biz şimdi muhabbete bakıyoruz"* dediler. *"Muhabbeti mi olur, bir çıplak karı olsaydı şimdiye kadar çoktan resimlerini çekmiştiniz, Babi'yi n'edeceksiniz?"* dedi, halıdan çıktı, Hürriyet gazetesini aldı, yere oturdu, pantolonunu çıkardı, dedi "ben Hürriyet gazetesine götümü silmişem"... Kendindeki değere karşılık bekliyordu Babi, onu da bulamayınca isyan ediyordu tabii.

Mösyö Moiz Aras Plak "Sabuha"yı okutmuş, Babi'ye 250 lira telif veriyor. Mösyö Moiz, Aras'ın sahibi. Babi geldi yanıma: *"Ali baba, bu herifler 250 lira veriy!" "İyi, herkes 250 lira alıyor." "Ben herkes miyem baba? Ben Urfalı Babiyem."* Dedim ki *"ben sana bir akıl öğreteyim"*. O zaman Sirkeci'deki kaldırımları sökmüşler. *"Bir tek at. Bir kaldırım taşı al. Şirketlerin camı duble cam ya, gel önüne Aras'ın, ama atmak matmak yok. Bir eline taşı al, bir elini aşağıya sal, şöyle bir geril, heykel pozu gibi. Bir gözünü de kıs, öyle dur..."* Babi geldi camın önüne, durdu. Nasıl heybetli bir duruş, bir de uzun boylu... Siyah gözler çökmüş içeriye... Mösyö Moiz bunu görünce fırladı dışarıya *"Aman Babi, n'oluyor"* diye. *"500 kaat isterem."* O kadar. Mösyö Moiz hemen getirdi 500 kağıdı, çünkü cam giderse verecek 1000 lira...

Aşıgam, ama adam evli Babi kara kara düşünüyor bir yerde. Birisi gelip soruyor: *"Babi, hayrola, niye canın sıkılıyor, bir derdin mi var?" "Seviyem, aşıgam ahh... Ama ne poh yiyem, adam evli..."* Babi bu...

Kadınla ilgisi olmayan bir adamdı Babi. Gider, arar, nerde ne yapar, bulur... Anlatırdı onları sonra... Ama biz onun yanında kimseyi görmedik. Hatta derdik ki, *"bu ineğin hepsi ağzında..."* Tatbikatta bir şey yok; bir gün yanında bir parlak insan görmedik. Ama çarşıdan çıktıktan sonra ne yapar, ne eder bilemeyiz...

Derinliğinde bir kişilik vardı dışavuramadığı. Belki de o serseri hayat, serseri konuşmalar bunun tezahürü. Kendine son derece güvenirdi, "benden büyüğü yok" dercesine. Ama pejmürde bir hayat yaşamış: Esrar içmiş, rakı içmiş, bulamayınca ispirto içmiş, o ağanın yanında, öbür kabadayının yanında kalmış, Çarşı kurulunca Çarşı'ya düşmüş... Bir türlü içerisindeki benliğini dışavuramamış, o hayat tarzından da geri dönmemiş, bir ağırlık koyamamış. Biz niye severiz Babi'yi? Derinliğini bildiğimiz için.

Ali Avaz, ünlü taşlama ustası, prodüktör. Unkapanı'ndan ayrıldığı 1979'a kadar Babi'yle içtikleri su ayrı gitmemiş...

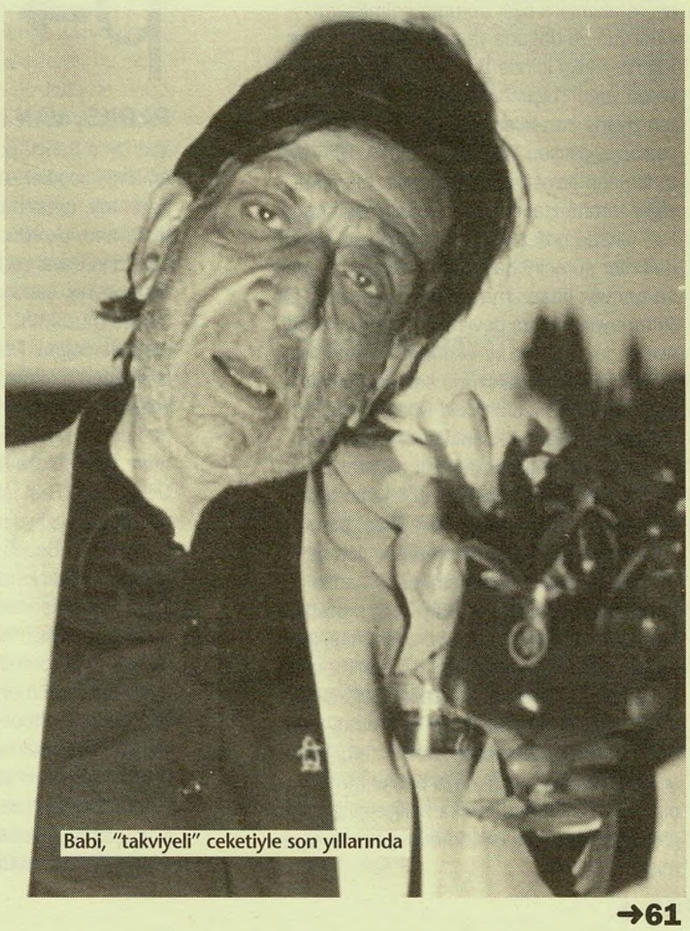

Babi, "takviyeli" ceketiyle son yıllarında

b→

BİAFRA

Bir haber klibi; Biafra baskını: / Gün ışığına sarılı kara cesetler / beyaz parıltı üzerinde gelişigüzel dağılmış giriyorlar adı her neyse / o önemli kente? / Beyaz bir beşer / aydınlatıyor haberin ardındaki haberi / parlıyor gözleri acıma duygusuyla, belki de: "İbolar, anlayacağınız, Yahudiler gibi, Hitler Almanya'sındaki durum neredeyse, / Hausaların öfkesi yani." Anlamaya çalışıyorum ben de.

Trinidad'lı şair Derek Walcott, böyle anlatıyor 1968'de televizyondan gördüklerini. Biafra olayı sömürgecilik yıllarının ardından Nijerya'da yaşanan kanlı bir kabile ve –bir yanıyla da– sınıf savaşı. Olayın izini, Baskın Oran'ın "Az Gelişmiş Ülke Milliyetçiliği-Kara Afrika Modeli" kitabından sürelim...

1960'da bağımsız olan Nijerya federal devleti, İngiliz sömürgeciliğinin arkada bıraktığı genç devletlerin en yapay olanıydı. Birliği oluşturan etnik birimlerin birbirinden çok farklı oluşu da yapaylığın başlıca nedeniydi. Kuzeyde yerleşmiş bulunan müslüman Hausa'lar feodal bir yapıya sahiptiler. Afrika'nın ekonomik bakımdan en gelişmiş ülkelerinden biri olan 50 milyonluk dev Nijerya içinde Hausa'lar ülkenin en tutucu öğesini oluşturdular. Batıda yerleşmiş tarım ürünleri ihracatçısı Yoruba'lar ise Hausa'lardan daha fazla Batı etkisinde kalmışlar; yeni fikir ve akımlara açık duruma gelmişlerdi. Güneyde ve doğuda yaşayan katolik İbolar, Nijerya birliği içinde Batı etkisine en erken ve en yoğun biçimde açılan, pan-İbo olmaktan ziyade pan-Nijerya tipi bir milliyetçiliği yaymaya çalışan bir etnik kesimdi. Bir tarafta İboların temsil ettiği kapitalist ekonomi, diğer tarafta Hausa'ların temsil ettiği feodalite, ülkede hızlı siyasi değişimleri ve askeri darbeler sürecini başlattı. Nijerya'yı bir arada tutmayı başaramayan İbo burjuvazisi, birlikten ayrılıp kendi devletini kurmayı denedi. Ayrıldı da. Sağlam bir ekonomi kurmak için yeterli petrol kaynaklarına sahipti. Ancak Hausa'ların yönetimindeki Nijerya orduları tarafından ülkeleri kuşatıldı, önce açlığa mahkum oldular, sonra kanlı bir yenilgiye uğratıldılar. Aslında İbolar'ın başarısızlığı Biafra devletini kuramamaktan önce, bir ulusal Nijerya pazarı kuramamaktan ileri gelmişti. Nijerya-Biafra çatışması bir kabile kavgasından çok, ilerleyen yılların prototipini oluşturan bir sınıf kavgası provası niteliğindeydi. Böylece, Afrika milliyetçilerinin en fazla korktuğu olasılık olan kabile kavgalarının sınıf kavgalarıyla pekleşmesi durumu, eskiden kabileler için yapılan askeri darbelerin artık sınıflar için yapılmaya başlanması olgusuyla birleşmiş, Afrika milliyetçiliği için geleceğin sorunlarının en büyüğü ortaya çıkmıştı.

g→

GARLAND, JUDY

m→

MAHBUBPEREST

Mahbub sözcüğü, Arapça "hubb"dan geliyor ve "sevgili" demek. Erkek sevgili için "mahbub" kullanılıyor, kadın sevgili içinse "mahbube". Erkekleri seven, erkeklere düşkün erkeklere "mahbubperest" deniyor.

MASLAHAT

Arapça "sulh" sözcüğünden geliyor. Önemli iş, bir işin yararlı olmasına sebep olan şey, güvenlik, barış gibi anlamları var. Argo dilde ise maslahat, erkek cinsel organı, penis.

p→

PARKS, VAN DYKE

Van Dyke Parks, popüler müziğe yön veren, ama hiç popüler olmayan adamlardan biri. Egzantrik, tuhaf halli, tavırlı bir rock emekçisi. Piyano, akordeon, synthesizer ve tuşlu çalgıların envai çeşidini çalıyor. Yetkin bir şarkı yazarı, şarkıcı, aranjör, prodüktör ve stüdyo müzisyeni. 1941 doğumlu. Mississippi'de doğdu, New York'ta yetişti, bu işlere Hollywood'da Walt Disney filmlerine müzik yazarak başladı. Ama asıl California güneşinde kendini buldu. Tim Buckley, Randy Newman, Grateful Dead, Byrds, Arlo Guthrie, Phil Ochs, Little Feat gibi isimlerle çalıştı. Ry Cooder'la işbirliği yaptığı dönemler oldu, en önemlisi de Beach Boys'un beyni Brian Wilson'la dostluk kurdu, bir dönem Beach Boys'un içinden biri olarak yaşadı. Ünlü Beach Boys klasiği "Heroes and Villains"e imza attı. En civcivli dönemde, ünlü "Pet Sounds"un hemen ertesi yılında, 67'de hazırlanan ama psychedelic esaslı "uç" bir sound içerdiği için basılmayan, sonraki yıllarda korsan olarak elden ele dolaşan Beach Boys albümü "Smile"ın mimarlarından biriydi. "Smile"ın başına gelenlerden sonra, oturdu, 68'de ilk solo albümü "Song Cycle"ı yayınladı. Folk'ta görülmemiş bir yaklaşımla büyük orkestrayı, elektrikli enstrümanları, balalayka, akordeon gibi otantik çalgıları bir arada kullanıp "derin" bir sound yarattı. ("Song Cycle" için Vic Chesnutt "hayatımı değiştiren plaktır" diyor.) Sonraları Karaib müziğine ilgisi arttı. Geleneksel Trinidad müziğinden yola çıkarak "Discover America" (72) albümünü yaptı. "The Clang Of The Yankee Reaper" (75), "Jump!" (84), "Tokyo Rose" (89), "Fisherman & His Wife" (91) gibi albümlerle eklektik ögeler içeren müziğini geliştirdi, derinleştirdi. 95 yılında eski dostu Brian Wilson'la birlikte Steely Dan tonlarına yakın "Orange Crate Art" albümünü doldurdu. Son albümü ise bu sene yayınlanan 97 konser kayıtları "Moonlighting". Alemde bugün art-rock diye bir tabir varsa (ya da rock'ta "art" bir taraf bulunuyorsa), biraz da Van Dyke Parks'ın modalara yüz vermeyen araştırmacı kişiliğinin sayesindedir.

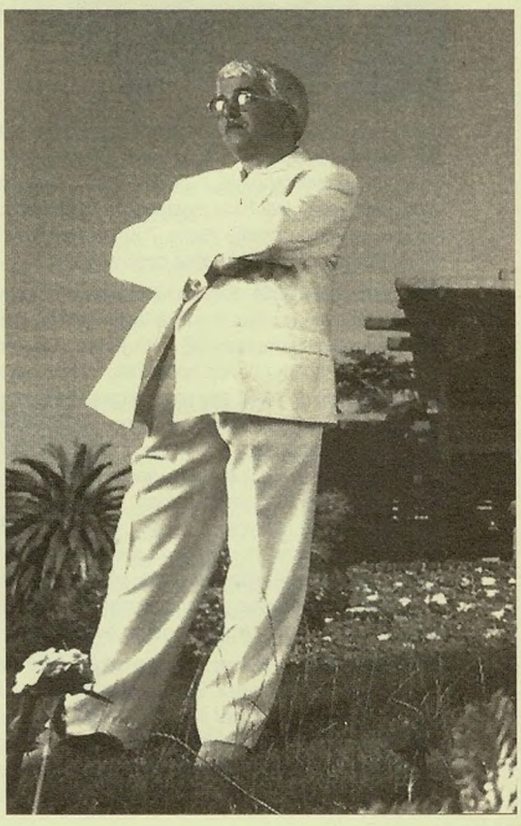

PASODOBLE

Bu kelimeyi tercüme edecek olursak çift adım demeliyiz. Ama bu dans tüm dünyada Pasodoble adıyla bilinir. Çoğunlukla 2/4 ölçüsüyle oynanır, bazen de 3/4 ya da 6/8. Herkes Pasodoblenin boğa güreşinin insan vücuduna uyarlanması olduğunda hemfikirdir. Ama boğayı değil, kadın kırmızı şalı, erkekse toreroyu canlandırır. Bu müzik bir İspanyol marş-dansıdır. Dans esnasında aynı boyda hızlı adımlarla hareket edilir. Eğer eşsiz İspanya kıyılarında bir tatil geçirmeyi düşünüyorsanız, birkaç adım atmayı öğrenmeden yola çıkmayın.

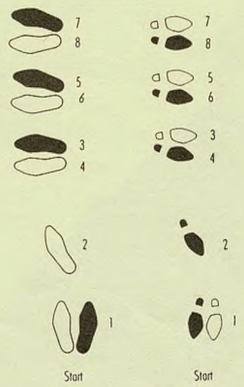

PENİS MANZARASI

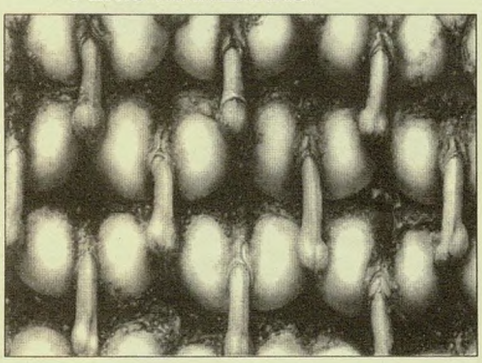

Penis Landscape, H.R. Giger

ROLL

Dağdan attım kırılmadı
Taştan attım kırılmadı
Yalamaya dayanmadı

CİGARA KAĞIDI

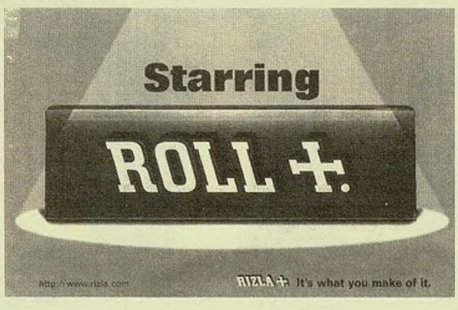

Sine perçemli kayıkçı şehbazı
(Reşat Ekrem Koçu arşivi)

SİNE PERÇEMİ

Alnı akıtmalı sırma kaküllü / sinesi incili perçem püsküllü / külahı çiçekli sünbüllü güllü / cezayir kesimli şıkırdım kopuk / itlikten kinaye vuruyor topuk

(Galatalı çorbacı)

19. yüzyılın başlarında İstanbul'da Cezayir kesimi denilen apaş (bakınız Roll 17) kılık kıyafeti, pırpırılık modası salgınında bıçkınların garib bir süsleme nümayişinin adıdır. (Bakınız Cezayir kesimi). Göğüsü kıllı veya kıllıca olan şehbazlar o kılları ustura ile tıraş ederler, tam göğüs ortasında yalnız bir tutam, sekiz on tel kıl bırakırlar, bu kıllara birer küçük inci geçirip düğümlerler, kılın birine de bir mavi nazar boncuğu takarlardı, bu incili ve nazar boncuklu acayip püsküle de "sine perçemi" derlerdi. Zengin bir hami bulamayıp başına ve beline kıymetli bir şal, sırtına işlemeli bir camedan, diz çakşırı tedarik edemeyen pek yoksul ve garip yiğitler de bez gömleklerinin yakasını açarlar, inci yerine de boncuk dizerek sine perçemi nümayişi ile yalın ayaklarını bu itlik modasına uydururlardı. Aynı yola ayak uydurmuş fakat göğüsleri kıllı olmayan veya henüz kıllanmamış olan gençler ise bu sine perçemlerini göğüslerine yapıştırma, takma olarak asarlar idi.

Reşat Ekrem Koçu

Giyim Kuşam Ansiklopedisi, 1965

SOMALİ

Somali'de ekonomi, tarıma ve hayvancılığa dayanıyordu. Ülkedeki kuraklığa rağmen, 60'lı ve 70'li yıllar boyunca, Somali gıda ürünleri bakımından kendine yeterli durumdaydı. 80'li yılların başında, IMF ve Dünya Bankası, Somali hükümetine bir reform paketi dayattı. Bu paketin en önemli işlevi Somali yönetiminin IMF'ye ödemeyi taahhüt ettiği borçlar için ayrılan fonları kurtarmaktı. Söz konusu "yapısal uyum programı" gıda yönünden, özellikle de tahıl açısından Somali'yi dışa bağımlı hale getirdi. 1975-1985 yılları arasında gıda yardımı yüzde yılda ortalama yüzde 31 arttı. Bu "yardım" sayesinde, buğday ve pirincin iç piyasada bollaşmasına, gıda ithalatındaki artış da eklenince, üreticilerin büyük çoğunluğu topraklarını terkedip göç etmek zorunda kaldı. Halkın beslenme alışkanlıklarında büyük değişiklikler oldu; mısır, sorgo gibi geleneksel ürünlerin yerini yardım ve ithalatla gelen ürünler aldı. 1981'de IMF'nin isteği üzerine Somali Şilini'nin devalüe edilmesi tarımdaki girdilerin fiyatlarının artmasına yol açtı. Aynı dönemde tarıma elverişli, geniş ve verimli topraklar bürokratlar, ordu mensupları ve hükümete yakın işadamları tarafından gasp edildi, iç iyasanın ihtiyacına cevap verecek gıda üretiminin geliştirilmesi yerine, sermaye sahipleri "yüksek katma değerli" ihracata yönelik tarım üretimine ağırlık verdi. Bu arada, veterinerlik hizmetleri ücretli hale getirildi, tarım ilaçlarında özel sektöre dayalı bir pazar kuruldu. Bu uygulamalar sonucunda tarım ve hayvancılık çöktü. IMF ve Dünya Bankası'nın Somali'ye uyguladığı "yapısal uyum programı" sağlık ve eğitimi de yerle bir etti. 1989'a gelindiğinde sağlık harcamaları 1975'tekine kıyasla yüzde 78 oranında azalmıştı. Eğitimde ise 1982'de bir ilkokul öğrencisine düşen 82 dolar, 1989'da 4 dolara inmişti. Kamu sektörünün reel gelirleri de 70'li yıllardaki düzeyine göre yüzde 90 gerilemişti. Bu arada bütçe açığı genişledikçe genişliyordu. 1989'da borçlar ihracat gelirlerinin yüzde 194.6'sı kadardı. O yıl, IMF kredi vermeyi durdurdu. Gerekçe Somali'nin ekonomik göstergelerinin çok kötü olmasıydı. Sonrası biliniyor: İç savaş, açlık ve nihayet "insani yardım" operasyonu...

Express, 9 Nisan 1994

ŞENTÜRK, HAYATİ

Roll'un bu sayısını Hayati Şentürk'ün cerrahi müdahalesine borçluyuz. Olay şöyle gelişti: 13 Aralık pazar günü, saat 19:30 sularında, ertesi sabah matbaaya gitmek üzere Roll'un son metrelerini katederken emektar makinamız Power McIntosh 7100/80, aniden stop etti. Ve bir yanık kokusu geldi burnumuza. Eyvah dedik, yandık: Yaptığımız her şey "güm"e gitti. Sıfırdan başlamak kabusu üzerimize çöktü, pazar akşamı kime, nereye müracaat edilebilirdi ki... Derken "bu işi Hayati çözer" dendi. Bir telefon zinciri kurduk, sonunda ulaştık, "aman gel" dedik. Atladı geldi, emektara bir operasyon çekti... Eskiler "ismiyle müsemma" der, Hayati de öyle; hayati bir soruna hayati bir çözüm buldu. Bütün camia adına Hayati'ye üç kere: Sağol, sağol, sağol...

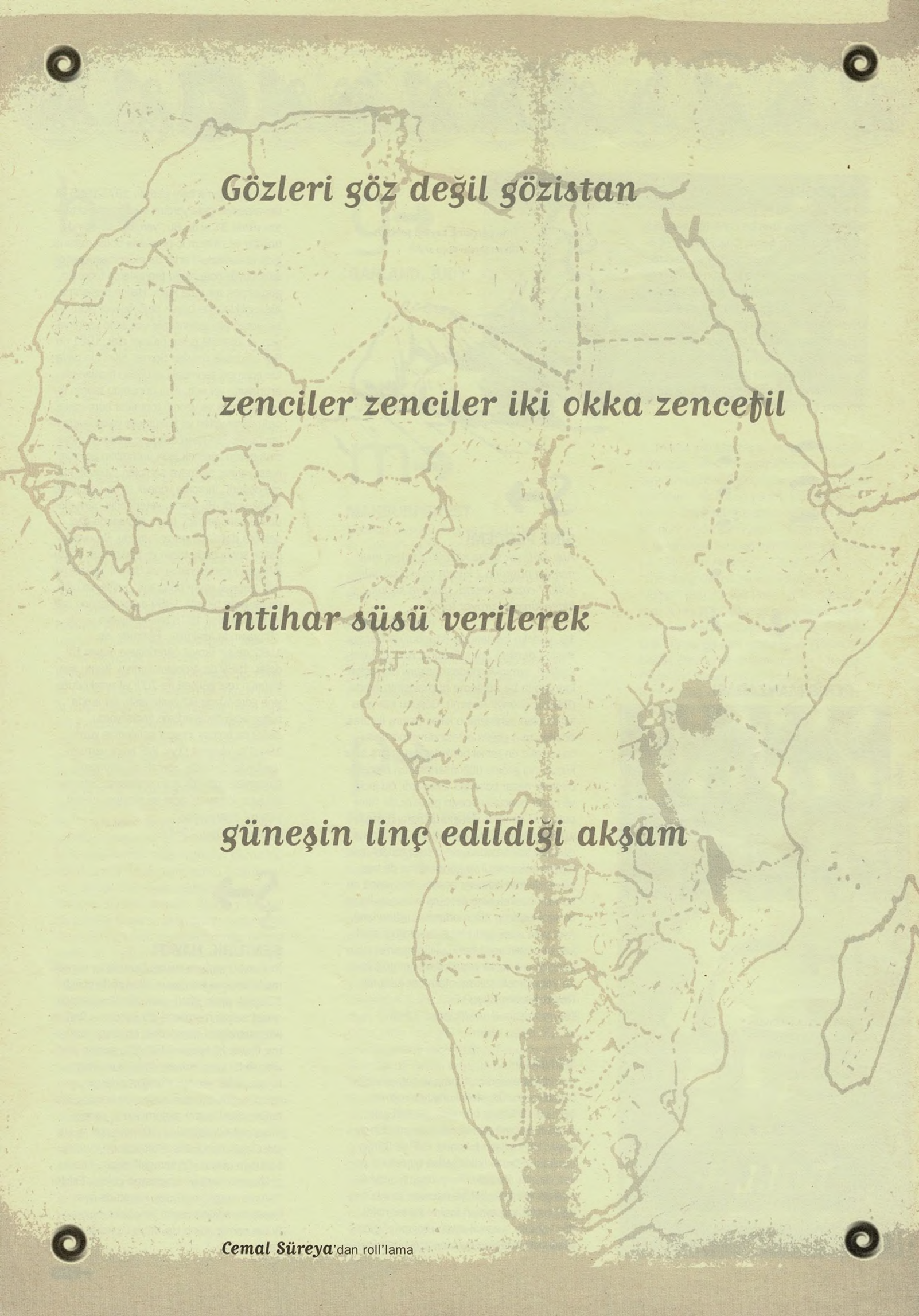

Gözleri göz değil gözistan

zenciler zenciler iki okka zencefil

intihar süsü verilerek

güneşin linç edildiği akşam

Cemal Süreya'dan roll'lama